

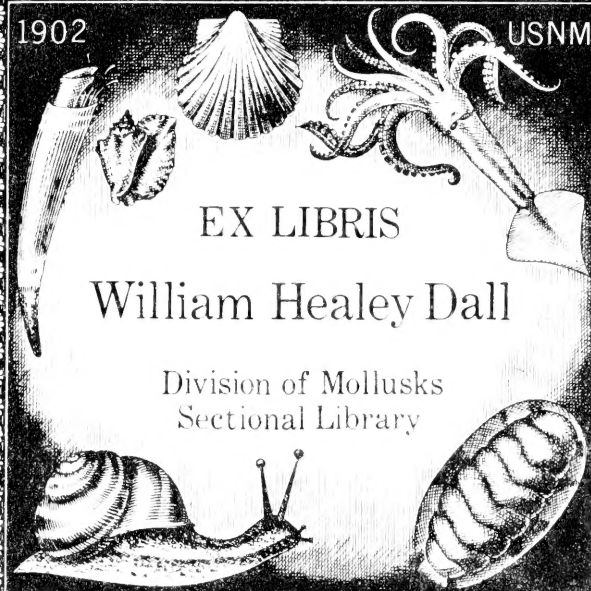
1902

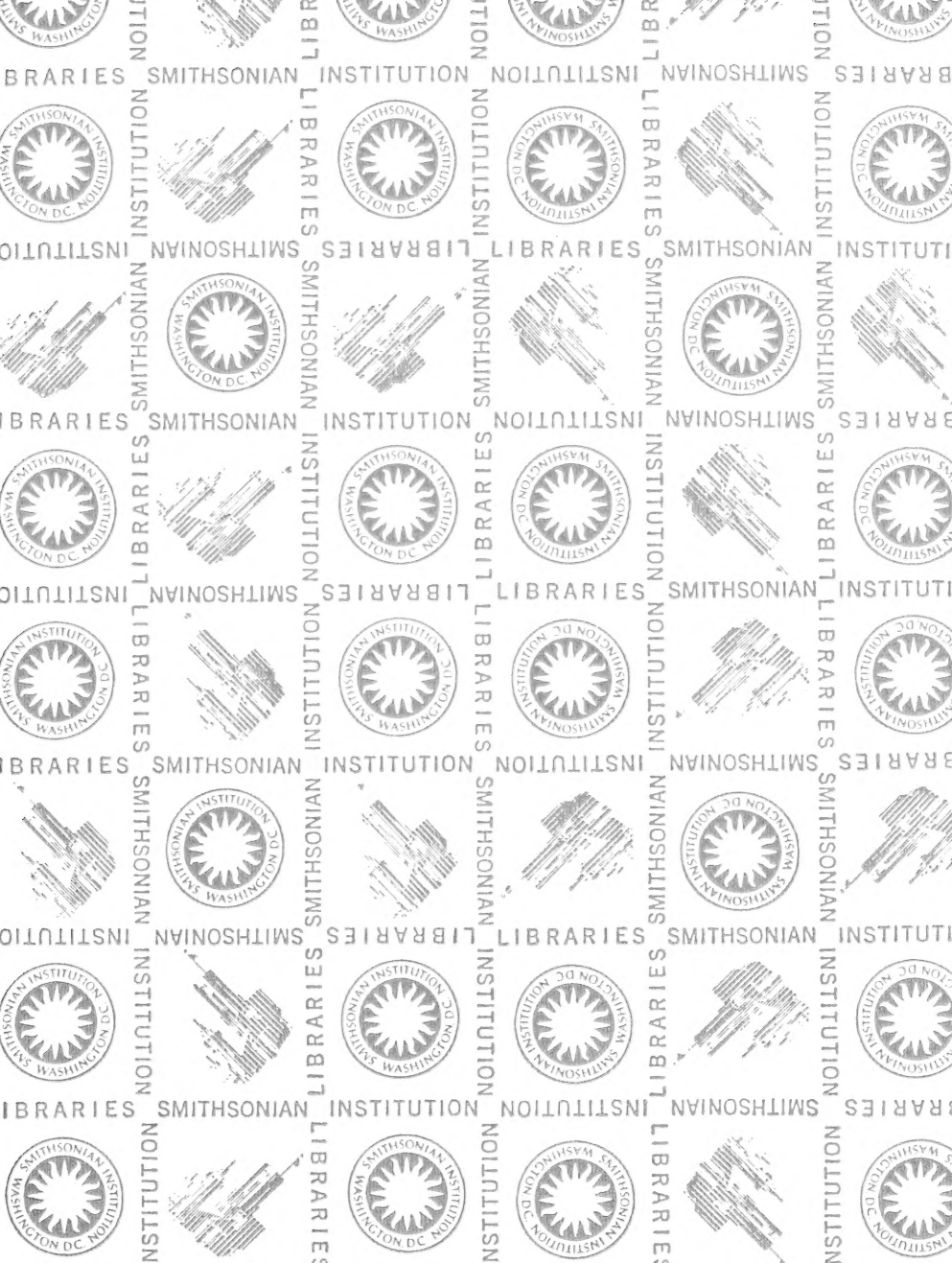
USNM

EX LIBRIS

William Healey Dall

Division of Mollusks
Sectional Library

FABII COLUMNÆ,

Lyncei,

Nobilis Neapolitani, Genere Romani,

OPUSCULUM

DE

PURPURA

Romæ primùm, An. 1616. editum,

& nunc iterùm Luci datum

Operâ ac Studio

JOHANN-DANIELIS MAJORIS,

Medicinæ D.

Cujus novissimè accesserunt

ANNOTATIONES QUÆDAM.

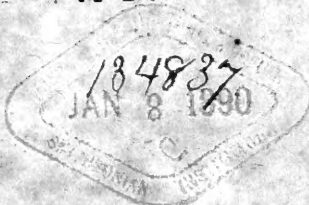
KILIE,

Imprimebat Joachim. Reumannus, Academ. Typogr.

M DC LXXV.

775-

Ad

THE NATIONAL BUREAU OF INVESTIGATION
UNITED STATES DEPARTMENT OF JUSTICE
WASHINGTON, D. C. 20535

MAILED
A 11/11

RL
130.5
M9
C71
1675
copy 2
SCH423

2

*Reverendissimo ac Serenissimo
Principi ac Domino,*

**DN. AUGUSTO
FRIDERICO,**

Heredi Norwagiæ, Electo Episcopo
Lubecensi, Sleswigæ, Holsatiæ, Stormariæ, & Dit-
marskiæ Duci, Comiti in Oldenburg &
Delmenhorst, &c.

**Principi ac Domino Meo
Clementissimo.**

Sectional Library-
Dept. of Moll. U. S. N. M.
Lea Collection.

S Alve, atque iterum humillimè
mibi Salve, Serenissime Prin-
ceps, quem Regali ortum San-
guine, reducemq; ex Aulâ Regiâ, agi-
tata propitio Mari Balthico; ac Ven-
tis Prora, incolumem iterum in has par-
tes Cimbricæ advexit. DEO Ter-O.
M. ante omnia ob id debentur Laudes:
Hinc osculo devotionis adrepo Augu-
stæ Dextræ Tuæ, Eiq; in aliquâ gau-
dii mei ostentationem, venerabundus
subjicio editum meâ curâ perelegans
Illustris Fabii Columnæ, Nobilis Nea-
politani, Gente autem Romani, de
Purpurâ Opusculum, quod Romæ an-
tea (An. 1616.) impressum, propriâq;
Auto-

*Autoris manu, Tabulis æri incisus or-
natum, sed difficilè hodie ampliùs re-
periundum in Bibliopoliis, ut ab inter-
itu vindicarem, tum & , ut esset præli-
minaris quasi portiuncula edēdi à Me
Theatri Naturæ Leopoldini, vel Phy-
sicæ Augustæ, Experimentali huic Se-
culo accommodandæ; transcripsi meâ
Manu, ex Bibliothecâ Magni quon-
dam Germaniæ Æsculapii, Sennerti,
meoq; impensu Figuris in Buxo factis,
similiter exornavi; ac Nervum mihi
incalescere ausus sum, ut Scriptum id
de Regali materiâ, sicut jam antè Ec-
clesiastico Principi, Jacobo Sannesio,
Romanæ Sedis Cardinali, ita nunc E-*

piscopali Tuo Splendori, & Illustrissimis Meritis, dedicarem; cum aliquantò tutius ducam, quoties Clementiæ Tuæ recordor, ab aliquot annis mihi præstitæ, inter publicas Holsatiæ, VVagriæq; de Reditu Tuo lætitiis, ex alienâ fruge liberalem, quam planè mutum esse. Ad hæc peculiariter me ad Subjectissimum Cultum & Amorem obstrinxit jam pridem Tua Sere- nitas, dum minùs est dedignata supe- riori tempore, in Utinensi suâ Aulâ, plusculas horas constanter impendere, non minùs curiosè videndis, quàm cle- mentissimè approbandis Experimen- tis variis, Anatomico-Opticis ad Ex- plica-

plicationem Oculi, inq̄ eo Visionis In-
versæ, ad cognitionem item aliarum
Partium, & ad Chirurgram Infusoriam
spectantibus, cum Technopægniis qui-
busdam aliis, humillimâ meâ curâ fa-
ctis; & oblectationem Animi sui Ex-
celsi ex his etiam minutiis venari.

Quàm gratus itaq; ac excellens aliàs
est Rubor Rosæ præ Floribus aliis; vel
Sanguinis Color in Corpore Animalis;
vel Auroræ in Cælo, vel Minii in Ter-
râ, vel Purpuræ denique in Mari; tam
grata mihi magis magisq; renovabitur
Indulgentiæ Tuæ Memoria, si, Sere-
nissime Princeps, Columniana etiam
hæc Purpura, in periculo obliuiosæ
noctis

*noctis jam aliquo versari visa, inter Au-
gustos Clementissimæ Tuæ Dextræ
amplexus reviviscere quasi, & novâ
iterum Luce, pristinoq; splendore frui
possit. Subjungo Votum, ut DEUS diu
feliciterq; Serenitatem Tuam servet.
Scrib. Kiliæ, d. 3. 8 bris. 1674.*

Reverendis. T. Serenitati

ac Valerudini, omni curâ

Devotissimus

**JOH: DANIEL MAJOR, Phil. & Med. D.
Med. Pract. Prof. Publ. ibidem.**

Illustrissimo & Reverendiss: Domino

JACOBO SANNESIO,

S. R. E. CARDINALI,

Sua, omniumq; Observatione Dignissimo,

FABIUS COLUMNA

perpetuam Felicitatem precatur.

Quanti olim & usus, & precii Purpura fuerit, *AMPLISSIME CARDINALIS*, vel solus *Plinius Historiae suae Naturalis libro Nono nos docere poterit; cujus haec concepta sunt Verba: Ne-
pos Cornelius, qui Divi Augusti Principatu obiit, Me, inquit, Juvene Violacea Purpura vigebat, cujus
Libra Denariis centum venibat, nec multò post Ru-
bra Tarentina.*

*Rectè sanè. Nam & hodie non solum magni Romae
astimatur: sed & in VESTRO AMPLISSIMO SE-
NATU PURPURATORUM, utraq; Purpura, tam
Violacea, quam Rubra, sibi locum invenit, Indumentis
Vestris serviens. Et Rubra quidem, quam Tyriam olim
Tarentinamq; appellabant, in quotidiano amictu ju-
cunditatis uti, sic Majestatis profectò plurimum praese-
fert:*

fert: in Violaceâ verò, quam Conchylium Veteres dicebant, Mœroris & Gravitatis itidem signa elucescunt. Et quid mirum, cum antiquitus Romanorum quoque Procerum Imperatorumq; Vestes Purpureus Color decoraret: unde & Leges exstant, ne Murileguli (sic Infectores illi denominabantur) purpureo illo Colore, Sacri Muricis nomine indigitato, alias Vestes aut tingerent, aut Imperiales adulterarent.

Atque sic quidem Antiqui Conchyliis Purpuris, sive Buccinis, Colorem hunc præstantissimum effingebant: quibus postera Ætas relictis, vel propter Inscitiam, vel majorem impensam, ignoro equidem, Cocco & marino Bryo Vestes tingit purpureas; sicut transalpinam Galliam fecisse, Plinius refert: Herbis, inquit, Tyrium atque Conchylium tingit, omnesq; alios Colores; nec quærit in profundo Murices.

Verùm cum Ego studiosè admodùm rimarer, quodnam esset Conchylium bocce, ad Purpuræ Tincturam aptum, illud tandem perquirendo inveni: inventum autem ut Lucem adspiceret, Commentariolo quodam meo enixè elaboravi. TU enim, CARDINALIS AMPLISSIME, unicus occurristi, tum quia Sacrà Purpurâ vestiris, tum quia in fulgentissimo illo Purpuratorum Confessu magni momenti negocia summâ cum Laude, omniumq; Admiratione sæpenumero tra-
Etas;

Etas: tum etiam quando à gravioribus semotus aliquantulum Curis animum refocillare intendis, Naturalibus Studiis adeò delectaris, ut instructissimum, nunc Hortum tam Exoticis, quàm Nostratibus plantis habeas; ex quo cum Purpureum illum elegantissimum, atque rarissimum Hyacinthum nactus fuerim, quem Tuâ Humanitate fretus, quod Tu Solus illo Romæ potireris, SANNESIUM nuncupavi; non abs re erit, si & hic cum Cochleâ meâ Purpureâ ad Te confugiat, quam vel sola Umbra Purpuræ Tuæ Cardinalitiae fovere & illustrare poteris.

Quod ubi à TUA benignitate impetravero, neque Zoilorum mordacem dentem, neque Invidorum sinistram Mentem pertimescam. Quodsi verò etiam gratum hoc meum studium intellexero, gratiorem ac festivoiorem alteram, ac Rubram illam Purpuram, quam indagare non desino, quamprimùm sub eodem Tuo Amplissimo Nomine in studiosorum gratiam proferre elaborabo. Interim TE DEUS OPT. MAX. diutissimè incolumem præstet, altioribus TE Honoribus reservans. Vale.

Idem
AUTOR
Ad Lectorem
OSTRACOPTAM.

Testaceorum Tractatio multiplici varietate per-
jucunda, & vel ipsa Purpura nobilis paucos qui-
dem cum ex Antiquioribus, tum ex Recentioribus
Physicos detinuit. Ex omnibus tamen, qui de illis
verba fecerint, Neminem ipsa Testis inhabitantia
Animalia considerasse, variasq; eorum effigies tradi-
disse, mirum sanè videri potest. Ut enim animad-
vertere incipimus, minimè parvi facienda est Ani-
malis ipsius Imago & natura, ex cujus differentiâ
etiam Testæ differentiam provenire est necesse. Ob-
servavimus diversum in Cochleâ, ac in Purpurâ A-
nimal, variaque variis in Testis, nec etiam similia
esse, quæ in Cochleâ modò formatis Testis, licet solâ
magnitudine, vel Colore tantùm inter se eadem Testæ
differant, ut in Ianthinâ Cochleâ, & aliis. Com-
mune quidem habent Turbinata omnia, quod Limbo
sint prædita quodammodo simili, quo gradiuntur, sive
repunt; cervice verò & aliis non solum à Terrestri-
bus Cochleis differunt, sed inter se etiam Colore varia-
re, manifestum est.

Expo-

*Exponere igitur hîc volumus Purpuram, vario-
ribus nonnullis Testaceis adjunctis, Testas simul, ipsaq;
Animalia, in Physicam Contemplationem adducentes,
unde illorum differentia innotescere possit. In his in-
terim eam inspicere, & perpulchrâ fruiere varietate, :
postmodum enim, DEO dante, in aliorum Testaceo-
rum Observationibus, quæ exhibituri sumus, plenius
quid videre licebit. Vale.*

ELENCHUS.

De Purpurâ Testaceo, Purpuram fundente.	Cap. I.
Cochleæ Ianthinæ cum Animalis, exactior Icon & historia.	Cap. II.
Turbo Exoticus Umbilicatus.	Cap. III.
Buccinum Parvum Nostras, cum Animalis.	Cap. IV.
Buccinum Exoticum parvum.	Cap. V.
Lepas Exotica variegata, & Lepas nova Myrti mor- bus.	Cap. VI.
Turbo Terrestris non-descriptus.	Cap. VII.
Turbo alter minor.	Cap. VIII.

- Cochlea Terrestris Turbinata & Striata.** Cap. IX.
Cochlea Marina Exotica Marmorea. Cap. X.
Concha Πολυλεπτογυγλυμῶ. Cap. XI.
Concha Rarior Anomia Vertice Rostrato. Cap. XII.
Altera Neptunia major. III. Imbricata. Cap. XIII.
Concha Anomia IV. margine undosa. Cap. XIV.
Concha altera Anomia Striata τριλοβῶ Rarior I. Cap. XV.
Concha Fasciata, gemmeâ Concretionem repleta. Cap. XVI.
Concha Exotica, margine in Mucronem emissâ. Cap. XVII.
Concha Natatilis Νηριώδης minima. Cap. XVIII.
Concha Exotica Vertice muricatim intorto. C. XIX.
Concha Utroq; latere se colligens Exotica. Cap. XX.

FABII COLUMNÆ,

Lyncei,

TRACTATUS

DE

PURPURA,

ALIISQUE TESTACEIS RARIORIBUS.

CAPUT I.

*De Purpurâ Testaceo, Purpuram
fundente, & Ejus Animalis.*

§. 1.

Purpuræ Vox sive Nomen, ab Antiquioribus non tam generis loco prolata, quàm Speciei; quin Animal etiam Testaceum genere distinctum, ex quo purpureus ille Color eximebatur, eundemq; Colorem extractum, pallore variantem, complectens; Muricis etiam Conchyliique denominatio, Rerum atque Vocum confusio- nem apud Recentiores peperisse videtur. Verùm id Latino- rum causâ potiùs, quàm Græcorum Lectione contigisse, patebit.

§. 2. Ut autem differentia Vocum atque Rerum inno- tescat, Confusio etiam distinguatur, Veterum Auctorum ali- quot Loca priùs examinanda, & præponenda esse, operæ præ- cium visum fuit.

§. 3. Purpura igitur Color, & Purpura Testaceum Ani- mal, quod sub nomine Conchylii & Muricis ab antiquis ac- ceptæ sint, apparebit: eaque nomina quando propriè vel
impro-

impropriè, aut in genere vel specie illi comprehenderit, priùs distinguere conabimur.

§. 4. Conchylium, tanquam summum genus Concharum & Testaceorum, à *Plinio* (a.) usurpatum censemus, de *Purpurâ* loquente, cum ait: *Lingua Purpuræ digitali longitudine, quâ pascitur perforando reliqua Conchyliâ.* Et de *Lunâ* potestate verba faciens (b.) ait, *ideo cum incremento ejus auge-ri Conchyliâ.* Quod *Horatius* (c.) *Metro* expressit, cum ait:

Lubrica nascentes implent Conchyliâ Luna.

Et alibi: ————— *simul asps*

Miscueris elixa, simul Conchyliâ Turdis.

Plinius (d.) de *Polypi* naturâ: *Vescuntur Conchyliorum carnes, quorum Conchas complexu crinium frangunt.* Idem (e.) de *Testudinibus* loquens: *In Mari Conchyliis vivunt, tantâ oris duritie, ut Lapides comminuant.* Et alibi (f.) de *Mullis* inquit: *Laudatissimi Conchylium sapiunt.* Et alibi, (g.) de *Indiâ Insulis*: *Bibaga Ostreis & Conchyliis referta.* Quanquam & hæc inferiora loca pro *Turbinatis* tantùm accipienda si quis esse dixerit, medium genus constituere viderentur.

(a.) *lib. 9. cap. 36.* (b.) *lib. 2. cap. 99.*

(c.) *lib. 2. Sat. 4.* (d.) *lib. 9. cap. 29.*

(e.) *lib. 9. cap. 10.* (f.) *lib. 9. cap. 17.*

(g.) *lib. 6. cap. 21.*

§. 5. Nos verò pro inferiori Genere *Turbinatorum*, sive *Concharum*, *Purpuram* fundentium, ab eodem *Plinio* (h.) *Conchylium* acceptum putamus, cum inquit, de *Lanarum* generibus & *Tincturâ* disserens: *De reliquarum insectu suis locis dicemus, in Conchyliis Marinis, & Herbarum naturâ.* Apud *Lucretium* (i.) de *Rerum Naturâ*:

Purpu-

Dei

*Purpureusq; color Conchyli jungitur unâ,
Corpore cum Lanâ.*

Et *Catullus* de Nuptiis *Pelei & Tetidos*:

Tincta tegit roseo Conchyliis Purpura fuco.

(h.) *lib. 8. cap. 48.* (i.) *lib. 6.*

§. 6. Sic etiam *Vitruvius* (k.) antiquior *Plinio*, Conchas, ex quibus *Ostrum* præstantissimum omnium purpureorum Colorum arte conficiebatur, appellavit, cum inquit: *Id autem excipitur ex Conchylio marino, quo Purpura inficitur, &c.* Additque modum præparationis. Et in fine Nominis rationem afferens, inquit: *Et quod ex Concharum marinarum Testis eximitur, ideo Ostrum est vocitatum.* Apud Poëtas etiam *Ostrum* Color est Purpureus; ut apud *Juvenalem* (l.):

Et Princeps Tyrio vestem prætexuit Ostro.

Eundem Colorem *Virgilius* (m.) *Sarranum* dixit:

Et gemmâ bibat, & Sarrano dormiat Ostro.

(k.) *lib. 7. cap. 13.* (l.) *Satyr. 2.*

(m.) *lib. 2. Georg. v. 506.*

§. 7. Sed *Vitruvius*, tanquam *Latinus*, omisit verum *Ostri* Etymon, quod non est *Latinâ* derivatione factum, sed *Græcâ*. Testas quidem sive Conchas marinas Generis appellatione *Græci* dicunt ὄστρεα & ὄστρεα, ex quibus *Ostrum* *Latini* purpureum colorem, & *Ostracium* ex *Ostreâ* dicunt. *Græcis* verò ex ὄστρεον, quod est ὄσ, quia *Ossium* sit duritie *Marina* Concha, Etymon sumpsisse putat *Eustathius*, sicuti *Latinos* à *Testarum* duritie, *Testas*. *Athenaus* (n.) tanquam generalissimum acceptum refert, cum ait: *Solenistra dicebantur, qui hujusmodi Ostrea colligebant, ut inferiùs narrat; scilicet à Solenistrum capturâ.*

(n.) *lib. 3. cap. 12.*

§. 8. Conchylium præterea Infecturæ genus propriè dici, & à Plinio sic etiam usurpatum, satis est manifestum, ut nos existimamus: de Infecturâ siquidem Coloris Amethystini & Cocci loquens (o.) ait: *Et cum consecere Conchyliâ, transire melius in Tyrium putant.* Amethystinus quidem Color fiebat, eodem Autore, permixtis Pelagio & Buccino simul; aitq; (p.): *Summa medicaminum in Libras Vellerum Buccini CC. Pelagii CXI. ita fit Amethystinus Color eximius ille.* Et alibi (q.) ait: *Concharum ad Purpurâs & Conchyliâ eadem quidem est Materia, sed distat Temperamento. Duo sunt genera: &c.* Temperamenti differentiam Idem docuisse videtur inferius, (r.) cum ait: *In Conchyliatâ Veste cetera eadem sine Buccino, præterq; jus temperatur Aqua pro indiviso humani potûs excremento, dimidia, & medicamina adduntur: sic gignitur laudatus ille pallor, saturitate fraudatâ, tantòq; dilucidior, quantò magis vellerâ esuriunt.*

(o.) lib. 9. cap. 41.

(p.) lib. 9. cap. 38.

(q.) lib. 9. cap. 36.

(r.) lib. 9. cap. 39.

§. 9. Conchylium etiam pro Colore intellexisse putamus supra, de Purpuræ differentiâ; Testaceo scilicet Animali, ad Tincturam apto, ibi: (s.) *Calculosa appellantur à Calculo maris, mirè apto Conchyliis.* Et superius: *Sed unde Conchylii præcia, quis, virus grave in fuce, color austerus in glauco, & irascenti similis Mari?* Et antea (t.) dixerat: *Sed quota est portio hæc, reputantibus Purpurâs, Conchyliâ, Margaritâs? Parum scilicet fuerat, in gulas condi Mariâ, nisi Manibus, Auribus, Capite, totoq; Corpore à Fæminis juxta Virisq; gestarentur? Quid Mari cum Vestibus? Quid Undis Fluctibusq; cum Vellere? &c.* Et de Carthagine loquens alibi (u.): *Nunc omnis ejus Nobilitas*

tas Conchylio atq; Purpurâ constat. Et alibi, (x.) de Coloribus ex Herbis loquens: Transalpina Gallia herbis Tyrium atq; Conchylium tingit, omnesq; alios colores, nec quarit in profundo Murices.

(s.) *lib. 9. cap. 36.*

(t.) *lib. 9. cap. 34.*

(u.) *lib. 5. cap. 19.*

(x.) *lib. 22. cap. 2.*

§. 10. Quod autem non sit aliqua Conchæ, sive Turbi-Species, ad Purpuram inficiendam apta, quæ proprio nomine Conchylium specialiter, diversumque à Purpurâ & Buccino dicatur; jam satis ex supra-citatis Locis constare censemus. Veluti & hoc manifestum est, quod Conchylium nomen sit genericum Testatorum, scilicet Purpurarum, aut proprium Coloris illius purpurei dilutioris, Conchylium appellati, ut ex Capite trigesimo septimo, ac etiam precedenti patet, in quo *Plinius* clarè docuit, duo tantùm esse Genera Testaceorum, ad Purpuras & Conchyliâ Colores utilia, Buccinum scilicet & Purpuram, illorum notas afferens; atque eandem esse materiam. At Purpureum à Conchylii Colore, Temperamento tantùm differre: & quod ex Purpurâ solùm, absque Buccino, conficiatur: nec non Pelagiam Purpuram ad hunc colorem optimum conficiendum præferri, quæ calculosa dicebatur: nam Teniense levius atque dilutius erat. Prætereà pro quovis genere Colorum nulla alia materia recensetur à *Plinio*, nisi Purpuræ & Buccini Concharum ex Marinis; nec unquam Conchylii Animalis, sive Testacei, suâ specie distincti notas vel historiam, apud aliquem Antiquorum hucusque descriptam reperimus.

§. 11. Conchylii verò proprius Color, qui cœruleus erat, dilutior, vel plenior, ab eodem *Plinio* describitur simul cum aliis purpureis, colore saturatiore variantibus, cum de

Vestium æmulatione cum Floribus historiam recitat, ibi: (y.) *In quibus unguento vicisse Naturam gaudens luxuria, Vestibus quoque provocavit eos flores, qui Colore commendantur, hos animadverto, Tres esse Principales: Unum in Cocco, qui in Rosis micat. Gratius nihil traditur ad spectu, & in Purpuris Tyriacas, Dibafasq, ac Laconicas: Alium in Amethysto, qui in Viola: & ipse in Purpureum, quem Ianthinum appellavimus; Genera enim tractamus, in species multas sese spargentia: Tertius est, qui propriè Conchylia intelligitur multis modis: Unus in Heliotropio, & in aliquo ex his saturatior; alius in Malvâ, ad Purpuram inclinans; alius in Viola Serotinâ, Conchylia vegetissima.*

(y.) *lib. 21. cap. 8.*

§. 12. Ex quâ Descriptione Purpureum Colorem esse dicimus, qui magis ad rubedinem tendit, saturo satis Colore, ut Rosæ purpureæ; quem alibi (z.) nigricantis Rosæ colore sublucentem dixit: alium dilutiorem, ut Violæ marinæ præcocis, quæ *ἰοῦ* dicitur à Græcis. Altera verò Species Purpureæ illa videtur, quæ ex rubro magis ad cœruleum tendit dilutum, & dicitur propriè Conchylum, ut Heliotropii color vel purpureæ Malvæ; aut magis obscurum, ut Violæ, Serotinæ, quod est, Violæ purpureæ montanæ; de quo *Virgilius*: (a.)

— *Viola sublucescet Purpura nigra;*

qui alibi à *Plinio* Austerus Color in Glauco, & irascenti similis Mâri dicitur.

(z.) *lib. 9. cap. 36.*

(a.) *lib. 4. Georg.*

§. 13. Colorem hunc Conchylia sine Buccino fieri, tradit idem *Plinius*, eâ ratione, quia Buccinum ad Rubedinem Rosæ, aut Cocco similem, ferè tendit: Purpura verò magis
Viola-

Violaceam emittit Saniem. Ideò leguntur verba illa in *Plinio*: *Rubens color nigricans deterior*: Deinde Pelagio alligari Buccinum, ut ruborem inducat, eâ ratione, quia nimia ejus nigritiâ dat Austeritatem illam, nitoremque, qui quæritur, Cocci, ut Sanguinis concreti speciem referat. Color iste Tyrius dicebatur; qui, ut melior esset, prius Conchyliâ conficiebantur Pelagio satiatis Velleribus immatura, viridique Cortina non satis cocta, ne nimis evaderet nigricans Conchylium; deinde in Buccini Cortinam permutabatur, ut Ruborem superacciperet, atque ita permixtis viribus utriusque alter altero excitaretur Colore, aut adstringeretur, ut *Idem* refert.

§. 14. Conchylium postremò dictum fuisse Colorem hunc, eâ ratione videri potest, ut sicut Ostrum ab Ostraceis derivatum esse existimatur, sic Conchylium à Conchis vel Conchulis marinis; quod Etymon *Isidorus* (b.) habet. Et apud Græcos *κογχύλιον* etiam pro omni Testaceorum genere, maximè vesco, apud *Pollucem* (c.) dictum invenitur. Sed clarius apud *Athenæum* (d.) ex *Epicharmo*, ibi: ἀγε δέ παντόδαπα κογχύλια, λεπιδας &c. *affer omnigena Conchyliâ, Lepides, &c.* Et inferiùs ex *Diocle*: κἀπὶ φύσιν ῥίνας τῶν κογχυλίων πρὸς διαχώρησιν καὶ ὄρησιν, μυάς, ὄστρεα, κλένας, &c. *Ex Conchyliis excellere ait abvo movendo, & lotio eiendo, Mytulos, Ostrea, Pectines, &c.* Et inferiùs: *Conchyliorum firmisimas Conchas, Purpuras & Buccinum.*

(b.) *lib. 19. Orig. c. 28.*

(c.) *lib. 6. c. 15.*

(d.) *lib. 3.*

§. 15. Ex his denique rejicienda est eorum opinio, qui *Dioscoridis* Testimonio uti volunt, ex Onychis historiâ decepto; ubi, *Crematum*, inquit, *Conchylium idem efficit, quod*

Purpura & Buccinam. Et sic esse ab illis animal sive Testaceum distinctum. Sed nos à Purpurâ & Buccino distinctum Conchylium hoc esse *Dioscoridis* putamus, non quia specie differat, cum sit genus Concharum sive Turbinatorum; sed quia sit *genus Palustre*, non marinum; sitque *Aromaticum*, ut *Idem* (e.) refert, depascentibus illis Conchyliis Nardum herbam: quod Purpuram & Buccinum haut facere, quisquam refert.

(e.) *lib. 6. de Dorycnio.*

§. 16. Nec minùs quàm alii hoc loco *Dioscoridem* Conchylium pro genere Concharum sive Turbinatorum usurpasse censemus, ut ex Ipsius historiâ liquet, & alibi etiam, cum inquit: καὶ πάντα τὰ κογχύλια ὠμά καὶ ὄπλα ἐπιόμματα, καὶ κάραι: *Et omnia Conchyliâ, cruda, quàm testa comesta. &c.*

§. 17. Adde, Lacustres Conchas, sive Turbines, ad Tincturam aptas, nemo Antiquorum prodidit. Quare differre à marinis Infectoriis patet, sicut generis esse nomen. Non mirum igitur, si *Omychem* eandem à *Plinio* Ostracium dictam invenimus; Græco forsan more, ex Verbo *Ostracea*, quod universa Testacea complectitur, ἀπὸ τῆ ὄστρακῆ deductum: sicut *Ostrum* dici Purpureum colorem, à Testis Marinis latinè, ex *Vitruvio* jam retulimus. Easdem Vires crematis Operculis palustris Conchylii *Dioscorides* reliquis marinis Purpuris tribuit.

§. 18. Sic etiam malè intellectus *Plinii* Sensus in Textu adducto ab iisdem dici potest, ibi: (f.) *Et per se Conchylio infecta Lana magnopere prodest*; Aurium scilicet malis; ut etiam apud *Galenum*: κατὰ τὴν ἰσχυρίαν τῆς πορφύρας, sive κογχυλίας. Et apud *Dioscoridem*, τὸν δὲ αὐτὸν τρόπον, καὶ κερκίδες καίουσας θηλαστίαν πορφύρας. Eodem, scilicet, modo uruntur Lana, marinâ

Pur-

Purpurâ infecta, sive *Lana flocci*. Illud *xeguides* idem cum *Lana Conchylio infectâ Plinii*.

(f.) *lib. 2. cap. 83.*

§. 19. Nec etiam Conchylium à *Plinio* Buccinillo loco acceptum putamus, ut alii; sed potiùs pro ipsâ *Purpurâ*, ex qua tingitur; cum *Purpura* sine *Buccino* non rubescat, & ad cœruleum tendat, ut supra diximus de *Pelagiis*, *Calculosis* dictis ab eodem *Plinio* (g.) qui varias *Purpurarum* species recitat ibi, à loco nomine desumpto. Quare de *Conchylio* jam satis dictum censemus.

(g.) *lib. 9. cap. 37.*

§. 20. Sed non minor in *Muricis* nomine Observatio facienda est, ut quid sit propriè, quomodo sit à *Plinio* aliisque acceptum, & quid differat à *Purpurâ*, vel *Buccino*, innotescat. *Murex* nomen pro communi genere *Testatorum* omnium, à *Plinio* (h.) usurpatum, ex *Mutiani* verbis liquet, de *Remorâ* loquens, ibi: *Mutianus Muricem esse latiore purpurâ, neque aspero, neque rotundo ore; neque in angulos prodeunte rostro, sed simplice conchâ, utroque latere se colligente*. Et alibi (i.) pro *Turbinatorum* genere: *Firmiores jam Testâ Murices, & Concharum genera*. Et pro *Turbinatis* ad *Infecturam* idoneis, ibi (k.): *nec quarit in Profundo Murices*. Et alibi (l.) dixit: *Muricum vel Conchyliorum Testa cinis*. &c. Quo loco *Murex* pro *Purpurâ*, vel *Murex* pro *Turbinatis*, & *Conchylium* pro universis *Conchis* acceptum videri potest. Et paulò inferiùs: *Muricum genera sunt, quæ vocant Græci Calycia, vel Corythia*: nos *Corycia* legeremus, à verbo *κορύνη*. Quod autem *Muricem* *Plinius* (m.) pro *Buccino* dixerit, satis manifestè apparet, cum de *Purpuris* loquutus est: *Latent, sicut Murices*. Qui locus ex *Aristotele* (n.) transcriptus, habet pro Verbo *Muri-*

*cis, κήρυκες, ibi: τὰ μὲν γὰρ ὄσφρακδοδεγμα τὰ πηλα Φωλεῖ, οἱ δὲ γὰρ
τέ ἐν τῇ θαλάττῃ πορφύρα, καὶ κήρυκες. Ut etiam inferius ha-
betur: Mutuoz, attritu Lentorem cujusdam Cera salivant, si-
mili modo, ac Murices. Aristoteles habet, κημάξουσι γὰρ καὶ οἱ
κήρυκες: & idem Plinius (o.) de Ortu Testaceorum habet:
Quæ durioris Testæ sunt, ut Murices, Purpura, Salivario lento-
re, &c. Et inferius: Purpura & Murices, ejusdemq; generis, Ve-
re pariunt.*

(h.) *lib. 9. cap. 35.*

(i.) *lib. 9. cap. 33.*

(k.) *lib. 2. cap. 2.*

(l.) *lib. 32. cap. 7.*

(m.) *lib. 9. cap. 37.*

(n.) *lib. 5. d. Nat. An. c. 51.*

(o.) *lib. 9. cap. 51.*

§. 21. Apud Poëtas pro qualibet Acuminatâ Re acceptum
reperimus Muricis nomen. *Virgilius:*

————— ———— & acuto in Murice Remi
Obnixi crepuère. ———— ————

Inde Muricatum nomen *Plinius* (p.) tribuit Sylvestrium Car-
duorum cacuminibus, cum dixit: *Utrig; Folia pauca spinosa,
muricatis cacuminibus.* Quare improprie Buccino Muricis
nomen impositum videtur, cum propter aculeatos sive mu-
ricatos orbes, & extuberantes, quos habet Purpurarum ge-
nus, qui non sunt in Buccino, ut idem *Plinius* ait, potius Pur-
puræ convenire sit dicendum; etiamq; Muricis Epitheta
omnia ab Auctoribus tributa, Purpuris convenire pateat,
ficuti Purpura Tyria apud Poëtas; ut apud *Ovidium*:

Nec quæ de Tyrio Murice Lana rubet.

Et *Horatius*: *Muricibus Tyriis iterata vellera Lana.*

Et alibi: *Te bis Afro Murice tinctæ vestiunt Lana.*

(p.) *lib. 23. cap. 13.*

§. 22. Tyrius color Purpureus à *Plinio* Dibapha Purpura dictus est, quia bis tingebatur, & Pelagio primum Velus mergebatur; quo nomine Purpura intelligitur, alio nomine Pelagia, ut diximus ex eodem *Plinio* (q.) Unde Tyrius Murex, est Purpura in Tyro tincta, ex Tyriis Muricibus, scilicet Purpuris. Sed & Murex Tyrius pro colore ipso acceptus fuisse, patet; ut etiam apud *Virgilium*:

— — Tyriusq; ardebat Murice Lana.

(q.) lib. 9. cap. 37. 38.

§. 23. Nomenclator Latinus in Verbo Murex, Muricem à Græcis Conchylium dici putat, esseque Purpuræ speciem, Mensis expetitam. Ad id *Martialem* citat, qui ait:

Sanguine de nostro tinctas Ingrate lacernas

Induis: & non est hoc satis; Eſca sumus.

Et *Isidorus* (r.) refert: Murex Cochlea est Maris, dicta ab acumine & asperitate, quæ alio nomine Conchylium nominatur, propter quod circumcisa ferro, lacrymas coloris purpurei emittat, ex quibus Purpura tingitur, & inde Ostrum appellatum; quod appellatum, quod hæc Tinctura ex Testæ humore elicitur.

(r.) lib. 2. origin. cap. 6.

§. 24. His igitur jam satis apertè ostensum fuisse arbitramur, Conchylium & Muricem esse Purpuræ Synonyma, quorum alterum à Conchis nomen, alterum ab Aculeis, qui alio nomine Murices dicuntur, summissè apparet: Purpuræ verò appellationem non solum pro ipso Testaceo Animali accipi, sed etiam pro ipsâ Tincturâ, & Colore; ut à *Plinio*, (s.) ibi: Sed quota hæc portio est, reputantibus Purpuras, Conchyliæ, & Margaritæ? Et alibi (t.): Conchyliæ & Purpuras omnis ora atterit. Et (u.) de Carthagine: Nunc omnis ejus Nobilitas

Conchylio atque Purpurâ constat. Et alibi, (x.) de Purpureo colore pingendo verba faciens: *Si Purpuram facere malunt, cæruleum sublinunt, mox Purpurisum ex Ovo inducunt.* Purpurissimum verò, eodem autore, fit ex Cretâ Argentariâ & Purpuræ Sanie, quod idem cum Ostro Vitruvii esse videtur. Et alibi (y.) manifestiùs: *Concharum ad Purpuras & Conchyliâ eadem est materia, sed distat Temperamento;* ut supra retulimus.

(s.) *lib. 9. cap. 35. initio.*

(t) *ibid. in fine.*

(u.) *lib. 5. cap. 19.*

(x.) *lib. 35. cap. 6.*

(y.) *lib. 9. cap. 36.*

§. 25. Quid autem distet Purpura à Conchylio, nunc videndum. Nam etiam objicitur, *Plinium* distinxisse Purpuram à Conchylio, cum inquit: *Sed quota hæc portio est, reputantibus Purpuras, Conchyliâ, & Margaritas?* Et alibi: *Conchyliâ & Purpuras omnis ora atterit:* & similia aliis locis. Quibus responsum jam esset ex supra memoratis observationibus; sed distinctiùs, ut omnia sint clara, addimus: Purpuram his locis à Conchylio esse distinctam, non Materiâ, quæ eadem est, (ut idem *Plinius* retulit, cum dixit: *Concharum ad Purpuras & Conchyliâ eadem est materia,*) sed Colore. Nam, ut diximus, Purpura rubescit; Conchylium simile Violæ Purpureæ. Adde; Purpureo colori admixtum est Buccinum, quo carere asseritur Conchylium. Sed aliis locis à Conchylio distinguitur, tanquam Species à Genere; ut, eum idem *Plinius* dixit: *Lingua Purpureæ Logitudine digitali, quâ pascitur perforando reliqua Conchyliâ:* Et similibus, *ibi*, *Conchyliâ* genus est non modò Turbinatorum, sed etiam Concharum omnium.

§. 26. Hæc denique Distinctione facilior remanet Purpuræ Animalis investigatio, à nemine traditi; sed nec forsan à

quopiam Recentiorum visi, quamvis illius Historia satis ab *Aristotele* (z.) & *Plinio* (a.) descripta inveniatur: quam hîc inferere & repetere, multum molestumq; esset. Illas tantùm notas recitabimus, quas in testaceo à Nobis proposito, observare licuit.

(z.) *lib. 4. de N. Animal. c. 4. & lib. 5. c. 15.*

(a.) *lib. 9. cap. 36. & inde.*

§. 27. Testa hæc parva est, Regiæ Nucis, adhuc carnosæ

Nucula trunculus. f.

regmine obducta, magnitudine, (quanquam ejusdem generis inanes Testas quadruplo majores habeamus, atque maximas asperiores) à vulgari *Purpurâ Rondelitii*, quæ Neapoli Sconciglio appellatur, in his differens; Cortice quippe rugosiore, colore fusco, aut cinericeo, veluti Limo obducto, quandoque flavicante, & Fasciis distincta oblique purpurascen-

rascentibus, Turbinis effigie oblongiore, ac etiam angustiore, eò quod non sit ita ventricosa: Aculeis illis, sive Muricibus longis, caret; verùm illorum vice brevibus & crassioribus horret Tuberculis, quo etiam modo & reliquæ Testæ supra dictæ *Rondelittii* Purpuræ non rarò inveniuntur. Non enim omnes illius generis Testæ longioribus Clavis horridæ observantur; sed brevibus admodùm Tuberculis, ut in Nostrâ propositâ.

§. 28. Differt etiam, quia bevi admodùm tubulo, vel Canali, oris pars superior definiatur, ut in Buccino, sed circa columellæ partem aspero, & auriculato vel umbilicato, à tribus vel quatuor prominentiis, quæ antea Tubuli sive Canales, ex quâ Lingua ad usum proferebatur, fuere. Ab his dependent tuberosæ, atque parùm muricatæ Striæ, Testam per longum exasperantes, ut in extremâ oris margine, quâ Testæ os definitur, observatur: quibus signis illius Annos numerari posse censemus; quamvis Orbes *Aristoteles*, & illum sequutus *Plinius*, (b.) velint esse, cum dixit: *Patet per Orbes, quibus totidem, quot annos habent, &c.* Non enim ex Orbibus, quibus claviculatim contorquentur Testæ omnes, Anni earum observari debent; cùm Nos totidem Orbes, & quandoque plures, habere parvas & exiguas ejusdem generis Testas, quos maximas habere, observavimus in plerisque Turbinatorum generibus, si Orbis nomine quamlibet orbiculatam ventricosam partem, claviculatim intortam Testarum, esse dicas, ut Græcè legitur, καὶ καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν Φαρενά εἶναι ἢ αὐξήσεις τοῖς Ναισημασι, τοῖς ἐν τῷ ὀστέῳ τῆς ἑλικῆς. Et Latinè: *Et in singulos Annos manifestum est Incrementum Distinctionibus illis, in Testaceo Volutarum.*

(b.) *lib. 9. cap. 36.*

§. 29. Nos autem, quot habent Distinctiones in Volutis, quæ ab antiquioribus Oris, sive Canalis ad Linguæ usum Extuberantiis ortum ducunt per longum Volutarum, tot Annos habere, certiore notam esse putamus. In *Rondeletii* Purpurâ clavatâ quamlibet muricatam [Oram] anni illius Incrementum apertius ostendere dicimus. In Buccino verò Striato, ac etiam in Turbine Magno *Ejusdem*, quem nos *Plinii* Buccinum censemus, & in vulgari Buccino, manifestius apparet augmentum Testæ, ob lævitatem, & laxiorem, minusque frequentem limbosam extuberantiam, quæ dimidium ferè singularum Volutarum orbem intercipere observatur.

§. 30. Hujus limbosæ majoris Extuberantiæ causam esse putamus, quia cum statuto tempore quotannis lateant Conchæ, Scopulis Oris margine adhærente, vis illa, Testæ incrementum addens, compressu adhærentiæ Saxo, non potest marginem oris Testæ produceve in orbem; quare crassescere circa extremum oris oportet. Manifestum esse apparet, quia non paucas habuimus Testas villosas omnes, præter recentem illam additionem ex Anni præteriti distinctione, quæ lævis & nitida erat; novumque incrementum esse, nemo ambigit. Atque ex hac observatione non tantum Annos septem Purpuras vivere, sed bis septem & plures, esse censendum: Buccinas verò, ob celeriore auctorem, & laxiores distinctiones, pauciores.

§. 31. Nec obstat *Aristotelis* & *Plinii* auctoritas; cum Testæ omnes, ut diximus, parvæ atque maximæ, totidem habeant claviculatos Orbes, magnitudine illorum annosæ ab infantibus differentes, nec habitu aut præportione va-

riantes. Imò in exiguis quandoque plures Orbium anfractus observavimus; quos deinde atteri ob tenuitatem, aliis supercrescentibus, censemus, ob Animalis volutionem, & Testæ imbecillitatem. At mediocris magnitudinis Testæ non minores Orbes habent maximis: quod si esset, longioris Turbinis essent majores parvis; quod contrà observatur, cùm omnes eundem Orbium numerum, & suam Symmetriam retineant.

§. 32. Causa esse potest, quia Testæ, quæ brevi & obtuso turbine sunt, & Effigie ventricosæ, oris marginem producendo, non gradatim in claviculæ speciem, per inferiorem orbem adscendunt; sed per eundem orbem pluries circumaguntur, descendendo potius quàm adscendendo, ut ventriosiores efficiantur, non longiores. Testæ verò, quæ magis oblongo sunt turbine, aliæ bis eundem orbem ambiunt, aliæ semel tantùm; ut sunt Turbines illi tenues digitali crassitie, qui detectos habent Orbes, atque in Persico Turbine, à Nobis aliàs exhibitò, & aliis Turbinibus venioribus apparet. Qui Conchas Persicas Cochleam *Rondeletii* maximam rugosam, Muricem Coraloïdem *Ejusdem*, & similes observavit, illarum Oris marginem imam, circa Orbem levem inveniet, atque Orbem magis operientem, ita ut Annis potius obtusiore Turbine annosior Testa, minusque conspicuo inveniatur. Quare fallax est Orbium numerus ad Observationem Annorum.

§. 33. Sed ad Testam redeamus propositam. Intùs lævis est, Vitri modo splendens, colore obsolete purpureo, vel cœruleo, aut flavicante, obliquè percurrentibus purpuro-nigris Maculis ex Oris margine in internâ ventriosâ
par-

parte. Operculum habet rugosum, tenue, fuscum, animalis capiti annexum & innatum, incrementum accipiens cum ipso Animali: nota est, rugosa superficies orbiculatim. Animal continet, effigie Cochleæ terrestris, carne flavicante, densis Maculis, ex cœruleo purpurantibus depicta, aliis exiguis luteis immixtis, præsertim in cervice. Corniculis verò à Terrestri Cochleâ variat: hujus quidem in acutum desinunt, & Oculi non in summo, ut in Terrestribus, sed supra medium Corniculorum observantur, ubi cornicula veluti resecta, per longum tenuiora efficiuntur. Oculis verò aliquando tueri Corniculis supra illos incurvatis, ut in Picturâ notatur, observavimus; ac etiam partem illam, supra Oculum, Corniculorum contrahere, ut nonnisi reliquum appareat, in Oculos desinens, crassius. At quando intueri putatur recta, tota exserta & firma Cornicula, extensaque habet.

§. 34. Differt etiam, quia Linguam ex Canali exserit, parum extra Canalem, Cochleis deficientem, colore purpureo, & ab illâ Aquam exspuere vidimus, fistulæ modo, contrahentem, branchiarum vicem explentem. Cum graditur, Limbo utitur extenso, ut Cochlea, Corpus deinde contrahens, iterumque Limbum producens, quem latum habet. Testam aliquando gaudet circumagere, illam in totum extollens, corpore in basis modum ad hoc elato. Colore tantùm obscuriore differt ab aliis vulgaribus aculeatis Purpuris *Rondeletii*, dictis etiam *Sconcigli Spinosi* vulgò; sicut & hæc etiam *Sconciglio* appellatur, sed aliis distinctiùs vulgò *Carosa* nomine dicitur, quasi spinis detonsa & carens, quam copiosè Neapoli propè Urbem in arenosis Piscatores venantur, Pulmonum frustulis, junceis Cratibus superimpositis allicientes, ut *Aristoteles* olfacere censuerit.

§. 35. Hanc Littoralem potius, in Arenosis degentem, quamvis in profundo Mari, diceremus Purpuram, purpuro-cæruleum colorem fundentem: sed quare non omnes Purpuram fundant ejusdem generis, & eodem tempore captæ inter quamplurimas, quæ tot anno capiuntur, & semper aliqua colorem habeant, hucusq; ignorare fatemur.

§. 36. Venales habentur in foro quotidie; Cibis quidem expetuntur, elixæ ac tostæ, vel aliis modis. Capiuntur etiam propè Misenum Promontorium in Puteolano Mari, loco, nunc vulgò *Mare Mortuum* appellato, ubi Maris æstus non recipitur, Portusq; censetur olim ab Agrippâ & Augusto constructus. Hujus tantùm Testæ effigies ab aliis Recentioribus vario nomine imposito conspicitur depicta; à nemine verò hucusque interno Animali observato, nedum purpuream Saniem fundente. *Plinius* Puteolanas Purpuras laudat: an de his intellexerit, aliorum sit judicium. Capiuntur etiam toto Maritimo tractu Australi, in Sinu Formiano olim dicto, nunc Molæ oppidi, ubi primùm in Mensâ tostas esitantes Purpuram fundere, & digitos, & linteos inficere observavimus.

§. 37. Harum usum, sicuti Buccinorum, non tantùm propter incitiam ac magnam impensam ac molestiam neglectum putamus; sed ob maximam Fuci copiam, quem vulgus *Roccella* denominant, quo nunc Infectores pulcherrimam Purpuram conficiunt, Sericia inficientes variis colorum gradibus, minore labore ac impensâ, & maximo lucro: tantùmq; nobis hodie cùm Esca sint, non possunt *Martialis* exprobrationem evitare, cum inquit:

*Sanguine de nostro tinctas, Ingrate, lacernas
Induis; & non est hoc satis: Esca sumus.*

§. 38. Tarenti hucusque accepimus, Officinarum vestigia Purpurariorum conspici, atque etiam ex Testarum fragmentis acervos esse, quæ olim forsan, ut *Plinius* refert, Augusti tempore fuere, Nepotis Cornelii testimonio, ibi: (c.) *Me, inquit, juvene Violacea Purpura vigebat, cujus libra denariis centum veniebat, nec multo post rubra Tarentina.*

(c.) *lib. 9. cap. 29.*

§. 39. Rubens Color nigricante deterior, à *Plinio* dicitur; nisi Color sit nigricans adspectu Sanguinis concreti, qui non sine utriusque, Purpuræ & Buccini, mixturâ fieri poterat, quâ vel Amethysti, vel Tyrii, juxta medicaminis quantitatem, Color fiebat, ut idem *Plinius* (d.) retulit.

(d.) *lib. 9. cap. 38. & inde.*

CAPUT II.

Cochleæ Iänthinæ cum Animali, exactior Icon & Historia.

§. I.

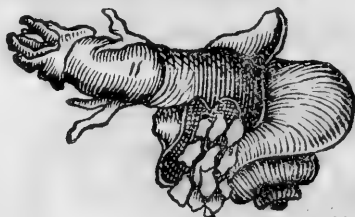
DEpinximus atque descripsimus hanc, à Nobis aliàs obiter observatam Cochleam minus rectè. Nunc autem Anno M DC IX. in oppido, dicto *Torre della Nuntiata*, in Vesuvii Montis radice, ad Maris oram, inter Pompejanum & Stabii Ruinas, Majori Mense, flantibus Occidentalibus, maximoque Maris impetu illic æstuantibus undis, abjectas inter alia Cochleas multas, ex his adhuc viventes colligi curavimus: Maris Aquâ repleto quodam vase, Conchisque

D

inje-

injectis, ut vivere possent, illarum Animal observavimus prodiens.

§. 2. Ab omnibus Cochlearum Terrestrium & Maritarum Animalibus reliquis, quas hucusque vidimus, hujus Animal valdè differt. Huic Penis arrecti facies est, glandem habens, in cuius extremo Fabam exprimit, rimam pro ore in medio, foemininum ferè Sexum referens, rubescente magis internâ parte, cum reliquum Animal ex obsoletâ cœruleâ Purpurâ candicet: circa medium utrimque Appendices habet binas, quarum altera exterior major; earumque acies magis saturo colore purpurascunt.

§. 3. Ima pars Animalis propè testam rugosâ est, & denique limbosa, ut in congeneribus; non tam oblonga, nec acuta, sed rotundior; sub quâ copiosam, extuberantem sâtis, atque veluti cartilagineam Spumam vitream fundebant omnes, non secus, ac aquâ diluto sapone multo, & concussâ, atque paleæ vel alterius rei exiguâ fistulâ intinctâ, & inflatâ, paulatim evenit, ut puerorum mos est Neapoli; quæ Sphærulæ veluti vitreæ inflantur, & denique à fistulâ dimittuntur ex fenestris. Jocum non jucundum!

§. 4. Copiosum spontè evomunt Conchæ istæ succum Purpureum Violaceum, ut seipsas inficiant & colligentium manus: & paxillo, vel acu sauciatâ Animalis cervice, tres aut

aut quatuor guttæ ex testâ decidunt, & quidquid tangunt, inficiunt, purpureo cœruleo colore admodum hilari, ut nihil supra commendari possit; charta vel album aliud Lineum infectum, quandoque variat maculis, colore ad rubrum inclinantibus: adeoque infectura hæret, ut vix lotione eximi queat; undè & ipsa Testa infecta reperitur, quæ, ut diximus alias, tenuis est, circa imas Volutas candicans, tribus tantum Volutis constructa, Limbo circa umbilicum elato admodum, quod nec in aliis Cochleis observatur, & ab illis differre hæc etiam notâ conspicitur.

CAPUT III.

Turbo Exoticus Umbilicatus.

§. 1. **H**unc Romæ apud quendam industrium hominem cum aliis non negligendis testis vidimus, atque raritate allecti, iconem delineavimus, notasq; addidimus. Differt ab aliis Recentiorum, & à me descriptis, quod obtusus sit cacumine, circa medium tenuior; deindè aneæ nolæ effigie in latitudinem se diffundens, atque, quod præcipuum huic est, in medio Umbilicatus.

§. 2. Crassa est Testa, gravis, cortex superior rugosus, candicans, ad pallidum vergens; maculis obliquis roseo colore variegatus tam circa Umbilicum, quàm in reliquis Volutis; derasus, vel cortice extimo mundatus, argenteo Margaritarum nitore quodammodo splendet, non admodum, ut in parvis nostratibus, nitido.

§. 3. Quinque Voluminibus definitur: inter quæ veluti limbus apparet. Similis quodammodò Turbo hic videtur pyramidali Trocho *Aldrovandi*; sed illius nulla exstat delineatio, nec Umbilicus apparet; triunciali Diametro quoque versu, ut æquilaterum retusis angulis trigonum repræsentare videatur.

CAPUT IV.

Buccinum parvum nostras, cum Animali.

§. 1. **B**uccinum hoc frequentissimum in nostris scopulis littoralibus Neapoli, & in Foro Piscatorio; nam esculen-

tum est, atque cibo gratum, facilisq; digestionis. Hujus Animal magnum est respectu Testæ; Caro ex flavo albicat; Corpus

pus variegatum obscuris micis purpureis, & infernè parum ad cœruleum tendens; Limbo, ut Cochleæ, graditur lato, in extremâ posteriore parte bisulco, veluti insectum, caudato. Cervix crassa est, lata, in cujus lateribus Cornicula, ut in Purpurâ diximus, in medio veluti resecta; in quibus oculi eodem illo modo insunt, atque natura: Linguam habet longam admodum, canaliculatam, ex quâ Aquam haustam expuit: & cum graditur, elatam gerit, & incurvam ex adverso. Convolvitur confestim quoquo versu, & supinè cum impetu quodam, inter alia congenera manens in catino reposita, & vivens, ignoramus an præ timore contactus aliorum.

§. 2. Testa levis est, parva, & obeso admodum superiore orbe, pollicis ad summum magnitudine, flavicans: sed circâ Volutarum imum castaneis notis distincta; reliquum verò Testæ variegatum, undosis candicantibus parum lineis. Centri pars cælata conspicitur, ut sunt Turbinuli illi Striati oblongi; quare observandum est, an minimæ aliæ sint effigie?

§. 3. Operculum animal habet, ut congenerum: & mortuo, vel evanido animali aliquâ de causâ, vacuum testam Cancellus hospitatur, ut etiam in variis testis observatur.

§. 4. Natatilis Testa est cum ipso animali, ac etiam cum Cancellis in aquâ imposita; & Cancelli pes major est sinister. Amplo est ore testa, atque parum in extrema striato. Si quis Neritem hanc esse diceret, nihil nisi magnitudo refragari posset; responderet magis, quàm Cochlearum tot species non turbinatæ, ab aliis propositæ.

CAPUT V.

Buccinum Exoticum parvum.

§. I. **T**uberculis nigro-flaventibus, & Lineis elatis candida Testa exornatur; quæ cassâ est, & marmoreâ effigie, candidaque.

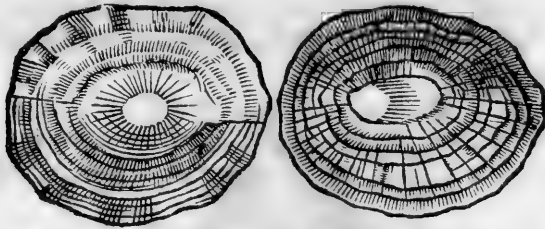
§. 2. Figura parum abest à nostratibus parvis Buccinis; nec aliud referre ex inani Testâ exterâ possumus.

CAPUT VI.

Lepas Exotica variegata; & Lepas nova, Myrti Morbus.

§. I. **M**agnitudine nostrates grandiores æquat Exotica; & elegans Lepas hæc ab aliis memorata, magis cava, rotundiore ambitu, nec in angulos desinens, colore ad extremam

nam testæ partem flavente, veluti fasciata, maculis fuscis binis per interstitia exornata, interiùs candicante Alabastritidis lapidis modo; in Umbilico verò iterum flavo & splendido colore, animalis umbram fere describente. Exteriùs verò ob-

liquè rugosa parum, colore ex pallido candicante, Maculis radiatim nigro-flaventibus. In supernâ parte flavescit ex ruffo; Apexque candicat. Dono accepimus à N. V. ac Doctissimo *Francisco Peregrino*, Romæ, cum aliis etiam Rarioribus, Buccino supra-dictò, ut Cochleâ Marmoreâ, aliisque.

§. 2. Sed quia hujus Lepadis occasione in mentem venit aliud Lepadis genus, non descriptum, terrestre, quod Mor-

bus est, aut Scabies, sive Impetigo Arborum & fruticum; idemque animal est ex morbo Myrti genitum, testudinatum: Hoc loco iconem & observationem addere non ingratum studiosis fore existimavimus.

§. 3. Romæ, Anno 1610. in domestico Viridario domûs *Joan. Baptista Raimundi*, Viri doctissimi, & Arabicæ Linguæ, & aliarum periti, supra templum Sancti *Andree delle Fratte* appellatum, in quâ degebat, ex Myrti ramis imis adhuc vi-

ventes

ventes ferè testudinatas Lepades plurimas hærentes collegimus, quarum Iconem ejusdem magnitudinis expressimus, effigie testudinis terrestris, illiusq; more, tabellis angulosis constructas, colore cinereo ad Purpuram inclinante, infernâ parte, quâ hærebant caudici, cavas, quarum aliquot adhuc servamus, præter illas, dono Amicis communicatas; nec aliud ex eis notare potuimus.

§. 4. Impetiginis, Scabiei, & Morbi in Fico & aliis, ortum & causam *Theophrastus* de Causis Plantarum lib. 5. & de Plantis lib. 4. tradidit: quem Curiosus Lector videre poterit.

CAPUT VII.

Turbo Terrestris non-descriptus.

§. 1. **R** Arrior hic, & præter morem à Naturâ elaboratus, atque à nemine observatus: cujus Orbes non in sinistram partem convolvuntur, ut in omnibus Testaceis marinis ac terrestribus; sed contrario modo ex sinistrâ in dexteram Orbes in amplum os, juxta orbis proportionem, desinunt; incisuram in imo habens, Buccinorum modo, octo vel no-

vem orbibus definitur, in imo flavicantibus, reliquis cinereis ex flavo, & in summo magis candicante novissimo.

§. 2. Stamine conjuncti acu videntur orbes, candidis junctis sive Lineis inter orbes micantibus, quibus depinguntur; & oculis gratiores redduntur, ob punctorum distinctionem.

§. 3. Animal intus, Cochlearum modo, exiguum, ideò neglectum, continet, quamvis Cochlearum usum præstare possset.

posset. Testa levis est. Oritur non modò in saxis montanis, & rupibus; sed etiam hortorum, ac etiam domorum parietibus aëri expositis.

CAPUT VIII.

Turbo alter Minor.

Est & alter, simili modo ex sinistra parte in dexteram convolutus, non adeò frequens, qui nitidâ testâ est, & adeò

splendidâ, ut arte expolita censeatur, flavicante ex pallido cinereo, quatuor tantùm orbibus composita, oblongiore & angustiore Ore, quia sublimiùs volutæ eriguntur, & ideò oblongiore testâ est proportione, quamvis paucioribus orbibus sit constructa; iisdem locis oritur; ejusdem magnitudinis, ut icon est, tam superior, quàm Cochlea describenda.

CAPUT IX.

*Cochlea Terrestris Turbinata,
& striata.*

§. I. Quia in modum Turbinis producit Volutas, Turbinatam Cochleam appellare libuit. Quinque constat Anfractibus: & quia distinctiùs Orbes percurrit in longum, more Turbinum producit testa, Umbilicum ferè relinquit;

linquens in centro, & eodem orbium ordine striantur orbes perquam densè, ut elegantissima videatur. Os rotundum

habet, quemadmodum orbis definit; geritque Operculum crassum & cohleatum, ut in marinis observatur. Colore ex pallido flavicant magis, minusvè.

§. 2. Terrestres has Cochleas, ut ab aliis diversas, & rariore effigie, relictis aliis multis, huc intrudere, ad excitandum studiosorum animos, & addere visum fuit, qui Montes tantum habent propinquos, Mare verò longo intervallo disjunctum, ut pulciora quærant.

CAPUT X.

Cochlea Marina Exotica Marmorea.

§. 1. **V**ariat hæc à maritimis nostratibus crassitie testæ, atque hiatu, qui non rotundus, nec à columellâ, ut in aliis, definitur, sed parte mediâ testæ, rectâ ferè Lineâ, & planâ, obliquè veluti recisâ testa conspicitur: & in anteriore, & rotundâ parte cochleæ parum infra extremum observantur denticuli plures elati; ac etiam ex adverso in medio lineæ veluti Concharum cardines; quare Operculo quodam crasso fortè tegi posse suspicamur, alio quàm in nostratibus modo.

§. 2. Differt etiam, quia unicâ tantum Volutâ sive circuitio-

cuitione definitur, illâque vix conspicuâ. Maculis in cute nigris, magnis, inordinatis insignitur, & per obliquum rugis etiam vix apparentibus circâ os exasperatur.

§. 3. Huic similem *Aldrovandus* pro *Nerite* in suo de Testaceis volumine, tertio & quarto Loco depinxit, colore variantem: quantum verò à *Nerite Antiquorum* distet, jam aliàs diximus, tam brevem crassamque testam natare minimè posse; nec illum observasse censemus.

§. 4. Variant magnitudine, testæ crassitie, nam alias vidimus nigras foris, intus candidas, tenuioris testæ, quæ clathrata Lineis erat per rectum & obliquum: alteram candidam intus, crassâ testâ & majore, foris colore cinereo, maculis parvis albis, rugis obliquè profundioribus, ut quodammodo aspera sit tangenti.

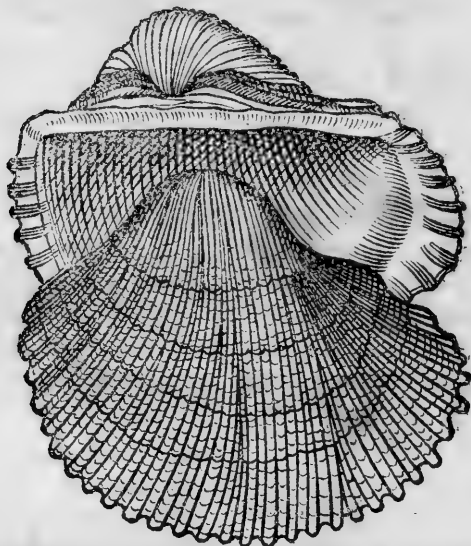
CAPUT XI.

Concha πολυλεπτογίγλυμο.

§. 1. **P**Luribus hæc testa notis ab aliis Conchis differt, propriamque habet notam, innumeram seriem exiguorum cardinum, rectâ per obliquum lineâ, & admodum longâ, Testæ connexum, efficientium; quod hæctenus in aliis minimè observavimus.

§. 2. De hâc etiam *Plinium* (e.) sensisse, dici posset, Concharum varietates enumerantem, cum ad differentiam earum, quæ brevi nodo ligantur, ut sunt vulgares, ait, (*Toto latere Connexis*) quod in hâc rectè conspicitur; quamvis de *Solene* etiam intelligatur.

(e.) *lib. 9. cap. 33.*

§. 3. Differt *Cervice* ad latum obliquè dependente: quod quamvis aliis testis etiam sit commune, quia hujus longius à connexu abest, planâ remanente inter cervicem & cardines testâ veluti recisâ, & complanatâ; Lineis multis undosis sculptâ; non parum ab aliis evariat: crassa insuper est respectu molis testâ, externè admodum densè striata, ac etiam obliquis densioribus rugis exasperata, ut imbricata
etiam

etiam dici possit. Internâ parte circâ os tantùm brevibus striis connectitur dentium vice; reliquâ cavâ, levi.

§. 4. Ex hujusmodi, Conchæ in Montanis obrutæ, atque temporis diurnitate corruptæ, terrâque illâ in faxeam naturam versâ, lapides illi, Cordis figuram æmulantes, construuntur, cavam Conchæ partem replentes, quos vulgò Bucardia vocant: quorum plures apud nos varietates, juxtâ Concharum & locorum differentias, effigie, materiâque provenientes videre licet; quamplurimas apud *Imperati* Musæum amplissimum.

CAPUT XII.

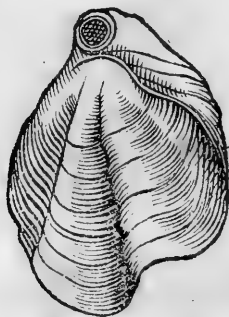
Concha varior Anomia, Vertice rostrato.

§. 1. **A** Nomias Conchas illas esse dicimus, quarum altera pars cohærens aliquomodo, ab alterâ, Effigie aut magnitudine, aut utroque modo differat. *Ἀνόμια*, siquidem contrarium est Verbi *ὁμοία*, quod est, *Similis, Par, Æqualis*; scilicet *Disimilis, Impar, Inæqualis*. Ideò inter cæteras notas à *Plinio* (f.) memoratas, quibus Concharum varietates distinguit, plurimas, cum Inæqualitatis Notam non inveniimus, Anomias Conchas appellare libuit; vel *Plinii* more illas, *Vertice Rostrato* dicere; quarum etiam Differentiæ sunt plures.

(f.) *Loco antè-cit.*

§. 2. Nunc de hac in Civitate Andriæ repertâ, verba faciemus: in quo Loco si quis curiosior perquirere vellet illas etiam Rariores, non paucas inveniet adhuc incognitas & invisas: Naturamque in his efformandis multùm lusisse animadvertet.

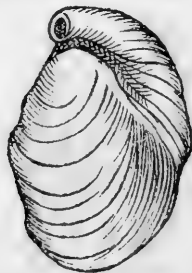
§. 3. Hujus igitur Effigies lævis, depressa, parum oblonga, ab aliis Conchis in hoc præcipuè differens, quod altera Conchæ pars oblongior est, collum, cervicemque totam,

quæ oblongior est, & rotundior, atque acutior, prominetque, supra cervicem alterius diffundit, ut infra illius collum altera cervix connectatur. Concha parva est, candida, tenuis, obliquè parum additamenti rugosa, sed non ob id aspera, sed levis.

§. 4. Repletam invenimus candidâ *tophaceâ* Concretionem, quâ totus ille clivosus locus, sive collis, est editus, qui non magis terrenâ concretionem tophaceâ, quàm variarum concharum fragmentis, & integris etiam innumeris, est compactus, hanc & alias in vallecula illâ, sive fossâ quâdam, parum subtus Ecclesiam D. Mariæ de Andriâ, extra urbem milliari sitâ, excepimus: illic enim, ob gratias à Sanctissimâ DEI Genitrice acceptas referendas, fuimus, sicuti & alii magnâ cum frequentiâ vota solventes, concurrunt quotidie. Ecclesia quidem illa magnis donis & Miraculorum Signis ornatur; nec non sumtuosâ Structurâ, ipsa Ecclesia & Monasterium.

§. 5. Hujus similem apud doctissimum *Imperatum* nostrum in suo Museo, rerum omnium Naturæ fatis copioso Thesauro, observavimus; quæ margine erat parum undosa,

& longiore Conchæ parte canalem vix conspicuum in dorso, altero verò medio, contrario modo extuberante: omnesque peculiari notâ sunt præditæ, quod cervice prominente rostratâ, pertusâ, oriuntur, quâ turbinatorum more Aquam haurire & exspuere, sylvestris Lepadis, aut Auris marinæ modo, possunt. Icon magnitudinem æquat. Huic *similem* majorem multò, *Lapideam*, depinximus in *Prima parte*, nomine *Concha gibbosa*.

CAPUT XIII.

Alterâ Neptunia major III. Imbricata.

§. i. **D**Uplò majorem alteram Neptuni reperimus Albanen. diœcesis etiam undosa, margine in *Tophaceis* sive fabulosis illis *Concretionibus*, in quibus Castelli sive Arcis fossa est, & maxima variarum Testarum congeries conspicitur:

tur : nec unam repieries integram ; sed omnes inter se congestas & implicatas, ut non Naturâ, sed maris impulsu fractas, & ejectas cum Sabulone, & molem illam tophaceam construxisse testarum fragmentis repletam, sit censendum: quare Mare aliquando variis in regionibus excrevisse & æstuasse satis constat, locaque immutata.

§. 2. Mirum quidem est, hujusmodi testas recentes, & vivas hodiè non reperiri, quamobrem è longâ Maris alluvione profectas, & advectas censemus potius, quàm Naturam desisse, similes parere. Tres pollices longa, duos lata est testa, habetque in medio veluti alteram concham super-elatam imbricis modo, ut in aliis observatur, præsertim Pectunculis.

CAPUT XIV.

Concha Anomia IV. margine

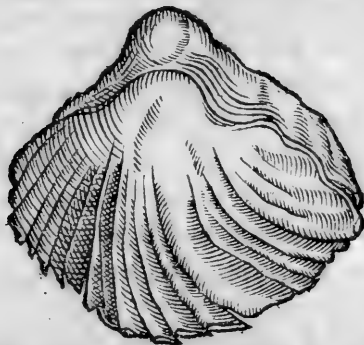
Undosa.

Differt hæc à superiore congeneri colore ad pallidum inclinante, quæ etiam repleta erat Concretionem candidam terreâ, & quod margine sit undosâ in spiras contortâ, M. literam repræsentante, dorsumque habeat elatum, non cavum; alterâ parte triplici canali distinguatur. Sed omnes cervicem habent perforatam. Ex Imperati nostri Musæo habuimus inter alias.

CAPUT XV.

*Concha altera Anomia, striata,
τετλοβ@, rarior I.*

§. 1. **E**X eodem genere & hæc videtur, major Concha & crassior; cujus obesa Valva minor est, atque tribus simul

junctis Testis, mediâ magis extuberante, constructa videtur, & senis striis, totidemque strigibus in singulis Lobis, quibus margines denticulatæ fiunt, infecta; præterquàm pars interjecta inter Lobos, quæ rectâ lineâ marginem definit. Alterâ parte, quâ valvæ in caput prominet, medium habet Lobum depressoïem, & oblongiorem, reliquis à latere brevioribus, & elatis, eodemque modo striatis; quâ parte tota Concha expansis alis aviculam incurvam repræsentare videtur. Conchæ cortex, castaneo colore fuit, ut ex fragmento, quod in cervice adhærebat, observavimus.

§. 2. Lapideam quidem naturam interior pars, cujus effigiem damus, adepta erat, colore ob vetustatem flavican-

E

te.

te; intus verò, candicante. Et hæc ex ditissimo naturæ promptuario *Imperati*.

§. 3. Harum & parvas, Avellanæ nucis magnitudine, binas habemus, quarum altera paucis, altera verò pluribus, & tenuibus striis est dissecta, reliquis eandem effigiem retinentibus: orbiculatæ sunt, & metallicâ substantiâ concretæ.

§. 4. Hæ omnes Anomiæ brevi Nodo ligantur, ob Cervicis angustiam: & forsitan à *Plinio* (g.) sub illâ differentiâ, his verbis expressâ, (*brevi Nodo ligatis*) quæ multis Concharum generibus etiam convenit, comprehensæ, ut suo loco dicemus.

(g.) *lib. 9. cap. 33.*

§. 5. Aliam exiguam admodum, lapideam, idem *Imperatus* communicavit, quæ veluti gemma nitida est, cervice cœruleâ, reliquis obscurioribus, & lateribus flavicans.

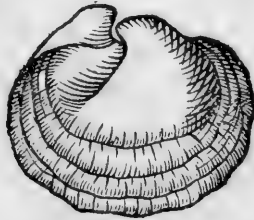
§. 6. Differunt ab aliis supradictis, quod cervix foramine caret; & ideò quamvis Testa sit affinis, animal non idem naturâ erit, cum hiare oporteat, ut aquam haurire, & expuere possit, non habens testam in cervice perforatam, ut quatuor superiores.

CAPUT XVI.

Concha Fasciata, Gemmeâ Concretionem repleta.

§. 1. **M**Orosi videntur Nobis quidam, qui has & similes Concretiones negant, ex Testaceorum internâ cavâ parte sibi effigiem parare, atque Naturam contendunt, propriis initiis Animantibus aut Vegetantibus, Lapideas hæc

hasce aut consimiles perficere Conchas & Buccinas, Cochleasque, atque innumera alia.

§. 2. Non negamus, quin multa alia sint, propriâ formâ sic concreta; sed nullam illa habent cum cæteris rebus naturalibus, quæ vixerint, communitatem, nec aliquid simile rectè, aut perfectè referunt, ut sunt, quæ locum corruptæ rei replent.

§. 3. Inter alia & hæc testimonium perhibebit veritatis, rarissima Conchæ concretio, quæ non externam, sed internam tantùm partem refert, Lineis obliquè ductis gradatim, ut in Testæ internâ parte fuerant, & exiguas Cervices, Liem-

que Cardinum & marginis. Tota terreâ crustâ, & veluti fordida, colore ochræ foris est; intus verò prope marginem, ab alterâ ex Valvis, quæ forsân perforata, aut fracta fuit, origo

stillati & ingressi humoris apparet, in CrySTALLINI lapidis Speciem, Electri, aut Chrysolithi colore, atque in plures angulosas connexas pyramides concreti. Quod si humor ille vegetam habuisset naturam, & extremam partem splendidam, & propria effigie insignitam efformasset; non sordidam, ac alienam Conchæ induisset, ut manifestè apparet.

§. 4. Nos hujusmodi Concharum internas repletiones ex variis lapidum, & tophorum generibus concretis, ac etiam Concharum variis generibus, Cochlearum, Turbinum, aliarumque rerum quamplures habemus; ex quibus refellitur istorum opinio, cum maximè, quia in multis adhuc Testa viget cum silice interno; tum etiam, quia fragmenta Testarum plerumque reperiuntur, & in integris interna concretio non omnem vacuum implet, sed inanem medium locum reliquit, se in angulosas gemmas contrahens per circumferentiam.

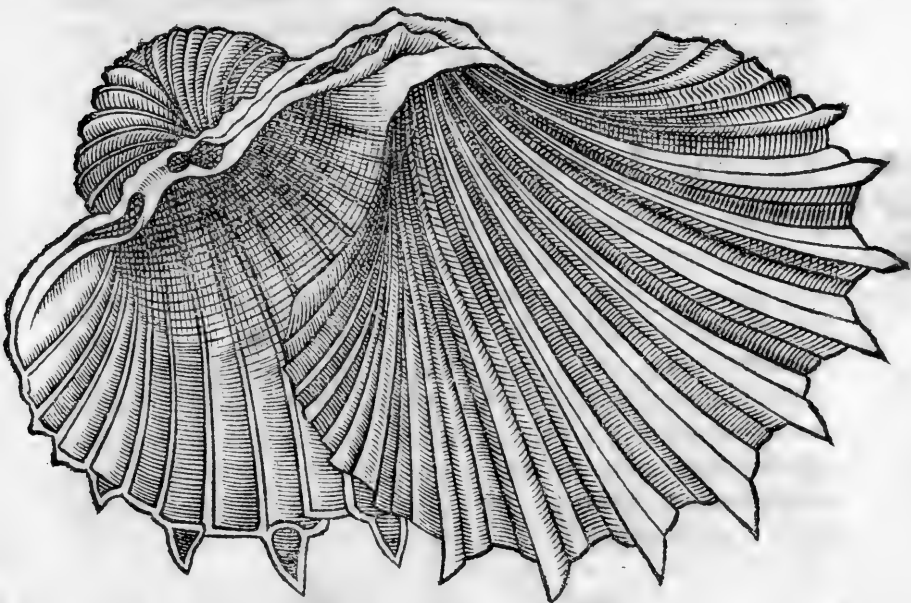
§. 5. Hujus etiam copiam fecit ditissimus ille naturalium rerum promus noster *Imperatus*, apud quem varias gemmeas concreciones & varii lapidum generis Testas, Cochleas, Buccinas, Concham margaritifera, Nautili speciem; pedem, & unguam, Partesque plurium Animalium immutatas in lapideam naturam videre poteris.

CAPUT XVII.

Concha Exotica, margine in Mucronem emissa.

§. I. **P**Eculiare huic rariori, quod præter Strias, aliis Conchis communes, quæ huic læves & latiores duplò ferè sunt strigibus; striæ ipsæ iterum ab angusto, & elato limbo, intus
sistuntur

fistuloso, supra illarum dorsum decurrente in alias tenues novenas strias efformantur, & loco strigium esse videntur: & Conchæ margo extrema Rostrata efficitur singulis novenis striis, quæ internâ parte cavæ apparent.

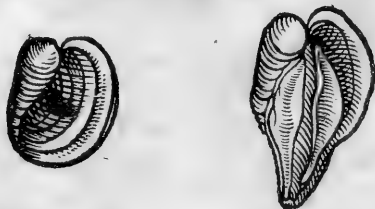
§. 2. Conchæ Cervix magna est, & crassa, ut clausa Testa se tangat cum alterius valvæ cervice, mediumque locum occupat conchæ, quæ circâ illas in latus ampla fit obliquè, ut diametrum æquet, habeatque ternas connexiones pyxidatas; quarum minima, quæ proximior majori limbo, sive rostro est, media major, tertia longior: In imâ omnium strige, rugosa obliquè Lineis apparet concha.

§. 3. Hanc *Plinium* novisse, vel similem, censerì potest, & descripsisse sub illâ notâ, *marginè in mucronem emissâ*; quamvis hæc in plures desinat mucrones, totaq; margo mucronata; quare Concha *μαχαροειδής*, appellari potest. Quatuor uncias diametrum æquat. Concha tota candida, non nimis crassâ est Testâ, quam Romæ habuimus; & similem *Imperatus* habet.

CAPUT XVIII.

Concha Natatilis Νηπιώδης *minima*,
Persicæ dictæ Recentiorum congener; & Varietates aliæ Exoticæ.

§. 1. **S**Itè Concha hæc, vel potiùs Cochleæ natura, sive suâ specie ita exigua, vel potiùs infans adhuc & tenella, dubitamus. At quod à Persicis differat, asserere possumus. Concha est, unguis majoris digiti magnitudine, unguis tenuitate, sed fragilior, colore ex pullo candicans, amplo admodum hiatu, ut infrâ se turbinem colligat. Caret illo Lunato sinu, circa columellæ summum, quo Lingva exseri possit, ut in congeneribus.

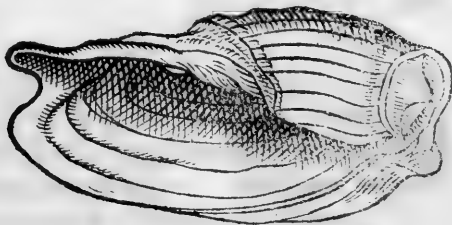
§. 2. Animal intus habet magnum: sed quia non recens, sed exsiccatum in Ipsâ Concha vidimus, non aliud, quàm quod tripli-

triplici veluti Loliginis officulo munitum esse observavimus; quorum aliquod Operculum, & carni annexum esse, non dubitamus.

§. 3. Omnes quidem Testas, quæ convolvuntur turbine, Operculum habere observatum est; nec nisi dimoto illo faxis adhærescunt, ut jam *Aristoteles* docuit, præter Aurem marinam illam, quam nos Veneris aurem diximus; cui quamvis sit Conchæ vertex muricatum sive turbinatum intortus, & cochleatus in conchas; deest tamen Operculum, quia non animal habet, turbinatorum generi simile, sed Lepadum, quibus natura illud ademit, saxum pro illo, cui adhærere protrulâ possint, tribuendum; & pro tubulo, ad linguæ usum, Foramina, quæ plura habet.

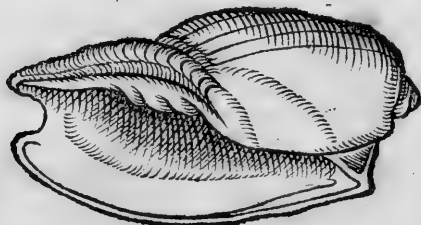
§. 4. Hanc *Imperatus* noster nobis dono dedit; nec non & alios congeneres exoticas communicavit; de quibus, quia locus est, agemus, notas tantum varietatis addentes, cum ex illarum picturâ satis Testæ differentia colligi possit.

§. 5. Prima & major, longa est semipedem, & unciam, lata palmū, colore ex cinereo flavicans, intus pallida, nitida, circa

columellam externè rugosa, aspera, & magis flavicans, turbine infra basim posito, ut vetustate minus semper prominat,
& in-

& includatur. Natat in Aquâ, ut congeneres, additoque pondere circa interiora, lata magis pars altera opposita, velificare videtur; ventoque impelli potest. Altera magis rugosa, foris colore ex fulvo ad castaneum vergente, intus candidat; sed Zonis distinguitur flavis & cinereis, turbine prominente, ex canali, distinguente Volutas duas, quibus testa contorquetur. Natat, ut superior: minor verò duplò, sed crassiore Testâ. Lunatæ sunt in extremo columellæ, ad Lingvæ usum.

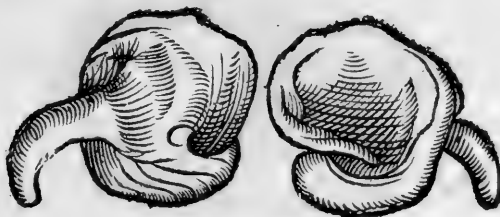

CAPUT XIX.

Concha Exotica Vertice muricatum intorto.

§. I. **D**escribuntur à *Plinio* Concharum genera, in quibus magna ludentis Naturæ varietas observatur, & nos quotidie in admirationem adducimur, varias intra manus nostras ex variis locis habentes, ut qui omnium Icones, & Descriptiones tradere vellet, maximum admodum Volumen impieret, extra aliàs ab aliis descriptas.

§. 2. Hanc mutilam, unâ tantum valvâ imâ, dono accepimus Romæ à *Fabricio Christiano*, reconditarum rerum Viro curioso, ac Argentariæ officinæ domino, inter alia plura, & perpulchra Testacea. Hujus similes nostro mari haud conspicuas se præbent: quare Exoticam Concham, sicuti alias, esse non dubitamus: ac à *Plinio* forsitan illis verbis comprehensa, (*Vertice muricatum intorto, vel ad Buccinam recurvis,*) cervice quidem retorquetur, ac si non Concha, sed Cochlea fieri deberet.

§. 3. Nec aliud dicere possumus de eâ, nisi quod crassa sit Testâ, & albicante, ac etiam ob vetustatem exesâ; in cuius superficie rubri Corallii corniculatum cespitem, latâ ac tenui radice, veluti si cera liquefacta rubra superinducta esset, Testæ superficiei, natura excitavit; vel si Corallii materies initio molle quid, ac muscosum viscidum initium habuisset, ut opinamur.

CAPUT XX.

Concha utroque Latere se colligens,
Exotica.

PArva est, Unciam longa: angusta Testa, lævis; obliquè circa medium extuberans, ac si anulo cincta esset: rimam

pro ore habet lævem. Crassa Testa est, candida, diaphana, splendens: & cum sit exotica, nihil aliud referre possumus, nisi varietatem, quâ naturæ solertiam admirandam proponimus. Animal exiguum: nec profundè contineri in ipsâ Testâ, dijudicamus ex *Imperati Muséo.*

F I N I S.

INDEX

I N D E X

In Columnæ Librum de PURPURA.

Prior Numerus Caput; alter Paragraphum denotat.

A.

<i>Ætas Testaceorum. vid. T.</i>	
<i>Amethystinus Color quomodo fiat?</i>	¶. 8. 30.
<i>Animal Purpure. vid. P.</i>	
<i>Animalium Partes. vid. ibidem.</i>	
<i>Anni Testaceorum. vid. T.</i>	
<i>Anomia Concha. vid. C.</i>	
<i>Arborum Morbus, Lepas.</i>	¶I. 2.
<i>Auris Marina.</i>	¶XIII. 3.
— — <i>Aquam exspuit, & quomodo.</i>	XII 5.
— — <i>ad Lepades spectat.</i>	XVIII. 3.
— <i>Veneris.</i>	ibidem.

B.

<i>Bucardia propriè quid?</i>	XI. 4.
<i>Buccinae Lapideæ.</i>	XVI. 1. 5.
— <i>Vivaces non sunt.</i>	I. 30.
<i>Buccini Neapolitani Operculum.</i>	IV. 3.
— <i>Testa.</i>	I. 29.

I N D E X.

<i>Buccinum Exoticum parvum.</i>	V.	toto.
———— <i>Neapolitanum parvum.</i>	IV.	toto.
———— <i>ad Purpuram rubram parandam sumtū.</i>	I.	19.39.

C.

<i>Canellus, Testam ingrediens.</i>	IV.	3. 4.
<i>Cardines multi in Conchâ πολυεπιτομογγύμων.</i>	XI.	1.
<i>Carduorum Murices, i. e. Aculei.</i>	I.	21.
<i>Carosa Italica quid?</i>	ibid.	34.]
<i>Cervix Cochleæ lãnthina fauciata, Purpurã fundit.</i>	II.	4.
<i>Cocci Color qualis?</i>	I.	13.
<i>Cochlea Marina exotica marmorea.</i>	X.	toto.
———— <i>Rugosa maxima Rondeletii.</i>	I.	32.
———— <i>Turbinata & Striata terrestris.</i>	IX.	toto.
<i>Cochlea lãnthina descriptio.</i>	II.	toto.
———— <i>Lapidea, ut videntur.</i>	XVI.	1. 4. 5.
———— <i>Terrestris Cornua & Oculi.</i>	I.	33.
<i>Color Amethystinus. vid. A.</i>		
———— <i>Purpureus. vid. P.</i>		
———— <i>Tyrius. vid. T.</i>		
———— <i>Violarum. vid. V.</i>		
<i>Concha Anomia, Rostrato vertice.</i>	XII.	toto.
———— ——— <i>Τειλοσῶ striata.</i>	XV.	toto.
———— ——— <i>marginè Undosa.</i>	XIV.	toto.
———— <i>Fasciata, gemmeâ Concretionè repleta.</i>	XVI.	toto.
———— <i>Gibbosa.</i>	XII.	5.
———— <i>exotica, Latere utroque se colligens.</i>	XX.	toto.
———— <i>Margaritifera lapidea.</i>	XVI.	5.

Conchas

INDEX.

<i>Concha exotica, margine in Mucronem emissa.</i>	XVII. toto.
—— <i>Natatis Neritodes minima.</i>	XVIII. 1.
—— <i>Neptunia major.</i>	XIII. toto.
—— <i>Neritodes.</i>	XVIII. toto.
—— <i>Persica.</i>	I. 32. XVIII. 1.
—— ΠολυεπιούγιλυμⓄ.	XI. toto.
—— <i>exotica, Vertice muricatum intorto.</i>	XIX. toto.
<i>Concha Petrefacta. vid. P.</i>	
<i>Conchyliia Nardum depascentia.</i>	I. 15.
<i>Conchylii Nomen.</i>	I. 1. 3. 14.
—— & <i>Purpura differentia.</i>	ibid. 25.
<i>Conchylium, i. e. Color.</i>	ibid. 9.
—— — <i>Infectura genus.</i>	ibid. 8.
—— — <i>pro Testaceorum Summo genere. I. 4. Tin-</i>	
<i>ctura aptorum.</i>	ibid. 10.
<i>vel etiam Vescorum.</i>	ibid. 14.
<i>Concretio Crystallina.</i>	XVI. 3.
—— <i>gemma.</i>	ibid. toto.
—— <i>terrea.</i>	XIV.
	XVI. 3.
<i>Concretiones Tophacea in Testis.</i>	XII. 4.
	XIII. 1.
<i>Cordis Figurâ Lapidis unde?</i>	XI. 4.
<i>Cornua Cochleæ terrestris.</i>	I. 33.
—— <i>Purpura.</i>	ibidem.
<i>Cortice de rasopleraq; Testacea pulchrè splendent.</i>	III. 2.
<i>Crystallina concretio.</i>	XVI. 3.

D.

Diphaba Purpura. vid. P.

E.

Erroris Confessio genuina.

II. 1.

F.

Fabricii Christiani Laus.

XIX. 2.

Fasciata Concha. vid. C.

Ficus (arboris) Morbi.

VI. 4.

Fistulosa Strie. vid. S.

Flores quidam purpurei.

I. 11. 12.

Fucus, Purpura substitutus.

ibid. 37.

—— *Roccella dictus.*

ibidem.

G.

Gibbosa Concha.

XII. 5.

H.

Hortus Cardinalis Sannesii.

Epist. Dedic.

Hyacinthus Sannesius.

ibidem.

I.

Ianthina Cochlea. vid. C.

Imperati Laus & Musæum.

XI. 4.

XII. 5.

XV. 2.

XVI. 5.

XX. in fine.

Impe-

Impetigo Arborum, Lepas, VI. 2.
Infectores. vid. Purpurarii.

L.

Lapides facta. vid. Petrefacta.
Lapides, Cordis figurâ. vid. C.
Lepas Exotica variegata. VI. 1.
 — *Nova, Myrti Morbus dicta.* *ibid.* 2.3.
 — *Sylvestris, quomodo Aquam exspuat?* XII. 5.
Lingua Purpura, Aquam ducens. I. 34.

M.

Μαχαερα Εδώνη Concha. XVII. 3.
Mare Mortuum in Italia. I. 36.
 — *olim fuit, ubi Tellus firma nunc est.* XIII. 1.2.
Margaritifera Concha. vid. C.
Morbi Ficus (arboris). VI. 4.
Morbus Myrti. *ibid.* 2.3.
Mortuum Mare. vid. Mare.
Mucronata Concha. XVII. *toto.*
Mulli optimi qui? I. 4.
Murex, Vox ambigua. *ibid.* 1,3. 20.
 — — *prototo Genere Testaceorum.* *ibid.* 20.
 — — — *Purpurâ.* *ibid.* 21.
 — — — *Re Acuminatâ.* *ibid.* 21,24.
 — *quid?* *ibid.* 23.
 — *Coraloides Rondeletii.* *ibid.* 32.

Murex

INDEX.

Murex Sacer, i. e. Color Purpureus.
Museum Imperati. vid. I.

Epist. Dedic.

N.

Nardo Conchylia vescuntur.
Neptunia Concha. vid. C.
Neritarum Testa quales?

I. 15.

X. 5.

O.

Oculi Cochleæ Terrestris.

I. 33.

—— *Purpureæ.*

ibidem.

Onyx, i. e. operculum Turbinis Indici.

I. 15. 17.

Operculum Auri Marine deest.

XVIII. 3.

—— — *Buccini Neapolitani.*

IV. 3.

—— — *Cochleæ Terrestris Turbinatæ.*

IX. 1.

—— — *Purpureæ.*

I. 33.

—— — *Turbinatorum. vid. T.*

Orbes Testarum quid?

I. 28.

*ex Orbibus Testarum an Ætas earundem cognosci
 possit?*

ibid. 28. 31. 32.

*Orbium Convolutio in Turbinatis plerisque, versus
 Sinistram.*

VII. 1.

Ostrea, pro genere Testaceorum.

I. 17.

Ostri Nomen.

ibid. 7. 14.

Ostrum quid, aut qualis Color?

ibid. 6. 17. 23.

—— — *Vitruvio?*

ibid. 24.

P.

Partes Animalium petrefactæ.

XVI. 5.

Pectun-

<i>Pectunculorum structura.</i>	XIII. 2.
<i>Pelagium, Pelagia quid?</i>	I. 22.
<i>Penis facie Cochlea Tanthina.</i>	II. 2.
<i>Franc. Peregrini lam.</i>	VI. 1.
<i>Pes Petrefactus.</i>	XVI. 5.
<i>Petrefacta varia.</i>	ibidem.
<i>Petrefacta Concha vulgò habita, non omnes tales sunt.</i>	XI. 4. XVI. 1.
<i>Πολυεπιχογισλυμ & Concha.</i>	XI. totò.
<i>Polyporum Cibus.</i>	I. 4.
<i>Purpura Aquam exspuit.</i>	ibid. 34.
———— <i>Dibapha, unde dicta.</i>	ibid. 22.
———— <i>Mensis illata.</i>	ibid. 23, 36, 37.
———— <i>Rondeletii.</i>	ibid. 27, 29.
———— <i>duplex, Violacea & Rubra.</i>	Epist. Dedic.
<i>Purpura Aetas an ex Testâ noscatur?</i>	I. 28.
———— <i>Animal ante Columnam à nemine descriptum.</i>	Epist. ad Lect. I. 10, 26, 36.
———— <i>quot Annos vivant?</i>	ibid. 30.
———— <i>& Conchylia differentia.</i>	ibid. 25.
———— <i>Descriptio.</i>	ibid. 27, 33.
———— <i>Icon.</i>	ibid. 27.
———— <i>Locus Natalis.</i>	ibid. 36.
———— <i>Motus.</i>	ibid. 34.
———— <i>Oculi.</i>	ibid. 33.
———— <i>Operculum.</i>	ibidem.
———— <i>Precium magnam olim.</i>	Epist. Dedic.

I N D E X.

<i>Purpura Vox ambigua.</i>	I. 1.3. 24.
—— <i>Ufus neglectus.</i>	<i>ibid.</i> 37.
<i>Purpurariorum Fraudes.</i>	<i>ibidem.</i>
—— <i>Officina olim.</i>	I. 38.
<i>Purpurei Coloris differentia graduales.</i>	<i>ibid.</i> 11.12.13.
—— <i>Flores recensentur.</i>	<i>ibid.</i> 11.12.
<i>Purpurissimum unde fiat?</i>	<i>ibid.</i> 24.
<i>Puteolana Purpura.</i>	<i>ibid.</i> 36.

R.

<i>Joh. Bapt. Raimundi laus.</i>	VI. 3.
<i>Roscella, Fuci species.</i>	I. 37.

S.

<i>Sanneſi Cardinalis Hortus.</i>	<i>Epist. Dedic.</i>
<i>Saxis quando adhereant Testacea. vid. T.</i>	
—— <i>quomodo adhereant Turbines. vid. T.</i>	
<i>Scabies Arborum, Lepas.</i>	VI. 2.
<i>Sconcigli.</i>	I. 34.
<i>Solenistra qui?</i>	<i>ibid.</i> 7.
<i>Spuma Cochlea Ianthina.</i>	II. 3.
<i>Stria fistulosa Concha Exotica.</i>	XVII. 1.
<i>Succus Cochlea Ianthina.</i>	II. 4.

T.

<i>Testacea quotannis Saxis fixa haerent.</i>	I. 30.
	<i>Testa-</i>

I N D E X.

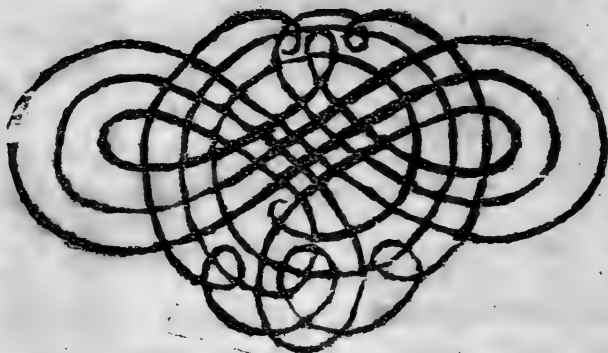
<i>Testaceorum Aetas an, & unde cognoscatur?</i>	I. 28. 29. 31. 32.
<i>Testa lapidea.</i>	XVI. 5.
<i>Testarum differentia sequitur differentiam con-</i> <i>tenti Animalis.</i>	Epist. Dedic.
——— <i>Orbes. vid. O.</i>	
——— <i>Voluta. vid. V.</i>	
<i>Tophacea Concretiones. vid. C.</i>	
<i>Τειλοβ Concha. vid. C.</i>	
<i>Trochus Aldrovandi.</i>	III. 2.
<i>Turbinata quomodo differant inter Se, & à Ter-</i> <i>restribus Cochleis?</i>	Epist. Dedic. XVIII. 3.
—— — <i>omnia habent Operculum.</i>	IX. toto.
—— — <i>Cochlea Terrestris.</i>	I. 17. ^a
<i>Turbines Lacustres, ad Tincturam inepti.</i>	XVI. 4.
—— — <i>Lapidei, ut videntur.</i>	XVIII. 3.
—— — <i>Saxis quomodo adhereant?</i>	I. 15. 17.
<i>Turbinis Indici Operculum.</i>	I. 31.
<i>Turbinum Orbes. vid. O.</i>	VIII. toto.
—— — <i>Testa.</i>	I. 32.
<i>Turbo minor.</i>	VII. toto.
—— <i>Persicus,</i>	III. toto.
—— <i>Terrestris non-descriptus.</i>	III. toto.
—— <i>Umbilicatus Exoticus.</i>	I. 22.
<i>Tyrinus Color quid?</i>	

I N D E X.

V.

<i>Veneris Auris.</i>	XVIII. 3.
<i>Violarum Color.</i>	I. 12.
<i>Umbilicatus Turbo. vid. T.</i>	
<i>Ungula Petrefacta.</i>	XVI. 5.
<i>Voluta Testarum.</i>	I. 29.
<i>Quæ Volucis an Etas Testaceorum cognoscere possit?</i>	<i>ibidem</i>

F I N I S.

ANNOTATIONES

AD
COLUMNAM DE PURPURA.

ANNOTATIO I.

Ad Titulum:

*De Fabii Columnæ, Lyncei, Personâ
ac Scriptis: deq; Academiâ Ro-
manâ Lynceorum, ac hujus Fun-
datore, curiosissimo Principe, Fe-
derico Cæſio.*

Breviarium:

- §. 1. Fabii Columnæ Natales: Scripta:
- §. 2. Polymathia: Laudes:
- §. 3. Locus Habitationis.
- §. 4. Lynceus cur dictus? Lynceorum Academia Romana,
- §. 5. hujusq; Fundator, Princeps Cæſius:
- §. 6. & Socii, Viri Celeberrimi.
- §. 7. Cæſii in rem literariam Liberalitas, & Scripta.

§. I.

Familia COLUMNARUM, in Italia ac Orbis Urbe Ro-
mâ, maximè-illuſtri, splendorem non parvum addi-
dit *Fabius Columna, Lynceus, Nobilis Neapolitanus, ge-
nere Romanus*, qui circa initia præſentis ſeculi floruit,
& Scripta quædam eximii commatis edidit, cum Iconibus
pluſculis, propriâ ſuâ manu æri incifis. Suntq; hæc:

I. *Phytobasanus*, sive Plantarum aliquot, quoad vires & faciem, Historia verior, ab aliis non animadversa, quàm quæ apud Theophrastum, Dioscoridem, Plinium, Galenum, aut alios habetur. Accesit Piscium aliquot, Plantarumq; novarum Historia: Edita Neapoli, An. 1592.

II. *Ecpbrasis* Minus cognitarum rariorumq; suo Cælo orientium Stirpium; quâ non paucæ à Theophrasto, Dioscoride, Plinio, Galeno, & Antiquioribus aliis descriptæ, præter illas, de quibus in Phytobasano descriptæ, præter illas, de quibus in Phytobasano actum est, declarantur. Nec non de Aquatilibus, aliisq; Animalibus libellus. Edita istorum una pars Romæ, Ann. 1606. altera ibidem, Ann. 1616.

III. *Tractatus de Purpurâ*, ab Animali Testaceo fusâ; deque hoc ipso Animali, & Testaceis quibusdam Rarioribus aliis: cum Disfertatione, instar Appendicis, additâ, de Glosopetris. Romæ itidem editus, Ann. 1616. Quem Libellum perelegantem, cum rarissimè amplius, & non nisi in Bibliothecis Germaniæ perquam-paucis exstare deprehenderim; jam à plusculis Annis de Verbo ad Verbum transcripsi, ex Bibliothecâ privatâ magni illius Germaniæ Medici, *Dn. D. Dan. Sennerti*, penes Filium ejus, *Dn. D. Michaëlem Sennertum*, in *Acad. Wittebergensi*, *Medicina Prof. Celeberrimum*, superstite; Capita quævis in Paragraphos distinxî; Figuras Æri ab Autore incisas, meis sumtibus in Belgio, Buxi Ligno exsculpi curavi, ut quævis tantò commodius ipsi Textui, Locoq; competenti posset inferi; & cum Indice Rerum & Verborum sufficiente, Annotatiunculam hanc & sequentes addidi: quas boni consultum, nec totum id institutum meum, Illustrem hanc Purpuram à Nocte oblivionis vindicandi, improbatum iri à Lectore benevolò, certissimè confido.

Et

Et IV. *Annotationes Additionesq; in Opus Univerſum Hiſtoria Medica Mexicana, vel Novæ Hiſpaniæ, à Nardo Antonio Reccho editæ in Folio, Romæ Ann 1651. & Cardinali Franciſco Barberino dedicatæ.*

§. 2. Ex cujusmodi Scriptis, aut pluſculis fortè reliquis, ſicut peculiaris quædam *Nobiliffimi Autoris* Polymathia, & curioſa prorfus, conſtansq; in obſervandis Naturæ deliciis, ad Rem Botanicam præfertim, & Zoologiam Marinam ſpectantibus, induſtria eſſulget, ſalvâ Autoritate ſplendoris Sui Gentilitii: ita præſtaret, in Superlativo, quàm Poſitivo, ſcripſiſſe de eo *Marcum Aurelium Severinum*, itidem Neapolitanum, parte 4. Zootomiæ Democrit. pag. 350. dum ait: *Fabius Columna, Natura indagator nobilis: Rectius pleniſq; Johannes Faber* (ipſe etiam Academicus Lynceus) judicium de eo fert, his verbis (Hiſtor. Mexican. pag. 550.) *Dn. Fabius Columna, Lynceus, ſedulus maximè rerum naturalium ſcrutator; qui non modò in Juris Scientiâ multum pollet: ſed in Mathematicâ (Opticâ præcipuè) ac Plantarum Animaliumq; Cognitione Neapoli nunc ab omnibus, ceu Oraculum conſulitur: ex quibus patet ſimul, quo Loco vixerit.*

§. 3. Veruntamen & Romæ aliquando, aut iteratò eundem *Columnam* egiſſe, colligo ex Ipſiusmet verbis, dum libr. de Purp. cap. 17. §. 3. ſcribit de Conchâ quadam Exoticâ: *Craſſa eſt Teſtâ, quam Roma habuimus.*

§. 4. *Lynceus* verò dicitur, à Lynce, Symbolo Academicæ vel Sodalitii Literarii Lynceorum, cujus Membrum Illuſtre ac Socius exſtitit, inſtituti ac ſuſtentati Romæ, non ſine magnis Impenſis, ab *Illuſtriſſimo ac Excellentiffimo Federico Caſio, Montis Cælii Marchione, S. Angeli, S. Poli, & Aquaspartha Duce*, omnium ſcientiarum genere ornatiffimo, & li-
tera-

4
 teratorum Mecanate summo: qui verò inter surgentes tam Regii instituti glorias, Ann. Chr. 1630. Ætatis suæ quadragesimo saltèm quinto, mortuus est; hóc acerbiùs lugendus, quò funestius tota isthæc Academia visa est, cum *Cassio* suo Autore, iterum cecidisse.

§. 5. Interim Scopus *Laudatissimi Principis* fuit hic, ut non minùs Collegæ, Lyncis instar, argutos in Mysteria Naturæ ferrent Oculos, addito, ut par est, Studio Mathematico (vid. Hist. Mexic. p. 532.) quàm Principes alii, ad promovendos hos aut similes Conatus, invitarentur; & deposito omni præjudicio, per Experimenta fide dignissima, longè latèque prospiceretur Emolumento Rei literariæ publico.

§. 6. Ideoque non Viros modò Celebriores in istam Collegii Societatem facilè pellexit; in quorum numero mient Experimentissimus *Johann-Baptista Porta*, *Ingeniosissimus Galileus à Galileis* (proh quanta Cœli physico-mathematici sidera!) *Cassianus à Puteo*, *Claudianus Achillinus*, *Franciscus Stellutus*, *Johannes Faber*, *Bambergensis*, *Simplicianus Pontificius*, qui scripsit Expositiones Animalium Novæ Hispaniæ, ad *Recchi* Historiam Mexicanam; & noster ille *Fabius Columna*.

§. 7. Sed magnificis imprimis ejusdem *Principis Cassii* sumtibus, & Prodigalitati penè dixerim, debetur, quòd amplissimum istud *Recchi* Opus, post quadraginta Annorum moras, (vid. histor. Mexican. pag. 789.) quibus sub prælo latuit, tandem ab Academicis, Anno 1651. in publicam lucem est productum. Imò Societates similes integras foris etiam constituere, in omnibus Mundi partibus tandem, & speciatim in Africâ & Americâ, Sagacissimus Princeps constituit; sed res eventu vix fuit secundata. Interim curiosum *Ipse à* scriptione calamum non abstinuit, quo minùs Volumen

quod-

quoddam *de Plantis Imperfectis* scriberet, ut ex *Histor. Mex.* p. 874. colligo. Necnon *Tabulas Phytosophicas*, seu *Viridarium* omni Plantarum genere, & selectâ prorsus doctrinâ refer-
tum; quod à nemine antea visum, & delitescens quasi in Te-
nebris, *Franciscus Stellutus, Lynceus*, publicæ tandem Luci im-
pertiit, exstans in *Historiâ Mexicanâ*, à paginâ ejus 905. usq; ad
950. postquam nempe *Principi isti* nihil fuit antiquius cari-
usq; , quàm à severioribus Studiis, negociorumque Curis,
(*Hist. Mex.* p. 903.) suas in Hortis delicias habere. Et ex con-
textu Tabulæ illius passim patet, quamplura alia scripta *Prin-*
cipem amplissimâ suâ Mente esse meditatam: qualia sunt, *Vo-*
lumen Taumatombria, sive de Meteoris insolentioribus (*Hist.*
Mex. p. 903.) *Cælispicium, seu de Stellis*; (ibid.) *Mathesis Physica*,
sive de Prodigiiis artificiosis ex Geometriâ, Mathesi, Techni-
cis: (*Hist. Mex.* p. 951.) *Theatrum Plantarum* (ibid.) *Encyclo-*
pædia (ibid.) & plura alia: ut, si *Hunc* non dedecuit literaria
istâ Sedulitas, qui inter Proavos & Majores connumeravit
Imperatores, Reges, Pontifices, Principes, Patriarchas, Archi-
episcopos, Episcopos, Præsules, Fortissimos Exercituum Du-
ces; neque aliorum Principum Gloriæ similis Curiositas of-
ficere ullo modo possit.

ANNOTATIO II.

Ad Capitis I. §. 3.

*De Nomine Purpuræ, aliquibus Am-
biguitatibus involuto, & plusculis
aliis, circa id spectandis.*

b

Brevia

Breviarium.

- §. 1. Purpuræ *Vox ambigua*.
 §. 2. Purpura *proprie quid?*
 §. 3. *Improprie, pro Vestetinctâ: Magistratu:*
 §. 4. *Colore saturè-rubro Testaceorum aliorum;*
 §. 5. *inò Cutis Humanæ, Exanthematibus rubris, & Milio Febrili sparsæ.*
 §. 6. Purpuræ *Etymon quintuplex questum.*
 §. 7. Πορφύρα. *Hinc Purpura: ac inde Purpurare: Purpurati: Purpurarii: Purpureus.*
 §. 8. Purpureum *pro quovis Pulcro; Comâ, Nive, Mari, &c.*
 §. 9. Purpurina. *Purpurisfa: Purpurisum: Purpurites.*

§. 1. **S**ollicitum Se non sine causâ præstat *Autor* in resolvendis Ambiguitatibus, quæ Vocem Purpuræ circumstant: nam multis ait Confusionem, & causam errandi peperisse. Quod periculum proin ut imposterum declinet, convenienter satis hîc admonet, *Purpura Appellationem summi nunc proprie, nunc improprie; nunc in genere, nunc in specie.*

§. 2. Sed hæc aliquantò clariora, ut puto, ex Tabulâ hâc nostrâ fient. Nimirum, ut ordinatius agamus, *Purpura Vox* fumitur vel

[*Proprie; partim*

| *in genere, pro Animali Testaceo Marino Turbinato qualicumque [vel Cochleâ marinâ, vulgò Conchylio] Sanguinem aut Succum saturatò rubrum vel cœrulescentem reddente, Tincturæ aptum:*

| *in specie, pro muricatâ, (h. e. aculeatâ) illâ marinâ Cochleâ, Tincturæ preciosissimæ vestimenta*

| α.

| β.

a.

β.

mentalis ergò olim quæsitâ, adhibitâque; cujus Icon ex Autore in Capitis hujus l. §. 26. affer-
tur.

Atque iterum dupliciter:

{ *vel pro Toto isto Animali*, Testâ suâ acule-
atâ vestito, gerenteq; sub Faucibus pre-
ciosum illum Cruorem, quo Lanæ &
Serica, aut inde paratâ Regum & Sena-
torum Vestes imbuebantur:

Cujusmodi in specie dictam *Purpuram*
Autor, tùm hic, tùm inferius (§. 24.) ait,
nunc *Muricem*, nunc *Conchylum* fuisse
appellatum. *Muricem* quidem per Trop-
pum, Partis pro Toto; Murices enim
propriè sunt Cuspides vel Eminentia ac-
culeatâ durâ, quibus Testacea multa, ac
inter illa *Purpuræ*, forinsecus armantur:
Conchylum verò κατ' ἐξοχήν, quod *Pur-
pura* videlicet sit Concharum aut Testa-
ceorum quasi omnium Regina. Quibus
Nominibus (h. e. Muricis & Conchyl-
ii) iterum tamen subsunt Ambiguitates ali-
quæ, ab ipsomet *Columnâ* perspicuè fat
discussâ, in præsentis cap. I. §. 8, 9, 10, 14,
& 20.

*vel pro Succo præsertim aut Sanguine Ani-
malculi jam-dicti*, Tincturæ Regalis pro-
mocondo.

§. 3. { *Impropriè ac tralatitiè, multifariâ: videlicet*

| a.

b 2

i. pro

a.

1. pro Veste ipsamet Regiâ aut Senatoriâ, Purpureo humore Tinctâ.
2. Imò pro Magistratu Romano, aut postmodùm quovis alio, Vestes istiusmodi tinctas gerente, aut etiam non gerente:
3. Pro Colore saturato, rubro aut purpurascente aliarum Rerum; quales e. gr. sunt hæ:

§. 4.

{ 1. *Testaceum Bivalve*, à Clar. *Oleario*, in Descriptione Camerae Gottorpiensis Tab. 29. fig. 3. delineatum, & pag. 61. pro verâ Purpurâ habitum; sed minùs rectè, etiamsi Testula illa, quam ibi describit, Purpureo Colore micet. Verba ita sonant: *Es ist auch eine rechte Purpur-Muschel, dann Sie innwendig überall hoch-purpur-farbe: von aussen gegen dem Centro ist die helffte Purpur in weifs vermischet.* Quin potiùs, quod salvâ Celeberrimi Viri existimatione, & quondam Amici benemeritissimi, in contrarium ingenuè monere liceat; (1.) Simile non est idem: Tinctura, quo Testa ista naturaliter imbuta existit, Purpuræ similis fuit, & multa alia Conchyliorum genera, tam hoc, quàm aliis Coloribus, superbâ varietate & elegantîâ ornantur; propterea tamen ea, quæ Purpuræ Animalis, aut aliarum rerum Fulgorem æmulantur, non ipsamet statim Purpuræ sunt. (2.) Oppidò multæ Testaceæ Purpurarum, propriè dictarum, domuncula, vel Conchæ duræ, in quibus Cochlearum more se recondunt, Purpureum Colorem nullum,

a.

α.

nullum, ex Succo tingente contraxerunt, quia opus non est, aut inter distinctiva Purpuræ Signa ab aliis Testaceis, non reponitur, ut quemadmodum intus gaudent Latice, ad tingendum apto, ita eodem etiam viventes jam, Testam suam imbuant, & sint ostentabundæ pictrices suæ domus. (3.) Ac imprimis Purpuræ veræ jam dictæ, cum Speciebus affinis, toto Genere distant à Purpurâ Olearianâ. Hæc enim, ut ex Icone, æri incisâ, licet colligere, ad Testacea Bivalvia, vel duas Testas habentia pertinet; propriè dictæ Purpuræ verò, cum Cochleis reliquis omnibus, sunt non-nisi Univalves.

§. 5. 2. *Homo Ager, Febre exanthematicâ laborans, & ab eâ rubrè quasi pictus in Cute. Per quam Febrem Exanthematicam hîc subintelligitur vel*

[1. *indifferenter qualiscunq;*; quo-usque, ni fallor, Clarissimus quondam Lubecensium Medicus, *D. Paulus Neucranzius*, in suis de Purpurâ (Morbo) Lucubrationibus, vocem Purpuræ extendit.

2. *sigillatim, de Febris Petechialis specie, quæ superioribus, in hoc Seculo, Annis epidemia primùm Lipsiæ exstitit, & Febris Puerperarum dicta eò, quia solastum aliquandiu Puerperas invadens, funestam earum stragem edidit, Germanicè ibidem Frisel dicta est, à voce Frieren, h. e. frigere, quod cum horrore plerumque*

α.

b 3

inva-

a.

invaserit, vel, quod asperam redderet Cutim, qualis à Frigore esse solet in deplumatis Anseribus: vel etiam *Febris Petechialis nova* (eo Tempore) ob stigmata multa, parva, rubra, maculis morsus pulicum similia, plus minùs in Cute turgescencia cum calore urente; aut *Febris Purpurata Riverio*, Cent. I. obs. med. 21. vel unico nomine *Purpura*, ob causam modò-dictam; aut cum epitheto, *Febris Purpura Miliaris*, quod singulæ maculæ floridæ in centro insidentem plerumque acquirerent elatam Pustulam ichorosam, adeò, ut dum cutis vel tota, vel præcipuè in Dorso, Collo, Pectore, efflorescentiis istis, & pustulis, granorum Milii æmulis, existeret largè obsita, maximam sui partem Milio vel Ovis Piscium conspersa videretur. Habitaque est febris ista meritò periculosa, tam per Experimentam multorum Tragicorum eventuum; quàm aliàs quoque, ratione Symptomatum, (Vigiliarum, Sitis immensæ, Delirii) & subitaneæ Retrocessionis: quæ debebatur Sero cuidam subtili Scorbutico, vel Lymphis viscerum volatilibus ebullientibus, mobilibus valdè: quo genere Morbi ipse quondam Hamburgi, sub Typo primùm Tertianæ malignæ Scorbuticæ, hinc planè continuæ Exanthematicæ, laboravi. Nam quamvis Malum id primis post adventum suum in Germaniam Temporibus Puerperas Lipsienses, aut in vicinâ, specialiter quasi tantùm affi-

a.

cere

α.

cere visa esset: deinde tamen longè latèque ad plures alias insuper Germaniæ ditiones, hominumq; sexum utrumque, & omnem penè ætatem dimanavit, ita ut Viros æquè ac Fœminas, Juvenes ac Senes, passim invaserit; cujus exempla pluscula, aliqua etiam meæ curæ subjecta, iteratò mihi nota reddita sunt. Imò sicut *Febris illa Purpura* interdum Sudaminibus istiusmodi in medio macularum destituitur: imò citra *Febrim* notabilem quoque ac *Maculas*, *Sudamina* aliquibus erumpunt, quæ non convenientiùs, quàm reciprocato super *Cutim* exasperatam echino vestimentali, ex *Setis* porcinis factò, tolluntur, & solo *Pruritu*, maturitatis indice, hominem ad *scalpendum* vel simile quid, irritant.

§. 6. Unde verò descendat *Purpura Vox*, in diversas Opiniorum partes abire uniuscujusque arbitrio relinquitur, salvâ Animarum pace, vel totius Romani Imperii: ex quibus mihi hæ videntur celebriores; dum nempe

I. Aliqui dictam putant, quasi *Purum Putum* ἤ Ur, vel Ignem, Hebræis dictum:

II. vel quasi *Purum Putum Urens*, postquam ἢ *Urere* ab hoc *Ur* vel *Ignem* derivatur, Substantiâ omnium subtilissima, summe mobili, lucidâ, (in statu congregato) corporibusque aliis Splendoris gratiam conciliante. Cujusmodi Etymologiæ verò videtur non tutò satis innitendum. Si enim ab *Urendo* nomen haberet, cujus prima Syllaba est longa; in voce *Purpura* conveniret mediam Syllabam quoque produci, non corripri:

ripi: quod puto esse manifestum. Et, unde etiam accessit Litera P?

III. Vel *quasi* πῦρ, aut Purum putum Ignem, vel Lucem; ut geminato hoc Ignis, Substantiæ fulgidissimæ, titulo maximè fulgurans splendor Purpuræ notetur. Sed neque hæc Vocis deductio exactè quadrat. Sunt enim, ut notum, Cinnabaris, Minium, Coralia, Rosæ, Scarlatum, multò fulgurantioris Rubedinis, Purpurâ; & appellationem istam sic aliquantò digniùs mererentur. Imò in Purpurâ non tam splendor aliquis rutilans, quàm in obscurum potius tendens Cœruleum Rubescens, vel Rubrum Cœrulescens, præcipuè commendatur.

IV. Vel *quasi* πόρον Φέρον, *Porum Ferre*, vel Meatum: & Venam Cruoris Purpurei intelligunt. Sed præterquam quod Anatomicis minùs usitatum est, *Pori* appellationem tribuere *Venis* Animalium; dubito etiam, an Syllaba Græcorum, Φε, faciliè in *Pu* Latinum mutata, in ullis nominibus aliis inveniatur; ut meram potius Vocum Allusionem existimem.

V. Vel ex Hebræo פָּרַר *Separavit, disjunct*, vel פָּרַץ *Rupit, Effregit*; quod Testa Purpuræ Animalis, ad Succum preciosissimum obtinendum, frangenda priùs fuerit: quæ originatio utcunque speciosior videtur, sed incerta; cum multa alia, imò fere innumera, Corpora æquè Fragilia aut Ruptilia sint, quæ exiguam admodum cum Purpurâ familiaritatem habent: & videtur item Allusio tantum quædam esse, ad Radicales Hebraicæ Vocis literas פ & ר, quàm vera Originatio.

§. 7. *Quin* potius quando habemus Fontem manifestissimum alium, quid ullos obscuriores laboriosè infectemur? Quod enim πορφύρα Græcis, id ad amissim velut,
Latinis

Latinis *Purpura* dicitur: & Derivata utrobivis perspicuè conspirant: (1.) *Purpuro*, πορφύρω, h. e. purpureo Colore tingo, vel facio, ut aliquid Purpuræ in modum effulgeat; Vox veteris Poëtæ, quam probat *Gellius*, lib. 18. c. 11. versum hunc adducens:

Spiritus Eurorii virides cum purpurat Undas. Inde (2.) *Purpurati* Patres, qui Purpuram gestabant; Reges, Principes, Senatores Romani, aut hodie Cardinales. (3.) *Purpurarii*: qui erant tam Infectores, quam Negociatores. Et Infectores præsertim quales homines fuerint, quæque eorum Officinæ ac Fraudes, *Autor ipse noster*, in capitis hujus §. 37. & 38. explicat. Diciturque Græcè πορφυροπώλις, Purpuræ Venditrix. (4.) *Purpureus*, α, um, πορφυρεός, ov, i. e. Ruber, puniceus, florens, ac roseus. Unde Juvenile decus Genarum *Virgilius* 1. *Æn.* v. 594. his verbis describit:

————— ————— ————— *Lumenque Juventa*
Purpureum, & latos oculis afflarat honores.

§. 8. Et quoniam inter Colores Simpliciores, Rubro rutilante nullus fortior, vel Cœrulescente, ob quandam cœli imaginem, haut faciliè ullus amabilior, venerabilior, aut ad spectu amœnior est, qui duo sub communi *Purpura* nomine continentur; ideòque Poëtæ præsertim, in vocibus latius extendendis liberi admodum, *quidvis Pulcrum*, amœnè coloratum, aut splendens, continuò etiam Purpureum vocarunt, ut *Flammam Euripides* (in Troadibus) *Lumen Virgilius*, 6. *Æn.* *Nivem Pado*, antiquus quidam sic dictus, *Mare Euripides* iterum l. d. *Comam Nisi*, *Ovidius*, *Oculos Flaccus*, ipsosque *Olores* vel *Cygnos*, *Horatius* lib. 4. od. 1. v. 10. Quod tamen ad *Mare* attinet, de quo sic canit *Virgilius* lib. 4. *Georg.* v. 372.

In Mare Purpureum violentior influit Amnis;

id citra Tralationem etiam dicere poterat, respectu Imaginis Auroræ, purpureo schemate ex superficie Aquarum ad Oculum reflexæ.

§. 9. (5) *Purpurina*, Pigmenti genus; de quo distinctivis paucula, ad præsentis Capituli §. 24. notabo. (6.) *Purpuris-sa*, *Purpurisum*, (à πορφυρίζω, in purpureum colorem vergo:) simile Pigmenti genus; de quo ibidem. & (7.) *Purpurites*, πορφυρίτης, lapis, inter Marmora rubra principatum obtinens. columnis, mortariis, ac aliis rebus, violentiæ obnoxii, parandis aptus: de quo vide *Ol. Wormium* libr. 2. Mus. Sect. 2. cap. 4. pag. 44: sed diversus à *Purpurite* seu *Purpurâ* lapidescente, argenteis Maculis adpersâ, quam in effigie nobis exhibet Musæum Metallicum *Aldrovandi* lib. 1. cap. 3. pag. 89.

ANNOTATIO III.

Ad Capituli I. §. 6. & 7.

De Ostro, ejusq; Nomine ac Denominatis.

Breviarium.

- §. 1. *Ostri triplex acceptio.*
- §. 2. *Ostri parandi Modus, obiter intimatus.*
- §. 3. *Ostrum ac Ostrea, ab ὄστρεον dicta:*
- §. 4. *Ostrearius Panis quid? Ostreatum Tergum: Ostrifer Locus?*
- §. 5. ὄστρεος, i. e. *Purpureus: Ostrina Tunica.*
- §. 6. ὄστρεον, i. e. *Testa: Ostracium, Estrich; ὄστρεον ὀδὸν ποτῶν, Testacea Animalia:*

- §. 7. *Ostracismus* : *Ostracophoria*.
 §. 8. *Ostracites* quotupliciter dicatur?
 §. 9. *Ostracites* proprie, *Lapis scissilis ac scaber*: *Topfstein*,
Scherbenstein.
 §. 10. *Ostracites*, *Ætite* species: & *Hematites fissilis*.
 §. 11. *Ostracia* vel *Ostracites*, *Achatæ* species: vel etiam *Sap-*
phiri.
 §. 12. *Lithostreon*: *Ostrea Petresfacta*.
 §. 13. *Cadmia Ostracites*.
 §. 14. *Ostracite*, i. e. *Urne Fosiles*;
 §. 15. partim *Fictiles*, ac *Funerales*:
 §. 16. partim ex *Glebâ*, naturaliter *costâ*, *Tornata*.
 §. 17. *Fictilium Subterraneorum Usus*, & *Autores* qui?
 §. 18. *An Pygmaei*?
 §. 19. *An sub Terris molliores sint*; *extracæ indurescant*?
 §. 20. *Regiones, talium semces*.
 §. 21. *Et cum iis Silesia*:
 §. 22. *Italiâq;*.

§. 1. **O**strum rectè quidem Auctor noster hoc Cap. I. §. 6. vocat *præstantissimum omnium colorum purpureorum*, per Artem præficam Tinctoriam ex Purpurâ, (Animali Testaceo) *factorum*: sed quò minùs quis seducatur Æquivocationibus, notandum, *Vocem Ostri*, non hoc famoso solùm & maximè excellenti significato capi de eo, quod diximus: sed tum *pro ipso Succo*, *nativo adhuc* penitus, nullamque coctionem sui passò, tum generalissimè, pro quovis, aliarum etiam rerum Colore purpureo ac rubro sumi apud Autores passim, præcipuèq; Poëtas, quibus impunè licet, Voces nullas non longè latèq; ad distantissimos quosque significatus extendere.

§. 2. De *Modo Parandi Ostrum* in peculiari Annotatione inferius, ad §. *Autoris* 23. & 24. præsentis Capituli agetur.

§. 3. Interim ne quid intactum principiò statim, quoad Nomenclaturas Rerum, transfiliat industria mens *Columna*; ecce, ad *Etymon Ostri* mox mox (§. 7.) enucleandum vertit se; & rectè Vocem à Græco ὄστρεον, quod denotat ὄσ, deducit, cùm in Duritie & Osa & Testæ Purpurarum non parum conveniant. Ob eandemque causam *Ostrea* quoque dicta putantur, quod Testis durissimis duabus, tanquam Osseis claustris, communita sint, frangendis cum impetu, antequam delicatam carnem contentam vescam, prædari detur: & nunc ab *Ostro*, nunc ab *Ostreâ*, plusculæ voces aliæ; quæ sequuntur.

§. 4. (1.) *Ostrearius Panis*, ab Obsoniis sic dictus *Plinio* lib. 18. cap. 1; quam Nominis rationem Ipse fert; videturque innuere Panem Veterum, cum Ostreis vescerentur. (2.) *Ostreatum Tergum*, h. e. durum, asperum, & velut Ostrearum Testis armatum, *Plautus* habet alicubi; ni fallor, in Panulo. (3.) *Ostrifer Locus*, qui Ostreum vel Ostream producit: utrumque enim, tam Ostreas, quàm Ostrea, orum, dicimus.

§. 5. (4.) ὄστρεος, quod Latinè vertendum *Ostreus* vel *Ostreus*, i. e. purpureus, vel Ostri colorem habens. (5.) *Ostrina Tunica*, *Propertio*, quæ ostri rubescentis Tincturam refert, vel ostro tincta:

§. 6. (6.) ὄστρεον, Cortex, Testa. (7.) *Ostracium*, Pavimentum, vel Area domûs aut Conclavis, Fragmentis Testularum, naturalium æquè ac imprimis fictilium ex latere cocto, strata, interposito & complanato supernè cum illis cæmento aut calce, inspersis calculis; Germanicè *Estrich*, quod verò ὄστρίχ scribendum videtur rectiùs. (8.) ὄστρεονόδεγμα, Anima-

Animalia, loco Cutis, vel Involucris mollis, Putamen durum vel Testam habentia; uno verbo, Testacea. ὄστρακον enim, Testa, ut modò dictum est, & Δέρμα, Cutis.

§. 7. (9) *Ostracismus*, ὄστρακισμός. Quo nomine intelligitur celebris illa apud Athenienses quondam, sed iniqua haut rarò, insignium Virorum, tanquam Reipublicæ perniciosorum, aut suspectorum certè, ad Annos X. aut XV. Relegatio, facta per ὄστρακα aut Testulas, h. e. Testularum suffragia & Collectionem, quibus nomen eorum adscriptum erat, qui non tam ob flagitia aliqua, (quæ potius Exsiliū pariebant) quàm quod Facultatibus, Favore populi, abundantia Clientium, potentiâque gauderent præ reliquis, videbantur quammaximè ex Aris ac Focis eliminandi, ne scilicet Autoritate nimium invalescerent. A Latinis *Exsiliū Testulatum* vocari, innuit *Aldrovandus* lib. 4. Mus. Metall. c. 7. pag. 596. Et Syracusani tenuerunt similem, Viros sæpe optimos, è Republ: ejiciendi modum: sed, loco Testæ, Folio Oleagino sunt usi, ut *Vossius* (in Etymologico) memorat. (10.) *Ostracophoria*; quasi *Testilegia* dixeris, aut Sortilegium per Testas; vel Dies ipsa, Ostracismis ferendis destinata.

§. 8. Ac denique (II.) *Ostracites*: quo nomine Corpora varia continentur; Nativa, Factitia, & Ambigui ordinis.

§. 9. *Nativis* annumerantur hæc: (1.) *Ostracites Discoridi* vocatus, vel Saxi crustosi species, aut Lapis scaber, & sic superficiem scabram Testæ Ostrearum utcunque æmulans; sed iis multò major; poliendæ aut lævigandæ Cuti utilis pro *Pumice*, ut loqui placet *Plinio* lib. 36. cap. 19; scissilis verò imprimis in Testas veluti, sic, ut superiore ablatâ, in

minores alias findi possit, intercedente semper Crustâ; digitisque percussus, tanquam olla, sonum edat: in Montanis circa Bononiam hodie frequens, notante *Aldrovando* (lib. 4. Mus. Metallic. cap. 1. pag. 462.) nec non in Hercyniis, circa Hildesheimium, ponè Antrum à Nanis dictum, ut notat *Diligentissimus D. Frid. Lachmund, Amicus meus*, Oryctograph. Hildesh: Sect. 3. cap. 1. illudque rubrum: cum quo confer *Joh. de Laet* de Gemm. & Lapid. lib. 2. c. 10. Colore autem ferrugineo aut fulvo à se notatum *Cl. Olaus Wormius* (lib. 1. Mus. Sect. 2. cap. 12. pag. 79.) memorat. Junioribus Græcis visum est, Λιθόσπειρον vocare: sed rectius nomen id Ostrearum Testis in Lapidem conversis, attribuitur. **Quin** Ceramiten præstaret dicere, nam Κέραυον Tegulam denotat. Germanis, *Agricolam* sequuntis, Topf-stein, aut multò convenientius Scherben-stein. Nam hoc Topf-stein etiam ambiguum est, & tam lapidem hunc, de quo in præsentì paragrapho agitur, quàm Urnas Fossiles, mox dicendas, notat.

§. 10. (2.) *Ætites fissilis*, parum ab Ostracite modò-descripto differens, ob Scabritiem externam similem, fissilitati junctam, quâ plures semper lapides uno contineri videntur, nisi quod Terram, vel aliud quid, in sinu suo gerat, pro Ætitarum more quasi omnium. Cujusmodi *Ostracitens* proin, *Ætite speciem*, ex quatuor constatem Crustis, inclusâ in medio Terrâ luteâ, exhibet *Lachmundus* antè-citatus cap. II. pag. 32. *Clarissimus Bauschius* verò in pereleganti suo, de Ætite, Opusculo, Ætitem toties-fissilem non habet. Et (3.) *Hæmatitis* speciem aliquam, Ostracitæ Dioscoridis similem, in Rerum Naturâ inveniri, autor est *Aldrovandus*, l. antè c. cap. 7. pag. 594: cum Hæmatitarum plerorumque fibræ alias in longitudinem corporis, tanquam jacula, striatim tendant.

Cujus

Cujusmodi Hæmatitem ex Ostracite fieri à Naturá, per uestionem, sicut ex Magnete Ars Hæmatitem efficit, similiter Urendo, inculcat nobis *Johannes de Laet* lib. 2. de Gemm. & Lap. cap. 10.

§. 11. Quid quod in ipsismet *Gemmarum* generibus *Ostracitem* aliqui ponant; nominatim (4.) Achatem. Ita enim *Plinius* lib. 37. c. 10. ait: *Ostracias sive Ostracites est Testacea durior: altera Achata similis, nisi quod Achates politurá pinguescit. Duriori tanta inest vis, ut alie Gemma sculpantur fragmentis ejus.* Ubi nota *Alia*. Itaque *Ostracites* hic *Plinii*, ipse etiam *Gemma*, & in specie *Achates* erit. Imò (5.) *Sapphirascentem Ostraciam* quandam colligas licet ex his verbis modò laudati *Johannis de Laet*, qui l. d. scribit: *Nomine Germanico Lux-Saffier mihi ostensa est gemma saturatissimi Indici colore. Qui ostendebat Gemmarius, magni precii esse dicebat; præduram ita, ut alias Gemmas incideret.*

§. 12. Porrò (6.) *Ostracitem* de *Lithostreis*, h. e. *Ostreis* vel toties, vel quoad Testam aut Carnem in *Lapidem* *conversis* dici, quemadmodum *Rationi* maximè consentaneum est, ob certitudinem *Observationum*: ita *Exempla Virorum Celebrium*, qui talia notarunt, sunt in promptu: quorum quatuor híc tantum memorabimus; *Aldrovandum* in Italiá, *Bononiensium Gesnerum* aut plusquam-*Plinium*; *Borellum* in Galliá; *Wormium* accuratissimum, & *Stenonem* ingeniosissimum in Daniá. *Aldrovandus* ait lib. I. Mus. Metall. cap. 2. pag. 53: *Vidimus gemmas Ostrei petrificati, cum Armaturá Coloris aurei.* Ejusque iconem dat pag. 55. sub titulo: *Ostracites Chrysoplites.* Et lib. 4. cap. 1. pag. 463. depictam exhibet Testam *Ostreorum*, in *Lapide* mutatam, *Coraliorum* rudimentis exornatam; ac ideò *Ostracitem Coralioidem* nuncupat. Ac libri ejusdem capite

pite 7. pag. 594. *Petrificati Ostrei* mentio injicitur, cum Armaturâ durâ lapideâ, cinerei coloris. *Borellus*, se in Galliâ Ostrea magna lapidea & vidisse, & collegisse testatur Cent. 3. Obs. Med. 38. *Olaus* autem *Wormius* Ostreas in Lapidem Chalcanthinum in Angliâ conversas, nigras, odore Sulfureo, inque humido Aëre facilè resolubiles, nomine *Ostracite*, Muséo suo intulit, lib. 1. sect. 2. cap. 13. pag. 87, hæc addens: *Sunt verò & aliorum Ostreorum Testæ aliquot, in lapides duros, cærulcos, & cinereos mutatorum exempla, quæ Siliceam præferunt duritiem, nec, ut priores, in humido liquefcunt, sed, ut alii lapides, perennant.* Ac subjungit Ostreæ carnem in lapidem subrotundum, flavum, diaphanum conversam Novissimèque *Steno*, in Prodomo Dissertationis suæ de Solido intra Solidum, ordine succincto agens de Testaceis Petrefactis illis primùm, quæ in littoribus Maris, deinde iis, quæ è Montibus eruuntur, pag. 59. meminit, Ostreorum Testas se observasse, miræ magnitudinis, lapideas, cavernosas: ut opus hoc pacto minimè sit, in tantâ Testimoniorum, adeò illustrium, luce, ampliùs à contradictionibus aliorum mihi metuere, si initio statim paragraphi hujus dixissem, *Lithostrea* passim dari: qualia utique mihi etiam Venetiis, intra ædes Nobilium, notata sunt. Actumque à me de *Petrefactione Corporum* aliquantò fusiùs est An. 1664. in dissertatione Epistolicâ, de Cancris & Serpentibus Petrefactis tum editâ; quorsum benevolos Lectoris oculos remitto. Hæc de *Naturalibus*.

§. 13. *Factitiis* autem Rebus etiam aliquibus (7.) *Ostracite* vocabulum dari, exemplo *Cadmia* & (8.) *Ollarum Fosfilium* porrò liquet: quas tamen Nativis etiam rebus vulgò annumerant; &, certo respectu, non profus malè. Unde illas inter *Ambigui Ordinis Res*, dictas superiùs (§. 8.) tantisper

risper referre liceat: &, quod de *Cadmiâ* hîc notemus, breviter est hoc: Ejus, in Re Medicamentariâ, præcipuè haberi differentias has, præeunte Clarissimo Viro, *Johann. Schrödero*, lib. 3. Pharm. cap. 19. à figurâ externâ petitas, ut alia dicatur Botrytes, quæ Urvæ speciem referat; alia Calamites, quæ Calamum; alia Placites, quæ Cruſtas; alia demum *Cadmia Oſtracites*, quæ Testas.

§. 14. Superſunt itaque *Olle vel Urne Foſſiles*, quas etiam *Oſtracitas*, Germanicè Topf-ſtein vocari, jam antea est dictum: utut paulò convenientiùs (clariùs certè) Erd töpfe dicantur, vel etiam Erd-Schalen, Erd- oder Berg-krugc, Berg-Töpfe, &c. (à loco Inventionis) vocari poſſint. Atque illas cur nec ſimpliciter pro *Nativis*, nec ſimpliciter pro *Factitiis*, ſed *Rebus Ambigui aut Dubii Ordinis* habendas ducam, Rationem claram eſſe exiſtimo; quod nimirum non omnes ejusdem ſint Generis, ſed ad duas has ſummas Claſſes redigendæ.

§. 15. *Aliæ* ex Argillâ, vel Terrâ tractabili quavis aliâ, Aquis ſubactâ, à *Figulo ſunt factæ*, &, ad durabilitatem ipſis conciliandam, Ignibus coctæ, prout Lapidés murarii, vel Lateres, Tegulas, Urnas, Ollas, Urceos, & Vaſa Ficilia alia uri, moris eſt: cum alteris, de quibus jamjam etiam dicetur, confundendæ neutiquam.

§. 16. *Aliæ* enim è contrario inſuper ex Glebâ quidem etiam, ſed ſiccâ penitus, nec unquam ſubjectâ Figuli manibus, paratæ: quam nimirum Natura ipſa ſubtùs in Molem aut Terram rubram, ope Subterraneorum Ignium, priùs coxerat, ut *Torno dein ſubjici*, inque Ollas, Urceos, ac Pateras per induſtriam humanam formari poſſent, ſuffragante *Johanne de Laet*, qui lib. 2. Gemm. & Lapidibus, cap. 10. ex *Gesnero*, hæc proferat: *Plurii*, inquit, *Pagus eſt Rhetorum egregius,*

d

ultra

ultra Alpes proximè Clavennam oppidum, Lacui Lario (quem Comensensem hodie vocant) vicinum, in monte proximo effossi lapides quidam pulli coloris & molliusculi, ad lebetès & varia vasa tornantur: & inde in diversas Italia, vicinasq; Regiones exportantur. Jo. Augustinus Pantheus Chemista, hunc Lapidem Lebezum vocat, & ni fallor, alio nomine Petram Columbinam, nescio quam ob causam. In Siphno (inquit Plinius lib. 36. c. 22.) Lapis est, qui cavatur, tornaturq; in vasa, coquendis cibis utilia, vel ad esculentorum usus: quod & in Comensi Italia lapide accidere scimus, &c. Talia item sunt apud Chattos Saxa, (pergit Autor) in fusco cinericea, in quorum formas quodvis metallum liquidum funditur. Hoc genus in Siphno, & in Italia circa Comum excavatur, tornaturq; in vasa coquendis cibis utilia, quæ circumdantur circulis ferreis, &c. Ex quibus abundè patet, Tornatiles Urnas has, cum Fictilibus istis, de quibus in præcedenti Paragrapho, non esse confundendas.

§. 17. Atque easdem *Fictiles*, quæ aliàs κατ' ἐξοχήν *Fossiles* vocantur, *Funerales aut Cineriales* placet dicere, ab usu præcipuo, quo præcis Ethnicis habebantur: nimirum, ut Cinere ac Ossibus Mortuorum suorum repletas, tectasque lapide, vel aliâ re, telluri committerent; majores, mediocres, parvas; spe forsan aliquâ (per Traditiones obscurè acceptâ,) futuræ Resurrectionis: cujusmodi spes Ægyptios imprimis, cadavera Mortuorum non comburentes, sed balsamo, cedriâ, bitumine, aut aliis rebus condientes, ad conservanda eadem quamdiu à Corruptione, traxisse, non vana opinio est.

§. 18. *Fabricius*, citante *Albino* (*Meißnisch: Berg: Chronic: Tit 23. pag. 177. 178.*) persuasione Vulgi potius, quàm propriâ opinione actus, *Ollas illas à Pygmæis in Terrâ relictas* refert, qui quondam in Antris Thuringiæ, & vicinarū regionum, habitave-

bitaverint: unde Zvverg-Töpfe ibi quoque appellantur. Imò vivere etiamnum in subterraneis passim, Pygmæorum Gentem, & plura istiusmodi Vascula fingere. Quam fabulam autoribus suis defendendam, firmiterq; credendam, lubens mittimus.

§. 19. Hoc verò à ratione minùs alienum est, quod sibi persuadet *Boëthius* (lib. 2. d. Lap. & Gemm. c. 212.) *Molles esse in Terrâ* (intellige, Friabiliores,) *exemptas* in aere *lapidescere*. Ista Friabilitas, & fatiscientia facilis, ab Humiditate Nitrosò-Salfâ Terræ in aliquibus regionibus, longiusculi Temporis tractu, supervenire ipsis potest: quâ exhaustâ, vi radiorum solarium aut atmosphæræ aliàs sicciore, ad siccitatem pristinam redeant, & utcunque magis resistent tactui. Unde in Lusatia quoque hunc modum effossionis earum tenere *Albinus* ait Incolas, ut reperto, per exploratorium instrumentum, Urnæ indicio, inventas easdem non statim eruant, sed circumfossas linqunt in Terrâ aliquandiu subsistere, ut sensim siccescendo, cum minore ruptionis periculo dein eximi ac aservari possint.

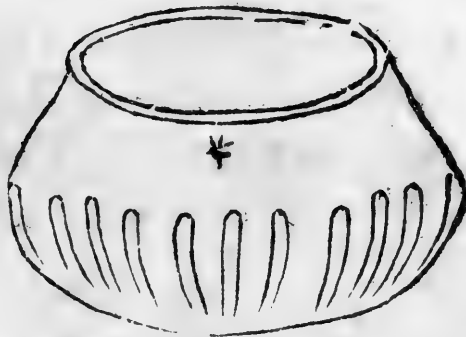
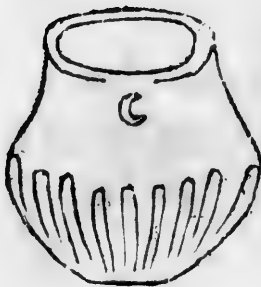
§. 20. Reperiri enim sub Terrâ interdum, tam in *Lusatia* modò-dictâ, ubi *gevvachsene Töpfe* à vulgo appellantur, quàm vicinâ eidem *Misniâ, Saxoniam, Thuringiam, Hassiam, & ad Rhenum*, Fictilia Veterum, tam Funeralia, quàm Oeconomicis etiam usibus destinata, coloris ac figuræ variæ, ex eodem *Autore* discimus. Inque *Hercynia Tractibus* præsertim hodie id non esse admodum insolens, tum privatim per literas edoctus sum, ab accuratissimo Fossilium, ejus Regionis, scrutatore, *D. Frid. Lachmundo*, Hildesheimensium, Sympolitarum suorum, Medico; tum puplico scripto idem confirmat *Becherus*, Patinæ fossilis Hildesheimensis,

nigræ, aureaque armaturâ radiantis, mentionem faciens lib. 1. Phys. subterr. sect. 6. cap. 3. num. 30: ne silentio prorsus transgrediar vel *Holsatiam* porrò, in cuius Insulâ quadam, Sylt, antiquioribus Frisiis habitatâ, sub Præfecturâ Tunderensi, ex Collibus, plurimas Ollas Fictiles nigras erutas, offibus cineribusque plenas, *Clar. Danckwerthus* (Topograph. Holf. part. 2. cap. 5. p. 89. a.) memorat: vel *Silesiam* meam, tam in Montanis, Bohemiam respicientibus, non longe à *Berberâ* fluv. [ad quem Germaniæ *Cygnus*, *Opitius* natus est ;] quàm in citeriore ejus parte, propè *Oderam* vel *Viadrum* fluvium; uti jam dicitur.

§. 21. Monstrat enim inclytæ *Silesiæ* Metropolis, *Vra-tislavia*, Patria mea charissima, in publicâ, quæ ibidem habetur, Bibliothecâ *Templi Mariæ-Magdalensæ*, in Scrinio conveniente repositas *Ollas Fictiles XVI.* effossas Ann. 1614. d. 15. April: in Pago *Ransero*, qui milliari uno ab Urbe diffidet, sub ditione *Illustris Senatus* ibi, ad *Viadri* ripam, in purissimâ *Arenâ*, dum *Aggeri* reparando cura intenderetur; in quibus majores nostri Mortuorum suorum Cineres condidère: majusculas, mediocres, parvas; duras affatim; & aliquas earum lineis insculptis ornatas, alias rudius elaboratas; ansatas item aliquas ab uno vel utroque latere; alias sine ansis; scabras quodammodo, nec lithargyro obductas. Omnes verò orificii vel aperturæ strictioris, Ventrisque amplioris. Ex quibus mediocres tres elegi, & in defectu Artificis, dum charta hæc jamjam prælo esset subiicienda, rudi scalpello in Ligno sculptas, delineare conatus sum in addito hic Schemate, intimando altitudinem earum & diametros, quâ parte maximè ventriosæ sunt.

Prima

Prima nimirum, Signo \odot notata, Amplitudinem habet, cujus diameter Unciarum $4\frac{1}{2}$: Altitudinem vero $3\frac{1}{2}$ Unc. circiter.

Secunda, Signo \odot notata, amplitudine (diametraliter) æquat Uncias 3. Altitudine Uncias $2\frac{1}{2}$.

& *Tertia*, sub Signo \ast æquat Amplitudine Uncias quasi 6. Altitudine Unc. $2\frac{1}{2}$.

§. 12. In *Italia* Sepulcrales Romanorum Urnæ proprio nomine *Ossuaria* sunt dicta, ac *Cineraria*; Græcè ὄσσηραι, vel ὄσδορχεια. Ea; non Fictilia solum, sed ex Marmore quoque, imò Argento, ac Auro facta esse, convenienter *Kirchmannus* nos admonet lib. 3. de Funerib. Romanorum, cap. 8. & quoad molem parva, minutaque Vascula existisse, quodammodo ex *Propertii* lib. 4. eleg. ult. addiscimus, qui ait:

Non minus immites habui Cornelia Parcas,

Et sum, quod digitis quinque levatur, onus:

quorsum etiam alludit elegantissimus Poëta Christianus, *Prudentius*, his verbis, hymn. 10. Cathem. vers. 145.

*Non si cariota vetustas
Disolverit ossa favillis,
Fueritq; cinusculus arens,
Minimi mensura pugilli.*

ANNOTATIO IV.

Ad Capitis I. §. 8. 9. 10. 11. 12. & seq.

De Vocis Conchylii significatu multiplici, & acceptionibus perplexis.

Breviarium.

- §. 1. *Conchylium ab Æquivocatione liberare contendit Autor.*
- §. 2. *Sed Ipse quoque eatenus, mædelâ opus habet.*
- §. 3. *Concha, pro quovis Testaceo Animali:*
- §. 4. *Prespius, pro Univalvibus Turbinatis:*
- §. 5. *Turbinatorum Character distinctivus.*

- §. 6. *Concha Auris humane; Fontium artificialium; Triclinii potatorii; Tonforum; & Pictorum:*
 §. 7. *presensq; pro Turbinatis Palustribus:*
 §. 8. *aut etiam Buccino Marino.*
 §. 9. *Conchylii item Significatio quadruplex.*

§. 1. **M**isis iis, quæ circa Purpuræ ac Ostri Vocabula, notanda vîdebantur, volebam modò ad Res ipsas, ubi opus, digredi. At identidem in primo, quod dicitur, limine detineor; & circa *Conchylii* appellationem obscuritates quasdam quoque invenio. In quibus tollendis, ut par est, *Autor* quoque diligentiam quandam adhibuit; sed foret optandum, ut in verbis perspicuus magis, inque ipso contextu ordinatiùs disponendo, felicior fuisset.

§. 2. Quapropter defectui etiam huic medelam paraturus, hac Methodo procedo, quâ omnis tandem evanescet Obscuritas. Notandum nimirum, alias Æquivocationes in voce *Conchylii*, alias in voce *Concha*, illius primitivo, haberi; & iterum alias utrique communes esse; quod levi additâ diligentîâ, ex sequentibus potest elici.

§. 3. Ad vocem *Concha* enim quod attinet, tres ea potissimùm Significatus habet; dum accipitur vel

- { I. *pro Testaceo Animali quovis*, sive sit Univalve, sive Bivalve; in quibus, tanquam summis duobus Testaceorum Generibus, Autores consistunt communiter: sive Trivalve, aut Plurivalve, quæ addenda existimo. Elegans, quoad Generalissimum Vocis Sensem, interim notari meretur locus *Plauti*, in *Rudente*, (2. 2. 5.)
Salvete Fures maritimi, Conchitæ, atque Hamitæ,
Famelica Hominum ratio; quid agitis? ut peritis?

a.

nifi

α.

nisi forsan *Conchite* hinc, specialissimè pro Purpurilegis aut Muricilegis capiendi sint. In genere verò, dum *Concha Testaceis omnibus attribuitur*, tribuitur ea Vox porrò vel

{ Totis istiusmodi Aquatilibus, Ostracodermis:
 { Duriori potiùs parti eorum, Testæ, in oppositio-
 ne ad Carnem, in eâ contentam.

§. 4. II. pro *Turbinatis*, ut *Autor* noster docet hoc Capite de Purp. §. 10. 15: quæ Turbinata interdum pro Summo Genere Testaceorum Univalvium habentur.

§. 5. Sed iterum haud aptè. Habentur enim etiam *Univalvia* alterius ordinis, quæ propriè sic dictorum more, ex orificio aut Limbo aperturæ patentioris, in Ventrem Volutæ alicujus notabilem, indeque spirali-ter in umbilicale Extremum non revolvuntur, ut *Conchæ Veneris* dictæ, *Aures Marinae*, *Dentalia*, *Le-
pades*.

§. 6. Et ob hanc revolutæ in spiram ventriositatis simili-
 tudinè pro in aliquæ aliæ Res, Translatione non ineptâ,
Conchæ titulum postea acceperunt; e. g. *Portiuncula
 Ossis petrosi, ad Auram internam* spectans; de quâ *Rio-
 lanus* lib. 4. *Enchir. An. cap. 4.* & lib. 6. c. 12. imprimis
 verò statim lib. 1. c. 1. videatur: vel in Hydraulicò o-
 pere, & artificialibus *Fontibus Hortorum*, *Pelves anea
 aut marmoreæ* magnæ, Aquam ex Tubulis occultis latè
 recipientes: vel in Triclinio, *Patera argentea*, *Vitræ cavè
 grandes*, in Salutipotationis usum & abusum. Vel in
 Officinis Chirurgicis *Pelves*, quæ inter tondendum
Barbam adhibentur. Ut de Pictorum Conchuliis tam

α.

nativis,

α.

nativis, (collectis in littore) marinis, aut fluviatilibus, quàm figulinis, stanneis, vitreis, non multa addam; imprimis quod pereruditè ac plenius de his tractat *Celeberr. Joh. Schefferus* in suâ Graphice, §. 58. pag. 184.

§. 7. III. pro *Turbinatis saltem Palustribus*, non marinis; ut colligere est ex *Column. de Purp. h. l. §. 15. 16.*

§. 8. IV. aut ex *marinis, pro Buccino majore, vel Cochleâ marinâ magnâ*, in latitudinem, vel ventrem ampli orificii retortâ, & adhibitâ loco Tubæ à Tyrrenis, ante inventionem Tubæ, ut *Schrevelius* annotat ad illud *Ovidii lib. I. Metam. Fab. de Tritone, Neptuni buccinatore vel tubicine:*

————— humeros innato Murice tectum

Ceruleum Tritona vocat, Conchaq; sonanti

Inspirare jubet. ————— & versum hunc

Virgilio ex 6. Æn. adducit:

Sed tum fortè cavâ dum personat æquora Conchâ.

§. 9. *Conchylum* dein, (Græcè κογχύλιον) similiter viâ Significatûs non constanter unius apud Autores, sed triplicis aut quadruplicis incedit. Dicit enim illud legimus

1. pro *Testaceo Animali quovis*, suffragante *Columnâ*, in hujus cap. §. 10. 25. sicut *Conchæ* vox, in antè-dictis, generalissimè *Ostracodermis* vel *Testaceis* omnibus, attributa est.

2. *præcipuè autem vesco*, ut patet ex *Columnâ* ibidem, §. 14.

3. pro *genere Infecturæ, aut Colore*, eximii illius *Succi* vel *Sanguinis Purpuræ*, qui in *Catinis* solebat confici, suffragante iterum *Columnâ* l. d. §. 8. 9. 10. 12. 10. 25.

α.

c

4. 6.

α.

4. & quidem Colore Cærulescente Purpureo, exinde resultante; vid. Col. de Purp. c. 1. §. 11. 12. unde Conchyliata Vestis, pro Colore isto purpureo infectâ dicitur.

ANNOTATIO V.

Ad Cap. I. §. 11. 12. 13.

De Essentialibus Purpuræ Differentiis.

Breviarium:

- §. 1. *Alia Fabii Columnæ cura;*
- §. 2. *in proponendis videlicet Purpuræ Differentiis habita.*
- §. 3. *Sed Ordo convenientior iterum Eidem substitutus.*
- §. 4. *Colorum, in Ineffabiles ac Effabiles distributio.*
- §. 5. *Inter Effabiles Simples quid propriè Albedo ac Nigror?*
- §. 6. *Ruber, Colorum fortissimus. Flavus & Cæruleus qualis Color?*
- §. 7. *Compositi quoruplices?*
- §. 8. *De Valde-Compositis ac Decompositis quid censendum?*
- §. 9. *Tabula primarum ac Simplicium Combinationum. (Viridis color cur Oculis gratissimus?)*
- §. 10. *Schema Kircherianum, ex Aguilonio desumptum.*
- §. 11. *Purpureus Color, quomodo subdividatur?*
- §. 12. *Purpura in genere, vel Rubra, vel Cærulea.*
- §. 13. *Rubra, dicta olim Tyria, & unde? (Hercules Inventor Purpuræ Tyrii, Inspectores optimi) vel Sarrana.*
- §. 14. *Phœnicia item, Punicea, Hyacinthina, Tarentina.*
- §. 15. *Purpura Violacea. Ejusq; (sicut & Rubræ) Differentiæ Graduales.*

§. I Sed jam directè ad ipsas Res. *Purpurei Coloris Differentias* quasdam *Columna*, Cap. I. §. II. 12. & 13. (quibus adde §. 39.) proponit, & laudem eâtenus meretur: an verò ordine tali id agat, ut Lector Memoriam fatietur, iterum penè dubito; & quivis, cui placet, privatim periculum facere de se Ipse potest. Equidem Sensum ex verbis fideliter primò extraham, hinc luculentiorè utcunquè tractandi ordinem monstrabo.

§. 2. Sensus *Autoris*, in dictis Paragraphis II. & sequentibus expressus, est hic:

Conchylii, vel Purpuræ Cœruleæ Colorem fuisse dilutiorem, vel pleniorè; §. 11.

Purpurea Colore saturatiore variasse? *ibidem*.

Purpureum Colorem *Plinio* esse, qui ex Cœruleo magis ad Rubedinem tendat, saturato satis Colore, ut Rosæ purpureæ, quem alibi nigricantis Rosæ Colore sublucem dixerit; §. 12.

Alium Eidem dilutiorem esse, ut Violæ præcociis marinaræ? *ibidem*.

Alteram speciem Purpuræ, *Plinio* iterum videri, quæ ex Rubro magis ad Cœruleum tendat dilutum, diciturque propriè Conchylium, ut Heliotropii, vel Malvæ purpureæ? aut tendat ad Cœruleum magis obscurum, ut Violæ purpureæ montanæ; *ibidem*.

Huncq; colorem *Illi* dici Austerum in glauco, & irascenti similem Mari; vel *Virgilio* Purpuram, nigrae Violæ sublucem; *ibidem*.

Colorem Conchylii, (h. e. Purpuram cœruleam) sine Buccino fieri; §. 13.

Buccinum enim ad Rubedinem Rosæ, aut Cocco similem, ferè

tendere, juxta Plinium: Purpuram verò emittere magis Violaceam Saniem; *ibidem*.

Nitorem Cocci quæri, ut (Purpura ad rubedinem ducenda) Sanguinis concreti speciem referat; *ibid.*

Istumq; Colorem Tyrium dictum esse; *ibid.*

Conchylum in coquendo evadere non debuisse nigricantem nimis: ideoque in Buccini Cortinam permutatam esse, ut ruborem superacciperet; *ibidem*.

& Rubeum Colorem nigricante deteriore, *Plinio* dici, nisi sit adspectu Concreti Sanguinis; §. 39.

§. 3. Ex quibus, eo Ordine lectis, quo juxta ductum *Columnæ nostri* hic adducta sunt, admodum dubito, an æquè distinctam *Purpuræ Veteris Differentiarum* cognitionem tam commodè statim, aut primâ fronte, eruere quis possit, atq; efficere in jam-sequentibus conabor, exorsurus à primo *Ovo*, quod dicitur, seu summâ *Colorum distributione*.

§. 4. *Colores Rerum* nimirum distinguere soleo in

{ *Ineffabiles*, (h. e. qui distinctam sui cognitionem respuunt, & cernuntur magis, quàm discernuntur; e. g. in principio *Vertiginis* ac *Lipothymix*.)
ac *Effabiles*, (h. e. qui peculiari nomine aliquo indigitari possunt ac solent de Rebus, in quibus primò inventi fuerunt aut excellunt.) Suntq; vel

§. 5.

{ *Simplices*, principales, aut fundamentales: &
| hi vel
| { *Extremi*, (ut vulgò etiam subdividuntur)
| duo
| { *Albus*; (accuratè aliàs loquendo non
| tam Color, quam lucularum purissimarum congeries, ex specularibus superfi-

α.

β.

γ.

perficiebus confusi Diaphani, ad oculum reflexa.)

& *Niger* (Apparentia potius, ex aberratione Radiorum Luminosorum, procul ab Oculo, contingens.)

Intermedii tres: quorum

§. 6.

{ *Unus, Exquisitè medius*, omniumque fortissimus, *Ruber*. Isque adeò fortis ac efficax, ut irritandis majoribus etiam Bestiis sit aptus, juxta Locum *Scripturae*, 1. *Maccab. 6. v. 34.* & *Justiniani*, lib. 4. Instit. Jur. tit. 1. §. II. *duo reliqui Laterales*, Rubro proximi, *Flavus*, aut Citrinus, mediocriter validus, sed Rubro imbecillior: & *Cæruleus*, aut Sapphirinus, mediocriter imbecillis, sed Nigro validior, ortus ex Radiis luminosis sparsis, debiliùs ad Oculum refractis.

§. 7.

Compositi aut *mixti*, ex æqualiter utcunq; combinatis videlicet *Simplicibus* oriundi; iisq; vel

{ *duobus præcipuè*, ad vitandam Confusionem;

{ *tribus aut pluribus*; imò *Simplicibus* & *Compositis*; vel planè *Compositis* & *Compositis*, ut *Decompositi*, sed distinctum Oculorum judicium tantò longius eludentes, exin resultent.

§. 8. Cujusmodi vel ex Simplicibus plusculis *Compositi*, h. e. *Valde-Compositi*, vel etiam planè *Decompositi Colores*, ad nullas ampliùs subdivisiones nos adigent, conspicui e. g. in Collis Anatum, Caudis Pavonum, striatis Herbarum quarundam Foliis, Soli ac Visui obliquè obversis, Plumbo recens-fuso, & calente adhuc, Pelliculâ Exstinctionis Calcis vivæ, Bullis Saponariis, in aërem projectis, Texturâ Sericeâ multicoloris fili, & misturâ confusionève Pigmentorum indifferenter multiplicium, aut Rebus aliis: nam emergit talium rerum inexplicabilis varietas, pro diversâ, & infinities penè mutabili commixtionis lege; ac tandem tamen cogimur à Decompositis ad Composita, & ab his ad simpliciores combinandi rationes, in animo retrogredi, usque dum ipsos fundamentales Colores, antea dictos, in quibus iudicium Visûs determinatò acquiescat, iterum contingamus. Aut, si tres saltem Simples intermediis, h. e. Flavus, Ruber, Cœruleusque jungantur, luridus, lividusvè, cadaverosus, aut aliàs oculis ingratus Color inde enascitur, ob maximè perturbatas Radiorum Refractiones.

§. 9. Ad *Compositos* itaque *Colores*, qui proximè resultant ex combinatione *Duorum Simplicium*, quod attinet; eorum celebrantur præcipuè Tres: Aureus, Viridis, ac Purpureus. Plures tamen alii, quantumlibet minùs flammei aut floridi, propterea non sunt negandi, utpote verè existentes in Mundo, & sua etiam habentes Phænomena, à Colorum Simplicium phænomenis vel specificè, vel gradualiter distincta, ut distinctiùs, evidentiùsq; ex subjectâ Tabulâ hâc liquet. Quâ videlicet ex

Albo

☞ *Flavo* fieri conspicitur *Flavesceus*; vel *Flavum* Albo vicinum:

☞ *Rubro*, Color *Carneus*, vel *Incarnatus*:

☞ *Cæruleo*, *Cinerafeus*:

☞ *Nigro*, *Cinereus*.

Flavo

☞ *Rubro*, *Aureus*, *Fulvus*, *Croceus*.

☞ *Cæruleo*, *Viridis*, *gratissimus omnium*, teste *Syracide*, c. 41. v. 22. Cujus rei ratio in moderamine accurato Refractionum sita est, quam dat *Flavus*, inter *Album* lucidissimum, *Rubrum*q; fortissimum intermedium; & *Cæruleus*, inter *Rubrum* istum impetuofum, ac *Nigrum* planè inermem, intermedium. *Illustris Cartesius* ad commendandam *Viriditatis gratiam* Simili utitur, à *Pane*, quem nemo facile fastidit, & *Octavâ* in *Muscis*, quæ universaliter item delectet, petito; *libr. de Homine*, §. 20:

☞ *Nigro*, *Fuscus*; aliis etiam *Leoninus*.

Rubro

☞ *Cæruleo*, *PURPUREUS*: cujus *Differentias*, ne *Tabulam* hanc fusiùs extendamus, proponemus in mox sequente *Paragrapho*.

☞ *Nigro*, *Subruber* vel *Brunus*.

Cæruleo vel *Cyaneo*, ☞ *Nigro*, *Subcæruleus*, vel *Nigro* propè, propiùs, aut proximè accedens.

§. 10. Cujusmodi *Differentias Kircherus* etiam (*libr. 8. Mund. Subt. Sect. 1. cap. 5. pag. 14.*) strictim tetigit, easque tali

tali circiter Schemate, à me aliquantulum distinctius hic, pleniùsq; exhibito, adumbrat; & Dispositionem istam sine dubio ex Opticâ *Fr. Aguilonii* (lib. i. propos. 39. pag. 40.)

1. ALBUS.

Flavescens.

2. FLAVUS.

Aureus.

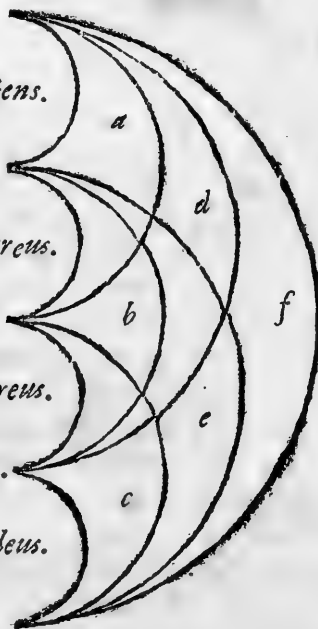
3. RUBER.

Purpureus.

4. COERULEUS.

Subcoeruleus.

5. NIGER.

*a. Incarnatus.**b. Viridis.**c. Subruber, brunus.**d. Cinerascens.**e. Fuscus.**f. Cinerens.*

desumfit, ut conferre Autorem utrumque volentibus, patebit.

§. II. Interim tempus est, ut directè nunc, stratâque Ordinis viâ meliore paulùm, aut commodiore, quàm quæ apud *Columnnam*, cæterâ doctissimum, habetur, ad declarandas

das *Purpuræ Differentias* pergamus. Quæ mihi videntur duplices:

Essentialis una, quæ *Purpura* (Veterum præsertim) habitata est vel

1. *Rubra, in Cæruleum tendens*, h. e. aliquantò plus habens Rubri, quàm Cyanei: quam *Petr. Joh. Faber* (lib. 4. Panchym. sect. 5. cap. 14. pag. 502. b.) putat ortum habere ex purissimo sulfure rubeo, quod eluceat in principiis seminalibus horum Piscium, & ut Sanguis in Animalibus (Sanguineis Terrestribus putà) rubeat.

§. 12.

Quæ & *Tyria* vocata, teste *Columnà* in Epistolâ *Dedicat*: & *Sarrana*, & *Phœnicea* aut *Punicea*, & *Tarentina*, & *Hyacinthina*.

Ac *Tyria* quidem dupliciter,

vel à *Tyro, Nymphâ, Amasiâ Herculis*, qui illius Amore, *Purpuræ* Usum primus introduxerit, si *Polluci* credimus, quem *Polyd. Vergilius*, lib. 3. de *R. Invent. c. 6.* citat his verbis: *Tyrii ferunt, captum Amore Herculem cujusdam Nymphæ indigenæ, cui nomen Tyros. Quam sequebatur canis: qui irreptantem scopulis Purpuram conspicatus, peresâ carunculâ, sua sibi Labra cruore puniceo infecit. Cum igitur ad puellam adisset Hercules, delectata illa inusitatâ Tincturâ, affirmavit, sibi cum illo posthac nihil fore rei, nisi ad se Vestem afferret, etiam Canis illius Labris splendidiorẽ. Quocirca Hercules, inventâ Animante, collectoq; Sanguine, munus Puellæ detulit primus, ut Syrii dicunt, Punicea Infecturæ Autor:*

a. β. γ.

f

Vel

α. β. γ

Vel à *Tyro Urbe*, ac *Tyriis*, ejus Incolis : quòd hi Capturâ & Ufu excellentium *Purpurarum* olim essent celebres, & Infectores optimi. Sanè, per *Tyriam Purpuram*, maximè intellectam fuisse *Rubram*, nimisquam clarè patet ex his *Claudiani*, (d Nuptiis HonorI, v. 114.)

Amplexu careat Purpura Regio;
Et Vestes Tyrio Sanguine fulgidas,
Alter Virgineus nobilitet Cruor.

Et *Tyriam vestem*, tanquam ex *Purpureis* optimam, notanter poni à Poëtis passim invenias. Ex quibus memoriæ subeunt *Virgilius* 1. Æn. v. 340. cum *Martiali* lib. 4. epigr. 28. & lib. 6. epigr. 11. Idemq;, quem modò citavi, *Virgilius* 3. Georg. v. 17. *Ostrum*, (h. e. *Purpureum* colorem, Arte ex suo Testaceo excoctum) *Tyrium*, tanquam nobilissimum celebrat, ibi:

Illic Victor ego, & Tyrio conspectus in Ostro,
Centum quadrijugos agitabo ad flumina curruis.

Vel *Sarrana* etiam dicta est *Rubra Tyriorum Purpura*. *Sar* enim *Phœnicioe* olim Urbs, quæ postea *Tyrus*: ac inde *Sarranum Ostrum*, i. e. *Tyrium*, vel præstantissimum. *Virgil.* 2. Georg. vers. 506:

Ut gemmâ bibat, & Sarrano dormiat Ostro.

Id quod *Sandysius*, *Anglus*, aptè declarat, lib. 3. Itinerarii, (German. edit, pag. 466:) agens incidenter ibi de *Panni*, preciosâ hodiernum *Tincturâ* imbuti genere, *Scharlach*, his verbis: *Welcher Nahme scheint*

α. β.

von

α. β.

von *Ihr*, (*Urbe Tyro*) herkommen zu seyn. Dann *Tyrus* wird *Sar* genennet, weil Sie auf einem Felsen, davon *Syria* den Nahmen hat, lieget; &c. massen dann die *Arabier* *San* für *San*, und *Scar* für *Sar* aussprechen.

§. 13.

Phœnicea item, aut *Punica*, à *Φοινίως*, cruento, vel *Φοινίξ*, quod *ἔρυθρὸν* vel rubrum denotat: unde *Phœnices*, populi, vel *Rubicundi*, dicti, quod apud *Ipsos* *Tinctura Purpuræ* vel inventa olim, vel certè celebris fuerit; alio nomine *Pœni* aut *Puni*: quos eòsdem cum *Phœnicibus* esse, ex *Salmasio* docet *Ant. Thysius*, notis ad *Sallust.* Bell. Jugurth. p. 242: & *Malum Punicum* dicitur, quod *Grana ipsa* ex *Rubro* purpurascunt, aut, ut *Ovidius* aptè canit lib. 4. de *Pont.* eleg. 15. v. 8.

Punica sub lento cortice *Grana* rubent.

Vel *Hyacinthina* etiam; postquam *Hyacinthi* haut semel *Poëtis* vocantur *Purpurei*. Et in specie non tam *Cœruleos* illos *Flores*, *Hyacinthi Orientalis* nomine hodie cognitos, quàm *Lilia Rubra*, tanquam *Sanguine* tincta *Hyacinthi Pueri*, subintelligenda suadet *Balduinus* (de *Calceo Vet.* cap. 35. p. 335. 336.) *Ovidii* versiculos (ex lib. 10. *Met.* Fab. 5.) adducens:

Ecce Cruor, qui fusus humi signaverat herbas,
Desinit esse Cruor, Tyriog, nitentior Ostro
Flos oritur, formamq, capit, quam Lilia; si non
Purpureus Color his, argenteus esset in illis.

Aut denique *Tarentina*; ut in *Columnæ nostri* ad *Cardinalem Sannesium* *Dedicatione*, *Purpuræ suæ*, videre est.

α. β.

f 2

§. 14.

§. 14.

a. 13.

II. *Violacea aut Cœrulea, in Rubrum tendens*, h. e. aliquantò plus Cœrulei habens, quàm Rubri: quam Mœroris & Gravitatis testem, Veteres *Conchylum* dicebant, momente *Columna* L. jam d. & ipsius Contextus cap. 1. §. II. 12. addens in mox-sequente §. 13. sine Buccino fuisse factam, quia Buccinum fecit, Purpuram ad Rubedinem tendere.

Accidentalis altera, in specie *Gradualis*; quâ videlicet Purpura tam Rubra, quàm Cœrulea diversas Ruboris sui aut Cyanei Intensiones aut Remissiones habet: quod fufius aliquantum jamjam declarabitur.

ANNOTATIO VI.

Ad Capitis ejusdem Loca eadem:

De Gradualibus Purpuræ Differentiis: & Cocco.

Breviarium.

- §. 1. *Gradus omnes Intensionum ac Remissionum in Phænomeno Purpuræ, soli Deo cogniti.*
- §. 2. *Simile de Tonis Musicis, ac Lineali.*
- §. 3. *In perceptibilibus Graduum Differentiis est saltem acquisitum ascendendum.*
- §. 4. *Earum Sciagraphia.*
- §. 5. *Purpura Saturata quid?*
- §. 6. *Purpura Dilutior quid?*
- §. 7. *Rubra Saturata duplex:*
- §. 8. (a.) *Excelsè Rubra: qualia sunt, que sequuntur:*

§. 2.

- §. 9. *Rosa Purpurea, Milefia:*
 §. 10. *Coccus, vel Granum Insectorium;*
 §. 11. *Diversum à Cocos de Maldivâ: à Coculis de Levante:*
 §. 12. *à Cocconileâ item vel Cotino: à Cocobenille Indico: Cocco*
Chermesino Radicum Pimpinelle; Coccognidio.
 §. 13. *Cocci Tinctura quatenus cum Chermesino, Kermes, Scar-*
lato, conveniat, aut non?
 §. 14. *Sanguis floridè rubens. Purpurisum ex Sanguine Si-*
miarum.
 §. 15. *Lacca; ejusq; usus circumspèctè habendus in Pigmentis.*
 §. 16. *Purpura Dibapha, vel bis tincta.*
 §. 17. *Et (b.) Profundè-Rubra, vel Saturata obscurior; in Ca-*
ryophyllo, Sanguine concreto, Bitumine.
 §. 18. *Rubra Dilutior: e.g. in Tulipis.*
 §. 19. *Violacea Saturata duplex.*
 §. 20. *(a.) Violacea excelsè.*
 §. 21. *♂ (b.) Violacea Profundè.*
 §. 22. *Violacea Dilutior.*

§. I. **E**ssentiales Purpuræ Differentias sequuntur Accidentales;
 sub quorum Genere Graduales stant. Perque eas intel-
 ligo Diversitatem eam, quâ Purpuræ juxta distinctos *Exces-*
suum aut Defectuum Gradus Rubedinis suæ ac Cærulescentiæ, in
 rot discrimina, & veluti species novas, ultrò citròque à Se
 abeunt, quot alterutrius sunt Atomi Coloris, vel Corpuscula,
 in mixturis conspicua quidem, sed non determinabilia (quo-
 ad numerum) ullâ humanâ solertiâ, sed soli DEO cognita; &
 imitanda tam difficulter omnia, imò pleraque saltem, in Pi-
 gmentorū synthesi, quàm desperati res plena laboris foret, aut
 communiter est, exhibere exactè graduales Colorum omni-
 um Differentias, quæ vulgò tantum in Capillitiis Hominum

occurrunt; in multiplici Foliorum Viore; aut Tuliparum, vel aliorum Florum, mirabiliter-discrepante Rubedine.

§. 2. Et potius *Differentia* eæ, quas fortè datur distinguere, habent se, ut *Claves, Toni, aut Semitonia in Musicis*: quorum quidem, vulgò notorum, videtur unus alterum immediatè consequi; sed certè in ipsâ Naturâ Soni, ejusque Exaltationibus ac Depressionibus, multò plures occurrunt Discrepantiæ, judicium Auris eludentes, quia consistunt in strictissimis quibusdam Minutiis, non secus, atque in *Ulnâ* vel *Lineali*, pedem Geometricum, vel XII. Uncias longò, non animadvertimus, an in unâ vel alterâ Unciâ inter metiendum alias res, excessus aut defectus admittantur Punctulorum duorum, trium, aut quatuor. Si verò anomalix illæ nimix sint; evidenter quoque cadunt sub visum, & differentiam notabilem pariunt, peculiari nomine, fracti vel integri Unciarum Numeri, mox mox exprimendam.

§. 3. Itaque in *distantioribus Purpura Differentiis* est necessariò acquiescendum, tanquam Variationes plùs perceptibiles in Organo Visûs subministrantibus: neque si judex earum aliquis ab eò callidus, exercitatusque sit, (quale quid de Mercatoribus putatûr) ut triginta, quinquaginta, imò vel centum Purpuras, sciret quam bene discernere; veruntamen juraret, singularum Paribus alternatim sumtis, non posse identidem novas species intercedere; & harum quibusvis combinationibus iterum alias; ad Millenatios usque ac ampliùs.

§. 4. Quin, ut ea, quæ & cerni communiter à nobis possunt, & discerni, hîc maximè sectemur; *Purpura* tam Rubra, quàm Cœrulea, juxta *perceptibiles Colorum Gradus*,
ejus-

ejusque Intensiones ac Remisiones, rectissimè | distinguuntur

{ *in genere*, in

{ Saturatam, de quâ h. l. §. 5.

{ & Dilutam : de quâ §. 6.

{ ac *in specie* dein, in

{ *Rubram*; Eamque vel

{ Saturatam; de quâ §. 7. Et quidem dupliciter :

{ { excelsè; de quâ §. 8. & seqq.

{ { & profundè: de quâ §. 17.

{ { & Dilutam : de quâ §. 18.

{ & *Violaceam* aut *Cœruleam*: eamque pariter in

{ Saturatam; de quâ §. 19.

{ { excelsè, de quâ §. 20.

{ { profundè: de quâ §. 21.

{ & Dilutam: de quâ §. ult.

Ad hujusmodi Differendi modos ac species, discrimina quævis reducuntur, Memoriaeque sine negotio imprimuntur.

§. 5. *Purpura Saturata* videlicet, (*Saturans rectius*) *in genere* est, quæ Atomos sui generis quàm compactissimè locatas habet, citra intercursum foveolarum multarum, aut coloris præsertim tertii generis. Ita primus, quod sciam, ego describo: & laudo eos, qui aliàs, cum *Columnâ* c. i. §. II. *plenior*em, aut *firmior*em; vel *floridum*, h. e. (ibidem ex Plinio) *Flores*, qui *Colore commendantur, provocantem*, vocant.

§. 6. *Purpura Diluta* è contrario est, quæ in materiâ laxiùs dispositâ est, vel ob interventum tenuioris cujusdam Rei, præsertim Aquosæ, fortitudinem suam, Visum movendi amisit, prout Cibus aquosus Nutrimentum etiam præstat minùs stabile, ad saturitatem ducens, aut firmum.

§. 7.

§. 7. Ac in specie dein *Purpuram Rubram Saturantem* vel pleni Fulgoris, distinguo in Rubram excelsè, & Rubram profundè.

§. 8. *Rubra excelsè* est, quæ adeò multum habet Rubedinis, ut quò longiùs longiùsque à Cyaneo videtur recedere, eò propiùs propiùsq; accedat intensæ Rubedini, & tantum non Minium aut Cinnabarim æmuletur. Cujus generis Purpura (sub dispari tamen Intensionum ratione) effulgebat olim, aut etiamnum effulget, e. g. in *Rosâ purpureâ*, *Cocco*, *Sanguine*, *Laccâ*; & olim imprimis in celebratâ tantopere *Purpurâ Dibaphâ*.

§. 9. *Rosâ Purpureâ* exemplum ipse inculcat *Columna*, c. I. §. 12. cæque ad spectu nil esse gratius, paulò antè (§. II.) ex *Plinio* dixerat; qualem imprimis *Milesiam*, (*Plinio* eidem dictam) celebrat *Sachsus*, (*Gammorol. lib. I. cap. 16. pag. 370.*) quam *Damascenam* *Lobelius*, intensè rubentem *Camerarius*, & *Domesticam Puniceam* *Matthiolus*, citante *C. Bauhino* (*Pinac. Theatr. Bot. lib. 12. pag. 481. a sub Rosæ Rubræ titulo*) appellat.

§. 10. Et *Coccum* dein *Autour noster* (§. II. 13.) cum eadem comparat. Quo Nomine tres præcipuè Res intelliguntur: (I.) *Frutex* ipsè, dictus *Ilex Coccifera*, vel *Ilex Aculeata Cocciglandifera* *C. Bauhini*, (*lib. XI. Pinac. pag. 425.*) aut *Coccus Baphica* *Dioscor.* *Frutex* surculosus, in multis Hispaniæ locis, inque Galliâ, propè *Monspelim*, nascens, foliis oblongis, in ambitu, (instar *Aquifolii*) aculeatis, baccis rotundis, rubris, ad tingendum sumtis: quam plantam omnium conveniëntissimè *Bellonius* (*lib. I. Obs. c. 17.*) describit. (II.) *Baccæ præsertim*, famosissimi ejus Fruticis, vel *Grana*, Lentis magnitudine, aut *Pisi* minoris, colore *Sanguineo rubentia*, sed albo pulve-

pulvere adpersa, ut habetur in Epitome *Matthioli*, (p. 774.) ; in quorum medullâ generantur rubri *Vermiculi*, (unde Gallis *Vermeillon*) ex quibus, antequam avolare possint, captis, fit Tinctura: maturi enim redditi, vesiculâ, in quâ continentur, rumpunt, & avolant, notante *Ursino* Vol. I. Anal. Sacr. l. 3. c. 29. p. 204. Aliquibus *Bacca* simpliciter; vel *Granum Infectorium* (Italis Grana da Tingere:) ab usu, Sericum aut Sericeas Laneasq; vestes Succo sanguineo animaculorum istorum, aut Succo Granorum imbuendi; Germanicè Scharlach-Beer: Græcè *κόκκη* Ⓞ: unde *Coccinea Purpura*, i. e. rubra: *Coccina Vestis*, quæ Cocci, vel Vermiculorum ejus, Succo tincta est. Quam Vocem reperio in Sacris, *Matth. 27. v. 28.* *ᾠρέθησαν αὐτῆς χλαμύδα κόκκινην, circumdederunt Ei chlamydem coccinam:* vel *Coccinum*, substantivè, *Apocal. 17. v. 4.* *καὶ ἡ γυνὴ ἡ ᾠρέθη ἡ ἐβλημένη πορφύρα καὶ κόκκινω,* i. e. *Et mulier erat circumdata Purpurâ & Coccinno:* cùm quo loco confer mox cap. 18. v. 12.

§. II. Sed istud nostrum *Coccus* aut *Coccum* (perinde enim id legitur) minimè confundendum est sive cum *Cocos* aut *Cocos de Maldivâ*, sic dicto apud *Garziam ab Horto* lib. I. Hist. Arom. c. 26. Palmæ Indicæ scil. genere, fructus angulosos subrotundos, extrinsecus villosos, parandæ variæ suppellectili idoneos, intus cortice perquam-duro, & in vasa ac pocula tornabili constantes, ferente: quo nomine tamen alios, ovaes, ab his diversos fructus, depingit *Chabraeus* de Stirpib. p. 29. convenientes cum Nuce Medicâ, de quâ *Augerius Clutius* perscripsit: sive cum *Coccis Orientalibus*, vel *Granis Orientis*, *Cocco Maldivensi* multum minoribus, *Cocculis de Levante* (vel *Cocculis Elephanticis*, corruptè) aut *Cocculis Offinarum* dictis, noxiæq; virtutis; quorum Plan-

ta vel Arbor, iudicio Ejusdem *Chabraei* (d. l. p. 26.) incognita, virtusque cæteroquin egregia sit, ad Pisces infatuandos; (vide Append. *Ejusdem* p. 597. 598.)

§. 12. *Nec Confundendum cum Cocconileâ, vel Coggygriâ,* quæ pro Cotino *Plinii*, vel Cotyno coriariâ, habetur, tingendis (ratione Radicum & Ligni, non verò Baccaë ullius) panis apta: *sive cum Ficûs Indica Granis, Cocchenille, vel Cochimillia* vocatis, apud *Bauhinum*, (Pinac. Botan. pag. 458. b.) quæ nihil aliud sint, quam Vermiculi, Foliis adhærescentes, & tenui pelliculâ obducti, in Indiâ (occidentali), & nati simili ratione, atque *Bellonius* ante-laudatus refert, (in fine dicti capitis) aliud insuper genus inveniri, cujus neque Veteres, neque Recentiores meminerint, *Excrementum in Myrtis nascens*, unico Animali vivo, Vesiculâ incluso, præditum: *sive cum Cocco Radicum*, seu Granis rubentibus, quæ Pimpinellæ radici adnascantur, & Serica roseo colore tingant, *Chermesin*, vocato, suffragante Epitomatore *Matthioli*, dum (p. 773.) sub Cocci Infectorii Imagine hanc Censuram addit: Non rectè, inquam, sentiunt, qui Coccum Infectorium, & Chermesinum idem faciunt: *sive demum cum Coccognidio* vel Granis maturis rubris Laureolæ, primo statim Vere, Flore purpureo, suaviter fragrante, superbientis.

§. 13. (III.) *Cocci nomen* abstractè obtinuit ipse Color tam Cocco proprius, aut Vestibus eodem tinctis; quàm Rebus quibusvis aliis, competens, modò insigni utcunq; aliquâ, ad Coccum plus minùs *Rubedine*, accedens; ut imprimis in *Chermesin*, vel *Chermesino* videmus, quem utique à Cocco distinctum quid esse, modò diximus. Nihilominùs ipsemet Coccus etiam *Carmesini* nomen interdum accipit; & coincidere cum *Kermes* vel *Chermes Arabum* putatur adeò, ut decanta-

tistis-

tissimam etiam hodie, toto Terrarum Orbe *Confectionem* Cordialem Monspeliensium, de isto potius, quam Cocci nomine, Nomen suum ac famam obtinuisse, & *Alkermes* vocari, constet; rubore suo micantem à Cocco, cujus Succo imbutus Pannus, peculiariter *Scarlatam* dicitur, Coloribus reliquis, imò Colorum Colori & velut Luci, (Albedini) ambiciosè quasi imperans, juxta illud *Horatii* lib. 2. Sat. 6.

————— *Rubro ubi Cocco*

Tincta super Lectos canderet Vestis eburnos.

Atque Cocci istum fulgorem à *Poëtâ* pro Purpuræ specie habitum fuisse, interjecto mox uno aut altero versiculo, ibidem ex connexâ Voculâ *Ergo*, constat:

Ergò ubi Purpureâ porrectum in Veste locavit, &c.

§. 14. Porro *Sanguinem*, ad exprimendam *Purpureæ Rubræ*, saturatò celsèq. micantis naturam, superus (§. 8.) Exempli loco adduximus. Cujus asserti fidem ut operosè quæramus, ob quotidianam tot Sanguinum, ex Homine ac Brutis effluentium copiam, ex morâ concessâ dein magis magisq. cœrulescentem, haut videtur opus. Imò *Purpureum* jam olim *Sanguinem* notanter *Homerus* vocavit alicubi, in excogitandis ad naturam rei Epithetis aptis, felix. Quem Latinorū postea Phrasis; *Purpuream vomit ille Animam*; & similes, sunt sequutæ. Quare ex Recentiorum Scriptis hoc unicum saltem addam, quod insigniter facit ad Rem. Ita enim scribit *diligentissimus ac politissimus Autor*, *Erasmus Francisci*: (part. 1. Ost- und West-Ind. Lust-Gartens, p. 390.) *In dem Königreich Sina hat es eine arth Affen, so man Singling nennet; aus deren Bluth man eine köstliche Purpur-Farbe zurichtet. Wenn man dieselbigen wil fangen, setzt man einige Geschirr mit Wein in den Wald, welchen sie treflich gern sauffen, und sich ganz und*

gar darinn bezeichnen : hernach, wenn sie alle voll, kan man ihrer ohne sonderbare Müh fähig werden.

§. 15. Nec Laccæ, sive Nativæ adhuc, sive ad formam Pigmenti redactæ, est hic obliviscendum. Quæ quidem vulgò videtur ad Colores excellenter-Rubros spectare : eandem tamen etiam, non sine mixturâ Cyanci, tam floridè Erubescere, pictoribus præsertim constat, qui temerè utique agerent, si Aureum Colorem ex Flavo & Rubro misturi, Laccam Auripigmento adderent; quia Cœruleum (in Laccâ) clam subrepat, & desiderati Phenomeni gratiam evidentissimè evertit. Quæ fusiùs his verbis declarantur ab *Aguilonio* (merentur enim adscribi) dum lib. 1. Optic. Propos. 39. pag. 41. sic ait: *Plurimum interest, an Laccæ, an Cerussa* (quæ itidem, sed simpliciter, Rubet) *in Aurei Purpureivè Compositionem assumatur. Sandaracæ namq;* (h. e. Auripigmentum, quod flavum est) *Cerussæ tostæ indita, aureum jucundum gignit; non item verò commixta Laccæ, quod hæc Cœrulei portionem habeat, quæ juncta nativo Rubori, Flavæq; Sandaracæ, trium Simplicium Miscellam producit, austeram ac inveniustam. Rursus Laccæ rubedo, quæ Cœrulei quadantenus est particeps, adjuncto quidem Indico (quod Cœruleum est) in vividum Purpureum commutatur: Sandaracæ verò intrita, ob trium Simplicium congressionem, livescit, & prorsus austera evadit.*

§. 16. Imprimis verò maximam apud Priscos, *Rubei Excellentis aut Excelsi Fulgoris* gloriam, preciumque præ aliis, nacta est *Purpura Tyria Dibapha*, h. e. bis-tincta, ut ex *Columnâ*, in præsentis Capitis §. 22. discimus : descendente voce à Græco *dis*, i. e. *bis*, & *βαπτω*, tingo. Unde etiam *βαπτίζω*, intingo, vel mergo; eratq; Baptismus olim Lavacrum immersionis utique, nec verticalis tantum irrorationis aut irrigationis.

nis. *Dibapho* autem Magistratus Romanus, tanquam precioso Purpuræ genere, in Prætextâ utebatur: & facetè *Cicero* alicubi: *Curcius*, inquit, *noſter* δὲ καὶ οὖν cogitat: sed cum *Inſector* moratur. Cujus Purpuræ Titulum Græcum, Romani quidam Poëta, tanquam eodem genio acti, sic circumſcribunt; *Horatius* nempe, lib. 2. Od. 16:

————— ———— *Te bis Afro*
Murice tinctæ

Vestiunt Lana. ———— ————

Seneca, in *Hercule Oetæo*, verſ. 663:

Nec Sidonio mollis aheno
Repetita bibit Lana rubores;

& *Claudianus*, lib. 2. de Laud. *Stiliconis*, verſ. 333:

————— *tinctæ ſimul repetito Murice fila*
Contulimus penſis. ———— ————

Interceſſiſſe tamen his etiam Pannis diverſos gradus Tincturæ ſuæ, aut *Purpurei excellentis Ruboris*, vero perſimile, imò neceſſarium eſt: quis enim vel cœrulei, vel rubri congregientes in Tincturam nunc hujus, nunc alterius Texturæ, Atomos omnes ultro citròque numerabit?

§. 17. Quin his miſſis, ad *Purpuram Rubram*, non excelsè amplius, ſed *profundè ſaturatam*, memor ſuperiùs. (§. 4.) dictorum, ut me convertam breviter, & hanc etiam Exemplo uno ac altero declarem; dico paucis, ipſummet *Autorem noſtrum*, facere (cap. I. §. 13. & 39.) *Concreti Sanguinis* mentionem. Et penè profundioris aut obſcurioris, (cum miſturâ cœrulei,) Rubedinis, ſolent eſſe *Caryophylli* quidam hortenſes fl. pleno. Omnium *profundiſſimam* verò *Purpuram Rubream*, ſed ſaturanter tamen Viſum afficientē, exiſtimo eſſe eam, quæ ex *Bitumine* reſplendet, nigredini penè proximam, ſi ſtandum à

partibus *Dioscoridis*, qui, citante Ipsum *Aldrovando* (lib. 3. Mus. Metall. cap. 14. pag. 379.) inter Notas genuini Bituminis, primam refert hanc, si Purpuræ modo splendeat.

§. 18. Saturatæ huic Rubedini purpureæ opposita dein fuit *Dilutior*: qualem fortè in *Tulipis* quibusdam, ex Rubro cœrulescentibus, ante plenam sui eruptionem, vel etiam dum sensim exolefcunt, & Folia Floris habent decidua, quis quærat.

§. 19. *Alterum Genus Purpuræ, h. e. Violaceæ*, similiter in Saturatam & Dilutam distinguebamus. Et *Saturatam* porrò statuimus, Excelsè aut Profundè talem.

§. 20. *Excelsè aut summè talis*, vel maximè florida, censetur ab *Autore* (Cap. I. de Purpurâ, §. II.) ex *Plinio*, conspici in Violâ Serotinâ, *Conchyliorum*, ut ibi scribitur, *vegetissimâ*.

§. 21. *Profundior aut Obscurior*, dicitur Nigricans, vel (*Plinio* eidem) *Color Austerus in Glauco, & irascenti similis Maris*, citante *Columnâ*, (l. d. §. 12.) Exemplumque ibi infertur *Violæ* purpureæ Montanæ, quam *Virgilius* proin Nigram dixerit: & nos non insulsè addi hîc posse *Malvam* hortensem atro-purpuream, censemus.

§. 22. *Violaceæ Dilutior* demum notatur ab *Autore nostro*, conspicua esse in *Heliotropio* (§. II.) & *Ametkysto*, quem *Ianthinum*, (h. e. Violaceum, καὶ ἐξοχτὴν quasi) vocaverit *Plinius* sæpe-laudatus: quo ipso de Gradualibus Purpurarum Differentiis jam sit dictum satis.

ANNO-

ANNOTATIO VII.

Ad Cap. I. §. 20. 21. 22. 23. & 24.

De Murice.

Breviarium :

- §. 1. *Muricis Vox ambigua.*
 §. 2. *Murex pro Eminentis acutis Scopulorum, Carduorum, Testaceorum, & ex iis Purpure.*
 §. 3. *Pro Purpurâ totâ, (Animali) præcipuè Mensis illatâ.*
 §. 4. *Pro Tincturâ. Sacer Murex quid?*
 §. 5. *Pro Turbinatis quibusvis, Aculeo præditis. Murileguli, aut Muricileguli.*
 §. 6. *Muricum multæ Species. Murex Auritus maximus mar- moreus Columnæ.*
 §. 7. *Pro Turbinatis Aculeatis, Tincturæ aptis: & pro Turbinatis, imò planè Testaceis, in genere.*
 §. 8. *Atq; sic abusivè etiam pro Buccino.*

§. I. **M**uricis porrò iterata apud *Autorem nostrum* mentio fit, in diversis Capitis hujus locis, diversoque Sensu. Quapropter in his etiam aliquis ordo quærendus est; quem breviter & convenientissimè existimo esse talem:

§. 2. Accipitur nimirum vox ea (1.) propriè & famosissimè pro *Aculeis & Eminentis*, quemadmodum Rerum quarumlibet, e. g. *Scopulorum* Maris, apud *Virgilium*, aut *Cacuminum*, ad *Cardus* Sylvestres pertinentium, apud *Plinium*, citante utrumque Autorem *Columnâ*, hoc Cap. §. 21: ita *Testaceorum*, aculeis longis aut brevioribus, crassis, tenuioribusvè constantium; & præsertim *Purpure*, (ibid. §. 24.) tanquam Animalis Testacei, Muricibus, in ambitu armati, & velut

velut Munimentum undique, ad Leges *Fortificatoria*, muniti. Ita enim bellè satis loquitur *Ludovicus Moscardus*, Nobilis Veronenſis, (in Descriptione Italicâ proprii ſui Muſei, lib. 3. c. 53.) hanc in Rem: *é fortificata di multiplecate Punte, come chiodi, con bellissimo ordine diſpoſte.*

§. 3. (2.) Tralatiſſimè magis, & ampliatiſſimè quâdam, pro *Purpurâ totâ*, vel Animali Teſtaceo, aculeato, ex quo Purpurea Veſtium Tinctura olim parata eſt; ſuffragante *Columnâ*, cap. I. §. 3. 20. 21. & 22. *Plinii*, *Ovidii*, ac *Horatii* autoritate utens; quorum Verba ipſa nolo retrahere huc. Aut (3.) in ſpecie pro *Purpurâ*, *Menſis illatâ*, *Conchylum*que Græcè dictâ: *Column*. l. d. §. 23.

§. 4. Vel (4.) pro *Colore Purpureo*, *Pannivè*, eodem tinctis. Ita enim *Autor* noſter l. d. §. 22. *Tyrinus Murex*, inquit, *id eſt, Purpura, in Tyro tincta, ex Tyriis Muricibus; ſcilicet Purpuris.* Et conſeſtim addit: *Sed & Murex Tyrinus pro Colore ipſo acceptus fuiſſe, patet apud Virgilium.* &c. Et *Sacrum Muricem* ſimili ſenſu acceptum, offendas in Corpore Juris Civilis, (*Leg. 3. Cod. de Veſtibus Holoberis, Lib. 11.*) his verbis: *Vellera adulterino Colore fucata, in ſpeciem Sacri Muricis, intingere non ſuimus.*

§. 5. Et quoniam *Purpura* (Animal) eſt *Turbinatorum* tam *Aculeatorum*, quàm *Aculeo carentium*, imò in genere, *Teſtaceorum* facilè omnium *Regina*; adhuc laxiùs diducta eſt *Muricis* ſignificatio, & per illum notantur (5.) *Turbinata quævis, Aculeis prædita*; quorum *Piſcatores* antiquitùs dicebantur *Murileguli* (*Rubricâ de Murilegulis, lib. 11. Cod.*) rectiùs ſine dubio *Muricilegi*, vel *Muricileguli* vocandi. Protrahebant enim ex *Mari* non *Mures*, ſed *Murices*, h. e. *Teſtacea Turbinata, aculeis prædita.*

(*Columnæ Verba de Murice Aurito maximo Marmoreo.*)

§. 6. Quorum Species sunt perquam multæ; sed inter illas notatu digniores, *Purpura*, ob quam totus hic *Columnæ Tractatus* primariò conscriptus est; & *Murex Auritus Maximus Marmoreus Exoticus*, quem alio in loco, in *Observationibus videlicet Aquatilib. & Terrestriam*, cap. 31. describit, verbis sequentibus; quæ huc infero, tum ob affinitatem materiæ, tum ob raritatem Scripti. Itaque isthæc sic sonant: *Interno Colore, levore, duritie, & pondere marmoreo cum sit Testaceum hoc, hujusmodi variis cognominibus denominare placuit. Muricis nomen tribuimus, non quod planè Muricem esse asseramus; sed quòd ex eo genere esse videatur, ob Tuberculos novem circumdispositos, per Orbem medium, quanquam non aculeatos. Turbine ita brevi definitur, ut ab excedente Oris marginis appendice, sive Limbo, Aurem effigiant, occultetur, unde Auriti cognomen. Exteriùs obliquè Striatus leniter, ad oris limbum usque, qui contrario modo rugosus est; juxta illius circumferentiam Rostri vice testa recurvatur, & deficit, foramen relinquens ad Lingua usum. Oris hiatus ab aliis omnibus differt, quod non rotundus, & levigatoriæ Conchæ modo, ferè oblongus, angustus; sed levis, & parallelis Lineis definitur; & in imo appendice magna, lata, plana, sicuti & tota Oris margo veluti depressa. Neapoli ab Amico, Fontium constructore, dono habuimus, quindecim abhinc annis. Sesquipedalis est longitudinis testa, oris rima pollices decem, duos lata.*

§. 7. Vel (6.) ex *Turbinatis aculeatis* ea præcipuè, quæ *Tincturæ* apta. Ita enim iterum in præsentis *Autoris* cap. I. de *Purp.* §. 20. legimus, citantis *Plinium* pro *Sc.* Et (7.) indifferenter pro *Turbinatorum* *Generè*, eundem *Plinium* posuisse, ibidem ait: quæ *Turbinata*, constituunt aut complectuntur ple-

rasque species Testaceorum Univalvium; sed non omnes; uti jam supra alicubi etiam, ni fallor, monuimus. Imò (8.) universaliter *pro communi genere Testaceorum omnium*; quæ magna profectò Vocis ampliatio est, ut major penè vix esse possit.

§. 8. Quo prætextu denique, in defensionem sui, indubiè *Plinius*, si viveret, sit usus, quod *Muricem* (9.) peculiariter quoque *pro Buccino* dixerit, ut ex *Columnâ l. d.* constat. Quod Buccinum, stans sub Genere Turbinatorum, sub se Buccina quidem aculeata hoc ipso complectitur; & eatenus cum iis Muricis Vox quadrare posset: sed ausim dicere, Buccina glabra é contrario, aut Striata quantumvis etiam, vel rugosa, non-aculeata tamen, aliquantò Aculeatis plura esse, aut certè vix pauciora. Itaque quàm benè his etiam (Non-Aculeatis) Nomen istud attribuitur, non video. Ipseque *Columna* toties cæteroquin totiesque *Plinii* Autoritate usus, *Improprietas* eundem, in hoc negotio, arguit, (§. 21.) *quia in Buccino* (sunt Ipsiusmet Verba) *non sunt aculeati & extuberantes Orbes.*

ANNOTATIO VIII.

Ad Cap. I. §. 24.

De Purpurisfo & Purpurinâ.

Breviarium:

- §. 1. *Locus Plinii, de Purpurisfo, adductus.*
- §. 2. *Purpurisfum, spuma ferventis Purpura, Pigmentis adhibita:*
- §. 3. *& quidem Rubris.*
- §. 4. *Fuci Virginum Albi, Nigri, Rubri.*

- §. 5. *Purpurisum ex Ovo inductum quid? Colorum madentium discrimen.*
 §. 6. *Purpurisum ex Cretâ Argentariâ.*
 §. 7. *Creta Argentaria quid? ejusq; usus.*
 §. 8. *Ostrum Vitruvii. Et unde dictum?*
 §. 9. *Transitus ad Purpurinam.*
 §. 10. *Purpurina abusive pro Pigmento flavo vel aureo.*
 §. 11. [Alexii & Cardani modus, illam parandi.]
 §. 12. *Et pro Genere Lapidum Armatorum.*

§. 1. **S**uperius (Annotat. II. §. 9.) dictum est, per *Purpurissum* & *Purpurinam*, notari quoddam Pigmenti genus; & de eo clarius paulum, inferius (h. e. in hoc ipso loco) agendum esse, imprimis quod *Autor noster* d. Purp. c. I. §. 24. ad id occasionem nobis suppeditet, quando ex *Plinio* suo hæc verba affert: *Si Purpuram facere malunt, Cæruleum sublinunt; mox Purpurissum ex Ovo inducunt.* Ex quibus hæc tria imprimis licet colligere; *Purpurissum*, Pigmenti genus fuisse; & quidem *Rubei*: inductumque ex *Ovo* fuisse. Dumque ex ejusdem *Plinii* lib. 35. c. 6. addit insuper hoc; *Purpurisum fieri* (aut factum suo tempore fuisse) *ex Cretâ argentariâ, ac Sanie Purpuræ, quod idem cum Ostro Vitruvii* esse videatur: sigillatim tam hæc, quam modò dicta reliqua, breviter explicaturi sumus.

§. 2. *Pigmenti* itaque (I.) annumeratum *Purpurissum* fuisse, constat tum ex jam-adducto loco *Plinii*, tam ex initio Capitis ejusdem, ubi illud *Autor* recenset cum *Pigmentis Floridis*, & convenienter hæc *Annotatiunculâ Dalechampii* illustratur: *Ut Indicum, inquentis, Spuma est, innatans cortinis, in quibus Glastum coquitur pannis tingendis; sic Purpurissum Spuma est, collecta effervescente Purpurâ, cum ex eâ Tinctura*

conficitur. Loco Purpuris si Pictores nunc utuntur Laccâ, mixtâ cum Cœruleo. Dicitur Mixturam hanc Polluci àvdεινε-λα, Germanicè Leib-Farbe, Doctissimus Sachsus suggerit, lib. 1. Gammarol. cap. 16. pag. 370.

§. 3. Et quidem (II.) *Pigmentis Rubris.* Id enim videtur exinde colligi, quod *Plinius* dicebat, *Cœruleum* fuisse *sublitum*, si *Purpura* facienda esset, & mox *Purpurissum* ex Ovo *superinductum*. Nam eo ipso, quo *Purpurissum* *Cœruleo* fuit *superlitum*, ut *Purpureus* ex his duobus Color prodiret, existimo esse evidens, *Purpurissum* nil aliud, quam *Rubram Tincturam* aliquam fuisse, qui *Purpureus* color, per naturam suam, ex *Rubro* & *Cœruleo* compositus est, ut ex iis præsertim, quæ superiùs in *Annotatione V. & VI.* adducta sunt, liquescit.

§. 4. Constituitque hoc pacto, præter usum, quem in *Pictoriâ* præstitit, in *Cosmeticâ Virginum* tertiam *Fuci* speciem: nempe *Rubri*, ad genas tingendas; postquam aliæ easdem, ut expalescere potiùs faciant, *Albo*, (cerussâ videlicet, aut similibus) utuntur: & ad *Supercilia Nigro* colore tingenda, olim præcipuè *Stibium* adhibitum est; de quo pluscula non injucundè hic pertractari possent. Sed non migrandum est extra *Oleas*.

§. 5. Quin de *Purpurisso* potiùs porrò (III.) quid opinandum ex verbis, quod illud *ex Ovo inductum supra Cœruleum*, ex *Plinio* discimus? Equidem, nisi sequenti *Conjecturæ* locus, nescio aliter locum hunc vel capere ipse, vel *Lectori* benevolo explicare. Notum videlicet, ex *Arte Pictoriâ*, est, *Colores siccos madidos reddi*, & per hoc tractabiles, pro *Scopo Picturæ*, tribus præcipuè adminiculis fieri: vel (I.) *Aquâ*, quæ aut simplex penitus est, aut *Sapone* dissoluto imbuta, aut

aut Felle bubulo; aut, loco Aquæ, *Aquâ Rosarum*, *Spittu Vi-
ni*, *Aceto*, *Lixivio*; vel (2.) *Oleo*; vel (3.) *Glutine* aliquo, cujus
certæ Species, præeunte *Clariss. Scheffero*, in Graphicâ suâ, vel
Arte Pingendi, (§. 56. p. m. 181.) factæ nimirum ex Boum Cor-
nibus, Ungulisque; vel Membranis animalium puris; vel
ex Auribus & Genitalibus Taurorum; vel, pro picturis, in
chartâ, delicatioribus exhibendis, ex Gummi Arabico aut Tra-
gacantha. Cujusmodi Gummatum Solutio, quemadmodum
quò spissior facta, eò magis visciditatem transparentem *Al-
buminis Ovi* æmulatur: ita factum puto, ut Veteres ipsomet
Albumine Ovi ad temperandos Colores usi fuerint. Ista cer-
tè est mea qualiscunque in *Plinii* locum Conjectura.

§. 6. Quâ positâ ulteriùs (IV.) sequitur, ut quomodo
Purpurisum cum *Cretâ Argentariâ*, cujus *Idem Plinius* men-
tionem iniecit, (l. superiùs d.) quadret, perpendamus. Ex
Cretâ Argentariâ enim, & *Purpura Sanie factum esse*, dixerat.
Ita verò se res habet: Dum *Purpura* in ahenò coqueretur,
Cretæ istius partes immittebantur eò, ut inebriarentur. Et
inebriabatur *Creta* hoc pacto; imò *celerius, quàm ipsa Lana*,
ut notat *Philander* ad *Vitruv.* lib. 7. cap. 14.

§. 7. Hæc *Cretâ Argentaria* apud *Plinium* (lib. 17. cap. 8.)
habetur pro altero *Cretæ* genere. *Wormius*, nostro ævo
clarissimus, lib. 1. Mus. Sect. 1. cap. 3. pag. 5. pro specie quadam
Margæ habet. Ejusque usus *Fabris Argentariis* est, ad Vasa
argentea polienda; sicut *Tripolis*, (vel *Terra Tripolitana*)
poliendis ex Auro vel *Orichalcò* Vasis adhibetur.

§. 8. Demùm (V.) illud genus Pigmenti cum *Ostro Vi-
truvii* convenire, superiùs dictum est: sed locus expressè non
habetur unus aliquis; quin Sensus rei est per Consequen-
tiam saltem eliciendus; aut ex collatione terminalium ca-

pitis 13. cum initialibus *cap. 14. libri 7. apud Vitruvium*. Capite XIII. enim ait, è Conchyliis (h. e. Purpuris) Ferramento scissis, *Purpuream Saniem profluentem*, in Mortariis terendo comparari, & *Ostrum* appellari: sed Cretæ ibi nullam mentionem adjicit. Et cap. 14. ait, fieri etiam purpureos Colores, *injectâ Cretâ, Rubiæ radice*, h. e. succo purpureo, qui ex radice Rubiæ elicitur. Ideòque si Purpurei Colores ETIAM fiunt, injectâ in Rubiæ Succum Cretâ; facti utique etiam fuerint tantò magis, injectâ eadem in Purpuram fervescentem, ut *Ostrum Vitruvio dictum* exin prodierit.

§. 9. Quod *Ostrum* jam, sive *Purpurissum*, an *Purpurissa*, vel *Purpurina* dicendum sit, Grammaticis bella non movebo; nec puto, his terminis notari diversa admodum. Abusivè tamen *Purpurine* præsertim Vocabulum video, ad *Pigmentum* minimè purpurascens, & ad *Hoplitas* (Lapidum species) transferri.

§. 10. (I.) Quâ ratione enim sive *Alexius*, sive *Cardanus* (apud *Libanium* lib. 2. Alchem. c. 35. p. 91.) *Colorem Aureum vel flavum*, Picturis Scripturæque aptum, utpote in quo parum, imò nihil Cœrulei, Purpurinam tamen indigitet, non video; nisi id fieri sit dicendum per magnam Metonymiæ licentiam, quæ Oratoribus quidem linquenda; seriò scribentibus non item.

§. 11. Verba *Alexii*, qui (intendendæ *Flavedinis* ergò) *Crocum* etiam commiscet, non transcribam. Hunc verò ex *Cardano* Processum affert *Libavius*, dicens: *Plumbo albo foliato, selibræ pondere, misce tantundem Hydrargyri. Postea Salis Ammonii & Sulfuris quartas singulas. Fiat Massa: quam destilla Vase vitreo. In imo est Purpurina, aurei coloris.* Quid manifestius, per Prupurinam, in genere, Pigmentum
qua-

qualecunque intelligi. Additque Epicrifin fuam, in Parenthefi, *Libavius*: (*Phlegma educendum est: & si non respondeat Colore, refunde id, macera, & iterum abstrahere.*) Lixivium verò, in quo materia macerari debeat, non addens, Lixivium fortè vel urinam, ex præmiſſo à ſe *Alexii* Proceſſu, intelligit. Eundemque *Cardani* Proceſſum *Aldrovandus* etiam (lib. I. Muſ. Metall. cap. 8. pag. 185.) exhibet, & uſum illius docet: *Hanc* (Purpurinam) inquit, *non ſolum Pictores, ſed etiam Sculptores adhibent, dum Statuas ex Gyſſo formatas, Metallicas fingunt. Nam colore viridi tinctæ, & Purpurinâ inſperſæ, ex Metallo conſtatæ eſſe videntur.* Et hunc Fulgorem Metallicum vocari *Bronzinum*, idem *Aldrovandus* Lib. d. cap. 10. pag. 205. admonet, dum ſcribit: *Purpurina, Coloris ſpecies, ex Stanno, Sulfure, & Argentivo vivo conſicitur, quâ Opifices Colorem, quem Bronzinum vocant, Statuis conciliant.* Sed omnium maximè ipſa *Cardani* verba, quæ exſtant lib. 5. de Subtil. pag. 307. in medium producamus: *Purpurina Coloris eſt fulvi, Aurumq; imitatur, ſi optima fuerit: hoc ſolo differt, quod non reſiſtit injuriis cæli, nec diuturna admodum eſt. Conſtat autem ex plumbi albi, argentiq; vivi, paribus portionibus: ſalis ruruſus Ammoniacy & Sulphuris paribus iterum inter ſe portionibus, ſed quæ ſint priorum ſextantes, aut quadrantes. Sal & Sulphur ſubtiliter teruntur, plumbum album & Argentum vivum miſcentur: nam plumbum in tenuiſſima folia redactum eſſe oportet: miſcentur omnia in vitreo vaſe; deſtillatoq;: & quod in imo remanſerit, Purpurina vocatur.*

§. 12. Ac abuſivè dein (II.) etiam *Purpurina* nomen gerunt *Hoplita*, vel *lapides*, *Armaturâ* (h. e. Cruſtâ) metallicâ forinſecùs *muniti*, *Auri*, *Æris*, *Orichalci*, aut *Ferri* ſpeciem feren-

ferente, ob sublimata in Subterraneis Metallorum Ramenta, compacta in superficie quorundam lapidum: quo censu præcipuè stant Testacea varii generis petrefacta; Lyncurii, Lapis Scisilis, Cornu Ammonis, & alia. Ita enim idem, quem antè laudavi, *Aldrovandus*, lib. 4 Mus. Met. cap. 15. pag. 626: *Lapis*, inquit, *quidam, nomine Armatura fuit nobis communicatus, quem vulgus Purpurinam cognominat, cum neque Colorem purpureum, neque Amethystinum præ se ferat: sed potius Colorem Orichalci imitatur. Suâ naturâ friabilis est, ejusq; pulvis chartis & aliis rebus adeò adheret, ut immobilis esse videatur. Quapropter ratione hujus Coloris Chrysolithum arenarium quis appellare possêt. Usus illius non est, ut quidquam in aures; sed ut Aurum suo Colore, vel potius Orichalcum simulet.*

ANNOTATIO IX.

Ad Cap. I. §. 27.

De Testâ ac Muricibus Purpuræ: & Operculo ejusdem.

Breviarium.

- §. 1. *Partes Purpuræ duplices;*
- §. 2. *Continentes, duræ;*
- §. 3. *Testæ Magnitudo quæ? (Juglandes, cur Regiæ Nuces dictæ?)*
- §. 4. *Ejusdem Figura (Ostracologiæ totius Sciagraphia correctior.)*
- §. 5. *Superficies item, foris aspera, intus glabra:*
- §. 6. *Color externus & internus qualis?*
- §. 7. *Color externus Testæ, cum Colore Crustæ superinductæ non confundendus. {(Crustæ ablatio artificiosa.)}*

- §. 8. *Durities Purpura.*
 §. 9. *Testa ulterior distributio in Partes.*
 §. 10. *Testa Voluta, Spira, Helix, Volumen, Circuitus.*
 §. 11. *Apex Voluta, vel Turbinis extremum.*
 §. 12. *Murices, vel acuti Processus, quales?*
 §. 13. *eorumque Situs ratio.*
 §. 14. *Trachéli in Muricibus, Collo, Malo nautico, Catapultæ.*
 §. 15. *Ruga externa, Annorum indices:*
 §. 16. *Limbus, Orificium, vel Apertura:*
 §. 17. *Rostrum breve aut canaliculatum:*
 §. 18. *Testula, ac Fila.*
 §. 19. *Operculum Blatta Byzantina, Unguis Odoratus:*
 §. 20. *Testæ, ejusdem Usus Physico-Medicus.*

§. 1. AD distinctiorem magis magisque cognitionem *Purpurae* delabimur, sequendo *Autorem nostram, Columnam*; qui Capitis præsentis paragrapho 27. nonnulla de Animalis istius *Testæ*, hujusque *Muricibus* consideranda exhibet, & ansam hoc ipso dat, illam quasi in *Partes* dissecandi: quas more, ab Anatomicis transsumto, in Continentes duras, & Contentas molliores fluidioresque distinguimus. Etsi enim non tanta in Partibus Testaceorum, quanta Terrestrium, ac Natatiliū etiam quorundam, majore apparatu præditorum, occurrat diversitas: habent tamen structuram & numerum organorum, sibi competentibus functionibus convenientem.

§. 2. Atque sic *Continentium* titulo stant hæc duo, *Præmarium unum, Testa*; *secundarium, nec perenne, alterum, Operculum.*

§. 3. De *Magnitudine Testæ* sic loquitur *Columna*, §. 27. *Testa parva, Regie Nucis, carnosō adhuc tegmine obducta, magnitudine: quanquam & quadruplo majores habeamus, & maxi-*

mas asperiores. Perq; *Nuces Regias, vel basilicas, Juglandes* intelligit, quas ideò Regias vocari *Otho Brunfelsius* Autor est, (*Tom. 3. Herbarii*) quod eam Reges ex Perside, Provinciis aliis intulerint plantandam. Utque magnitudine, crassitieque, sic consequenter etiam *Pondere, Purpurarum Testas* variare, in proclivi est.

§. 4. *Figuram Ventriosam, Turbinatis* plerisque communem, ipse quoque, ut ex contextu patet, *Columna Purpureæ* suæ tribuit: & Nominis istius quæ sit ratio, quæ Testacea *Ventriosa* sint, quæ minùs; quæ propria maximè *Purpurarũ* in *Ostracologia* sedes, & quâ Methodo tota doctrina jam dicta disponenda accuratius tandem mihi videatur, post deprehensos manifestissimos, maximorum etiam Zoologorum, defectus ac lapsus, non tam ex ruditatè ullâ, quàm animi confusione quadam, inter ineffabiles penè Testaceorum Varietates, ortos; age, ociosi cujusdam laboris fructum Lectori tribuam, & quæ meâ de distribuendis ritè Testaceis sit mens, post tot eorum, toties totiesque mutatas ac permutatas, atq; iterum correctas, iterumque renovatas Testaceorum, ad judicium Visus Tactusque restrictorum, Coordinationes, ingenuè proponam, in *Tabulâ* Universali *Ostracologica*; per meras Dichotomias, (manifestò positas, aut facilè eliciendas) incedens à Generibus duobus summis, ad subdivisionum subdivisiones continuas, sine interruptû doctrinæ liquidò sibi cohærentes. Quam *Tabulam Ostracologica totius Doctrinæ* unicam; apparenter saltem, & chartæ angustioris ergò in plures distinctam, sed reverâ ac indissolubiliter ad se mutuò spectantes, tanquam membra totidem ejusdem Corporis, *Benevolus Lector* in fine Opusculi hujus inveniet, multò uberius proponendas in peculiari Volumine, sive à me, sive ab aliis scriben-

scribendo. In quo duo hæc, ad emendationem confusimtraditæ à tot seculis doctrinæ, hæc duo simul, ni fallor, curæ habenda utiliter venient: *primum*, ut Specierum quarumcunque exempla, sub titularibus etiam Synonymorum classibus incedant eo modo, sicutque *Bauhinus* in Pinace suo scripsit de Stirpibus: *deinde*, ut ordine retrogrado à singularibus ad specialia, atque ab his ad generaliora magis magisque, velut per gradus ascendendo, consilium ineatur, formandi *Regulas aliquas universales characteristicas*, quarum ductu, sine ulteriore Vivæ vocis, aut Scriptorum usu, aliquis, collatâ cum Regulis, solâ Testacei alicujus figurâ, sponte judicare valeat, an Turbo aliquid sit, vel Nautilus, vel Nerite, vel Cochlea, vel Ostrea, vel Pecten. Glaciem ac Ovum cum Columbo fregi. Nunc gloriosè feliciterq; alii provehi poterunt cum vel sine etiam laude mei.

§. 5. Ad *Superficiem* interim Purpurarum quod attinet, præterquam quod Volarum ambitus unis ac alteris Rugis, à Vertice vel Acumine stricto rectâ deorsum tendentibus, & Striis, compactim obliquè que latis, *extrinsecus* exasperantur; brevibus insuper & crassis omnes horrent Tuberculis, imo acutis haut paucæ, utcunque elatioribus, firmisque *Muricibus*, ex Rugarum limbo surgentibus, præcipuè majores: *Interne* verò glabra politaque omnia, ut Animal sine offendiculo, ultrôcitroque sub Testâ feratur. Quæ clariùs sic proponit *Columna*, §. 33: *Intus levis est, Vitri modo splendens, colore obsolete purpureo, vel cæruleo, aut flavicante, obliquè percurrentibus purpuro-nigris maculis, ex Oris margine, in insertâ ventriosa parte.*

§. 6. Color foris nunc candicans, nunc flavicans, aut cinerascens. Aliquæ etiam lineis Maculisque longis, latis,

& veluti fasciatis, purpurascensibus variegata, (si præsertim Soli obversæ conspiciantur) & pictæ veluti, eæque elegantissimæ, videntur. *Beslerus* in Gazophylacio suo unam nigro flavoque Colore distinctam habet. Interiùs Colore nunc violaceo, nunc albicante, nunc rubro, aut albo, in purpureum vergente, splendent.

§. 7. Sed de *Colore isto exteriorè* notandum, ad ordinandas sive Purpurarum, sive Testaceorum aliorum quorumvis differentias, quæ à Colore desumuntur, non ruditer aut confidenter nimis primo statim intuitu, de specie aliquâ superficiæ externæ judicandum esse; cum sæpe Color ille, qui Conchylio alicui attribuitur, eidem sit minimè proprius, & potius ad Crustam Limi marini circumductam pertineat: quæ vel racione, vel maceratione, vel irrigatione, vel immersione in liquoribus acidis, cuivis Testarum (crassiorum, tenuiorumvè) speciei convenientibus, vel blandâ cautâque Aquarum fortium adspersione, & edulcoratione iterum, artificiosè tollitur, ut genuinus tum demum & glaber ac nitens, atque à Corticis antea impacti colore perquamdiversus Color, pulcerrimè se ostendet.

§. 8. *Durities* exquisita, promore Testaceorum omnium, præsertim crassiorum: quorum Testas proin Ostrea, ab *ostrea* vel Osse, (*quia Osium sit duritie Marina Concha*) dici jam superiùs Columna (d. Purp. c. 1. §. 7.) dixerat; sicut à Testarum duritie, Testas. Imò una ex Purpurarum majorum Testis mihi est, cinerea, firmisque muricibus armata, olim empta Venetiis, consistentiæ adeò solidæ, ut ego, (& omnes alii primo statim intuitu) ambigam, an ad Testas Marinas amplius, vel Lapides potius sit referenda?

§. 9. Ac porrò ne quid intactum linquamus, quæ ullo modo ad descriptionem *Purpurarum*, quàm fieri potest, plenissimam faciant; ecce *Testæ* earum hucusque descriptæ, tanquam Partis alterutrius summaria, cum mole reliquâ molliore, totam Purpuram constituentis, seorsim nunc etiam *portiones* minores, ipsam constituentes, producamus, quarum aliquas (& quidem plerasque,) spontè vel ultro conspici, *Volutas* nempe, earumque *Apicem* extremum; *Murices*, Muricumque *Trachelum*, *Tubercula*, *Rugas*, *Limbus*, *Rostrum*, aut *Tubulum*; aliquas non sine labore aliquo, ingeniove humano erui, ut *Testulas*, *Fila*; notare convenit.

§. 10. *Volutæ* vox accipitur nunc *in modum Totius* Testæ, turbinatim in Spiram actæ, ad differentiam Univalvium, Conchâ simpliciter-arcuatâ, & in se haud-æquè reduplicatâ, incedentium; nunc *in modum Partis*, vel Revolutionum Spiræ particularium, cujus ductus videlicet, quoties in Orbem redeunt, toties iidem, tanquam distincti annuli aut circuli esent, (ad notandam saltem Sitûs earum differentiam) numerantur, etiamsi (sicut Intestina quoque in Animalibus aliis) sint partes continuæ unius ejusdemque, Ductûs, & sedè tantum *Revolutionum*, ut dixi, discrepent. Quo posteriore sensu Vocem *Volutæ* in præsens accipio, ad Spiram Testæ in Purpuris notandam, quæ scilicet non semel aut bis, sed vel quater, quinquies, & amplius, reduplicetur. Vocantur *Volutæ*, à Revolvendo; Græcè *Helices*, vel *Spiræ*, quales vulgò in terrestribus Cochleis, tum & inter Artis opera, in Prælis & Torcularibus conspiciuntur, inque Testaceorum genere, universalem *Turbinatorum* characterem suppeditant, illaque ab injuriis externis protegunt. *Volumina* item, *Turbines*, aut *Circuitus*. Cujusmodi *Volutarum* aliæ planiores sunt, aliæ e-

latiores: aliæ angulares supernè, aliæ rotundiores, & instar Funiculi, reflexæ. In Purpuris planiores utique potiùs videntur, quàm turgidæ.

§. 11. Per *Apicem* verò *Volutæ* intelligitur Turbinatæ Spiræ Extremitas, in stricturâ Testæ illâ, quæ Orificio ejus directè opponitur, conspicua, intercedente, intra Testam, Columellâ, tanquam Axe, vel Columnâ aut Scapo, à quo, tanquam gradus in Scalâ cochlide, tota Testæ circumgyratio firmatur.

§. 12. *Muricum* appellationem ab *Æquivocationibus* suis jam suprâ (*Annot. VII.*) liberavimus. Hicque intelliguntur per illos eadem, quæ ibidem (§. 2.) sunt dicta: appofiti nempe hinc inde, in externâ Testæ facie, acuminati oblongi Procesfus, ut plurimum verò non tam integri aut valdè longi, quam Conicè magis se habentes, breves, triangulares, & quædam quasi segmenta conorum, in sectionis latere crispata pereleganter, præsertim in Purpuris majoribus.

§. 13. Nec non de *Serie illorum aut Coordinationibus* præterea hoc notandum; quod Situs eorum non tam transversim, per latitudinem Testæ, sequatur ductum spiralem Turbinis, aut supremum Spiræ ambitum exasperet; quàm juxta longitudinem ejusdem, à summo apice, ad imum, vel limbos Orificii, emergat, & partem ejus alterutram muniat.

§. 14. Et quemadmodum modo dictæ acutæ, in Purpurarum Testis, externæ Prominentiæ, totæ vocantur *Murices*: ita, quod in Muricibus istis summè acutum & extremum est, videtur peculiarem quoque sortitum esse titulum, ut *Trachælus*, vel *Trachelus*, ex Græco, *Τραχήλος*, vocetur: nam *Τραχύς*, *asperum* vel *scabrum* denotat; unde *Τραχύτης*,
Aspe-

Aperitas, Villosæ Pannorum rudiorum eminentiæ, & aliæ: *Τεράχουσα*, interior *Palpebrarum Scabrities*; & hoc ipsum *Trachelus*; quod ob asperitatem, de quâ nomen accepit, pluribus scabris & asperis rebus aliis itidem tribuitur: nempe *Collo Animalium*, spinosis Vertebrarum Processibus firmato; vel *Parti Mali Nautici* aut Veli Navalis, cum superior dicatur Carchesium, inferior Pterna, ut ex Asclepiade nos docet *Schefferus*, lib. 2. de Milit. Nav. cap. 5. pag. 144. vel *Parti Catapultæ*, suffragante *Bernardino Baldo*, d. Verborum Vitruv. Signif. Indeque in Botanicam traducta Vox *Trachelii*, vel *Cerviciaræ*, quòd in Cervicis vel Colli (*Τεράχνη* dicti) affectibus hæc herba opem ferat.

§. 15. *Rugæ*, in convexo Purpuræ, à summo ejus, ad Rostratas Orificii angustias tendentes, eæque non superficiales aut humiles, sed conspicuæ satis, & prominulæ, densiusque compactæ, quàm pro more reliquorum Rugosorum Turbinum, ab *Autore* non pauca, in effigie monstrantur. Perque eas non insulsè Ætas illarum æstimabilis est, quoniam oriuntur cumprimis ex eo, quod Purpuræ, dum Testâ suâ quotannis rursus egrediuntur, novas uberioreque partes Salivalis Lentoris, Limbo vel Orificio Domicilii sui agglutinant; unde inæqualitas aliqua, formâ Rugæ, in longitudinalibus Volutæ portionibus emergit, ut aliquantò inferius iterum dicetur.

§. 16. *Limbus* verò vel *Orificiū* Purpuræ, est Testæ Ejus ampla & concava illa ora, quâ Venter illius antrorsum terminatur; & intra quam Purpuræ vegetior Moles reliqua, h. e. Carnea, magnam sui partem, ultrò citròque fertur: rotunda fere, nisi quod in Rostrum utcunq; productum constringatur; in uno etiam suo latere Muricibus armata, ut jam antè (§. 13.) innuimus.

§. 17. Id *Rostrum* (à rodendo dictum) in aliquibus *Purpuris*, præsertim grandioribus, est longum satis, & rectum, tubuli modo semiaperti relictæ, vel tenui etiã ac durâ laminâ superinductâ tecti, spinisque in uno limbo exasperatum, vel iisdem etiã carens, ac nudum: in aliis contrã, ut in præfenti *Columnianâ*, brevius, & duplicis potiùs productionis re-

pandæ mediocris, quàm simplicis, rectâ emissi, canalis conditionem ferens: quales productiones repandas breviores quoque in *Purpuris* multis Venetis observavi. *Columna*, de suâ, ita ait, cap. I. §. 28. *Brevi admodùm Tubulo vel Canali, Oris pars superior definitur, ut in Buccino.*

§. 18. *De Testulis verò & Filis Testaceorum, (atque sic Purpura) ante acutissimum Nic. Stenonem, (in Prodromo Disser.*

de

de Solido intra Solid.) nemo quicquam, quod norim, scripsit. Et per ea quid intelligatur, quæque de iis sint dicti *Autoris* Observationes selectiores ac Hypotheses, directè hîc quidem monendum esset: Sed novum istud elegantis Doctrinæ Specimen peculiarem Titulum meretur; & ad finem properat præsens Annotatio. Quapropter hac absolutâ, additisque tantisper, quæ hîc loci de *Purpuræ Operculo Usuque* restant dicenda adhuc, sequentis Annotationis vicem *Stenoniana* illa in medium distinctim prolaturus sum; poteritque ea, qui vult, pro iudicio, *Purpuræ Testis* applicare.

§. 19. *Operculum Purpuræ* his verbis describit ipse *Columna*, cap. præsentis §. 33: *Operculum habet rugosum, tenue, fuscum, animalis capiti annexum & innatum, incrementum accipiens cum ipso Animali. Nota est: Rugosa superficies orbiculatim.* Est videlicet id commune *Turbinatis* universim omnibus, ut quemadmodum *Cochleæ Terrestres* edules per Hyemem in Testâ suâ quietim latent, occlusæ antè etiam Crustâ durâ, ex Salivali illorum Lentore, & Sordibus Terræ natâ, ductâque transversim per Orificium Testæ, ab omnî Limbi latere, vel paulò intimiùs sub eo: sic *Testacea Turbinata* reliqua, & inter illa, *Purpuræ*, sub *Operculo* aliquo, ab *Autore* modò descripto, per Hyemem lateant, constante Fibris viscoso-terrestri-pinguibus, spiraliter concretis, & planioribus, in superficie aversâ vel interiore, Carnem respiciente, exteriùs verò quodammodo protuberante, ut præcipuè in *Umbilicis Marinis* videmus, qui vulgò pro Lapillis, *Hæmorrhagiæ narium* sistendæ aptis, habentur: sed nihil aliud sunt, quàm *Testacei* alicujus exotici, in Orificium ovale patentis, *Opercula*: ab usu, claudentis Ostioli, sic dicta, Græcè *καλύμμασα*, vel *ἐπικαλύμμασα* *Aristoteli* ab *ἐπικαλύπτω*,

Operio. Et in specie *Operculum Purpuræ*, videtur ratione figuræ concavæ, *Cavum* dici. Communiter verò imprimis *Operculum* five *Purpuræ*, five *Testacei Exotici* cujusvis alterius pro *Blattâ Byzantinâ*, *Officinis dictâ*, habetur; quæ Græcè *βλάτῃς* *βυζαντῃς*, non aliâ causâ dici putatur à *Leonh. Fuchsio* (lib. 1. de Comp. Med. c. 15. pag. 72.) quàm quod *Purpura Indica* *βλάτιον* vocetur Græcis Recentioribus; unde à Latinis etiam *Blattius Color* pro *Purpureo* positus, reperitur. Et quoniam *Blatta* isthæc, (rectius forsan *Blattus* dicenda) dum uritur, ingrati Odoris esse, Castoreumque redolere scribitur, & ratione nidoris ejus externè ad suffitus, *Hystericis Comitialibusque* excitandis utiles, à *Schrödero* (lib. 5. Pharm.) laudatur; *Unguis Odoratus* verò, *Officinis dictus*, suavem odorem spiret; ex eo *Fuchsius*, (l. d.) & postmodum *Jonstonus* (de Aquatil. tit. de Purp.) colligunt, *Blattam* cum *Ungue* haud esse confundendam. Quod genus *Operculi*, *Græcè ὄνυξ* vocatur, quia *Carnosæ* parti anteriori *Testacei Animalis* adhæret, ut *Ungues* nostris *digitis Odoratus* autem, quod in *Texturæ* suæ *diverticulis* aliquid *alat pinguidi*, *prunis injecti*, *Fumum olidum fundentis*, & *accedentis utrunq;* ad *Nardi halitum*. In *India* enim *Nardiferis Lacubus Conchylia*, *Nardo pasci*, *ibique inventa*, & *cremata dein*, *Nardum spirare*, ex *Dioscoride* creditur: quod verò *Purpuram & Buccinum hanc facere*, *Columna* noster (de Purp. c. 1. §. 15.) refert, & sic *Ipsè* etiam, *Blattium Byzantinum*, cum *Ungue Odorato*, confundendum non esse, tacitè quasi innuit. Germanicè vocari videtur *Nagel-Schneck*: sed paulò convenientius fortè *der Deck-Nagel von der Purpur-Schneck* dicitur.

§. 20. Restat hîc, ut *de Usu Testæ Purpurarum* non minùs Physico, quàm Medico, paucissima addamus. Quorum *posterior* consistit in hoc, quod Dentibus abstergendis, humiditate superfluâ Partium absorbendâ, & præsertim Ulceribus malignis, sine rosione siccandis, adhibetur, usta & præparata. Circa *priorem* verò, vel Physicum, Dubium oriri possit; an videlicet factæ Purpurarum Testæ ideò sint, ad cavendum, *ne Caro contenta diffluat*. Sed Caro earum adeò tenera, lubrica, & medullæ instar, dissipabilis non est, ut periculum id ex eâ sit timendum. Et quis Urticarum Marinarum Carnosæ Texturæ multò teneriori, imò tremulæ (ad modum Gelatinæ) Testas circumposuit, quæ tamen non diffluunt, nisi vulneratæ? Aut fortè *servandi caloris ergò*? ut video *Jonstonum* (de Testaceis, tit. 1. pag. 36. b.) in genere de Testis opinari; unde eas *Furnulum* quasi vocat, quo Calor ex-Sanguinem leviusculus conservetur. Id quod Veritati puto multò potiùs esse consentaneum: neque usus hic, alterum Testæ usum, æquè notabilem, excludit; defendere nempe Animal ab injuriis externis.

ANNOTATIO X.

Ad ejusdem Cap. I. §. 27. & 28.

De Striis, Testulis, ac Fibris, ad Testam Purpuræ pertinentibus.

Breviarium.

- §. 1. Striarum Descriptio in præcedentibus omissa:
- §. 2. jamq; translata bus.
- §. 3. Earum Differentiæ.

- §. 4. *Eminentiores Striæ, Rhabdi dictæ.*
 §. 5. *Striarum ulterior Differentia.*
 §. 6. *Striæ Purpurarum quales?*
 §. 7. *Nic. Stenonis, de Testaceorum Filis ac Testulis doctrina,*
 §. 8. *in Testaceis Maris ac Montium occupata:*
 §. 9. *ac utrovis quid in genere notandum?*
 §. 10. *Modus quo Testæ, earumq; Fila ac Testula producuntur.*
 §. 11. *Colorum & Aculeorum Varietas in Testis, unde?*
 §. 12. *Margaritarum productio:*
 §. 13. *earumq; Fila, intus conspecta.*
 §. 14. *De Margaritis tam in equalibus, tam flavescensibus, judicium.*
 §. 15. *Quæ Margarita artificio fingi possint, aut non?*
 §. 16. *Testæ, Terris obrutæ, in Fluido quondam exstiterunt.*
 §. 17. *Materia, Intra Conchas contentæ,*
 §. 18. *& Externæ, consideratio.*
 §. 19. *Testæ, in Terra vel Petrefactæ, vel calcinata.*
 §. 20. *Testaceis similes lapides varii.*
 §. 21. *Modus productionis eorundem.*
 §. 22. *Observationes selectæ, circa Concham Margaritiferam, & Pinnam:*
 §. 23. *circa Foramina Conchyliorum lapideorum:*
 §. 24. *Causamq; illorum:*
 §. 25. *& circa Testam lapideam, Balanis testam: Ova testaceorum minima: Testaceaq; Crystallina; &c.*

§. I. **I**N Præcedentis Annotationis §. 9. & seq. *Striarum* non minus, quàm reliquarum Testæ Partium, mentionem injicere volui: sed toties totiesque, ut fieri solet, à scriptione turbatum, hæc curæ pars me præterit iterum: satiùsq; ob id duxi, à notabili istâ differentiâ exordiri hîc, quàm omnî prorsus Silentio eam præterire.

§. 2. *In genere itaque Striæ in Testis vocantur virgatæ*
 in

in earum convexo Eminentia, & portiunculae exstantes, angustae quidem aut strictae, sed tanto longiores; quibus Testa aliqua tum à Testis aliis, glabris, tum inter asperas etiam vel minus glabras, à tuberosis aut verrucosis, rugosis, ac muricatis, aculeatisve distinguitur.

§. 3. *In specie*, ratione Dimensionum suarum ac Figuræ, dispescere eas soleo, in breves & longas; in integras, & abruptas; in strictas, (vel lineolis tenerrimis similes) & latiores; in *eminentes*, & compressiores, (humilioresve); in glabras (vel laeves) & asperiores: vel ratione Qualitatis, in unicolores, ac diversicolores: vel ratione Numeri, in simplices (vel uniformes,) & mixtas, sibi que reticulatim implexas.

§. 4. Ex quibus ad *Exochas*, vel *Eminentiores* istas quod attinet, ulterius illas divido in solidas, (vel nihil Cavi inter convexum proprium, & Testæ totius Concavum, habentes) & fistulosas, vel longo ductu excavatas: quibus imprimis τῆ ράβδος (*Rhabdi*) nomen convenit, h. e. Virgæ, Lineæ, aut Striæ maximè eminentis. Unde ῥαβδῶδες, virgatus; prout *Autor* noster (d. Purp. cap. 17. §. 3.) *Concham* suam Exoticam mucronatam eò, quod *Striis Eminentibus*, in mucrones exeuntibus, armatur, perquam aptè μαχαιροειδῶν vocari posse ait.

§. 5. Et denique ratione Ordinis aut Sitûs, easdem in *Rectas* distribuo, juxta longitudinem Testæ, quæ ab apice ejus ad orificium supputatur, procedentes; *Transversas*, vel ductum Spiræ sequentes, ut Helices tot constituendæ extrinsecus videantur aut sint, quot Striæ: & *Oblíquas*, ac velut diagonales.

§. 6. Ex cujusmodi dictis Stiarum Differentiis *Columna* (cap. I. §. 28.) in describendâ *Purpura Testâ*, duas præsertim conjungit, & conspirante ipsâ passim experienciâ, ita de iis ait: *Ab his (Prominentiis Canaliculatis) dependent tuberosæ atque parum muricata Striæ, Testam per longum exasperantes.*

§. 7. Deinde, in Annotationis prægressæ §. 18. non tam oblitus sum, *Stenonianam de Testulis ac Filis Testarum* (ex Ejus Prodomo Dissertationis de Solido intra Solidum) doctrinam, Contemplatu dignissimam, in gratiam *Purpuræ*, apponere ibi; quàm consultò ac specialiter negocium id huc transcripsi, ne scilicet interjectu ejus, tanquam rei, obiter quasi incidentis, interrumpetur Contextus Rerum ibi propositus, ullivè Lectorum ansa ad nauseam tantò exstantior daretur.

§. 8. Hæc itaque sunt Incomparabilis *Stenonis* verba: *Inter Solida, Solido naturaliter inclusa, nullum nec frequentius occurrit, nec magis dubium est, quàm Testæ Conchyliorum. Quocirca aliquantò fusiùs de illis disseram, considerando primò Testas è Mari desumptas; inde illas, quæ è Montibus eruuntur.*

§. 9. *Omnis generis Testæ, quæ Animal sibi quondam inclusum habuère, Sensibus nostris sequentia exhibent: (1.) Ipsas Testas integras resolvi in Testulas; Testulas verò resolvi in Fila: eaque Fila ad duo genera reduci, Colore, Substantiâ, & loco à se invicem differentia. (2.) In Testulis Superficiem superiorem inferioremque nil esse, nisi Filorum Extrema; superficiem verò Limbi esse Latera eorundem Filorum, in Limbo Testulæ sitorum. (3.) in ipsâ Testâ Superficiem interiorem esse eandem cum Superficie interiore intima seu maxima Testula: Superficiem verò exterio-*

[Stenonis verba de Testulis ac Filis Testaceorum.]

teriore[m] compositam esse ex superficie exteriori minima testula, & superficie omnium limborum, intermediarum Testularum.

§. 10. Circa Modum, quo Testa in Animalibus producuntur, sequentia evidenter demonstrari poterunt: (1.) Materiam Filorum Sudori Animalium in eo similem esse, quod sit humor per superficiem exteriorem Animalis excretus; (2.) Filorum figuram duobus modis produci posse; vel in ipsis Animalis Poris, per quos excernuntur; vel, dum crescentis Animalis superficies major facta, superficie, jam pridem concreta testula; ab eadem recedit, adeoque glutinosum humorem intra utramque superficiem contentum, partim in Fila ducit (id quod humoribus viscosis familiare est) partim novi humoris excretionem adauget, quod nulla alia materia intra dictas duas superficies penetrare possit. (3.) Diversitatem Filorum dependere à Pororum diversitate, quibus Animalis superficies perforata est; & à diversitate materiae, quae per eosdem poros excernitur. Habent enim id generis Animalia geminam substantiam in superficie, quarum altera durior est, mollior altera; utraque fibrosa; cujus accuratior indago non parum lucis affert Ossium examini: (4.) Testulas omnes, si extimam, seu minimam exceperis, productas esse inter testam exteriorem, & ipsum Animalis corpus; adeoque non à se ipsis, sed à loco figuras accepisse: quo fit, ut motus Animalis, & materiae quantitas, aliquam in figurâ varietatem sapius in Ostreis producat. De extimâ testulâ dubitari poterit, an superficiem exteriorem ambiens Fluidam tetigerit, an vero membranâ quâdam tecta fuerit; crediderim tamen, ultimam opinionem solam locum habere; (1.) quod omnium reliquarum Testularum Fila, quo tempore concreverunt, à fluido ambiente intacta fuerint. (2.) Quod in Chamis hirsutis videamus, membranâ vel corio simile

[*Stenonis verba de Testulis ac Filis Testaceorum.*]

mile quid testas extrinsecus vestire. Sed de re tantum non insensibili questio est: & dici poterit, intra Ovum jam tum induruisse primæ Testulæ Fila, quandoquidem experientiâ constet, Ostrea, & alia Testacea, ex Ovis, non ex putredine nasci.

§. 11. *Ex dictis facillè explicatur (1.) Omnis illa Varietas Colorum, & Aculeorum, quæ in testis, tum nostratibus, tum peregrinis, admirationem multorum meretur; cum aliunde non procedat, quàm ex limbo Animalis, testâ inclusi. Etenim hic limbus, dum ex parvulo sensim crescit, & dilatatur, in singulis Testularum oris, sui imaginem relinquit; quandoquidem dictæ ora vel crescant ex humore, qui ex limbo Animalis exsudat; vel sint ipsi limbi Animalis, qui ut in Canibus Marinis dentes, de novo forsit an succrescunt in prioris limbi locum, & eorundem Dentium instar, versus exteriora sensim evolvuntur.*

§. 12. (2.) *Margaritarum productio; tum earum, quæ testis adherentes, figurâ non usque ad eò rotundâ sunt, tum earum, quæ obstructis in superficie Animalis Pororum ostiis, intra ipsos Poros figuram rotundam adipiscuntur: namq; inter margaritarum cortices, & concharum margaritiferaarum testulas id discriminis duntaxat interest, quod testarum Fila in eodem quasi plano sita sunt, Margaritarum verò cortices fila habeant disposita per eandem superficiem Sphericam.*

§. 13. *Elegans hujus rei exemplum inter alias Margaritas à me diffractas una præbuit, quæ exterius candida, interiorius corpus nigrum includebat, simile grano Piperis, & quâ colorem, & quâ magnitudinem; in quo Filorum, alterâ extremitate centrum respicientium, situs evidentissimus erat, ordinesq; seu sphaera eorundem Filorum dignosci poterant.*

[Stenonis verba de Testulis ac Filis Testaceorum.]

§. 14. Eadem occasione vidi, (1.) Margaritas variis tuberibus inaequales, nil aliud esse, quam varias parvulas margaritas, iisdem communibus crustis inclusas. (2.) Margaritas flavescentes multas, non solum in superficie extrema sphaerae, sed in omnibus sphaeris interioribus, flavo colore tinctas esse; ut adeoq; dubitare amplius non liceat, esse colorem illum adscribendum mutatis humoribus Animalis: & Aethiopen lavare, qui illum eluere studet, nisi vel adscititius color fuerit, utpote in collo gestantis eas natus, vel sola extrema sphaera flava fuerit, utpote si Animalis humores non fuerint immutati, quo tempore interiores sphaerae formabantur.

§. 15. Unde patet illorum error, qui inconsultâ naturâ Margaritarum, imitationem ex ingenio fingunt, cum vix quisquam feliciter illud aggressus fuerit, nisi alter Lucullus Conchis margaritifera Vivaria repleverit, & vel in ipsis Animalibus modos eas multiplicandi inquisiverit, vel inde didicerit difficultatem, Naturâ labores imitandi. Non negaverim, posse arte confici globulos è variis corticibus compositos, sed eosdem cortices è Filorum sibi mutuò appositorum serie ordinare, unde nativus ille margaritarum splendor dependet, id verò factu difficillimum judicaverim.

§. 16. Quae Testae Terris obrutae latent, ad tria genera reducuntur. Primum genus earum est, quae modo-descriptis adeò similes sunt, ut ovum Ovo: quandoquidem, ac ipsae Testae in Testulas resolvantur, & Testulae in Fila, Filorumq; eadem diversitas, & idem situs sit. Has Testas Animalium quondam in Fluidis viventium partes existisse, etiamsi Testacea marina nunquam visa fuissent, ipsius testae consideratio demonstrat; & Concharum Bivalvium exemplo patebit.

§. 17. Quotempore formatae sunt Conchae Bivalves, materia intra conchas contenta (1.) habuit Superficiem levem, & poris innumeris pertusam, duplicemque diversitatem Pororum: (2.) Substantiam flexilem, & minus duram ipsâ testa: (3.) ab unâ parte cum ambiente materiâ communicavit, ab alterâ parte nullum cum eâ habuit commercium: (4.) Sensum recessit à parte illâ, quâ negatum ipsi fuerat commercium cum materiâ externâ versus illam partem, ubi liberum illi commercium erat cum eadem materiâ: (5.) potuit sese per intervalla aperire, pro amplitudine illius anguli, quem Cardines Testarum admittunt: (6.) ex parvo in magnum crevit: (7.) Materiam, unde confecta Testulae sunt, per sui substantiam transmisit.

§. 18. Materia externa Conchas ambiens (1.) si non omninò fluida existit, saltem minorem vim resistendi habuit, quam erat vis dilatandise in materiâ, intra Conchas contentâ. (2.) Continuit Substantiam fluidam, aptam conficiendis inde Testularum Filis; quae omnes Loci tum interni tum externi conditiones, in ipsâ Dissertatione argumentis & figuris demonstratae, satis evincunt, intra Conchas Animal, extra Conchas Fluidum existitise.

§. 19. Secundum genus earum Testarum est, quae modò-descriptis caterò similes, solo colore, & pondere ab illis differunt; dum quaedam leviores justo, aliae justo graviores deprehenduntur, quod haec Poros habeant Succo adscititio repletos; illarum Pori leviorum partium expulsionem ampliati sint; de quibus nihil amplius subjungo, quòd nihil sint, nisi Testae Animalium, vel petrefactae, vel calcinatae.

§. 20. Tertium genus earum est, quae solâ figurâ similes sunt modò-descriptis Testis; reliqua in totum ab eis differunt;

[Stenonis verba de Testulis & Filis Testaceorum.]

cum nec Testula ibi, nec Fila, multo minus Filorum diversitas observetur. Harum alie Aëreae sunt; alie lapideae, colore, vel nigro vel flavo; alie marmoreae; alie crystallinae; alie alterius materiae, quarum omnium productionem sequenti modo explico.

§. 21. Ubi Testae substantiam, succorum penetrandi vis dissolverit, iidem succi, vel terrâ hausti, reliquerunt Testarum spatia vacua, (quae ego testas Aëreas appello) vel novâ accedente materiâ alterati, pro eiusdem materiae varietate eadem Testarum spatia vel crystallis, vel marmore, vel lapide implevere; unde ortum habet Marmoris illa pulcherrima species, quam Nephiri appellant, quae aliud nihil est, quam sedimentum Maris, omnis generis Testis plenum, ubi consumptâ testarum substantiâ, lapidea substantia in locum ejus successit.

§. 22. Non patitur instituti mei brevitatis, ut afferam omnium illorum descriptionem, quae in singulis Testarum è Terris erutarum, generibus notata digna observavi: quocirca, misis aliis, sola sequentia huc referam: (1.) Concham margaritifera in Etruriâ repertam, adherente ipsi conchae margaritâ: (2.) Pinnae marinae majorem partem, ubi consumptâ Bisso, color Bissi remansit in materiâ illa terrea, quae concham repleverat.

§. 23. (3.) Ostreorum mira magnitudinis testae, in quibus plures cavernae oblongae à vermibus exesa reperiuntur, illis omnino similes, quas in lapide Anconitano, Neapolitano, & Siculo certum genus concharum inhabitat; quae Lapidum cavitates nisi ab insectis, nidos fabricantibus è luto, formatae fuerint, (quod vix crediderim, cum ipsa medii Saxi Substantia, ubi nullae cavitates reperiuntur, eadem sit cum substantiâ cavitatum, quae omnes circa superficies herent) à vermibus erunt exesa, cum & superficies cavitatis illud suadeat, & in multis cavitatibus repertum

[*Stenonis verba de Testulis & Filis Testaceorum.*]

corpus ex Filamentis crassioribus. contextum evincat, quod ipsi
cavitati magnitudine, & figurâ respondet.

§. 24. Certè nec à Conchis, nec circa Conchas factæ sunt,
cum organis ad rodendum destituantur id generis Testacea, nec
Testacea, nec Testarum Figura ulla cavitates respondeat. Nec mi-
rum est, Mari exposita Saxa, Conchyliorum Ovis à Mari expulsis
receptaculum præbere in dictis Cavitatibus, cum earum nullam
hactenus viderim manifesto exitu destitutam. Quod si quis di-
xerit, à Succo lapidescente, circa certa corpora concreto, cavitates
illas productas fuisse; quædam cavitates eadem materiâ un-
dig, obductæ absq; ostio reperiunda fuissent.

§. 25. (4.) Testam interiùs ex parte consumptam, ubi a desæ
substantia jacturam crusta Marmorea supplevit, variis Balanis
tectæ; ut adeoq; certò concludere liceat, à Mari relictam in Ter-
ris testam, secundò in Mari deperatam, iterum novo sedimento
obrutam, & à Mari derelictam fuisse: (5.) Ova minutissima, &
turbines vix nisi oculis Microscopio armatis conspiciendi. (6.)
Pectines, Turbines & Conchas biv. atvas, non crystallo tectas, sed
tota substantiâ crystallinas. (7.) Vermium marinorum Tubulos
varios. Hucusque ex Stenone.

ANNOTATIO XI.

Ad Cap. I. §. 28. 29. & 30.

De Ætate, Nutritione, Motu, & reli- quis Actionibus Purpuræ.

Breviarium:

§. 1. Ratio Instituti.

§. 2. Ætas Purpuræ supputanda ex Volutarum limbofis Extube-
rantis potiùs.

§. 3.

- §. 3. *quàm numero Orbium aut Revolutionum.*
 §. 4. *Purpura, an septem tantùm Annos vivant?*
 §. 5. *Earum Nutrimentum; Res Fetida, Strombi, Ostrea, &c. (Et ratio capiendi.)*
 §. 6. *Alimentum item ex Balsamo Universi, aut Corruptelis Animalium.*
 §. 7. *Magnitudo Purpurarum discrepans. Columnæ textus de Purpurâ Majore Pelagiâ, & Murice Magno.*
 §. 8. *Transitus ad Locum Natalem earundem:*
 §. 9. *Qui vel Communis, Mare limosum; vel Proprius passim, Tincturam ipsarum varians.*
 §. 10. *Purpura Africana, Tyriacæ, quales?*
 §. 11. *Lasonicæ, Tarentinæ, Putcolanæ, Formianæ:*
 §. 12. *Venetæ, ac plures aliæ.*
 §. 13. *Tempus capiendi eas: & Generationis ipsarum.*
 §. 14. *In Generatione tria notanda:*
 §. 15. (α) *Materia: an Patrilago, Limus, Saliva?*
 §. 16. *Principii Seminalis vera notatio.*
 §. 17. *Panspermia, aut Generale Semen non sufficit.*
 §. 18. (ϵ) *Modus procreandi per Effusionem vel Transfusionem.*
 §. 19. *Effluxus Seminis. Seminatio Ostrearum.*
 §. 20. *Transfluxus ejusdem, ope Affricûs, aut Inosculatiõnis.*
 §. 21. (γ) *Effectus: Ova, Purpurille.*
 §. 22. *Ovi acceptio genuina.*
 §. 23. *Purpurille quomodo efformentur?*
 §. 24. *Actiõnes Purpurarum reliquæ.*
 §. 25. *Sensus quinam?*
 §. 26. *Et Motus.*

§. I. **P**OTISSIMUM, quod in præsentis Capituli §. 28. 29. & seq. pertractandum sibi proponit *Autor*, est, ut edoceat, an & quatenus ex solâ Testæ inspectione, detur de *Animalculi Ætate* judicare? Sed quia de Ætate & Vitâ talium Corporum vix licet agere, nisi Nutritionis, Augmentationis, Loci Natalis,

lis, & similibus, aliqua simul injiciatur mentio: age hæc etiam breviter attingamus, addendo de *Actionibus reliquis*, quæ facere ad rem quamproximè videbuntur.

§. 2. Summa primùm dictorum Paragraphorum est; A Summo Testæ, tuberosas quasdam, & aliquatenus muricatas Strias, prodire; indeque signa Annorum peti posse, §. 28. Eisdem cum Orbibus Volutarum non confundendas esse; *ibidem*. Atque sic, in Purpurâ clavatâ quamlibet muricatam Oram, Anni illius incrementum apertè ostendere, §. 29. Et hanc Oram (vel hanc Limbosam extuberantiam) intercipere dimidium ferè Orbem singularum Volutarum, *ibidem*.

§. 3. *Hujusq. limbose majoris Extuberantia causam esse, quod Purpuræ, quotannis fixæ hærendo Scopulis, non possint marginem oris Testæ producere in Orbem; sed crassescere circa extremum oris oporteat, §. 30.* Et in minoribus Testis idem contingere; imò plures interdum Orbium anfractus ibi dari, §. 31. Verbo: *Fallacem esse Orbium numerum, ad observationem Annorum, §. 32.*

§. 4. In specie verò *Autor* concludit (§. 30.) Purpuras non tam septem, quàm bis septem, & ampliùs, Annos vivere. Addo: & verisimiliter Nutriri, suaque Incrementa magis magisque, capere, si præcipuè versentur in Loco, Naturæ suæ convenientiore. Unde promissi, paulò antè (§. 1.) dati memores, hæc omnia, & quæ eò pertinent, breviter expendemus.

§. 5. Ad *Nutrimētum Purpurarum* quod attinet, *Plinius* Fœtidis delectari scribit. *Oppianus*, citante *Heresbachio* (*The-reutic. pag. 817.*) *tradit, capi missis Strombis piscibus, aut Ostreis, in densos calathos, è Vimine aut Junco complexos, quibus Pur-*
pura

(*Columna verba, de Purpurâ majore, & Murice magno.*)

pura Linguam inferens ad escam, mox intumescens retrahere nequit, atque sic liguratione irretitaprehenditur. Alii, Purpurâs capi parvulis rarisque veluti Nasfis in alto jactis, escâ inditâ clusilibus & mordacibus Conchis: has semineces, sed redditas Mari, avido hiatu reviviscentes appetunt Purpurâs, porretisque Linguis infestant. At illa aculeo exstimulata, claudunt sese, comprimuntque mordentia. Ita pendentis aviditate suâ, Purpurâ tolluntur, Aquâ dulci necantur.

§. 6. *Aqua Marina utiq; gratum ipsis confert pabulum, sive ob Balsamum Universi, partibus superficialibus Globi Terraquei impressum; sive ex Corruptelis Piscium & aliorum Animalium, in Mare projectorum, quæ in resolutione sui largè à se diffundunt, vitalis antea Succu particulas, unâ cum elementaribus aut aliis. Et hanc Aquam Marinam proin Purpurâ ingerunt, egeruntque non tam lusûs, quàm suâ commoditatis ergò, ut videlicet parte Alimenti hoc pacto fruantur, & quod superfluum est, tempestivè egerant. Eâq; haustâ, opinio aliquorum est, pluribus diebus foveri, & sustentari.*

§. 7. *Ac ex diversitate & copiâ Alimenti, diversâque Duratione vel Tempore, indoleque Locorum, diversitas Magnitudinis quoque pendet. De quâ jam paulò superiùs (Annotatione IX. §. 3.) aliquid dictum est. Cui sequens Caput ex Columnâ, sed alio quodam Ejus Tractatu, (Observation. Aquatiliu & Terrest. videlicet) desumptum, ob Argumenti cognationem, ad scribamus, hoc titulo:*

CAP. XXXII. *Purpura Major pelagia, exotica, corniculata.*

Et, de alterâ Marmoreâ, sive Murice Magno.

Scabras Aristoteles appellavit Purpurâs, præsertim pelagias, & Plinius

(*Columna verba, de Purpurâ majore, & Murice magno.*)

Plinius clavatas, ob aculeos in orbem dispositos, septenos fere: atque ob id forsan Latini Murices illas, & similes conchas, appellasse videntur, quæ ad similitudinem Muricum essent aspera atque clavata. Murex enim Latinis idem quod τεῖβολος Græcis, ob similitudinem Tribuli herba, fructus aculeati, sic appellata; ad cujus similitudinem ferrei tribuli sive Murices à militibus ad Defensam haberi solent, ut illis sparsis à subitâ hostium eruptione in præsidio tuti sint, ut à Valer. Max. lib. III. refertur. Omnis etiam acuminata durities aliquando Murex dicitur. Virgil. Æneid. 5.

— — — — — & acuto murice remi
obnoxii crepuere. — — — — —

Plinius sylvestrium Carduorum capita muricata dixit. Ultrig, folia pauca spinosa, muricatis cacuminibus. Quapropter Murices pro purpurâ accepisse conjectari licet ex his: nam ab Aristotele purpuræ tantum mentio habetur; & à Latinis Purpura sive purpureus color, Murex dicitur. Martial.

Sanguine de nostro tinctas, ingratae lacernas
Induis, & non hoc est satis, esca sumus.

Et Ovidius:

Nec quæ de Tyrio Murice lana rubet.

Non nescimus, Plinium Muricem pro Buccinis, i. e. κήρυκες Aristotelis, usurpasse, dum ait: Purpuræ vivunt annis plurimum septenis, latent sicut Murices circa Canis ortum, tricenis diebus, & c. Quæ Aristoteles ita Græcè dixit, τὰ μὲν γὰρ ὄστρακόμερα πῦλλα Φωλεῖ, οἷον πάτε ἐν τῇ θαλάττῃ περὶ Φύραι, καὶ κήρυκες. Et alibi Purpuram & Buccinum ad tincturæ usum aptas recenset, dum ait: Concharum ad purpuras & Conchyliâ eadem quidem est materia & c. Buccinum ore rotundo margine tantum incisa, & Purpu-

(*Columna verba, de Purpurâ majore, & Murice magno.*)

Purpuram clavatam & rostratam, aculeis in orbem septenis, qui non sunt in Buccino. Et alibi, Muricis nomen, tanquam genus turbinatorum accepisse, dum firmiores testas esse asserit, quàm Pectines. Et alibi muricem appellasse Concham, utroq; latere se colligentem, quæ Mutiani Echenéis est. Et alibi: Muricum generis sunt, quæ Græci vocant Colycia, alii Coryphia, turbinata æquè, sed minora multo. Nos legeremus κρυκία, à Verbo κρύβει, eo magis, quod æquè turbinata, sed minora esse, idem referat, Buccini species parvas forsan intelligens: Carychia reponentes. Et alibi, omnia Maris animalia recensens, Muricem nominat &, Buccinum omisit, Purpuram suo loco referens. Quamobrem suspicari non parum possumus, & forsan asserere, nil aliud muricem esse apud Plinium, quàm Buccini Synonymum; & turbinati genus ad Tincturæ usum, vel Buccini effigie. At retenta Muricum derivatione ab aculeis, quibus exasperantur, ad differentiam Purpurarum, quæ etiam sunt muricata: reliqua testaceorum turbinatorum intelligamus, quæ muricata sint, alio quàm Purpuræ modo; ut scilicet triplici ordine Trigono Tribuli modo, quoquo versu reposita, elatis sursum aculeis infesta, non in orbem, ut in Purpurâ. Vel non recedentes à Rondeletio, reliqua testacea grandiora tuberculis vel aculeis aliquo modo infesta, nec longo rostro ut Purpura, sed illo carentia. Quam autem Purpuram intelligamus à Plinio descriptam, illam dicimus esse, sed littoralem à Doctissimo Rondeletio depictam; quam Neapolitani Sconciglio appellant, mensis expetitam, & piscatorio foro quoridianam; cujus Species plures observavimus, Magnitudine, colore, atq; aculeis variantes. Rariorem hanc Exoticam, Pelagica teste speciem, Romæ habuimus adhuc invisam, quæ littorales no-

(*Columna verba, de Purpurâ majore, & Murice magno.*)

strates quadruplo superat, decem pollices longa, & quatuor superans diametro, remisso turbine, tribus anfractibus contorto, ventriosa, ore circa columellam aurito, pari limbo elato & lato, oris orbem alterâ parte adimplens, strias per longum orbis divisas, ut vulgaris, habens, in quibus magni admodum & tres pollices aequantes aliqui contorti aculei sunt, eodem numero, contrario modo recurvi, & ideo Corniculatam appellavimus. In summo longo quinque pollices tubulo, desinens, duobus aculeorum ordinibus, obliquè sursum tendentibus, rectorum aspero septeno etiam numero. Colore ex albo pallente, ut Vulgaris; Rugis minimis verò & crispis tota Testa obducta. Habitu verò vulgari adsimilis. Marmorea alterius Pelagiae testæ effigies ab illâ, crassitie, & magnitudine admodum distat, marmorea fere specie: tribus aculeorum magnorum ordinibus, trigona, circuli sectione dispositis, quorum Major ordo & crassior in margine oris, alter minor ex opposito, tertius minimus in parte posteriore; non desunt alii intermedii, ut septem numero orbem majorem impleant, ut in Purpura; Differunt aculei crassitie insigni, curvitate, ac etiam quia cavi, & rudes appareant. Rostrum est recurvo depressolato admodum, brevi, respectu Purpuræ vulgaris, rugoso, ac illi in claviculæ parte, vetustius hærens rostrum, umbilicum formantem in imo. Oris margo undosâ lineâ terminatur, nec alterâ parte elato limbo aurito, ut in Purpuris aliis observantur: quadrantem æquat longitudine; Romæ habuimus hujus anni initio, cum aliis rarioribus, striis & habitu in reliquis parum differt. Hæc congeneres umbilicatas, eodem modo rostratas, sed minores, longis aculeis, verum tuberculis eodem modo dispositis variantes, servamus. His deinde accedunt Purpuræ species

(*Columnæ verba, de Purpura majore, & Murice magno.*)

species alia majores, sed tantum aculeorum vice tuberosas, intus flavas, oris margine in columella aurito magno & elato: rostro longo & tuberculis circumornato, ut in Purpuris Rondeletii, striis obliquè densis ac per longum, limbis crispis, oris elatis septenis, tuberculos aculeorum vice parum infra crispa, ore elatiore limbi, dorso proferentibus; Reliquis, cum Purpura sit, non differt, duplo major vulgari: Hucusque Autor. Cogor fateri, me ipsum haud æquè in hoc dato Columnæ capite omnia posse assequi. Sed hoc debetur festinanti calamo transcriptoris, cui olim, ut mihi transcriberet, mandavi, vitiosè notanti aliqua; quod nunc demum observavi, Autore ipso, quem conferre voluissem, destitutus.

§. 8. Istam jam Magnitudinum differentiam sicut diversitati & Copiæ Alimentorum, indolique Locorum deberi (non exclusis veruntamen Causis aliis,) initio Paragraphi præcedentis dictum est: ita priusquam de *Augmentatione, Nutritionis* asseclâ, discedamus, & transeamus ad *Actiones Purpurarum* reliquas; placet de *Loco Natali* earum quædam inspergere, ne hoc etiam comma negligentius transfiliisse videamur.

§. 9. *Locus Natalis Purpurarum* igitur est vel *Communis*, h. e. naturæ ipsarum ubivis conveniens, Aqua Marina, ut ex iis, quæ §. 6. dicta sunt, patescit; indeque ad Littora uberrimè capiuntur, & Limosis gaudent: vel *Proprius*, Maritimi quidam tractus, ad hæc vel illa Orbis habitabilis loca pertinentes; juxta quorum diversitatem, diversos quoque Colores Purpuræ haberi, inculcat *Vitruvius*, (lib. 7. Archit. cap. 13.) dum ait: *Non habet in omnibus locis, quibus nascitur, (Purpura) unius generis Colorem; sed Solis cursu temperatur. Itaq,*

quod legitur Ponto & Galliâ, quod hæ Regiones sunt proxima ad Septentrionem, est atrum: progredientibus inter Septentrionem & Occidentem, invenitur lividum. Quod autem legitur ad Æquinoctialem, Orientem, & Occidentem, invenitur Violaceo Colore. Quod verò Meridianis Regionibus excipitur, rubrâ procreatur potestate; & ideò hoc rubrum Rhodo etiam Insulâ creatur, cæterisque ejusmodi Regionibus, quæ proxima sunt Solis cursui.

§. 10. In specie verò de *Africanis* mentionem injicit *Nierembergius* (de Mirac. Terr. promissæ cap. 93.) illarum Tincturam punicam, aut quasi-Violaceam, emergere. Et *Tyria* præsertim (unde *Ostrum Sarranum*) ab urbe *Tyro*, vel *Phœnicia*, à Regione, ubi sita fuit illa Urbs, reputatæ fuerunt omnium optimæ, Fulgorem rubrum exhibentes. De quâ re jam supra, (Annotat. V. §. 12. & 13.) fusiùs actum est.

§. 11. *Laconicarum* mentionem à *Plinio* fieri, *Columna* noster (cap. I. §. II.) annotavit: qui *Ipse* etiam *Tarentinas* (in *Dedicatione*) celebrans, *Puteolanas* præsertim à *Plinio* jam dicto laudari ait, & proprium de iisdem judicium fert: (cap. I. §. 36.) *Capiuntur*, inquit, *propè Misenum Promontorium, in Puteolano Mari, loco, nunc vulgò Mare Mortuum appellato, ubi Maris æstus non recipitur: Portusq; censetur, olim ab Agrippâ & Augusto constructus.* Ubi sequentia subjungit: *Capiuntur etiam toto Maritimo tractu Australi, in Sinu Formiano, olim dicto, nunc Mola oppidi.* Inque Maris Mediterranei ac Hadriatici locis pluribus capiuntur.

§. 12. Atque sic de *Venetis* demum quid dicam? Quorum mentionem nî factam viderem à *Philandro* (ad *Vitruv.* lib. 7. cap. 13.) Ipse simile de iis testimonium perferre possem. Ita verò scribit: *Venetis quando agebamus, cum Stellâ Pisce*

attulit Purpuras aliquot Philippus Strozzius, Florentinus, &c. Ex illis confusis Purpuris excepimus Sanie[m] Violaceam gratisissimam. Pluraque Natalia earundem Loca allegata videas apud Clar. D. Sachsium, lib. i. Grammarol. cap. 16. pag. 374. seq.

§. 13. Tempus verò capiendi hoc notat Heresbachius in elegendanti suo Libello, Thereutica inscripto, qui annexus est Libris suis de Re Rusticâ, pag. 816: *Purpure capiuntur post Canis Ortum, aut ante Verminum tempus: quoniam quando foetificavere, fluxos habent Saccos.* Et Tempus Generationis ipsarum censetur Ver præcipue: quo ut omnia quasi turgent, & multiplicationi sui incumbunt Viventia; ita ille agminatim congregantur in Mari, ac propagationi sui student.

§. 14. Circa Generationem ipsam hæc imprimis notanda veniunt: Materia; Modus; & Effectus, vel multiplicatio Sui per Ova.

§. 15. Materia, ex qua Purpura generentur, Rondeletio, post Alianum, censetur Materia Putrescens. Huic ab aliis Limus, Favago, aut etiam Saliva superadditur. Ex Limo enim (nullâ re amplius) in genere Ostreoderma quævis nasci, seria, (quod miror) persuasio est Kircheri, lib. 12. Mund. Subterr. Sect. i. cap. 9. pag. 345. b. *Limum*, vel *Favaginem*, quæ è Limo Terræ & materiâ putrescente orta fuerit, *Nierembergius* (lib. 6. Hist. Nat. cap. 17.) inculcat. *Aristoteles* autem hæc ex parte, Veritati accedens paulò propius, lib. 5. Hist. Animal. cap. 15. *Salivam* conjungit cum *Putrilagine*, citante *Moscardo* (lib. 3. Mus. cap. 53.) his verbis: *Nasce (La Porpora) non dalla Congiuntione, ma dal Fango, e da Materia corrotta: nella quale lasciando una Spuma, come Saliva, ivi multiplica, come scrive Aristotele.* Et ad *Salivam Scaliger* quoque, de Subtil. (Exerc. 4. sect. 17. ni fallor) provocat.

§. 16. Per quam undecunque etiam ex Purpurâ deductam, certè tamen *Principium aliquod Seminale*, animalculis istis *Proprium*, subtilis naturæ, in spumeo vel Salivali corpore tantisper recubans, meritò intelligimus, sicut Semina reliquorum Animalium, (imò Plantarum) h. e. Auræ Genitales summæ puritatis, subtilitatisque, in vehiculo crasso viscidioraque natura recondidit, ne justo citiùs diffuant, & Specierum, per propria Seminia, propagatio fiat irrita:

§. 17. Quod *Principium Genitale Animalium*, & in specie Purpurarum, etiam si cum *Panspermia* Rerum cognationem non levem habeat; imò maximam sui partem ex Sphærâ Universi sit deductum; in *Semine Generali* tamen illarum, ut *Faber* (Panchymic. lib. 4. Sect. 5. cap. 14. pag. 503. a.) appellat, propterea minimè acquiescendum est, quia caret Modificato Situ & ordinatione particularum, quibus ad Purpurillam producendam opus est. Quæ modificatio potiùs ipsi Purpurarum Corpori divinitùs demandata est; & prout organa earum se habent, juxta talem conditionem eorum etiam Character peculiaris toti Oeconomix Spermatis imprimitur. Quale quid *Ideas Operatrices* vocare possemus cum *Marco Marci*, celebri Bohemix Medico ac Mathematico, cujus Liber de iis, ex Ingenio sublimi natus, meretur Lectionem. *Petri Johannis Fabri* modò dicti verba veruntamen adducamus: *Fiunt, & progignuntur Semine Generali, & Spiritu Seminali Aqueo: quod pedetentim Calore Solis in locis peculiaribus disponitur, & animatur in Conchas. Non enim Ova pariunt, nec Semen habent particulare, progignantur, sed Vitam suam habent ex Chaos Aquæ, h. e. ex Spiritu illo Generali, qui Aquis incubat, &c.*

§. 18. *Modus generandi* pariter, ob quandam obscuritatem, diversam hominibus conjecturam peperit; nec satis liquet, an ad Purpurarum genesin sufficiat sola *Genitalis Humoris Effusio*: vel opus insuper sit *Transfusione* quadam, & œstro Veneris, inter utrumque Sexum, prægresso.

§. 19. In Simplici *Effusione Salivalis aut Spumei Humoris* videtur *Moscardus*, ex Aristotele, acquiescere, antea (§. 15.) laudatus. Cum quo consentit *Jonstonus* (d. Aquatilib. Exsanguib. pag. 43. a.) dum ait: *Effluit in Terram id, quod continebant. Atque eo in loco Purpurilla minuta oriuntur atque concresecunt.* Imò, si exenplum de Ostreis huc quadrat, nec planè de vetitate Historiæ dubitandum sit, (verbis Præclari *D. Wormii* lib. 3. Mus. cap. 7. pag. 254.) *Mirum est, quod refert Petrus Gyllius, Se à Viris non paucis spectatæ fidei accepisse, Byzantinos Ostrea serere; & eorum quasi Lac seminare. Id ipsum enim in Aquam injectum, ad Saxa ima adhærescere, & Ostrea fieri.*

§. 20. Per *Transfusionem* verò intelligo jacturam Liquoris Spermatici, de Purpurâ unâ (Animali) in alteram. Quod utrum *Affrictu* fiat, vel *Inosculatione Cornuum mutuâ*, non liquet. *Affrictu* utique Propagationem fieri, existimat *Freigius*, lib. 33. Quæst. Phys. pag. 1024. scribens: *Verno Tempore mutuo affrictu Lentorem cujusdam Cera salivant.* Quorum sum refer, quod ipse *Autor* noster (de Purp. cap. 1. §. 20.) profert.

§. 21. *Effecta Generationis Purpurarum* sunt vel proximè, *Ova*; vel ultimò, Individua cultiora ipsa, in quibus *Species* propagetur, aut *Purpurilla*.

§. 22. *Ova* quidem *Purpuris* denegari, modò (§. 17.) ex *Fabro* percepimus: sed benigniores sumus in admittendâ
aut

aut explicandâ Voce Ovi. *Ovum* Doctoribus in Anatome nostris hodie est, quævis Genitura (etiam recentissima) quam Membrana ambit; orta, ut mihi videtur, ex necessitate materiæ, sicut pellicula Pulti obnascitur, quod calor particulas viscidas in vaporem non potuit redigere. Unde Humor genitalis intra Membranulam magis magisque elaboratur, irritato ibi Spiritu Architectonico, à vicinis Caloribus, ut alia occasione dixi. Perindeque est, sive Ova extra Uteros ponantur, sive non; magna sint, aut parva; conspicua, aut inconspicua; & Salivali Spumæ interdum innatantia; cortice duriusculo vestita, aut minùs; rotunda vel Ovalia aliquandiu maneant, aut ob flexibilitatem laxitatemque genitalis suæ Membranulæ, & directionem peculiarem sui Spiritus, statim Spirales quasdam convolutiones exordiantur; cujusmodi *Ovis Spirales* Cochlearum aut Limacularum corniculatarum, recentissimisve Eorundem Fœturis, aliquot millies millenis hinc inde conspersa, tanquam nive aut grandine, videre est passim in littore Maris Balthici, Folia *Quercus Marina*; ut imprimis Eclenfordæ, tribus abhinc Milliariibus, notavi.

§. 23. *Purpurarum* Ova vel Semina itaque aut Spumam earundem prolificam, similiter in Vado Scopulis & Plantis submarinis puto allini: unde superventu Caloris Radium Solarium, per angulos acutos ex alveo Maris resultantium, Calefacientiumque ibi hærentia Corpora potius, quam ut indifferenter Frigiditatem insignem locis submarinis debeamus tribuere, cultius cultiusque efformantur tenella *Purpurillarum Corpora*, & Muricata ipsarum *Species* latè conservatur.

§. 24. Quibus hac ratione (citra ullius tamen præjudicium)

cium) explicatis; videamus, an & quales *Purpurarum* sint *Actiones* reliquæ, quibus Animalis ipsarum Natura clariùs porrò ab oculos ponatur. Eoque censu habentur hæ duæ: *Sensus*, ac *Motus*.

§. 25. *Sensibus* omnibus non gaudent quidem, cum minor in Testaceis tam his, quàm omnibus aliis, Partium apparatus, Sensuumque numerus plenus ad Vitam illorum minimè necessarius sit. *Tactu* tamen & *Gustu* pollere, certum est. Et non auderem quidem, cum *Dn. D. Jonstano* (de Aquatil. Exsanguibus, pag. 43. a.) *Odoratum* insuper ipsis tribuere, quo Purpuræ valeant; & ad Escas proin é longinquo accedant: *Visum* tamen é contrario iisdem non mordicus denegarim, ob Oculos veluti, in medio cornuum conspicuos, ut ab *Autore* nostro docemur.

§. 26. De *Motu* verò paucula ad Capitis hujus I. §. 34. dicemus.

ANNOTATIO XII.

Ad Cap. I. §. 33. & 34.

De Carnosis Purpuræ Partibus, ac reliquis, intra Testam contentis.

Breviarium.

- §. 1. *Transitus ad Partes Molliores.*
- §. 2. *Purpuræ Caro penè tota, Musculus.*
- §. 3. *Ejusdem Qualitates, & usus ad Mensuram.*
- §. 4. *Temperamentum calidum potius, quàm frigidum.*
- §. 5. *Distinctio Molis Carneæ in Partes.*
- §. 6. *Limbus gradiens vel repens.*
- §. 7. *Fauces vel Os.*

- §. 8. *Caput.*
 §. 9. *Cornua, vel Cornicula.*
 §. 10. *Cervix vel Dorsum.*
 §. 11. *Lingua longitudo ac Usus, ad Aquam trajiciendam,*
 §. 12. *Testasq; perforandas,*
 §. 13. *non Rosbro; quod impossibile, ex Mechanicis.*
 §. 14. *Plinii locus quomodo explicandus?*
 §. 15. *Artificium, Purparas capiendi, per Ostrea.*
 §. 16. *Oculi Purpurarum.*
 §. 17. *Ventriculus: & Mesenterium isdem tributum:*
 §. 18. *Cor, Hepar, vel Papaver.*
 §. 19. *Vena: & Sanguis.*
 §. 20. *Saliva, & Succus, quadrupliciter acceptus.*

§. i. **D**Uriorem *Purpura* Portionem, h. e. Testam, superius (Annotat. IX.) ab omni ejus parte ac latere abundè vidimus. Nunc nos ducit *Astor*, ut *Partium* etiam *Molliorum*, in Testâ *contentarum*, instituamus scrutinium aliquod, postquam nimirum §. 33. mentionem injecit de *Carne* illarum, *Cervice*, *Corniculis*, *Oculis*; nec non §. 34. de *Lingua*, *Limbo gradiente*, vel *Carne*, extra Testarum, inter rependum, prominulâ. Hinc *Carneam Molem* quasi totam, in genere primò, placet perpendere; inde ad *Portiunculas* ejusdem, quibus integratur, ordine procedemus.

§. 2. *Carnem Purpura* convenienter *Jonstonus* (de *Aquatilibus Exsangu.*) vocat *Musculum* quandam fortem ac candidum, mediæ Testæ alligatum: nam certè *Fibrarum Carnearum* Texturâ gaudet firmâ & copiosâ adeò, ut, si citra tales foret, non video, quomodo *Corpufculum* id, Testam adeò duram, crassam, & tot eminentiis gravem, ferre citra languorem, & sæpius supra se à latere ad latus in spiram gyrare possit.

§. 3. *Color flavicans, densis Maculis, ex Cæruleo purpurantibus depicta*, ipsi adscribitur ab Autore nostro, (cap. I. §. 33.) aliis exiguis luteis immixtis, præsertim in *Cervise*. Odor autem vix ullus, nisi summum Marinus. Sapor talis, qualis est Turbinatis reliquis; ut Salsum nempe Succum contineat, qui Alvim ducit. Ob *duritiem* tamen & tenacitatem Fibrarum, Ventriculo minùs convenit, concoctusq; difficilis est. Ac fuisse Præcis in Cibo, Scriptorum autoritate constat: *Martialis* præsertim; cujus Distichon hoc *Columna* tum Cap. I. §. 23. tum alibi proinde recitat:

Sanguine de nostro tinctas, Ingrate, Lacernas

Induis: & non est hoc satis; Esca sumus:

ac hodiernum Mensis inferri ab Italis suis, idem *Columna* l. d. §. 36. 37. memorat.

§. 4. *Temperamentum Frigidum* & humidum vulgò iis tribuitur: sed si balsamicorum aut nerveorum quasi Spirituum copiam, quâ tota Purpuræ Moles carnea vivaciter agitur; si Sanguinis item haut pauci manifestam præsentiam; si vim nutritivam aut medicam etiam contemplemur; *Caldius* potiùs existimandum erit. Potestque de *Viribus medicis* illius, antè-laudatus *Jonstonus* legi.

§. 5. In specie, sic eandem liceat velut dirimere in *Partes*: ut nempe harum pleræque *Solidiuscula* quidem sint; *Fluidiores* veruntamen etiam aliæ. *Solidiores* porrò divido, in *Carnosas*, & *Proprii* generis. *Carnosas* nomino, *Limbum* gradientem; in eoque *Fauces vel Os*; *Caput*; in eoque *Cornicula*; & *Cervicem*; cum *Linguâ*. *Proprii*, aut ab his distincti generis, videntur esse, *Oculi*; *Ventriculus*; *Mesenterium*, ac *Cor*, cum *Hepate* & *Papavere* (si quæ horum sunt): præcipuè verò quæ sita olim tot laboribus, tantoque precio redempta, Pur-

purei Laticis proma condâ, *Vena*. Cujus *Sanguis* demum, cum *Salivâ*, & *Succo*, ad *Partes fluidiores* pertinent. Quæ omnia distinctim jam clariora fient. Tamen breviter.

§. 6. Ad *Limbum gradientem* itaque quod attinet; per eum-hic intelligitur inferior illa, majorque Carnis pars, quæ extra Testam emergens, & per iteratas Expansiones Contractionesque sui immediatè tangit, & lambit superficiem Corporum, per quorum Plana fertur. *Limbumq, gradientem vel repentem* placuit dicere, ad distinctionem ejus à Limbo Purpurarum alio, qui se ipsum movendi, vim nullam habet, h. e. Limbo duro Testarum; prout de utroque, & quidem aliquantò plenius, infra in *Lexico Ostracologico*, sub voce *Limbus*, actum est.

§. 7. *Fauces vel Os* in anteriore Limbi jam dicti parte quadam situm, foramine quo rotundo pervium est; quâ parte nempe Purpura Scopulis adhæret, Lapides arrodit, ut *Wormius* loquitur, & in *Stomachum* exugens Liquamen nutritium demittit, quo scopuli sub Mari oblinuntur.

§. 8. *Capitis Turbinatorum* notationem in *Lexico* item abundè declaravimus. Speciatim verò *Purpura*, cartilagine umac durum *Wormius* jam-dictus tribuit, lib. 3. Mus. cap. 8. pag. 253.

§. 9. *Cornua vel Cornicula*, parum aut nihil obscuritatis habent; imprimis quod in *Lexico* identidem huic Voci explicandæ satisfactum sit; quò *Lector* benignus remittitur. Limacum modo illa attollit, iisque iter pertentat; & ab illis differt saltem in hoc, quod Oculos non in summo eorum ex-fertos, sed circa medium infixos habet.

§. 10. Regio capitis illa, quæ proximè post Cornicula est, *Cervix aut Dorsum* Carnis appellatur: quam maculis di-

verficoloribus variegatam, & exiguis luteis præsertim ornata, notat in præfenti §. 33. Noster *Autor*.

§. II. *Linguam Idem* (§. 34.) describit quidem, & notanter ait, illâ Aquam fistulæ modo exspuere, *Se Vidisse*: in Icone tamen non expresit; & concipienda forsitan talis erit, qualem cæteroquin (servatâ proportione Animalculi) exhibet cap IV. in hac Parvi Buccini Figurâ:

In Purpurâ sanè *Longitudo* Linguae planè *Digitalis* tribuitur ex *Plinio*, lib. 9. c. 36. dum ait: *Lingua Purpureæ, digitali longitudine, quâ pascitur, perforando reliqua Conchylia*. Unde Proverbium: Purpurâ voracior.

§. 12. Illamque *Rondeletius* firmam torosamque concedit, & *Promuscidibus Muscarum*, quæ inter cornua sunt, comparat; sed tam duram esse, ut *Testas perforet*, rectè negat; *Rostro id fieri* addens, & quidem *Verisimilius*; quæ *Dn. D. Jonstoni* *Epicrasis* est. Sed, quoad posterius hoc, fallitur uterque.

§. 13. *Rostro* enim id fieri, impossibile est: quia (1.) *Obtusum* maximè illud est: (2.) non simplex, sed geminatum ferè: (3.) fragilius *Testâ* perforandâ, Præsertim *Ostreæ*.

(4.) Repandum, non rect-acutum. Et (5.) quod maximum; ubi est maxima illa externa vis, quæ requiretur, ad Testam adeò gravem, magnam, irregularem, minusque acutam, in actu Terebrationis creditæ, & suspensam ritè tenere in æquilibrio, & circumagere fortiter, & circumagendo simul in Solidum aliud, pressivo modo, agere. Habet etenim Terebra Vim Serræ & Cunei. Cuneus verò vim Mallei, & Plani Inclinati; ut *Mechanica* nos docet. Unde Pignore in medium posito, præsumerem vincere, si vel forti & agili manu aliquis, Purpuræ Testam assumeret, & Rostro ejus terebrare tentaret Testam Ostreæ; non succesurum.

§. 14. Quin aliter paulùm *Plinii* verba sunt capienda, explicandaque non de *Terebratione* aliquâ rudi ac violentâ unius Solidi ab altero Solido, (à Purpuræ Rostro; aut Linguâ valdè durâ) sed quod Purpuræ Linguâ suâ, tanquam instrumento oblongo, stricto, & exploratorio, Rimas hiantium Ostrearum, aliorumque Conchyliorum, pervestigant primum, hinc damnosâ sibi Escæ spe, intrò se, in easdem recipiant, & à claudente Conchylio se, detineantur, ut tumefactam ibi, non possint retrahere.

§. 15. Unde Artificium, Purpuras ope Ostrearum capiendi, enatum jam supra (*Annot. XI. §. 5.*) ex *Heresbachio* deteximus; cui suffragatur *Sandysii*, Angli, Relatio, quæ exstat in *Ejus Itinerario*, Germanicè reddito, (ubi de Tyro agit) pag. 465: *Die Zunge eines Purpur-Fisches ist ungefehr eines Fingers lang, und so spitzig und kurz, daß er damit eine Austern-Schale aufbrechen kan, welches auch die Ursach ist, daß er gefangen worden: denn die Fischer fülleten ihre Reusen damit, die sie in den Grund des Meeres sincken ließen. Wann nun der Purpur-Fisch darzu kam, steckete er seine Zunge darzwischen ein.*

Wann

Wann er nun die Austern heraus ziehen wollen, ward er durch das geschwinde Zuschließen ihrer Schalen fest gehalten, daß er sie nach sich ziehen, noch so nahe beykommen konnte, sie zu öffnen.

§. 16. *Oculorum Purpuræ* descritiponi, à *Columna* ipso, (cap. I. §. 33.) accuratò proposita, quæ addam, non habeo, nisi, quod illorum mentionem aliam etiam facit *Severinus* in suâ Zootomiâ (part. 4. pag. 350.) sed, dum dicit ibi, *longo tubulo esse impositos*, tam facilè aliquis posset ex his verbis colligere, Purpuras Oculos suos gestare in summo vel Extremo Cornuum; quàm in Medio corundem: id quod *Columna* multò diligentius ac distinctius expressit.

§. 17. *Ventriculum* verò etiam vel *Stomachum*, cuius jam paulò antè (§. 7.) mentionem brevem ingessimus, quique faucibus ferè contiguus est, cum appendicibus depingit (nisi modò in Anatome valentius illum expanderit) Idem, quem dixi, *Severinus*: ac *Mesenterium* præterea illis tribuit, simile *Lacertæ vulgaris*. Fides sit penes Autorem.

§. 18. Item *Cor*, quod *Erv* magnitudine sit, ipsi adscribunt Zoologi aliqui; quod alii contra habent pro *Hepate*, dicuntque viscidulum esse, lentore tenaci præditum; & *Papaver*, Græcè *Μήκων*, ab *Aristotele* vocari, ad cuius latus *Purpureus Mucus* appareat. Est Palato gratus Carne, aut reliquis *Purpuræ* partibus. Scripsitque *Athenæus*, citante *Jonstano*, copiosius alere: at magis etiam *Scillam* sapere. Imò *Wormius* Autor est, si quis copiosius eo utatur, Bilem Nauseamque procreare, atrique humoris copiam. &c.

§. 19. De *Vena* verò agetur inferius, in eâ ad *Columnam* Annotatione, ubi de *Porphyropœiâ*, vel *Purpurificio*, sermo instituetur. Deque *Sanguine*, *Succo*, vel *Muco Purpureo* ibidem tractabitur.

§. 20. De *Salivâ*, quâ Purpuræ madent, sicut Turbinata qualibet alia, quâque superficiem Corporum oblinunt, per quam serpendo feruntur, puto rem esse vulgo notissimam. Per *Succum* verò quatuor possunt intelligi: (1.) Humor in Concavo Testæ dinatans, compositus velut ex salivali humiditate, resolutâ ibidem, & Aquæ marinæ haustæ partibus. Unde trahenda huc mihi videntur verba Autorum, qui Purpuras continere Succum Salsum, alvique ductorem, ajunt. (2.) Salivalis jam-dicta humiditas. (3.) Humiditas interna, balsamica, nutritiva (& quidni Genitalis etiam?) in ipsis Fibris carneis. (4.) Cruor vel Mucus purpureus, de quo jam (§. 19.) dixi.

ANNOTATIO XIII.

Ad Cap. I. §. 34.

De Actione iterum Purpuræ potiore aliquâ, vel Motu.

Breviarium:

- §. 1. *Motus Purpurarum duplex.*
- §. 2. *Volutatio Totius; ejusq; commoda.*
- §. 3. *Volutandi modus undoso-circulatorius.*
- §. 4. *Motus & incurvatio Corniculorum.*
- §. 5. *Ductio Aquæ per Linguam, ad quid?*
- §. 6. *An Vocem edant?*

§. I. **N**E longè nimis excresceret *Annotatio XI.* superiùs proposita; à fine ejusdem rejecimus huc, Considerationem Actionis *Purpurarum* maximè nobilis, vel *Motûs*. *Qui est vel Totius, vel Partium.*

§. 2.

§. 2. *Tota Purpura Movetur* Serpendo paulatim, ut Turbinata reliqua; suo domicilio tamen, vel Testâ, non egreditur, nisi ultra dimidium; nam intus fixa hæret. In quo opere hæc duo, ut sic dixerim, in Testam beneficia redundant: (1.) ut Limbi ipsius increſcant quotannis, & tota Volutæ concameratio major fiat: (2.) ut vi Volutionis istius Carnosæ, Testa transportetur de loco uno ad alterum, per modum Circumactionis. Quam his verbis describit *Columna* Cap. I. §. 34: *Testam aliquando gaudet circumagere, illam in totum extollens, corpore in basis modum ad hoc elato.*

§. 3. *Modus Volutandi* succesſivis aut alernantibus Diatationibus partis carnosæ in Limbos diductos, & Contractionibus *undosis* ejusdem perficitur: ex quo non obscure arguere licet *Motum* quendam *Succi* innati *Circulatorium*, periodico suo ingressu tubulos aut fibras carneas, turgescere ac iterum detumescere facientem, ita, ut dum superior aut anterior pars tumet, opposita ei fiat flaccida; & contra. Dum Purpuræ intra Testam ac Operculum latent in Hyeme, verisimile est, motus illos humoris balsamici aut planè cessare, aut illud, quod omnium subtilissimum est, subtilissimæ auræ instar, citra magnam Carnis inflationem, partem Carnis unam post alteram, reciprocè perambulare.

§. 4. Sub *Motu Partium*, Agitationem Corniculorum intelligo, & Ductionem Aquæ. Ex quibus ad *Vibrationem Corniculorum* quod attinet; præter contractiones retractionesq; illorum, in Cochleaceo genere quovis conspicuas, vulgòq; notas, hoc imprimis peculiare Purpuris *Columna* noster ait esse, quod, ut in §. 33. refert, (1.) Oculos non in summo, sed medio insculptos habeant: (2.) incurvare cornicula illa, supra sedem oculorum, non raro, ad specialem horum de-

o

fensio-

fensionem soleant. Unde Fibris tam rectis, quam circularibus constare, conjectura non planè ociosa in medio relinquitur.

§. 5. Et *Ductionem Aquæ*, h. e. sorbitionem ejusdem, redditionemque iterum, vel explosionem congruam, Natura videtur ad Commodiorem Earum Nutritionem excogitasse; minimè verò *augendi ponderis gratiâ*. Cur enim Purpuræ, ut graviores fiant in Aquâ, Aquam sorbeant? Nullum Elementum in propriâ Sede gravitat.

§. 6. Tum & *Vocem emittere Purpuras*, absit, ut imagine-mur; tantum abest, ut statuamus seriò. *Fuchsius* quidem (lib. 1. d. Comp. Med. cap. 15. pag. 68.) scribit, *Purpuras interdum, flante Vento per anfractus sibilum emittere, ut Tabæ videatur*: sed qualis est Scopulis concavis, Urceo, aut similibus rebus, Vociferandi potentia, dum spiritu fortiùs inflatæ suffurum reddunt aut sibilum; talis etiam concameratis Purpurarum Testis est. Hoc est, nulla propriè & per se; quoniam Folle, Fistulâ aut aliis vociferandi organis destituuntur.

ANNOTATIO XIV.

Ad Cap. I. §. 37. & 38.

De Purpurariis & Porphyropœiâ, vel Purpurificio

Breviarium.

- §. 1. Cur Annotationibus ad Cap. I. hucusq; prolixius navatum fuerit?
 §. 2. Infectores Purpurariis viliores.
 §. 3. Purpurarii, i. e. Purpurea Tinctura vel Artifices, vel Venditores.

- §. 4. *Doctrina de Purpurificio succinæ delineatio.*
 §. 5. *Purpura Succus, Sanies, Ostrum, ac Virus dicta.*
 §. 6. *Purpure inventio.*
 §. 7. *Ejusdem deperditio, ac deperditionis causa.*
 §. 8. *Præparationem Purpure quæ præcesserint?*
 §. 9. *Fractio Testæ, uno ictu: (Mors purpurea quid?)*
 §. 10. *Succosq; partis Exemptio.*
 §. 11. *Cottio ipsa dein, (in quali Fornace?) ac Desfumatio.*
 §. 12. *Tandemq; Vestiarie Rei Immersio, cum Examine Probitatis;*
 §. 13. *Purpure olim Dignitas, Usus, & Abusus:*
 §. 14. *Ejusdemq; Precium insigne.*
 §. 15. *Purpure gestare, quibus olim licitum?*
 §. 16. *Imperatores & Triumphantes Purpurati. Eorundemq; ac
Mulierum, Purpurei Calcei.*
 §. 17. *Purpura Regia, summisq; Magistratus.*
 §. 18. *Leffi & Fasciæ purpureæ. In Purpuris Imperatorum nasci.*
 §. 19. *Libri & Literæ purpureæ. Encaustum: Regia scriptura.*
 §. 20. *Encaustum, Uriculum, ab Urendo; Aramentum cujusvis
Coloris: Ars Encaustica.*
 §. 21. *Inchiostro Italorum; & Encaustum Chalcographorum.*
 §. 22. *Purpure honor Sacer. Deæ Purpureæ.*
 §. 23. *Purpure Abusus duplex;*
 §. 24. *ad Luxum;*
 §. 25. *& Contumeliam.*

§. I. **U**ltimum, quod ad hoc Caput I. *Columnæ* mihi videtur, Notationem aut Commentariolam aliquam mereri; sunt *Infectores, Purpurarii, & Porphyropæia*; vel Purpure præparandæ antiquum Artificium. Quibus demum peractis, puto, me explicationi *Autoris* quammaximè satisfecisse. Reliqua Tractatûs sui Capita, sicut secundariò magis, quàm ex intentione principali, ab *Ipsò* adjecta sunt, ob cognitionem materiæ: ita non est, ut in iis explicandis prolixius occupemur.

§. 2. *Infectorum* igitur primò mentionem aliquam (§. 37.) ingerit, dum ait: *Ob maximam Fuci Copiam, quem Vulgus Roccella denominant, quo nunc Infectores pulcherrimam Purpuram conficiunt, Sericia inficientes variis Colorum gradibus, minore labore ac impensâ, & maximo lucro, &c.* Ex quibus verbis perspicuè satis colligere est, *Infectores, Columnæ* tempore, aut etiam antiquiore ævo, *Purpuræ Confectionem* cum lucro æmulatos, dignos haut visos, qui *Purpurariorum* gauderent titulo; quin velut *Officio*, sic nomine, fuisse maximè distinctos.

§. 3. Tum & in *Purpurarii* voce aliqua subesse videtur *Æquivocatio*, postquam non minùs *Tinctores* vel *Præparatores Coloris illius Regii*, quo sensu utitur *Autor* noster, §. 38. quàm *Mercatores* aut *Negotiatores*, talem pannum vendentes, hoc titulo gavisi videantur: ac horum sive alterutros, sive utrosque, *secundùm veterem Consuetudinem ab omni munere immunes esse*, Imperator decrevit, (Leg. 7. Cod. de Excusationibus Munerum.)

§. 4. Sed *Porphyropæias* ipsius negotium hic imprimis cordi curæque habeamus: dictæ à *Purpurâ*, & *Facto*; unde in *Inscriptione* capitis hujus consultò etiam *Purpurificium* appellavi, vel celebre olim *Purpuræ*, per *Cochionem* parandæ, magisterium. In cujus descriptione, ut *Ordinem* aliquem teneam, placet his partibus totam de negotio eo doctrinam metiri, dicendo breviter (1.) de *Purpuræ Veteris* naturâ ac titulis: (2.) *Inventione* ac itetum deperditione: (3.) *Præparatione Ostri*, notâque optimæ *Purpuræ*. (4.) De *Purpuræ* demum *Dignitate, Usu & Abusu*.

§. 5. (1.) *Quoad naturam ac titulum*; Ratione *Substantiæ*, *Succus* convenientissimè dicitur, contentus inter *Papaver*

paver & Collum, texturâ densâ, colore candidæ Membrana, quâ ablatâ compressâve, Manum tingi accidit. Ratione Causæ Efficientis, *Sanies*, quasi quæ per modum ac vim Digestivæ in Animalculo Functionis, ad sedem peculiarem Purpuræ, tanquam Sanies in Ulcere, transposita sit. Ratione Materiae verò *Ostrum*; quo nomine *Vitruvius* utitur: dictumque de Ostro affatim inveniet Lector suprâ, Annot. 3. Ratione Qualitatis, *Flos*, uti Aristotelem, Plinium, ac plures alios vocasseprehendimus: quem Florem, h. e. Succum aut Sanguinem Purpuræ, vivacissimi Coloris, Plinius in mediis Faucibus stagnare docuit. Ratione Efficaciæ, *Virus*, & velut Contagium aut Venenum; quòd quemadmodum Veneni fermentalis fomes ex minimo spacio vim suam longè lateque exferit, ita Purpurei Succu exigua portiuncula magnam ad Vestes tingendas habuerit vim. Quam in rem plura, si placeat, vide apud *Barthium* in *Adversariis*, (pag. 478.) ubi *Virus* pro plusculis rebus, etiam minùs venenatis, adhibitum cognosces.

§. 6. (II.) *Quoad Inventionem*; postquam opinio semel invaluit, *Herculem*, aut ejus ~~Amasiam~~, primò Mortalibus Purpuram monstrasse, ut superiùs (*Annot. 5. §. 13.*) dictum est; postmodum in viscera Purpuræ frequentius fuit itum: traduntque Autores, Succum non in demortuis, sed recentibus esse quærendum, & extorquendum citò ex iis; aliàs vix inveniri.

§. 7. Imò Tincturæ istius parandæ usus planè iterum interiit. Cujus rei causam *Cardanus* (d. *Subtil. lib. 4. pag. 240.*) ignorare se ait: *Nierembergicus* verò (d. *Miraculos. Terræ prom. cap. 93.*) causam existimat esse hanc, quod Turcæ ac alii Barbari, Syriam, in quâ Purpura reperitur, occuparint.

rint. Quasi verò vel Italiam etiam occupassent, Purpurarum captu itidem non ignobilem; vel in ipsâ Syria hodie Fastus & Avaritia non æquè etiamnum, ac in Europâ nostrâ, regnet, Orientalibusque Ingenia deficiant, aliquid, unde ditescere possint, inveniendi, vel aliorum ibi Inventa utilia, alitiùs alitiùsque evehendi.

§. 8. (III.) Ad *Præparationem* verò quod attinet; illam, ni fallor, *præcedebat* hoc, ut scil. (1.) *Confringeretur Testa*: (2.) vel quomodocunq; *Exemptioni Venæ* aut *Animalculi totius*, opera daretur.

§. 9. *Confractio Testæ*, *Uno ictu* Lapidis fieri debuit, ut gradum *Tincturæ* desiderabilem *Purpura* servaret. Secus; *Animal* dolorem non diu sustinuisse traditur, quin amississe *Colorem*, ut iterum legimus apud *Nierembergium*; eò quòd per dolorem vel *Sanguinis* meliores partes *Purpura* evomat, vel *Spiritus* dissipentur ac distrahantur, (& *Latex balsamicus* nativo suo lumine vitietur) vel *Succus*, (velut *sideratione* quadam) in universum *Corpus* diffundatur, atque è *Venâ* evanescat. Unde agili manu, ictuque simplici opus fuerit; & hominum, celeri ac valido impetu succumbentium *Mortem* non aliunde, quàm ex hoc ipso deductâ similitudine, *Purpuream* appellari, *Doctissimus Watsonius* (part. 1. *Theatr. Variarum R. tit. 1.*) autor est.

§. 10. Et *Modum Exemptionis* sic describit *Vitruvius*, lib. 7. *Architect. cap. 13*: *Ea Conchylium cum sunt lecta, ferramentis circa scinduntur: è quibus plagis Purpurea Sanies, uti Lacryma, profluens, excussa in Mortariis terendo comparatur; & quòd ex Concharum marinarum Testis eximitur, idè Ostrum est vocitatum.*

§. 11. *Ipsa Confectio Ostri* dein sic fiebat, præeunte iterum nobis *Nierembergio*: Coquebatur Sanguis cum Venâ, prius apertâ, in Vasis vel Lebetibus plumbeis, (adjectâ tamen Aquâ) modico vapore, & longinquæ *Fornacis* cuniculo, (aut moderato Ignis gradu) Inde splendidus ille, & quasi intermedius inter Rubrum & Nigrum, Color eliciebatur, qui *Caryophylli* est. Deque *Purpuræ Fornace* jam dictâ confer *Libavium* Vol. 2. Alchem. part. 1. pag. 161. Nec *Despumatio* lenis ab hoc ipso *Porphyropæias* molimine est excludenda; præsertim si Calor fortè intensior fuerit.

§. 12. *Preparatiōi demum successit*, proximè quidem ipsa applicatio *Purpuræ* ad tingendum, videl. Pannorum, Lanæ, aut Serici in eandem *Immersio*; longiùs verò aut longissimè, *Nota Probitatis*, quæ in duobus quæsita est: (1.) ut Maculam non relinqueret; ita enim *Nierembergius*: *In Italiâ*, inquit, *discernunt veram à nothâ, per Oleum, Filo Serici Purpureo affusum. Si enim relinquat Maculam, Notha judicatur; sin minus, Legitima.* (2.) ut diu Durabilis esset, & perennaret. *Purpurâ* enim infectæ Vestes, si *Barthio* (lib. 22. Adversar. cap. 20. init.) credimus, nequaquam elui poterant. Quorsum trahit Locum *Esaiæ* cap. 1: Καὶ ἐὼν αἱ ἀμαρτίαι ὑμῶν, ὡς Φοινικῶν, ὡς χιόνα λευκανῶ: quasi illud alioqui factu sit impossibile.

§. 13. (IV.) de *Purpuræ* tandem *Dignitate, Uſu, & Abusu* annecti possent multa: Sed tempus aliquando est, in *Negocio* (circa Caput 1. *Columnæ*, Vela verborum contrahere, & residuam hanc partem doctrinæ evolvere parciore manu.

§. 14. *Dignitas Purpuræ* antiquo ævo omnium maxima semper exstitit, & *Precium* Margaritis æquale, ut ex *Plinio* discimus: ex quo etiam hoc *Elogium* inculcat *Columna*, in jntio statim *Dedicationis Purpuræ* suæ ad *Cardinalem Sannesium*.

nesium, dum ait: Quanti olim & Usus & Precii Purpura fuerit, Amplissime Cardinalis, vel solus Plinius Historiæ suæ Naturalis Libro nono nos docere poterit, cujus hæc conceptu sunt Verba: Nepos Cornelius, qui divi Augusti Principatu obiit, Me, inquit, juvene Violacea Purpura vigebat, cuius Libra Denariis centum venibat; nec multò post Rubra Tarentina. Quam rem aliquantò clariùs exponit Polyd. Virgilius de Rer. Invent. lib. 3. cap. 6.

§. 15. De Usu enim Purpuræ apud Romanos, modò dictus *Virgilius*, ac in specie, quibus illam ibi gestare licitum aut non licitum fuerit, *Alexander ab Al. & Vinnius* ad Instit. Juris (pag. 144.) nos informant. Intellige, vix nisi Imperatoribus, Regibus, Consulibus, ac Magistratibus, aut aliàs lautioribus; quorum Vestes, & Juvenum nobiliorum Prætextæ, ostentatione aliquâ Purpuræ luxuriabant.

§. 16. Hæc, inquam, non minùs in *Imperatorum* Paludamentis, Togæque *Triumphantium*, ut est apud *Juvenalem*, quàm Calceis utrorumque fulguravit; utut tales etiam gestare Mulieribus in usu fuerit. Deque Purpurâ Militari videri *Meursius* potest, in *Mantisâ Libri de Luxu Rom.* (pag. 28.) de Coccineis verò Imperatorum Calceis videatur *Nigronus* (de *Caligâ Veter.* pag. 188. seq.) ac de Calceis eorundem Purpureis, & Cothurnis, simili Fulgore superbientibus, *Baldurinus* de *Calceo Vet.* pag. 94. 151 184.

§. 17. Nec convenientiorem *Regibus* Habitum, quàm Purpureum, tanquam illorum Personâ dignū, *Virgilius* innuit, de *Didone* partim, partim ac aliàs, de Rege *Latino*, canens. Et imprimis Consulibus ac Magistratibus summis familiarem fuisse, *Prudentius* in memoriam revocat; & tropo elegantiam pridem *Claudianus Ovidiusq.*, Purpuram pro Magistratu posue-

posuerunt: quale quid supra etiam (Annot. 2. §. 3.) monuimus. Neque apud Romanos solum Purpura, Regius Habitus habitus est; sed apud alias Gentes etiam: aut Regum Amicis per singularem indulgentiam concessus. Cujus rei Exemplum in *Sacris* habemus *Dan. 5. v. 29 I. Maccab. 10. v. 20.* Deque purpurato Rege Persarum, alicubi tractat *Herodotus.*

§. 18. Adhuc apud Romanos *Lecli* quoque Purpuram instrati, ut ex *Claudio* & *Martiali* discimus. Imò *Fascia Puerperiales* penes Illustres Personas, tincta Purpura, ut nos docet *Celeb. D. Th. Bartholinus* de Puerper. Vet. pag. 36. Quidque sit aut fuerit, in Purpuris Imperatorum nasci, *Barthius* adiri potest, in *Adversariis*, pag. 2383.

§. 19. *Libros* item Purpuram ornatos, apud *Martialem*, ex Eius Locis aliquot colligere est. Eratque *Encaustum*, Atramenti genus Purpurei vel atri, quo Imperatores utebantur, Privilegiis & Epistolis, vel Decretis subscribendis: quod aliis omnibus, sub poena Rebellionis, erat prohibitum, ut ex *Pancirolo* refert *Nierembergius* saepe citatus, ex *Niceta* unam atque alteram Historiam adducens. Dictaeque sunt Literae, Pigmento tali scriptae, Literae Rubricatae, Literae Regiae, Subscriptio Imperatoris, Divina Manus, Sacra Annotatio, &c.

§. 20. Et *Encaustum* ipsum, ab Inurendo: (*Kava* Graecè) unde *Uriculum* dici Latine, *Watsonius* (Theatr. Var. Rer. part. 1. Tit. 2. pag. 3.) memorat. *Encausticeq;* ipsa Ars, quam pictura antiquitus inureretur: cujus Materiam quidem, quomodo haec pararetur, describit *Nierembergius*; Inurendi Modum verò hodie ignorari, *Ludovicus Demontiosus*, in *Erudito* de Pictura Commentario (Architecturae *Vitruvii* annexo) rectè admonet. Fuitque postmodum *Encausti* vox latius extensa, ut hodie Atramentum quoque, & omnem liquorem

rem Scriptorium denotet. Uade Encaustum album, Flavum, Roseum, Nigrum, &c. apud *Nerum* (de Arte Vitrariâ) describi videas.

§. 21. Nec aliud sibi vult vox *Inchiostro* apud Italos, denotans quidem *Atramentum*, quo communiter scribimus; sed corruptim certissimè est ex *Encausti* voculâ enatum. Et de *Chalcographorum Encausto* sic scribit diligentissimus *Sachsus*: (Ampelogr. lib. 2. sect. 9. cap. 1. p. 582.) *Refert Baccius, de Vino lib. 1. c. 21. ex Fæce Vini combustâ fieri Romæ Encausti genus, dum exsiccatas Facis placentulas comburunt, donec inflamentur in totum, subinde in Aquam conjicientes, unde albicantem supernè cinerulam abluant; reliquum, extincti Carbonis instar, contendant, molantq. cum Porphyrite Lapide, ac cum oleo nigrum malaxantes, parent Encaustum optimum, ad Tabulas aneas exprimendas.*

§. 22. Sed hæc de Encausto quasi obiter, occasione *Purpure in Libris*. Imò *Sacro* etiam *Cultu* quasi affectam *Purpuram*, licet colligere ex *Carmine Veterum*; quorum aliqui *Junonem*, *Venerem* alii, vel ipsam etiam *Proserpinam Purpurâ* indutam (in *Verfu*, in quo quidvis licet, quod libet) concelebrarunt. Vel citra *Poëma* etiam, *Trabéa* (τετραβεία) Vestis purpurea dicta est, quæ vel *Diis* sacrabatur; vel *Deorum Vicariis* placuit; *Regibus* nempe, ut antè-dictum. De quâ *Voce* distinctiùs agitur in *Thesauro Latinitatis*, *Clar. Viri, Andr. Reyheri*. Deque *Purpurâ* tam *Mortuorum*, quàm *Mortuos Lugentium*, videri potest *Kirchmannus*, de *Funeribus Romanorum*.

§. 23. Et jam pro declaratione Expositionevè *Capitis 1. de Purpurâ Autoris nostri*, *Columnæ*, restat amplius nil, quàm ut *Abusum* etiam *Purpure* aliquem, lineolis duabus tribus

tribus intinemus. Quem duplicem facio: *Luxuriosum* unum; *Contumeliosum* alterum.

§. 24. *Luxuriantem in Vestibus Purpuram* omnis Romana nobis abundè suppeditat Historia. Cui alias adde Exemplum illius Divitis apud *Evangelistam Lucam*, & ea, quæ hanc in rem doctè affert *Bartbius* in *Adversariis*, pag. 2521. & pag. 2522.

§. 25. Quantumque ad *Contumeliam*: hæc utique SALVATOREM perspicuè afficiebant Milites, Purpurâ, Ipsum induendo, & malitiosè dicendo: SALVE REX JUDÆORUM.

ANNOTATIO XV.

Ad Cap. XII. §. 5.

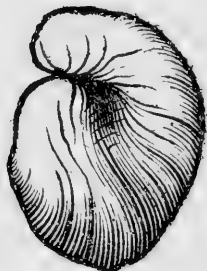
De Conchâ Gibbosâ lapideâ, & Buccino lapideo Columnæ.

Breviarium.

- §. 1. *A Capite I. Autoris ad XII. cur hic saltus fiat?*
- §. 2. *Concha Gibbosa Lapidea Columnæ.*
- §. 3. *Transitus ad Ejus Buccinum lapideum.*
- §. 4. *Descriptio Ejusdem.*

§. 1. IN Antecedentium Contextu aliquo jam-dictū est à me, quare minimè opus habeam, ritè saltem explicato Primo *Columnæ Nostri* Capite, tanquam primariò & ex professo agente de Purpurâ, in reliquis explicandis, similem operam navare, tanquam secundariò ferè, & occasionaliter magis ab *Illo* annexis.

§. 2. Quapropter misso Secundo, Tertio, & sequentibus Capitibus, ad *Duodecimum* ut strictim me convertam, occasionem mihi dant Verba Capitis ejus terminalia hæc, postquam nempe de Conchis Anomiis rarioribus, Vertice Rostrato, actum fuerat: *Huic similem, majorem multo, Lapideam, depinximus in Primâ Parte, nomine Conchæ Gibbosæ.* Per hanc Primam Partem verò intelligit *Observationes Aquatilium & Terrestrium Rariorum*, ubi Concham istam Gibbosam Lapidream describit, suâ manu æri incisam; iconemque ejus affert hanc, quam Ligno sculpi dein procuravi:

Verba ipsa verò piget, quod simul transcribi non curaverim, vel quod transcripta perdiderim.

§. 3. Interim invenio, ex Earundem *Observationum Capite 22.* Descriptionem *Buccini lapidei* me notasse. Quæ quidem ad Concham istam Gibbosam, utpote Bivalvem, non pertinet; nam *Buccinum* est de Genere Univalvium Testaceorum: quia tamen & ipsum *Lapideum* dicitur, ab eodemq; *Autore*, rarò in Bibliopoliis reperiundo, describitur, ex quo olim descripsimus, quicquid ad Ostracologica sua de Purpuris Doctrinæ partes facere visum est: ideoque Lectori non grave erit,

erit, hæc *Laudati Viri* verba, Annotationi huic inserta, libenignem ferre.

§. 4. Hunc in Modum itaque verba sonant: *Levis est, oblongaque Testa, orbibus parum inferiores superantibus, ob illorum rotunditatem, numerum, & parvam incumbentiam: non enim inferiores à superioribus nimis occultantur, ut in aliis observatur, quibus non paulatim, sed statim in acutum desinunt, ventriosi cum sint. Differt ab aliis, quod inferior orbium pars incumbens aliis, limbum exprimit planum, inferiorem Orbem coronantem. Octo definitur anfractibus, se in acutum desinens, brevique rostro alterà parte est. Marinam huic similem testam, sed non eandem habemus, magis ventriosam, eodem modo inferiores orbis limbo coronantem, colore vario; cinereo flavente ac albicante, parum oblongiore Rostro, nec recto. Neapoli frequens in Scopulis: longitudine quatuor pollices aequat. Hæc Columna. Ex Cujus Observationibus pluscula alia porrò conferri poterant. Sed esto tandem hic*

ANNOTATIONUM
In Purpuram Columnianam
F I N I S.

NB. Ad replendum vacuum Spacium:

Locus LIBAVII, de FORNACE Purpurariorum,
cujus superius (Annotat. ad Cap. I. §. 37. & 38.)

mentio facta est,

existans Parte I. Com. Alchem. lib. I. cap. 31. pag. 161.

ita se habet:

Resistendum hic nonnihil est, & in officinis Infectorum
& eorum, qui colores parant, contemplandum Fornaces

cuniculatas, seu in quas per cuniculum agitur calor, aut ignis additur. Plinius lib. 9. cap. 38 scribit: *Venam Purpuream, addito Sale triduo maceratam, fervere in plumbo, modicoque vapore torreri, affusâ aquâ, & ideo longinquâ fornacis cuniculo.* Quæ ratio hujus fornacis fuerit, inquisivimus etiam in Epistolis, & proposito balneo & sicco calore ansam dedimus ingeniis, & cotem porreximus, cui affricta nonnihil acutæ inventionis ederent. Sed relictî hactenus sumus, cum non libenter sese demittant in Sordidas fornacariæ disciplinæ tenebras, né quid inquinamenti trahant. Nos sordidati, atratique jam pluribus furnis, non pigebit denuo perreptare Infecto-riam, & resorptum in os bolum hunc ruminare. Inter omnes fornaces, quarum nobis succurrit species, nullam invenimus aptiorem ad istam cuniculatam formam, Acediâ. Re-vera enim hæc in se accenso ignis calore non fruitur, sed aliis à latere positis ministrat, in quas immittit Spiritum calidum, latere pertuso in cuniculi formam successumque. Tales sanè cuniculos dicimus, cum à latere adiguntur ad aliquid inferendum subducendumve cavi, tanquam ab animali cuniculo, vel gliribus facti. Sed cum longinquæ fornacis cuniculum nominet Plinius, oportet nos non tam brevem constituere, & labra labris proximè jungere, verum collum quoddam interjicere, per quod labens calor ed cortinam plumbeam perveniat debilior. Id dupliciter fieri potest: vel in eodem plano, vel foco inferiore & subterraneâ in cryptâ; sed cortinâ in officinæ pavimento collocatâ.

I N D E X
ANNOTATIONUM.

- I. *De Fabii Columnæ, Lyncei, Personâ ac Scriptis: deq; Academiâ Romanâ Lynceorum, ac hujus Fundatore, Curiosissimo Principe, Federico Cæſio.* Pag. 1.
- II. *De Nomine Purpuræ, aliquibus Ambiguitatibus involuto, & plusculis aliis, circa id spectandis.* pag. 5.
- III. *De Ostro, ejusq; Nomine ac Denominatis.* pag. 14.
- IV. *De Vocis Conchylii Significatu multiplici, & acceptionibus perplexis.* pag. 26.
- V. *De Essentialibus Purpuræ Differentiis.* pag. 30.
- VI. *De Gradualibus Purpuræ Differentiis, & Cocco.* pag. 40.
- VII.

- VII. *De Murice.* pag. 51.
- VIII. *De Purpurisso & Purpurinâ.* p. 54.
- IX. *De Testâ ac Muricibus Purpuræ:
& Operculo ejusdem.* pag. 60.
- X. *De Striis, Testulis, ac Fibris, ad
Testam Purpuræ pertinentib9.* p. 71.
- XI. *De Ætate, Nutritione, Motu & re-
liquis Actionibus Purpuræ.* p. 80.
- XII. *De Carnosis Purpuræ Partibus, ac
reliquis, intra Testam contentis.* 93.
- XIII. *De Actione iterum Purpuræ po-
tiore aliquâ, vel Motu.* pag. 100.
- XIV. *De Purpurariis & Porphyropœiâ,
vel Purpurificio.* pag. 102.
- XV. *De Conchâ Gibbosâ Lapideâ, &
Buccino Lapideo Columnæ.* p. III.

Doctrinæ de
TESTACEIS,

in Ordinem congruum redactæ

Specimen,

TABULIS ALIQUOT

comprehensum;

& non minus connexum cum editis

ANNOTATIONIBUS IN COLUMNAM

DE PURPURA,

quàm cæteroquin inserviturum faciliè

AD CONCHYLIA, ET TESTACEA RELIQUA,

in Conclavibus Principum, ac aliis,

RECTE DISPONENDA,

cum brevi

DICTIONARIO OSTRACOLOGICO,

DE PARTIBUS TESTACEORUM,

Autore J. D. M. Med. D.

Lectori Benevolo.

AD Differentias Testaceorum, à Summo aliquo Genere, ad omnia ima exempla, vel Singularia, methodicè ducendas sic, ut fundamenta distinctionum citra ullam interruptionem doctrinæ per meras Dichotomias, expressè positas, vel faciliè eliciendas, procedant, & non faciliè possit monstrari Testaceum aliquod, cui locus & statio sua quasi, jam non sit intra Methodicam istiusmodi Tabulam præstructa; ad Laborem, inquam, hunc nemo Autorum hucusque, quod sciam, efficaciam ullam se composuit; quod veruntamen non tam Ignorantiæ illorum, Ignaviæ, quàm mirandæ Conchyliorum, quæ passim occurrunt, Varietati, & in varias, Vitæ magis necessarias, distractis Illorum curis tribuo. Sed, si omnes ita cogitare vellemus, qui tandem dissipatæ in mille lacunas Doctrinæ Ostracologicæ ferret auxilium, ad quam exornandam non minùs, quàm prædicanda Magnalia DEI cætera, tenemur? Itaque quò indigestius hucusque in Libris Zoologorum selectis, & tantum non Canonicis, sensi Chaos, & aliquoties Ipse etiam (horis vacantibus) ob suscepti sine successu laboris perplexitatem, indignabundè quodammodo à frustra quæsito ordine digressus sum: eò fervidiùs mihi succrevit desiderium, post sæpe mutatas, atque iterum permutatas privatim Testaceorum meorum Coordinationes, utut plerumque antea mihi relinquerent in animo alios aliosq; scrupulos; tandem eò penetrandi, ut inexplicabilem hucusque visam, Testaceorum Varietatem, tali includerem Tabulæ, qualem (ob paginarum angustiam) in Tabellas plusculas discerptam, nunc sisto hîc: & sisterem certè stipatam subdivisionum subdivisionibus pluribus, nisi (nunc quidem) monstrandi genuinam, doctrinæ sedem, circa Testas à Columnâ (lib. d. Purp.) allatas præsertim, potior cura esset.

OSTRACOLOGIÆ

in ordinem redactæ

TABULA I.

[referenda ad Annotat. IX. §. 4. in Columnæ Librum de Purpurâ.]

Testæ vox, prout Naturalibus Rebus tribuitur, & inde TESTACEA Animalia, (Græcè ὀστρακόδερμα) dicuntur vel

1. Impropiè, de Rebus, spectantibus ad

Viventia: & sunt, e. g.

Clypeus Testudinis Marinæ quadrupedis:

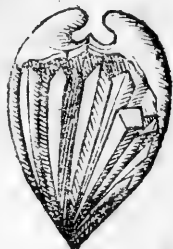
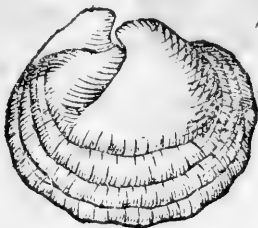
Nidus Avium, seu Congelamen durum, Concavum, Tragacanthiforme, marinis Indiæ Scopulis impactum, in Offam, delicatulis Procis desideratam, resolvable, Germ. Vogel-Nest.

Tubuli Vermium, ex Limo Maris indurato, seorsim aut super Coralia, Ostreas, Conchas, &c. quibus superincrescunt, exstantes.

non-Viventia:

Testacea Petrefacta: de quibus vid: *Colum. c. 16. §. 5.*

Nuclei Lapidici, Testularum Concavo sub Terris conformes facti; falsòq; pro Iphis Testis petrefactis habiti. Qualis est apud *Col. c. 16. Concha Fasciata*, *Gemma à concretionè repleta*: hâc figurâ:

* 2

TAB. II.

TAB. II.

[*Referenda ad finem Tab. prioris.*]

Testacea propriè dicta, in Genere Animalium,

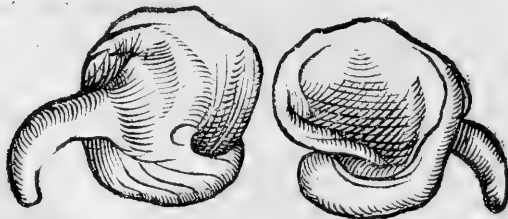
Pedestrium, sunt; quotquot in Ovis adhuc, putamine duro cinctis, ante exclusionem sui delitefcunt. Fœtus nempe

{ Avium omnium: (Vespertilionem si exceperis) &
 { Quadrupedū quorundā, e.g. Testudinis, Crocōili.

Natatiliū, sunt à Piscibus, Crustatis, & Mollibus distincta, omnium famosissimè dicta, TESTACEA, exstantia vel

{ Confusim: *Testacea varii generis, in Massam compacta Lapidream* aut *Sabulosam*:
 { distinctim, Generis vel

{ Incerti aut dubii: qualis videtur esse *Concha Exotica, Vertice muricatum* (intellige turbinatum) *intorto, Column. de Purp. cap. 19.* Ex contextu enim *Autoris* præcisè non liquet, Univalvi-

busnè, an Bivalvibus annumeranda sit?

{ Certi ac determinati: de quo vid. TAB. III.

TAB. III.

[Referenda ad finem Tabulae praecedentis.]

Testacea Certi generis, dividuntur in

Univalvia (Μονόθυρα) Orificii

liberè patentis in

Longitudinem, { παραλλήλως, Penicilli Marini: nisi
potius ad Tubulos Vermium,
TAB. I. notatos, pertineant.
Pyramidaliter, Dentalia.

Latitudinem

Lepades vel Patelle, à patendo dictæ: quæ vel
veræ, & κατ' ἐξοχήν Lepades (speciei multi-
plicis) partim

Mediocris: e. g. *Lepas Exotica variegata*
Column. de Purp. c. 6.

Parvæ, e. g. *Lepas nova*, Myrti Morbus: *ibid.*

agriae vel sylvestres: *Aures Marinae*: Fulgore
{ *Opalin-argenteo*, foraminibus pertusæ, di-
ctæq; *Columna*, c. 18. §. 3. *Aures Veneris*:
nullo, & fusca potius: *Aures Marinae Beko-
nii* (lib. 2. Aquat. fin.) nisi potius Oper-
culum quodpiam sint.

& Plurivalvia, (Πολύθυρα) vid. TAB. X.

Strictioris: vid. TAB. IV.

Goncha Natatilis: vid. TAB. IV.

TAB. IV.

[refer ad Terminalia Tabula prioris.]

Testacea Univalvia, Orificii }

{ Liberè patentis in

{ Longitudinem

{ Latitudinem:

{ *Lepades* - - - - }

{ *Concha Natalis* *Nesiodus minima*, *Persica dicta*

{ *Recentiorum congener*, *Column. de Purp. c. 18.*

vid. TAB. III.

Strictioris: vel

{ Sine Turbine, aut Testæ reduplicatione manifestâ:

{ *Conchæ Veneris vera*: quarum multæ differentiæ.

{ *iisdem Analogæ* quædã, & Turbinatis accedentia vel
planè non: e. g. *Concha utroque latere se colli-*
exotica, *Column. c. 20.*

quadantenus, h. e. ductæ iutùs Spiræ vestigium
foris aliquod prodentia: *Conchæ & Conchule*
quasi-Conchæ Veneris, (plerumque albæ.)

cum Turbine, aut Volutâ spirali manifestâ, *Turbinata*:
de quibus vid. TAB. V.

TAB. V.

TAB. V.

[refer ad Tabula præcedentis finem.]

Turbinata distribuenda videntur summè, in

Ventre carentia: qualis est præfens *Voluta*, utrobivis aperta (lapidea potiùs) nullibi aliàs descripta:

& Ventriosa: quorum aliqua Turbinem suum

absorbent, & in se convolvuntur, e. g. *Nautilus Indicus major*, margaritali vel opalin-argenteo splendore:

manifestant, in Testæ latere

utroque (supernè ac infernè) *Cornicula Lacus Plænensis-Holsatica*,

alterutro saltem (familiarissimè) Ventrem gerentia vel

Orbiculatum ac breviorè

Ovalem circiter, superficie externâ

 Inæquali: vid. TAB. VI.

 Æquali, vel glabrâ.

Cochleatum, & limbotenus præsertim ampliatum: vid. TAB. VII.

Oblongiorè vel Elongatum: vid. TAB. VIII.

TAB. VI.

TAB. VI.

[refer ad terminalia Tabula precedentis.]

Turbinata Ventriosa, Turbinis manifesti in alterutro Testæ latere, Ventris sui Ovalis Superficiem Inæqualem habentia, protuberant vel in

Apices, aut Processuum exstantium stricturas, formâ

Muricum vel Aculeorum, Muricata,

{ Simpliciter talia:

{ Mixtim talia, h. e. vel

{ Muricato - Striata:

{ Muricato-Rugoso-Striata: qualis est præsens

Purpura Column, de Purp. cap. 1.

Verrucarum vel Tuberculorum: Verrucosa,

{ Simpliciter talia:

{ β.

Mix.

α.

β.

Mixtim talia: h.e. vel

{ Verrucoso - Rugoso - Striata.

{ Verrucoso - Rugosa:

{ Verrucoso - Striata:

Productiones humiliores, per longum latumque Testæ
protenfas, formâ

{ Rugarum: *Rugosa*

{ Simpliciter:

{ Mixtim, Rugoso - Striata.

{ Striarum, rectâ deorsum, rectavè transversim, vel
obliquè, vel cancellatim, reticulatimvè proce-
dentium; Striata

{ Simpliciter:

{ Mixtim; Striato - glabra: aut rectius, semi-
striata, & reliquam partem glabra vocanda:
eaque duplicia: vel

{ Fasciâ spiraliter ambiente cincta:

{ non-Fasciata.

**

TAB.VII

TAB. VII.

[Refer ad lin. penult. Tabula V.]

Turbinata Cochleatim, vel limbotenus præfertim ampla & Ventriosa; aut brevius, *Cochlea* (tam Marina, quàm lacustres, & aliæ), sunt vel Turbine

{ Compacto, & constipatiore: Volutæ Superficie externâ
/ Inæquali, & protuberante plusminus in

{ Apices

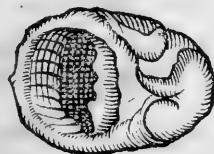
{ Muricum vel Aculeorum: e. g. *Cochlea Sessilis rubra corniculata*, vel 4. processibus repandis, in imo Spira ambitu donata.

{ Verrucarum, vel Tuberculorum.

{ Productiones humiliores

{ Rugarum: *Cochlea Rugosa*.

{ Striarum: e. g. *Cochlea Marina Exotica marmorea Columnæ*, de Purp. c. 10.

{ Æquali vel glabrâ.

{ Distinctius emisso, & velut per Sulcum spiralem profundius insculptum à prioribus dignoscendæ: limbo Orificii vel

{ Comuni, & nihil extraordinarii habente: iterumque in Superficie externâ vel

{ Inæquales, protuberantes partim

{ Apicibus, Aculeatis aut Verrucosis:

{ a. | β. | γ.

Pro-

α. β. γ.

[Productione humiliore,

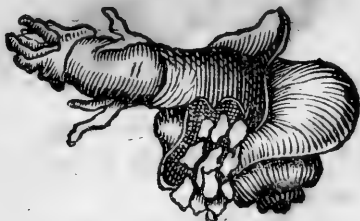
{ Rugarum:

{ Striarum: e. g. *Cochlea Terrestris Turbinata* &
Striata Column. c. 9.

Æquales & glabræ.

extraordinario, aut minùs in reliquis usitato, Elatiore
nimirum, & velut in Pinnae vel Aures amplè laxato:
qualis est *Cochlea Ianthina*, apud *Columnam de Purp.*
cap. 2. descripta, utpote cujus Testa tenuis, tribus Volu-
tis Constans, Limbo circa Umbilicum effertur admo-
dùm, quod in aliis Cochleis non observatur.

TABUL. VIII.

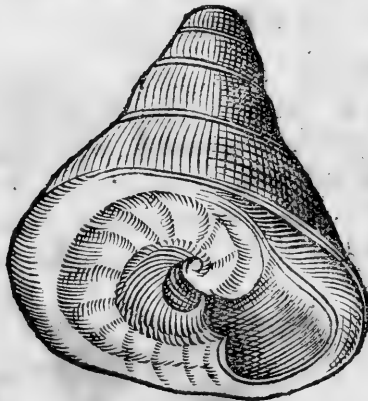
[Refer ad Tab. V. lineam ultimam.]

Turbinata Ventris Oblongioris vel Elongati, sunt acceden-
tia ad formam vel

Triangularem: eamque vel quasi

{ Conicam, Apice Turbinis constituto in

{ Summo, (vel stricto Testæ acumine) e. g. *Turbo*
Exoticus Umbilicatus Column. de Purp. c. 3.

Imo, vel Basi: *Concha multa Persice*, pulcrè macu-
lata, *Voluta Spirâ totâ in planam plusminùs*
basin collectâ.

Pyramidalem plusminùs: Ex quibus omnia quidem
Apicem clausum Turbinis in summo, Orificiumq; a-
pertum in imo, vel Basi habent; sed aliter contrâ
discrepant, ita, ut Orbes eorum convolvantur vel

{ More Communi Turbinatorum, in sinistram
{ partem: Ea; tùm

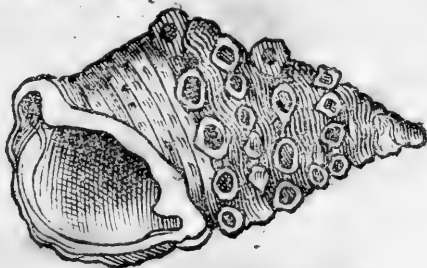
{ Muricata:

{ $\beta.$ } $\gamma.$

Ver-

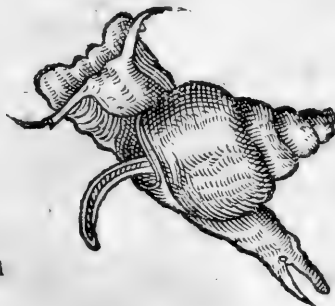
a. β. γ.

Verrucosa: quale est *Buccinum Exoticum parvum*
Columna, de Purp, c. 5.

Rugosa..

Striata: quorsum fortè spectabit *Buccinum par-*
vum nostras, (h. e. Neapolitanum) Columna, c. 4.
dictum..

Contrario modo, in
Dextram: e. g.

Turbines Terrestres duo, non descripti (anteà) mo-
nente Columnâ de Purpurâ,

{ *Major, cap. 7.*

{ *Minor: ibidem.*

Cylindricam: vid. TAB. IX.

TAB. IX.

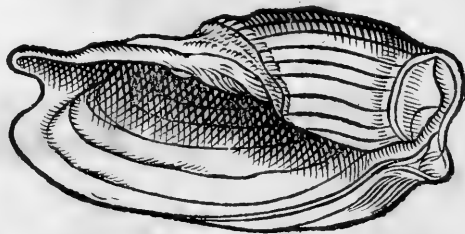
[Referenda ad finem precedentis.]

Turbinata Cylindrica, Turbine

non prominente multum, quin compactiore, superfici
ciei externa

Inæqualis

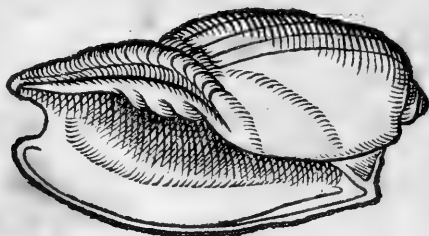
Rugoso-Striatæ: e. g. *Concha Natatilis Nneſwðns*
Column. de Purp. c. 18. §. 5.

Striatæ.

Æqualis, vel Glabræ.

distinctius emisso: e. g. *Concha Natatilis Nneſwðns altera*
Column. l. d.

TAB. X.

T A B. X.

[refer ad Tab. III. & ad Annotat. in Columna de Purp. c. XI.]

Testacea Plurivalvia (πολύθυρα) sunt vel

Bivalvia (ultra quod Genus, cum Univalvium Genere, Au-
tores vulgò non feruntur) Testasque habent vel

Paris Latitudinis, aut ordinariæ Commissuræ; dupli-
citer; Vel enim incrustantur Testâ

(determinatò, ac constanter in omnibus speciebus,
utrâque Concavâ: Superficie externâ vel

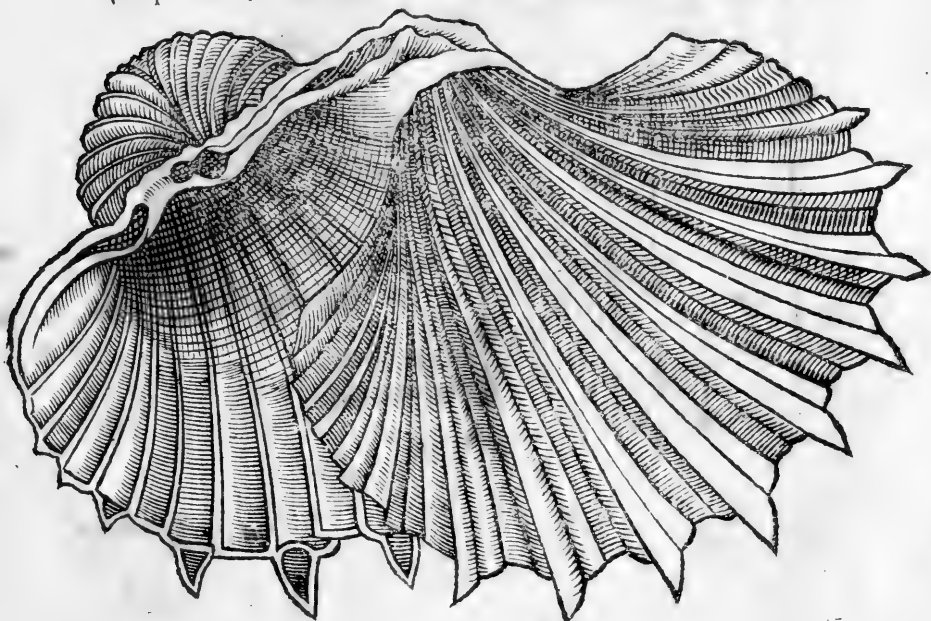
Exasperatâ

Muricibus

(Simpliciter: *Bivalvia Muricata.*

Mixtim: *Muricato-Striata*; qualis
est *Concha Exotica*, margine in Mu-
cronem emissa, Column. de Purp. c. 17.

a. b. γ. δ. ε. ζ.

α. β. γ. δ. ε.

ζ.

Verrucis:

Rugis:

Striis: iisque vel

integrè excurrentibus:

(rectâ deorsum:

obliquè aut transversim:

reticulatim.

fractis, & Imbricem velut constituentibus vel

(Simplicem, e. g. in *Conchâ Striatâ lapideâ imbricatâ Specûs Baumannicæ*; cujus, Saxeo frustulo adhuc immersæ, est hæc figura:

duplicem:

triplicem.

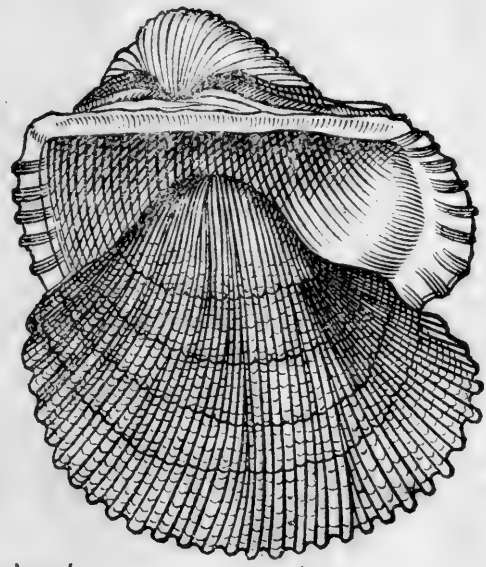
ζ.

α. β. γ. δ. ε.

quadru-

α. β. γ. δ. ε. ζ.

quadruplicem: qualis esse videtur *Concha Πολυλεπτογύγλυμο* *Columb. de Purp. cap. 11.*

Glabra!

concavâ unâ, planâ verò alterâ, *Pectinum Species* quasi omnes.

indeterminatò ac inconstanter, nunc cavo-cava, nunc cavo-planâ: *Ostrea*, utpote quarum Testa superior quidem semper, aut in omnibus, Concava est; inferior non item: quin nunc concava plus minùs, nunc planè etiam Plana. Et inter plurimas *Ostrearum* differentias ãst hæc, quod aliæ sunt magnitudinis

{ Ordinariæ mediocris; *Ostrea Communes*, (quæ volâ, digitis dæmtis) tegi possunt:

α. β.

γ.

extra-

α.

β. γ.

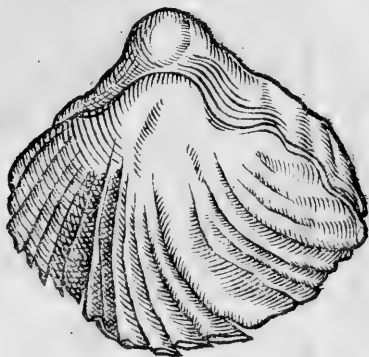
extraordinariæ,

(triplo aut quadruplo majores: Tunderenses (Hollaticæ) quædam: dictæ *Regia*. enormiter magnæ: e. g. *Ostrea Indica*, *Gottorpium translata*, 8. pedum in ambitu, pondere 467. librarum; de quâ vid. *Olear. Camer. Got torp. Tab. 29. num. 6.*

Imparis Latitudinis, ita, ut majoris unius vertex superemineat minori alteri, illamq; quasi in se recipiat, dictæ apud *Columnã Anomia*, vel irregulares; de *Purp. cap. 12. 13. 14. 15.* Quarum aliæ sunt Vertice

Imperforato: *Concha Anomia altera Striatã* *Τελλοε* rarior, *Column. c. 15.* certò talis

major: talis nempe;

minores similes, *Avellanæ nucis* magnitudine: vid. *Column. de Purp. cap. 15. §. 3. seq.*

α.

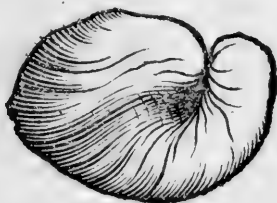
β. γ.

in

a.

3. γ.

incerti utcunque ordinis, *Concha Lapidea Gibbosa Columnæ*, *Observ. Aquatil. & Terrestr. pag. 52. & Cap. 12. de Purp. §. 5.* Incertum enim, ex effigie, an ad Univalvia, vel Bivalvia, (quod tamen verisimilius) pertineat.

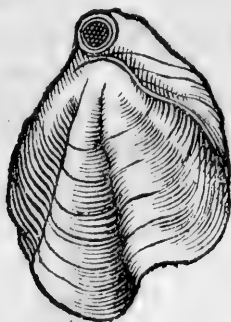

Perforato: varia:!

Undosa simpliciter: *Concha Anomia*, IV. *marginè Undosa Columnæ*, de Purp. c. 14.

Undoso-Rugosa: *Concha Anomia altera*, vel *Neptunia major imbricata*, *Column. c. 13.*

Rugoso-Striata: *Concha ravior Anomia*, *vertice rostrato*, *Column. c. 12.*

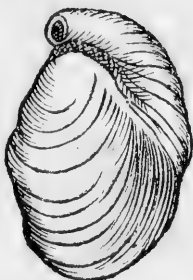
*** 2

Stria

α.

β.

Striata: e.g. *Concha altera Anomia Imperati*, *Column. de Purp. cap. 12. §. 5.*

PLURIVALVIA in specie dicta, h.e. Testis, duplici pluribus instructa: iisque vel

tribus circiter aut quatuor; quò referenda, quæ veniunt nomine *Concharum Anatiferarum*:

pluribus sæpe etiam: *Balani aut Glandes*; quarum aliæ

{ Majores, aliæ Minores:

{ Nudæ, aliæ Arundini, Tignis, Mytulis, aut rebus aliis innatæ.

Sequi-

Sequitur,
Coronidis loco,
D I C T I O N A R I U M
O S T R A C O L O G I C U M,
potissimas Animalium
T E S T A C E O R U M
P A R T E S
exhibens,
ac olim fusiùs edendum.

A.

Aculei: Prominentes acuti Processus Testarum. *Columna* de Purp. c. 1. §. 21: *Impropriè Buccino Muricis nomen impositum videtur, propter Aculeatos sive Muricatos Orbes & extuberantes, quos habet Purpurarum genus. Unde patet simul, pro Aculeis etiam dici Murices. Col. l. d. §. 24: Aculeis, qui alio nomine Murices vocantur. Et §. 27: Aculeis illis, sive Muricibus longis, caret. Diversitas illorum unde sit, de eo actum vide superiùs, Annotat. X. ad Col. d. Purp. §. 11.*

Ambitus: Determinatio Patentioris Testæ, aut Limbus extremus. Column. de Purp. cap. 6. §. 1: Lepas hæc (Exotica variegata) magis cava, rotundiore ambitu, nec in angulos desinens. Iconemque adducit talem:

Anfractus: communiter Volutæ Spirales Turbinatorum: rectius distinctiones annuæ, formâ arcûs aut semicirculi eminentioris, in Testæ Volutâ hinc inde; ortæ ex Limbis singulis, qui crescenti Animalculo quotannis superadduntur, ut ætas illius non obscurè exin cognosci possit. Dicunturque Anfractus proin, quod juxta longitudinem Testæ hinc inde ex Voluminibus Testæ eminendo, eandem quasi infringant, hoc est, quoad partes, quæ singulis Annis ab Orificio amplo accreverint, distingui faciant. Confer etiam Vocem,

OSTRACOLOGICUM.

Limbus. Columna de Purp. cap. I. §. 31: *In exiguis quandoque plures Orbium Anfractus observavimus: quos deinde atteri ob tenuitatem, aliis supercrescentibus, censemus, ob Animalis Voluntationem, & Testa imbecillitatem.* Priori modo tamen *Anfractus* vocabulum *Autor*, de Purp. cap. 9. §. 1. adhibet, de Cochleâ Terrestri Turbinatâ loquens: *Quinque constat Anfractibus.* Hancque dat imaginem:

Anus: Meatus Excretorii orificium vel apertura, per quam excrementum ejicitur.

Apertura: Orificium amplum Testæ; præsertim Univalvium.

Apex: Terminus Testæ in stricturam prominens, tam quoad alterum Extremum, Orificio oppositum; potestque dici Acuta vel stricta Testæ Summitas: quàm quoad Latera, Muricibus exasperata, in Turbinatorum præsertim genere; dicunturq; Aculei.

Appendices: Epiphyses, (quasi dicas, Adnascentiæ) Adnatæ aut prominulæ partes, tam duræ, ad Testam, quàm molles, ad Carnem Animalculi pertinentes. Column. de Purp. cap. 2. §. 2: *Appendices habet (Cochlea Ianthina) binas, quarum altera exterior major, &c.* Icon relata est sub titulum *Glandis.*

Armatura: Crusta tenuis metallica, fulgore Auri, Orichalci, aut Ferri, in convexo Testarum quarundam (lapidearum, ut videntur, conspicua, superinducta ipsis ex congelamine

DICTIONARIUM

mine Halituum subterraneorum, resolutæ cujuspîam Rei metallicæ feracium.

Articulus: Testæ Bivalvium ea pars, quâ unâ alteri per modum Ginglymi committitur. Confer titulum, *Ginglymus*.

Aures: Propriè aliàs organum Audiendi. Sed quia Auris humana, & aliorum Animalium, concavo modo structa, foris protuberat; hinc tropicè in Ostracologiâ Auris dicitur tenuis, brevis, lata, Testarum quarundam Epiphysis: quæ planior est in Pectinibus; concava etiam in aliis.

B.

Brachium: in Homine quid sit, notum. In Piscium doctrinâ, eorum Pinnae aliquando Brachia vocantur, ob usûs similitudinem; inque Phytologiâ, Rami majores Arborum, ob quandam similitudinem Figuræ: In Technicis item Brachia Ballistarum, sunt arcuati earum processûs, qui chordâ intensâ adducuntur. Hic verò Brachia, (aliàs *Cirri*) vocantur Eminentia longæ carnosæ, digitorum more divisæ, in acutum tendentes, Nautilo, Polypum æmulanti, proprii; interpositâ ipsis Membranâ, instar Palmipedum.

Byssum, aut Byssus: Textura ex Lino vel Serico subtilis aliàs; eademque Purpurea, preciosissimaque olim: in Ostracologicis verò, ob quandam Coloris æmulationem, Lanugo vel Villi, ex commissurâ strictiore Pinnarum (quæ sunt species Testaceorum Bivalvium) progerminantes, quâ parte Terris infixæ hærent. Et videtur esse Musci purpurei species aliqua. Confer Vocem, *Fibra*.

C.

Cacumen: Constricta in angustum Testæ Turbinatæ Summitas. *Column*, de Purp. cap. 3. §. 1: *Differt* (Turbo Exoticus)

ticus) quod obtusus sit Cacumine, circa medium tenuior; deinde aenea Nolæ effigie in latitudinem se diffundens.

Callus. Duriuscula portio Carnis Testaceorum.

Canales, Canaliculi: Longiusculi, stricti, & concavi Proecessus Testarum, *Tubuli* aliàs; de quibus suo loco vide.

Caput: (1.) Anterior pars Carnosæ Cochlearum, Turbinatorumque aliorum Substantiæ, quâ lambendo corpora alia, in eorum superficie se firmant, loco per eandem moventur, & post leves attactus extraneos, nunc retrahunt se intra Testam, nunc iterum se proferunt. (2.) Summitas angusta testæ. *Column. de Purp. cap. 15. §. 1: Alterâ parte, quâ Valvæ in caput prominet.*

Cardines: Concavo-convexæ Bivalvium Portiones, in parte crassiore Concharum suarum, quâ junguntur, & mutuò sibi inarticulantur, more Cardinum, in Januâ Aedificii. Conferatur *Ginglymus*. *Column. de Purp. cap. 11. §. 1: Pluribus hæc Testa (Conchæ πολυλεπτογγλύμυς.) notis ab aliis Conchis differt, propriamq; habet notam, innumeram Seriem exiguorum Cardinum, rectâ per obliquum lineâ, & admodum longâ, Testæ connexum, efficientiam.*

Caro: In genere, omnis mollior Substantia Testacei Animalis, quæ testæ includitur; in specie verò fibroso-fungosa, succi saluginei, Ventremque solventis plena; distincta à partibus itidem mollibus quidem, sed Venosis aut Nerveis, aut etiam excrementitii quid exhibentibus. Hæc Caro (specialiter sumta) sicut Colore variat; ita *Flavicans & maculata Purpura* est, teste *Columnâ de Purp. cap. 1. §. 33.*

Cervix: In Homine, Colli pars posterior. In Turbinatis, Dorsum veluti Carnosæ partis, extra Testam prominentis proximè post Cornua. *Column. de Purp. cap. 4. §. 1: Cervix*

(Buc-

(Buccino parvo) *crassa est, lata; in cujus lateribus cornicula.* Imò in Testâ Bivalvium idem, quod productio ejus longiuscula, circa locum commissuræ vel cardinis. Ita enim *Column.* c. 12. §. 3. de Conchâ rariore Anomiâ: *Collam, Cervicemque totam, qua longior est, atque acutior, prominetque, supra cervicem alterius diffundit, ut infra illius Collum, altera Cervix connectatur.* Icon ex *Autore* sub Vocem, *Vertex*, inferiùs relata est. *Idem*, in fine Cap. 14. *Omnes (Conchæ Anomiæ) cervicem habent perforatam.*

Circuitio: vid. *Voluta.*

Cirri: In Homine, Capilli inordinate aut negligenter contorti. In Nautilo, Eminentia longæ carnosæ, quibus expansis, Membranaque interpositâ succinctis, inter navigandum sive pro Velo, sive pro Gubernaculo utitur. Confer *Brachia.*

Clathrum: Opus cancellatum naturæ, quo Lineæ Testarum reticulatim componuntur. *Column.* de Purp. c. 10. §. 4. *Quæ (Testa Cochleæ Marinæ Exoticæ) Clathrata Lineis erat per rectum & obliquum.*

Clavi: Muricum, vel Concharum aculeatarum cuspides, longitudine dispares. *Column.* de Purp. cap. 1. §. 27: *Non omnes illius generis Testæ, longioribus Clavis horridæ observantur; sed brevibus admodum Tuberculis.* Inde *Claviculati Orbis* Eidem (ibid. §. 31.) id est, Aculeis armati.

Cochlea: in modum Partis (durioris, à carnibus distinctæ) sumta, est Testa Turbinata, ampli brevisque Ventris, Orificio patentiore, Turbine in seipsum reducto potius, quàm longius emisso. *Column.* de Purp. cap. 10. §. 1: *In anteriore & rotundâ parte Cochleæ, observantur denticuli plures (in Cochleâ Marinâ Exoticâ Marmoreâ.)*

Collum:

Collum: in Homine Pars, inter Caput ejus, Truncumque sita. Pro quo Capite dum anterior carnosâ Testaceorum portio sumitur, reliqua proximè huic succedens, etiam si & ipsâ Ossibus, Tendinibus, Musculis, & Vasis amplæ Cavitationis destituta sit; ob analogiam tamen Connexionis, Collum appellatur. In Testâ item, longiuscula productio Commissuræ. *Column. de Purp. c. 12. p. 3: Altera Concha (Anomiæ) pars oblongior est, Collum super cervicem alterius diffundit.*

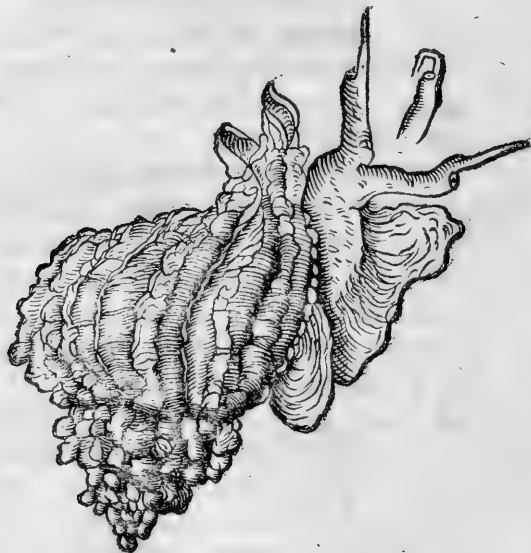
Columella: tanquam parva Columna; Firmamentum medium, & velut Axis Testæ turbinatæ, circa quem Orbes, vel Spiræ Circuitus convolvuntur, respondens in Architecturâ Scapo longo Scalæ Cochlearis, cui gradus singuli, spirali ordine infixi hærent. *Column. de purp. cap. 10. §. 1: Hiatus (Cochleæ Marinæ Exoticæ Marmoreæ) non rotundus; nec d. Columellâ, ut in aliis, definitur; & cap. 18. fin: Lunata sunt in extremo Columella ad Lingvæ usum.*

Concha: in modum Partis sumpta, idem quod durior Testacei Animalis Pars; nimirum Testa. *Column. de Purp. cap. 1. §. 4. ex Plinio: Vescuntur Conchyliorum carnes, quorum Conchas complexu Crinium frangunt. Et §. 14. ex Eodem: Conchyliorum firmissimas Conchas.*

Cor: Purpuræ Cor idem cum Hepate aut Papavere ejus esse statuitur, ut ex *Annotat. 12. §. 18. patet.*

Corniculum: tanquam parvum Cornu; Processus nempe in Turbinatis, (præsertim de Cochlearum genere) geminus, vel Prominentia carnosâ, mollis, teres, antrorsum sita, retractilis iterum ad levem contactum, dum obvium quidvis facilè, tanquam digitis palpant; Oculoque, ut videtur, supernè aut in medio insignita. *Column. de Purp. cap. 1. §. 33: Hujus quidem (Purpuræ Cornicula) in acutum desinunt; &*

Oculi non in summo, ut in Terrestribus (Cochleis) sed supra medium Corniculorum observantur, ubi Cornicula veluti ressecta, per longum tenuiora efficiuntur. Et cap. 4. §. 1: In cujus (Cervicis, Buccini parvi) lateribus, Cornicula, ut in Purpurâ diximus, in medio veluti ressecta, in quibus Oculi &c. Vel etiam, nisi planè Processus hos retrahant Purpuræ, occasione datâ sibi cuspisiam offendiculi; spontè interdum eosdem, ob alium finem, leniter incurvant: ad Oculos, in medio sitos, protegendos videlicet. Ita enim Autor noster, de Purp. c. I. §. 33: Oculos verò aliquando tueri Corniculis, supra illos incurvatis, ut in picturâ notatur, observavimus.

CORNIA: Cochlearum generi ferè propria, ut modò de Corniculis est dictum. Doctissimus Schwaammerdammicus videtur

detur statuere, Cochleas terrestres minores (quales in Holsatiâ etiam per frequentes sunt) cornuum istorum commixtu, coire: & lacteum Liquorem ex eorundem cuspidibus sponte exsudare Cochleas Vinearum edules, tempore Veris, observavit aliquando, mihi que retulit *Dn. D. Sebaldu Scholtz*, Medicus Vratislaviensis.

Cortex: Crusta limosa indurata, Testis externè innata, diversi in diversis Testaceis Coloris; quem genuinum eorum non esse, sed sub eo latere alium, plerumque splendoris opalini, jam supra dixi, (*Annotat. IX. §. 7.*) *Column. de Purp. c. 1. §. 27*: *Cortice rugosiore, colore fusco aut cinericeo, velut Limo obducto.* Et cap. 3. §. 2: *Cortex superior (Turbinis Exotici) rugosus, candicans, ad pallidum vergens, maculis variegatus. &c.* Confer, *Crusta.*

Crinis: in Homine quid notet, notum. In Historiâ Ostracologicâ verò notantur hac voce cum primis duo: (1.) Fibræ muscosæ & purpurascens, Ostreis adnatæ, illaque, tanquam Lanugo quæpiam, ambientes. (2.) Fibræ nervosæ Polyporum. *Column. de Purp. c. 1. §. 4.* ex Plinio: *Vescuntur Conchyliorum carnes, quorum Conchas complexu Crinium frangunt.*

Crusta: duo significat hic loci; (1.) *Corticem* paulò ante dictum, seu limosas Maris Sordes concretas in Testarum superficie, firmiterque adeò iisdem insidentes, ut non tam limâ ubivis auferri possint, quàm mersione in liquoribus acidis & corrosivis, blandovè horum illitu opus sit, siquidem nativus politusque Testæ color, subtus absconditus, effulgere debeat. (2.) *Opercula*, Turbinatorum orificiis transversim innata, sub quibus Carnes eorum per hyemem delitescunt. Vide *Operculum*. (3.) *Corticem Semilapidum* in Conchiâ La-

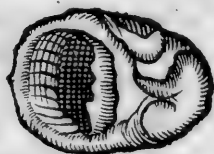
pedeâ, *Column. de Purp. c. 16. §. 3:* qui ait: *Tota terreâ Crusta, & veluti sordida, Colore Ochreæ foris est. &c.*

Cuticula. Quo respectu *Perlis* vel *Margaritis* tribuatur in ipsarum genesi, pulcher & notatu dignus locus est *Anselmi Boetii* lib. 2. de Lapid. & Gemm. cap. 37. (pag. 167. 168:) ubi hæc scribit: *Ex Conchis Margaritas exemi complures, ac deprehendi, in Animalis corpore nasci ex eo Humore, ex quo Testa Conchæ excrescit. Humor enim ille, Testæ adherens, quia ex terreo viscoso, ac exactè in minima (ab Aqueo Animalis humore) resoluta constat, siccescit paulatim, & induratur, ac certo tantum tempore, non semper, ab Animali pro Testæ fabricâ eructatur. Hinc fit, Conchas multiplici constare Cute, dum posterior exsiccatur, priusquam nova adjiciatur. Dum humor ille ab Animali morboſo eructari & expelli non potest, ac in Corpore heret, detineturque, si ibidem exsiccetur, rudimentum atque initium fit Margaritæ; quæ adjecto sæpius novo humore, eoque exsiccato, cute subinde novâ augetur, ac in Unionem abit, non secus, quàm in Fellis Vesiculâ, & Urinæ Vesicâ lapides generantur. Quorum materia, quæ per Urinam expellitur, dum in Corpore Vesicæ detinetur, ibidem exsiccatur, & in lapidem abit. Hoc modo Bezoar in Capris Indicis, multis Cuticulis generatur.*

D

Dentes Denticuli: (1.) *Spinosæ Testarum eminentiæ;* breves præsertim, & æquali longavèrie, in Ambitu illarum positæ. *Column. de Purp: cap. 15. §. 1:* *Et senis striis, totidemque strigibus in singulis Lobis, quibus margines denticulata fiunt, insecta* (*Concha Anomia, τεῖλοσ* dicta.) Icon reducta habetur ad Vocem, *Striges.* (2.) *Eminentiarum intimiores quædam, acutæ, rugosæ, humiles, ubi scil. Testa aliqua (Turbinata præfer-*

praefertim) ex ampliore Ventre strictior redditur, & in Rostrum acutius angustatur, ut inde quasi Plicæ quædam breves resultent, acutangulæ, quæ *Dentes* similitudine quadam appellantur. Vel brevius: Crenæ acutiùs prominentes in Aperturis Testarum quarundam; ut videmus in Conchâ Venerêâ; nec non in Cochleâ Marinâ Exoticâ Marmoreâ apud *Columnam de Purp.* c. 10. §. 1. dum ait: *In anteriore & rotundâ parte Cochleæ, parum infra extremum, observantur Denticuli plures elati.* Et hanc Iconem addit:

Dorsum: (1.) Pars Testæ maximè eminens in Convexo ejus; tam Univalvium, quàm Bivalvium. (2.) Pars superior carnis, ad Caput Purpuræ, ac Turbinatorum aliorum pertinens, inter Cornicula ac Testam.

E.

Echinus, Echini: Superficies Testæ, Aculeis pluribus exasperata. Vel & Aculei ipsi.

Excrementum: Humor crassus, Fœculentus, qui post Alimenti digestionem, ut inutile quid, per Meatum peculiarem ejicitur.

Excretorius Meatus; Pars concava intra Carnem, quâ Excrementum egeritur.

Exocha: Striæ Eminentes. Ἐξοχή, Eminentia, Acies. Unde vulgatum illud, καὶ ἔξοχόν, per excellentiam: inque
 Archi-

Architectonicis Pars aedificii quaedam, quæ protuberat, Exocha dicitur.

F.

Fascia: Eminentiores, aut etiam depressiores partes Testæ, disparis latitudinis, imò vel Maculæ saltem etiam, obliquo longo ductu illam ambientes vel integrè, vel interruptim. *Column. de Purp. c. 1. §. 27: Et Fasciis distincta oblique Purpurascensibus.*

Fauces: (1.) Ingressus in concavam partem Testæ, vel Orificium ejus, præsertim in Turbinatis, per quod Carneæ Animalis Moles se foras proferit. (2.) Foramen rotundum Limbi carnei, quo alimentum de Scopulis suctum, in Ventrículum demittitur; de quo vide supra, *Annotat. 12. §. 7.*

Fibra: Stamina minuta, competentia Testis tum per se, tum per se, accidens magis, quod foris saltem adnascantur. *Per se*; intelliguntur Testarum Stamina radicalia, ex quibus Testulæ, & ex his Testa demùm contextitur, ad mentem *Stenonis*, supra, (*Annotat. X. §. 7. & seq.*) expòsitam. *Per accideas*; Villi, seu germina muscosa, Crinis aut Lanuginis instar, Ostreis obnascentia; quæ proin optimæ censentur: ut & Venetiis in Chamis plurimis observavi, multas earum, eodem Musco villosa coherere, tanquam junctim hac ratione nidificassent. Inque Pinnis præcipuè Stamina talismodi progerminant; quæ peculiariter *Byssus* appellantur. Vide etiam supra, sub literâ B.

Fimbria: Pars Testaceorum, oblongè-turgidula aut eminens utcunque (sicut Fimbria in Veste) ultra superficiem reliquam seu Testæ, seu Carnis. *Testa* quidem, e. g. in Conchis Venereis plusculis: *Carnis* verò, e. g. in genere *Lepadum*,

OSTRACOLOGICUM.

dum, quæ Carnosam emittunt, extra Testæ suæ ambitum, Corporis sui Fimbriam, eamque expandunt, cum Saxi hærent; solutæ verò eandem iterum retrahunt.

Fistulae: Tubuli. Fistulosæ, h. e. eminentes, ac intus cavæ Striæ, e. g. in Conchâ Exoticâ *Columnæ* de Purp. cap. 17.

Flos Purpuræ: vide *Sanguis*.

Foramina: Lacunæ, inania spacia; quæ propriè non videntur, quoniam Privationem solam conspicui Corporis in Spacio aliquo, denotant, sicut Tenebræ non videntur, nec Silentium auditur, nec Inspida gustantur. Ad exprimendam tamen Orarum, Marginum, aut Limborum amplitudinem, quibus Lacuna talismodi interest, Foramen ipsum quoque, vel Vacuitas, consuetudine aut opinione quadam videri existimatur. Et sic Foraminibus pertusæ, magnis, parvis, pluribus, paucis, aut uno, rotundis, angularibus, simplici, aut multiplici serie, vel inordinatè etiam, positis, superficialibus, aut Testam penetrantibus, conspicuæ sunt Testæ multæ: partim in *Vertice*, ut *Lepas Sylvestris* apud *Column.* de Purp. cap. 12. §. 5. Conchæ Anomiæ *Vertice Rostrato*, *Ejusdem*, cap. 12: partim in *Strigibus*, vel *Striis* eminentibus fistulosis, e. g. Conchæ Exoticæ, quam cap. 17. describit: partim in *Cardine*, ut in eadem apparet: partim in *Ambitu interiore*, ut in *Aure Marina*, de quâ hanc in rem vide *Col.* cap. 12. §. 5.

G.

Ginglymus: (Cardo veluti Januæ,) Modus Conjunctionis duarum Testarum, ut invicem se subintrent. Inque Osteologiam Medicam præcipuè terminus hic transfusus est. De Conchâ *πολυλεπτογιγγύμω* vide *Column.* de Purp. Cap. II.

Blans:

Glans: Extrema pars Carnis, in longum emissæ, instar Penis, rimamque habens in medio, ut videtur in Cochleâ Jânthinâ *Columnæ* de Purp. cap. 2. §. 2. cujus hæc est Icon:

Gomphosis: à voce γόμφος, Clavus vel Cuneus. Incuneatio itaque, vel modus Conjunctionis Bivalvium, sicut Dentes Maxillæ humanæ, vel Clavi asseribus aut Parieti infinguntur. *Wormius* lib. 3. Mus. cap. 7. pag. 254. In *Chamâ Peloride*, ambæ *Conchæ* per validam *Gomphosin* in medio nectuntur.

H.

Helices: Circumvolutiones, Spiræ, Vertigines. Confer, *Volutæ*.

Hepar: De hepate Purpuræ, vid. *Annotat.* 12. §. 18.

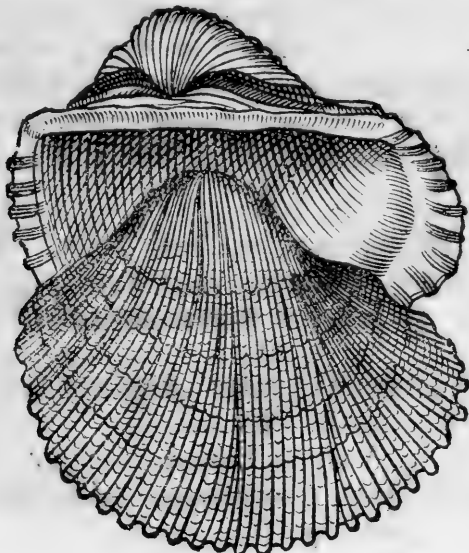
Hiatus: Apertura Limborum mutuò sibi occurrentium, in Bivalvibus. Item Orificium exterius in Cochleis, ac Univalvibus aliis. *Column.* de Purp. cap. 10. §. 1: *Variat hæc* (Cochlea Marina Exotica marmorea) à maritimis nostratibus, crassitie Testæ, atque Hiatu, qui non rotundus, &c. Et cap. 18. §. 1. de Conchâ Natatili Neritode minimâ: *Colore ex pullo candicans, amplo admodum Hiatu, ut intra se Turbinem colliat.*

Humor: i. e. Sanguis Purpuræ. *Column.* de Purp. cap. 1. §. 23. ex *Isidoro*: *Ex quibus Purpura tingitur, & inde Ostrum appell.*

appellatum. Quod appellatum, quod hæc Tinctura ex Testæ Humore elicitur.

I.

Imbrices: in Architecturâ propriè Tegulæ cavæ Tectorum, sic dictæ, quod Imbrem exceptum, desuper transmittant; vel integræ series coordinatæ Tegularum ejusmodi, aut Tectum ipsum. In Ostracologicis, Striæ eminentes aut Rugæ, in suo decursu fractæ, & conjunctim incedentes hoc pacto per Testæ Obliquum, Imbricem velut constituentes, e. g. in Conchâ Πολυλεπτογαγγύμω *Columnæ* de Purp. c. II. §. 3: cujus Testacei Concha *Obliquis densioribus Rugis exasperata* (est.) ut *Imbricata etiam dici possit*; cujus Icon hæc habetur:

In Conchâ item Neptuniâ majore *Ejusdem*, cap. 13. quam Inbricatam peculiariter nominat: in Pectunculis: & in Conchâ Striatâ lapideâ Specûs Baumannicæ, quam in Tabulâ 10. Ostracologicâ adduximus; hanc nimirum:

Intestinum: Canalis strictus, mollis, oblongus; pro transitu Excrementi, ex Alimentis residui. *Simplex in Turbinatis continuo ductu fertur à gulâ ac Ventre, in sinu verticose Testæ. Inde reciprocans, sursum ascendit ad Carnosas partes, & circa Caput terminatur, quâ emittitur Excrementum*: sunt verba *Jonstoni* de Aqualit. Exsangu. Tit. 1. p. 38. b.

L.

Labra; Oræ extremæ, aut Limbi Testæ. *Worm. lib. 3. Mus. c. 7. p. 254. de Chamis Piperatis: Labra non habent crenata, sed lavia; magisque in rotunditatis ambitum circinantur Tellinis.*

Lac; Liqueor Testaceorum multiplicativus, aut Semiformâ Spumei Spermatis. *Worm. ibid.*

Lacryma: i. e. Sanguis. *Column. de Purp. c. 1. §. 23. ex Isidoro: Quod circumcisa ferro Lacrymas coloris purpurei emittat, ex quibus Purpura tingitur.*

Lanugo:

Lanugo: Fibra collecta & crispata tenues plurimae, in aliqua (corivexa) Testarum parte. Confer, *Villi*.

Lapillus: Calculus. Margaritifforme Coagulum durum, foris splendens: *Phile* de Propr. Animal. cap. 88:

Pinna quod humidum effluit de Viscere,

Qui fulgur aequet, fit Lapillus lucidus,

Sed Unionis induit tandem jubar.

Lentor: Viscidus salivalis humor. *Column.* de Purp. c. 1. §. 20. ex Plinio: *Mutuoq; attritu Lentorem cujusdam Cera salivans simili modo, ac Murices.*

Limbus: Quaevis Ora, vel Determinatio strictior, saepe longius protracta Substantiae Testaceorum tam durae, quam mollioris. Ex quibus quod attinet ad

{ *Duriorem*, ac verè Testaceam; in *Limbis Testae* spectatur eorum tum

{ *Magnitudo*, quotannis incrementa sumens. Quod intelligendum esse, per Longitudinem Volutae (à summo apice ductam, ad Orificium) non verò in Latitudinem, vel quoad transversales ductus Volutae aut Spirae, & ex in mensuram Aetatis quodammodo capi posse, patet ex his verbis *Columna* de Purp. cap. 1. §. 29: *Nos autem, quot habent distinctiones in Volutis, quae ab antiquioribus Oris, sive Canalis ad Linguae usum Extuberantiis, ortum ducunt per longum Volutarum, tot annos habere, certiore notam esse putamus.*

{ *Situs*, { ab Umbilico incipiens, Animalculoque prae-
penti conveniens, juxta verba haec *Columna*
{ (Præfat. ad Lect.) *Commune habent Turbina-*

a. | β.

ta omnia, quod Limbo sint prædita quodammodo simili, quo gradiuntur, sive repunt. Cujusmodi Limbus in aliquibus Testaceis est

{ Elatior, ut in Cochleâ Ianthinâ: de quâ Columnn. de Purp. cap. 2. §. 4: Limbo circa Umbilicum elato admodum, quod nec in aliis Cochleis observatur.

{ Depressior, castigatiorque; in reliquis ferè omnibus.

{ Externè ad Superficiem Voluta spectans, & quasi Fasciola, illam ambiens. Ita enim Autor noster c. 3. §. 3: Quinque Voluminibus (Turbo Exoticus) definitur, inter quæ veluti Limbus apparet. Iconem confer huc, relatam sub voce Umbilicus.

Molliorem, vel Substantiæ carnosæ; per eum intelligitur Ambitus anterioris partis Carnis, quam Turbinata inter rependum expandunt vel extendunt, dein contrahunt, atque iterum in Latitudinem producunt. Unde Columnn. de suâ Purpurâ, cap. I. §. 34: Corpus protrahens, iterumque Limbum producens, quem latum habet. Intellige, Antrorsùm. Retrorsum enim molles carnea, quam Turbinata è Testis suis protrahunt, semper aut plerumque strictior est; & quidem obtusa in fine. In aliquibus tamen forsan etiam bifulca, ut in Buccino parvo; De quo sic ait Columnna de Purp. cap. 4. §. 1. Limbo, ut Cochleæ, graditur lato, in extremâ
poste-

posteriore parte bisulco, veluti Insectum, caudato. Et Figuram hanc adducit:

Lineæ: (1.) i.e. Maculæ strictiores, longæ, aut Inscriptiones virgatæ, (in Testarum convexo præcipuè) longius productæ; rectæ, aut undosæ; *Column.* de Purp. cap. 11. §. 3. *Lineis undosis sculpta*; elatæ, aut depressiores;

{ tam Simples

{ ejusdem generis; Candicantes, flavæ, rubræ, &c.
 { diversi generis; variegatæ. *Column.* cap. 4 §. 2: *Reliquum Testæ*, (Buccini parvi) *variegatum, undosis candicantibus parum Lineis.*

{ quàm mixtæ; *Clathrata* per rectum & obliquum, ut loquitur *Idem*: cap. 10. §. 4.

(2.) i.e. Ipsamet Striæ, utcunque prominulæ, Testamque exasperantes: *Idem* cap. 5. §. 1: (Buccinum Exoticum parvum)

vum) *Tuberculis nigro-flaventibus, & Lineis elatis candida Te-
sta exornatur. Icon est talis:*

Lingua: in Homine, Caro media Faucium, articulan-
dæ vocis, gustûsque obtinendi organum; Geographis, Si-
nus, vel angustior Maris pars, oblongè inter Continentis
flexus concavos angustiores excurrens; Mechanicis, pars
Vectis anterior, obtusè aut subrotundè formata. In hâc O-
stracologia parte autem, portio Carnis longa Stricta, intus
concava vel canaliculata, ex sede faucium emergens, Aquæ
hauriendæ & reddendæ inserviens, tam in *Purpuris*, quàm
Buccini specie. De *Purpurâ* enim hæc habet *Autor* noster,
cap. I. §. 4. & 25. ex *Plinio*: *Lingua Purpuræ, digitali longitu-
dine, quâ pascitur, perforando reliqua Conchylia.* Quæ Perfo-
ratio quomodo capienda sit, ne in *Regulas Mechanicæ* im-
pingamus, perspicuè jam supra (*Annotat. 12. §. 11. seq.*) dictum
est. Et de hydraulico potiùs *Lingux* usu, vide *Columnam* cap.
1. §. 34. De *Buccino Parvo* autem, cujus *Iconem* etiam (cap. 4.

§. 1.) dat, hic loci paulò antè allatam, sub Voce *Limbi*, hunc in modum scribit: *Linguam habet, longam admodum, canaliculatam, ex quâ Aquam haustam expuit: & cum graditur, elatam gerit, & incurvam ex adverso.* Alia demum etiam est Vocis *Linguae* acceptio, ut pro Fosili quodam, Insulæ Maltæ ferè proprio, sumatur, quod *Glossopetra*, vel *Petroglossum*, Græcè effertur; & quia *S. Paulus* Serpentem ibi in Ignem projecit, hodièque nulli Serpentes in Insulâ istâ versari perhibentur, quod *Divus Apostolus* facto illo indignabundus maledixerit Serpentibus reliquis omnibus, illosque fulmine Banni procul inde fugaverit; vulgaris opinio, acutos illos, glabros, bilateres lapillos, diversæ magnitudinis, ex Terrâ alba, quæ in Trochiscos formatur, natos, latioreq; suâ Basi plerumq; eidem infixos, LINGUIAS SERPENTUM nominat; utut Viperarum Linguis tam similes sint, quàm Ovum Anseris, Cornubus Venatorum. Lapideas tamen, & alterius naturæ esse, quam osseæ, *Columna noster* negat, in peculiari *de Glossopetris Dissertatione*. Quam, cum Caput ultimū esse voluerit Tractatus sui de Purpurâ, tanquam Appendicem laudati Opusculi; & verò *Glossopetra*, sive Petrefactum quid sint, sive saltem Osseum, ad Rictum dentatum Carchariæ Canis spectans, placuit Doctrinam eam, tanquam cum Purpurâ & Testaceis reliquis parum connexam, planè divellere, & sub præsentem, de *Lingua*, Lexici hujus portiunculam, referre. Sicq; suam *Autor* Dissertationem inscribit:

FABII COLUMNÆ LYNCEI

De Glossopetris Dissertatio:

Quâ ostenditur, Melitenses Linguas Serpentinæ, sive Glossopetras dictas, non esse Lapideas, ut quidam asserunt; sed osse-

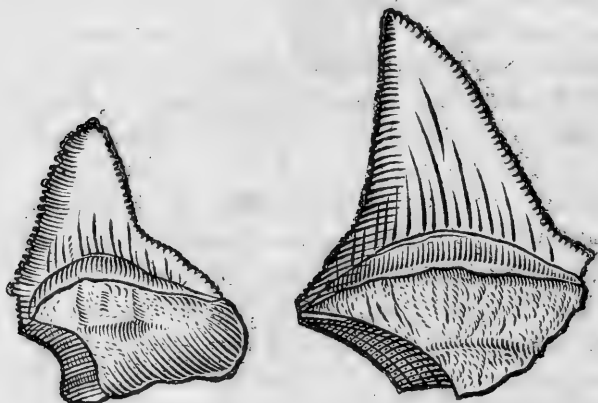
*** ** *

DICTIONARIUM

[*Columna Dissertatio de Glossopetris.*]

as, & Carcharia, Lamia, sive Canicularum, & similium dentes, Maris estu olim Terrâ tenui & lutosâ obrutos. Plurima interim de Figuris Lapidum, Ossium Geniturâ, Gigantum Bustis, ac Ossibus, Maris & Terrâ Mutationibus, Testis Saxo inclusis, adducuntur ac exponuntur. Lapideorum Fungorum natura declaratur, & nova Species proponitur.

Hic verò, qui nunc sequitur, est ipse Contextus Opusculi, de verbo ad verbum; cui *Columna* Figuras has præfigit:

Nituntur quidam arcanis Naturæ in medium adductis omnem responsione seclusâ, Linguas serpentinas, aut Glossopetras, (sic illas appellant recentiores) quia non solum locis mari propinquis & insulis, sed etiam longè disitis copiosè reperiri traduntur, ab ipsâ formatrice Naturâ sic genitas; atque lapideas esse: vel qui dentes esse dicunt, non Carcharia, Lamia, Maltha, aut ejusdem generis Cetaceorum, sed illis similes spontè sic ortos; quin etiam id tantum Naturam produxisse eo loci, quod ratione materiei

aptum

OSTRACOLOGICUM.

[Columna Dissertatio de Glossopetris.]

aptum erat ad formam illam recipiendam affirmant. Hoc argumento in dubium revocare videntur, an unquam locis illis mare fuerit, quod probatissimi antiquiores Philosophi, & Historici affirmarunt. Nos quidem dicimus, hujusmodi concretionem non esse lapideam, ex ipso aspectu, effigie rei, & totâ substantiâ: at neminem censemus tam crassâ minervâ natum, qui statim primo intuitu non affirmarit, dentes esse osseos, non lapideos. Sed præter aspectum omnia, quæ ligneam, osseam, & carneam naturam habent, ustione in carbonem prius abeunt, quam in calcem, aut cinerem. Ea verò, quæ tophacea, vel saxea sunt naturâ, non in carbonem, sed in calcem abire, nisi liquentur propter vitream, aut metallicam mixtionem. Cùm igitur dentes hi statim assati transeant in carbonem, & tophus adherens minimè, clarum, erit, osseos esse dentes, non lapideos. Addenda est fibrosa intus compactio, & porosa, & externus labor ab interna materiâ varius, & exacta dentium effigies Lamiarum cum ipsâ radice, quæ omnia osseam naturam declarant. Nullus quidem lapis, aut gemma, quod viderimus, levi superficie, & figurata naturaliter reperitur, nisi Crystallina, & similes concretiones, quæ nitri, aut salis modo sint concreta, quarum effigies angulosa casuales ex naturâ succi, non ad idem figurandum tendentes, ut sunt hujusmodi dentium figure, ad quas exactè perficiendas Nature conatus observatur. Nec ut de Crystallinis & nitrosis quibus evenit angulosa superficies in ipsâ humoris contractione, ita dici potest de his dentibus, atque ab initio eadem magnitudine sic fuisse procreatos, quâ effodiuntur: nam dentibus his incrementum ex radice ipsa, non coagulatione humoris in corpus solidum, sed per foris emissionem, & vegetam naturam accessisse paulatim videretur dicendum, quemadmodum in

DICTIONARIUM

[Columnæ Dissertatio de Glossopetris.]

Animalium dentibus, cornibus, & unguibus observatur, qua omnia ab radice, & ex auctivo excremento magnitudinem assequuntur longo temporis intervallo intercedente. Secus verò in lapideis, Crystallinis, & nitrosis rebus, quibus in ipsa concretione perficitur magnitudo, & effigies: & hoc dato, quod dentes hi dicantur similes, (non ex Lamiarum maxillis detritis reliquæ, ut verè sunt) quod expressè negatur. Nec etiam unquam observatum est, inter subterranea, & fossilia, ossè à specie individuum aliquod naturam abdidisse, quod spontè vigeret, nisi ex cadaveribus, ut sunt dentes hi, ossa alia, Testacea, & similia, qua casu obruta reperiuntur, immemorabili tempore abscondita, ut quadam cum ambiente terrâ in lapides sint immutata. Falsum omninò est, ossa in terrâ esse genita, ut Plinius ex Theophrastò refert; non enim natura quid frustrâ facit, vulgato inter Philosophos Axiomate: Dentes hi frustrâ essent, non enim dentium usum habere possunt, nec Testarum fragmenta tegendi, sicuti nec ossa ullum animal fulciendi. Dentes sine maxillâ, Testacea sine Animali, ossa unica (non nisi omnia conjuncta cum ipso animali) in proprio elemento Natura nunquam fecit, quomodo in alieno nunc potuisse, & fecisse est credendum? Ossa enim ex eodem seminali excremento ortum habere simul cum animali ipsa experientia, & Natura docuit, tam in homine, quam in aliis animalibus sanguine præditis, & ex semine initium habentibus, ac etiam quibusdam aliis; quomodo in Subterraneis terrestribus semen hoc inveniri asseritur? qua experientiâ? Hoc si daretur, & hominem spontè oriri esset observatum, vel alia Animalia, ut bos, Equus, & similia, quod quantum sit dictu abhorrendum, & contrâ naturalem observationem satis patet: sicuti, qua fuerunt à Goropio dicta de ossibus humanâ specie enormibus

sub

sub terra inventis, quæ Gigantum fuisse vana hominum ingenia credidisse asserit. Et nos addimus tempore Catharina Pellegrina nobis Avia in Abellino agro, cujus domina fuit, repertum sepulcrum latexitium, in quo maximi hominis cadaver ossuum erat, cujus tibia quatuor pedum longitudinem equabant, illorumq; unicam diu servasse, veluti rem enormem, ac insignem, quod non semel domesticis, atque exteris asseruit, nobis adhuc pueris & ignaris literarum. Puteoli quoque non pauca Gigantum ossa conspici asserit Scipio Mazzella, addiditq; Pomponii Leti carmina de illis, ac etiã multa de Gigantibus ab antiquis dicta in lib. Italica lingua de Puteolorum antiquitate; omittimus quæ alii, & Plinius (l. 7. c. 16.) recitant: sed addere volumus in Sicilia frequentissima ossa Gigantum reperiri, veluti Incola Insula fuerint antiqui viri præsertim Panormi, ut testatur doctissimus, & Clarissimus Vir P. Marianus Valguarnera in lib. de Orig. & Antiquit. Panormi impresso anno 1614. in eadem civitate Panormi, in quo doctissimè agit de illorum atate, & staturâ, sive magnitudine. Sed quid dicendum de enormissimo Gigante a Jo. Boccatio relato in cap. 68. Genealogia gentilium Deorum, cujus dentes adhuc in Ecclesiâ D. Annunciatæ Drepani in Sicilia extare ait, & pondere centum unciarum esse, & quod etiam vix credibile mea sententia, tota Gigantis statura ducentorum cubitorum fuisse. Quare 105. ossa, quæ reperiuntur hominis ossibus, vel alterius animalis parva, non spontè, sed olim obruta, & aliquando eadem cum ipsa terrâ ambiente postmodum in saxeam ejus loci, vel aliam naturam ejusmodi conversa. Sed ad dentes redeundo, negatur quod intra saxa, vel tophos hujusmodi dentium materiei aptitudo inveniri queat, locis præsertim aridis tophaceis, cum talis materia excrementitia, & nutritiva potius ex

DICTIONARIUM

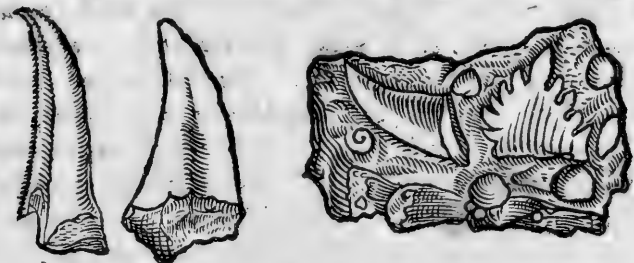
[*Columna Disertatio de Glossopetris.*]

aliquo viventi animali proficisci debeat, quam intra terram quaerenda, ut supra diximus: & sic deficiente materiâ pro ipso animali, cujus dens, vel os, aut testa sit, nec dentem, nec os, nec testam oriri posse est asserendum. Attamen permessa spontanea vegetatione, quaerendum est adhuc, an dentes hi ab initiô spontè sic fuerunt geniti, vel intrâ tophos paulatim accessit magnitudo, ut fit in animalium dentibus, quorum emulantur speciem? Si dicatur sic genitos; instabimus, fuitnè tophus ex quo extracti fuerunt, antè concretus, vel post dentium perfectionem? Si tophus sit ante genitus quaritur, eratnè locus in topho dentis illius effigie, ac magnitudine? an dens ipse sibi locum paravit? & quidem si tophus erat ante concretus, & sine cavitate, non poterat vis vegeta dentis exorientis in topho jam duro, & solido sibi locum per vim facere: & si vis inesset, scindi oportebat tophum. Et si locus erat prius in topho; respondetur non ex vegetâ naturâ dentis ipsius in topho effigiem illius excavatam, sed tophum sua natura & cavitate precedenti formam denti præbuisse. Si verò dicatur paulatim vegetasse, & excrevisse; negabitur eadem ratione antedicta, scilicet, quia tophi durities non cessisset virtuti vegetabili, ut reciperet signum dentis, sed potius scissuram perpessa fuisset: aut quod potius tophus vegetasset, uterum dentis effigie gestans, in quo humor osseus per poros penetrans, uteri cavitate repleta, per coagulationem; deinde illius effigiem accepisset; ut in lapidibus ex fluore ortum habentibus observatur. Negatur utrosq; vegetasse, cum omnium dentium, quos viderimus, basis, sive radix fracta reperiatur, non uniformi fracturâ; sed varia in omnibus. Quod argumentum non parvi faciendum, declarat non adfuisse vim vegetandi, sicuti in aliis fossilibus figuratis observatum est, qua nunquam in illorum matrice muti-

OSTRACOLOGICUM.

[Columnæ Disertatio de Glossopetris.]

lata reperiuntur: & Natura illa formatrix in his defecisse videretur, cum semper in reliquis fossilibus genera, & species uniformes, integras nec fractas reddere soleat. Nec intra tophos casu aliquo fractas radices, aut dentes fuisse, si dicatur, est credendum; cum potius esset affirmandum casu obratos fuisse, & in ipsâ obrutione tunc ex maxillis animalium fractos decidisse, cum antea integri in ipsis maxillis fuissent geniti, & deinde juxta casum & allisionem mutilati. Negatur etiam intra tophos potuisse hos dentes, humoris densatione fieri, tanz rationibus ante dictis, quam etiam, quia frustra illos natura fecisset tam eleganti spe-

cie ferratos, nitidos, acutos; Lamiarum dentibus pares, nec ad usum illorum aptos, cum aliorum sententia proprium censeatur vegetabile individuum naturæ; quam, ut verius est, pars & instrumentum animalis individui sensitivi; nondum vegetantis ad usum voracitatis explendæ genitum. Ad hoc affirmandum adducimus aliam observationem, qua à naturâ inaniter esset elaborata, nisi verè dentes, non lapides, & pars animalis demortui fuissent: variam nempe humoris electionem, ut aliam in radice dentis, aliam in dente interno, aliam in superficie dentis fecerit: Variam etiam dentium formam, magnitudinem, habitum,

DICTIONARIUM

[Columna Dissertatio de Glossopetris.]

bitum, & aptitudinem: nam alii dentes ex tophis excepti, quos habemus, magni, & latiores sunt, & trigoni ferè, & alii angustiores, minores, & alii minimi angusti, qui pyramidales, alii recti, alii proná parte incurvi, alii supina, alii in sinistram, alii in dexteram inclinati, alii sunt serrati exiguis dentibus, alii magnis serraturis, quod in minoribus triangulis observatur, & interioribus, alii nullis, quod in angustis Pyramidalibus, quæ omnia in Lamiarum dentibus ab Auëtoribus observata reperiuntur, à Piscatoribus & Naucleris observantur. Primi ordinis dentes extra os prominent, & in anteriorem partem inclinati proni conspiciuntur: secundi ordinis recti sunt præsertim ad latera oris, ubi trigoni, & latiores: reliqui ordines in interiorem oris partem supini procumbunt. Hæc omnia, qui observarit, quod facîle pluribus conspectis dentibus erit, vera esse, quæ modo retulimus, affirmabit, & postea dentes fuisse cum maxilla genitos, non autem spontè vegetasse intra tophos dicat: quod quisque recentes Lamia dentes si ejusdem, aut etiam minoris magnitudinis in maxilla adhuc hærentes comparabit, ipsos eruendo & frangendo, etiam interna eadem esse substantia, materiâ & compactione inveniet: ac si nequeat habere, Imperati nostri Musæum adeat, & integras Lamiarum cum dentibus similibus observabit. Quod a fætem olim supra montes omnes mare fuerit, aut saltem ab hominibus tunc viventibus occupatos non solum Sacra Scriptura Christianis id affirmat; sed aliis Aristotele, cæterisq; Philosophis, Historicis, aliisq; Scriptoribus idem testantibus sufficeret, itemq; à Poëtis, & inter cæteros Ovidio, (l. 15. Metamorph.) qui ait:

Vidi ego, quod fuerat quondam solidissima tellus
Esse fretum; vidi factas ex æquore terras,

OSTRACOLOGICUM.

[*Columna Dissertatio de Glossopetris.*]

Et procul à Pelago Conchæ jacuere marinæ,
Et vetus inventa est in montibus anchora summis.

Certum est, Anchoram non potuisse vegetare, nec in montium jugis ad aliquem usum absq; mari esse potuisse utilem. Id autem non modò accidisse universalis diluvii tempore, sed aliis seculis, aliis in locis mutatam tellurem, & mare, vicissimq; alternasse, non minùs ex historiâ Plinii à c. 85. ad 92. lib. 2. colligi potest, sed ab aliis. Et nos oculati testes sumus in Castro vulgo dicto, Torre della Nuntiata, propè Stabii, ruinas quod olim Pompejanum fuisse putatur, egesto terreno solidissimo, quod taxum appellant, quasi naturale terrenum, altitudine pedum quadraginta propè mare, ad usum molendinorum ibi construendorum, inventos in imo juxta aquam ferè, nam arena erat jam reperta, carbones, & lateritia fragmenta, quæ ibi ante congestionem illius terreni dejecta fuisse est credendum, & forsan illa congestio facta fuit Vesuviani incendii tempore, quò Plinius obiit, cum antea littus esset, nec dispari modo, mons novus Puteoli appellatur, montis specie egestio, ignis vi ex sulphurariâ dicta, loco illo dejecta: quare loca illa mutata non est dubium, possuntq; sub illis multa reperiri obruta, quæ minimè vegetare potuissent, in testimonium congestionis desuper factæ longo tempore præterito. Objicitur postremo absurdissimum dictu, non esse credendum tot millia dentium, qui effossi sunt, & effodi possunt variis in locis, ex demortuis Cetaceis esse reliquias, cum plures videantur numero hi, quàm qui ab origine mundi excidi potuissent ex maxillis universorum Cetaceorum: quasi ficiliùs natura in siccis montibus singulos dentes procreare potuisset intra saxa, quàm in mari proprio elemento, & patre, sive matre rerum omnium ducentos simul dentes in maxillis innumerabilium Cetaceorum conge-

*** ** *

MCYVUS;

DICTIONARIUM
[*Columna Disertatio de Glossopetris.*]

nerum; qua ab initio mundi usq; ad diluvii tempus demortua potuissent ab aestu maris, variis in locis juxta animalium iter, dum viverent, & post demortua, juxta etiam ventorum impulsu elisa, & obruta, limoq; obvoluta cum aliis maritimis, & terrestribus rebus congeri, & deinde in sicco relicta propter recessum aquarum, in lapideam naturam aliqua cum ipso limo commutati, juxta loci aptitudinem, & limi, & succi speciem, alio verò loco etiamnum immutata reperiri, eo quod sicciori, & sabuloso sint obruta, ut in tophaceis locis & sabulosis Apuliae, Melitæ, & Neptuni, locis à nobis observatis. Id verum esse patet: nam in Melitensi topho simul cum dentibus hisce, sive Linguis dictis Concha, & Buccina, & eorum fragmenta testacea, atque etiam illarum repletiones ejusdem materiei tophacea observantur ac illarum impressiones; quare qui hæc omnia observaverit, nostram sententiam approbare compelletur. Hoc facile quispiam observare poterit, si ex Melitâ, vel simili loco mediocre tophum habere contenderit, in quo aliquid ex his adhaferit. Nec, ut quidam recentiores contra Philosophia præclarissimos scriptores ac Præceptores relicta veritate, similes dentes, & Concharum varietates spontè intra saxa oriri amplius dicet, nisi mare eodem loco, eo temporis Intervallo constiterit, quousq; suam naturam præbuerit monti, ut in eo possit oriri, & incrementum animal cum testâ, vel aliud accipere possit, non alio, quam si in ipso mari esset genitum modo, sicuti & aquatica planta locis arte aquosis factis, vel casu solent eo loci etiam, ut in naturalibus palustribus oriri. Nec ita natum, & enutritum poterit suam superficiem saxo, vel topho imprimere, ut in his, quæ obruta inveniuntur, sicuti nec imprimi unquam, nec enim potest Concha
illa

illa in argumentum, & exemplum allata, quae intra saxorum
 cavitates, aliarumque rerum, ipsarumque testarum (in spondylo-
 rum testis observavimus externa parte, intra quandam cavitatem
 vix foraminulo apparente) sponte in mari, & rupibus ma-
 ritimis, in quibus allidit unda oriens, quae Cappa longa dici as-
 seritur à Goropio & alius, vulgò, Dattili, à Piscatoribus, quia Da-
 ctylorum effigiem, & glandium, praeserunt; ab aliis Pholas, ea
 ratione dicitur, quia occultè in cavernis oritur, & vivit, tam-
 diu incrementum capit, quousque intra cavernulam illam com-
 modè hiare possit, alias periret; nec unquam in saxo, quo vixit,
 & periit, suae formae signum, vel striam aliquam, aut lineam reli-
 quisse est observatum, cum nec potuerit, propterea quod testa
 crescens extrema parte, qua hiat, tenerior est reliqua in omni-
 bus testaceis, nec posset vim saxo, & non sibi ipsi inferre, ut im-
 pressio fieret saxo. Nec etiam in dictis cavernulis dimidia testa,
 vel pars illius, aut fragmentum tantum spontè ortum fuit re-
 pertum, nec etiam ipsa testa integra, quae per compressionem saxi,
 rimam, aut fracturam signum passa sit: sicuti in montibus, & a-
 liis locis extra mare reperiuntur fere omnes, ut vix pauca inte-
 gra possint reperiri. Nos quidem non modò naturalium rerum
 ignarum, sed insanum putamus, qui frustulum, aut dimidi-
 am testam, vel integram spontè editam eadem magnitudine
 ab initio, vel alio modo intra saxa sic genitam asseruerit,
 quae etiam adèd coherere saxo reperta sit, ut reperiuntur in sa-
 xis, quae vix eximi possit, & non integra, & exempta impressio-
 nem sui relinquat, tanquam cuneum ejusdem. Non enim natu-
 ra illas etiam cum nostro seculo procreare desuisset, si alias pro-
 creasset, atque clarum est piscatoribus, nedum naturae studiosis ob-

servatoribus, testas in ipso mari, quibus animal periit, illas, ingredi cancellos pro sua tutela, nec unquam testæ illa cum Cancellis, aut sine, incrementum accepisse est observatum, sed contra, quod ob maris volutationem atteruntur: atque demum insanissimum, qui lapides Conchæ figuram integram, vel dimidiam, aut partem aliquam exprimentes illarum, sic vegetasse affirmaverit, cum omnes ille figuræ à Cadaveribus vegetantium, & obrutarum rerum originem traxisse non dubitemus. Qui verò non modò, quæ apud nos, sed quæ apud doctissimum nostrum Imperatorem in suo Muséo servantur omnis generis testaccorum, aliarum rerum in lapides versa, vel repleta vario genere concretionis lapidea viderit, quin nostram, & antiquorum sententiam probaverit experientia non veremur. Lapides verò, qui sponte oriuntur figurati, nullam habent cum animalibus, vel partibus animalium, communitatem, sed propria figura, nec ita exactè reperiuntur, nec ejusdem generis ita sibi respondent, ut in supradictis rebus ex cadaveribus imaginem recipientibus. Sic etiam qui Fungi marini dicuntur lapidei, quia non ex Fungo-

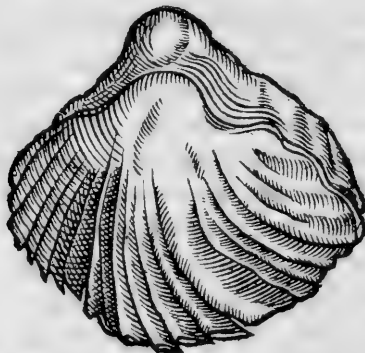
rum cadaveribus, sed propria vegetatione ortum ducunt, strias habent in superiore parte, non inferna, ut in terrestribus, & pediculo

culo etiam ex leviori parte præditi reperiuntur, ut doctissimus Clusius l. 6. Exot. depinxit, suntq; vegetabiles eodem modo, quo Corallii species porosæ à doctiss. Ferdinando Imperato l. 26. c. 3. Madreporæ denominata. Differunt, quia non ramosi, & statim in latera se expandunt, Clusius in Nilo oriri, qui petiolum habent, asseruit. Nos ex porosâ Corallii specie, & hos pyxiditas ortos proponimus, cujus iconem damus. Horum Dentium, aliarumq; rerum intra candidam illam tophaceam Melitensem concretionem repertarum vires, easdem cum ipsâ terrâ Melitensi, quæ vulgò ab Empiricis circumfertur, & S. Pauli appellatur terra, esse asseritur. Caniculæ dentes allegati repentinos pavores tollere Plinius l. 31. c. 10. recitat. Rondeletius refert, dentes ab Aurificibus argento includi, quos Serpentis dentes vocant: hos è collo puerorum suspendunt mulieres, quia dentitionem juvare creduntur, ac etiam puerorum Pavores arcere. Confici etiam Dentifricia: nam etiam ignita duritiem servant; & Pulvis asperitate Dentes dealbat, illos detergendo. Bellonius verò: Lamias enim qui capiunt, ex earum Dentibus ac Maxillis magnum questum facere solent, quos ajunt, adversus Venena conferre: quamobrem Auro & Argento includere Vulgus eos solet. FINIS.

Quâ occasione potuissim quidem (& aliquantò forsân utiliùs) datæ Autoris nostri de Glossopetris Dissertationi, subjungere de simili Materiâ aliam; scilicet ea, quæ more suo, h. e. pereruditè ac curiosè differit Acutissimus hodie ac Celeberrimus Nicolaus Steno, de Canis Carcharia dissecto à Se Capite, Florentiæ quondam, penes Magnum Ducem Hetruriæ, annexa Specimini Elementorum Myologia, pag. 90. & seq. (edit. Amstelodamens.) ac imprimis pag. 110. usque ad 137. Sed quia Liber iste faciliùs obtineri in Bibliopoliis potest, quàm qui-

dem *Columna*: ideoq; in super habito Transcriptionis labore, sufficit, *Leſtori Benevolo* digitum eò intendere; redeoque in viam, Brevis nostri *Lexici Oſtracologici* complendi.

Lobus: Auricula Hominiſ aliàs; vel extremæ anguloſæ, & ſegmentis velut diviſæ partes Hepatiſ aut Pulmoniſ, ventriculū aut Cor ambiētes. Item in Plantiſ, omniſ Folliculū aut ſiliquā, quibūſ Natura Semen earum reſoſuit. *Columna* noſtro autem, Majoreſ, in angulū excurrenteſ porſioneſ Teſtæ, quā regitur Concha altera Anomia Striata, *Τειλοῦ* Eidem (cap. 15.) diſta, quòd velut *ex tribuſ ſimul junctiſ Teſtiſ, medià magiſ extuberante, conſtructa* videatur, hâc effigie:

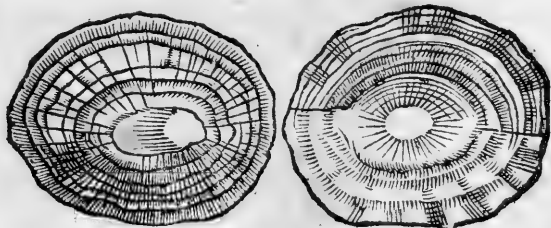

Lucæ: Particulæ, Guttulæ vè nativi Fluoriſ Lucidi, copioſiùſque congregati alicubi in Teſtaceorū quorundam, adhuc viventium, Succo aut Carnibuſ. Cujuſmodi Guttulæ, ſuavi fulgore argenteo-viridi micanteſ in tenebris, quàmſæpe Venetiſ vidi in Oſtreiſ, quæ illaſ, ſibi diu relictaſ, circa commiſſuram Teſtæ foriſ monſtrabant, magnitudine Perlaſ exiguaſ; agitata verò, aut blandiùſ quoque tacta, eandem agilitèr retrahebant.

M.

Macula: Confer, *Nota*. *Macula*, Inscriptiones Coloratæ (1.) Testarum, tum foris, tum etiam intus. *Column*. de Purp. cap. 1. §. 32: *Intus levis est, &c. obliquè percurrentibus purpuro-nigris Maculis, ex oris magine, in internâ ventriosâ parte.* (2.) Ipsius etiam Carnis. *Ibidem* §. 33: *Animal* (Purpura) *Carne flavicante, densis maculis, ex cœruleo purpurantibus depicta, aliis exiguis luteis immixtis, præsertim in Cervice.* Et cap. 10. §. 2. in *Cochleâ Marinâ Exoticâ Marmoreâ Maculas Carnis aut Cutis nigras, magnas, & inordinatas esse ait.*

Ac imprimis in *Maculis Testarum*, aut *Corticis*, quo Testa obducitur, insignis passim occurrit Varietas. Nam habentur Magnæ, Mediocres, & Parvæ; Rectæ, Curvæ, & Recti-curvæ; Æquales, & Inæquales; Latæ & Strictæ; Quadrangulares, Triangulares, Rotundæ, & Irregulariores, rectè, transversim, & in obliquum positæ, e. g. *Column*. d. Purp. cap. 3. §. 2: (Turbo Exoticus) *Maculis Obliquis, Roseo Colore variegatus tam Circa Umbilicum, quàm in reliquis Volutis.* Inordinatim item, aut parallelè dispositæ; vel etiam raditim tendentes à centro ad Circumferentiam, ut in *Lepade Exoticâ variegatâ Column*. c. 6.

Albæ denique, flavæ, rubræ, cœrulescentes, brunæ, aureæ, Virides, lividæ, & atræ: & ex his uno aliquæ ornata Colorum gene..

genere; vel diverso, & variegata. Argentopalinus fulgor verò longè latèque non ex Concavo solum, sed Convexo etiam Testarum multarum latè emicat, si Cortex saltem ritè priùs dimotus sit.

Margarita, Uniones: De his perspicuè actum vide in Annotat. X. §. 12. & seq.

Margo: Orificii, aliarumvè Partium Testæ, in aperturam aliquam diductarum, determinatio. *Column. d. Purp. cap. i. §. 28: In extremâ Oris Margine, quâ Testæ Os definitur. Et §. 30: Statuto tempore quot annis latent Conchæ, Scopulis Oris Margine adherente.*

Meatus: Pars oblongè concava in Testis, aut Testaceorum carnibus, quam aliquid Fluidius permeat.

Meatus-Excretorius: vid: Anus.

Mecon: (Μήκων) Papaver; unde Μηκόνιον, *Meconium*, Papaverculum; Succus, ex Papavere expressus. Tropicè dein idem, ac (1.) Excrementum crassum ac nigricans, quod à recens-natis Infantulis primò excernitur. (2.) Lentor tenax, viscidulus, fusci Coloris, in Ventre Purpurarum, aliorumvè Turbinatorum, situs, habitusque cæteròquin pro illarum vel Corde, vel Hepate, uti supra (Annot. XII. §. 18.) monuimus.

Membrana, Cirris Nautili interposita: vide sub Voce *Cirri*. Pellicula videlicet tenuis, sed robusta, inter brachia Nautili, Polypum referentis, sita; quâ etiam, aurâ inspirante, velificare scribitur.

Mesenteriam: Corpus membraneum, in Hominis Ventre, quo Intestina colligantur, Venis, Nervis, Arteriis, ac aliis Vasis, Glandulisque intertextum. Purpuris etiam tale quid tribui, vide in *Annotat. XII. §. 17.*

Mica: Puncta aut Maculæ coloratæ in Testâ aut carne.

Column.

Column. de Purp. cap. 4. §. 1: Corpus variegatum obscuris Micis purpureis, & inferne parum ad cœruleum tendens, (in Buccino parvo.)

Mucro, Mucrones: Acuti processus Testarum tam univalvium, quàm ex bivalvibus, Conchæ Exoticæ; de quâ sic Columna, d. Purp. c. 17. §. 3: In plures desinit Mucrones, totaque Margo mucronata. Quare Concha μαχαιροειδών appellari potest.

Murices: de hoc nomine abundè actum, vide Annotat. VII.

N.

Nervus: Accipitur in Ostracologiâ, sat propriè quidem, pro Re Tubulatâ, molli, tereti, firmâ, candicante, Spiritibus motoris irradiatâ, in Mole carneâ viventis Animalis: sed juxta modum Existendi intercedit quædam diversitas. Nam tale quid exstare solet, vel

{ Solitariè; habetque se, ut funiculus nerveus albicans, ex Anatome hominis aliàs sat notus; immediatum Motus localis organum.

{ Sociatim; habetque se, ut breve quoddam Corpus tendinosum aut ligamentosum, circa cardines Bivalvium præsertim conspicuum, album. (interdum & coloris alterius) durum, latum, crassum, ac tenax. Worm. lib. 3. Mus. c. 7. p. 254. Cardinibus non junguntur fæctis invicem (Chamæ Piperatæ, Biveroni Italicè) sed Nervo, ut Ostrea. Item Mytuli, Pectines, &c. Aptiusque Nervæum Vinculum dicitur.

Nodus: videtur idem esse, quod Ginglymus, vel Inarticulatio. Column. d. Purp. cap. 11. §. 2: Ad differentiam earum

*** ** *

(CON-

(Concharum) *qua brevi Nodo ligantur.* Idem cap. 15. §. 4. *He omnes Anomia brevi Nodo ligantur, ob Cervicis angustiam.*

Nota: Maculae. Col. de Purp. cap. 4. §. 2: *Circa Volutarum imum Castaneis Notis distincta.* Habenturque Muricum species Maculis virgatis, tanquam *Notis Musicalibus inscriptae;* quales Clar. *Olearius* (Tab. 30. Camer. Gott. ad num. 4. 5. 6. 7. pag. 66.) *Conchas Musicales* nominat; ego verò in Testaceorum meorum Catalogo privatim appello eà in parte, ubi de *Turbinatis muricatis* agitur, *Conchas in superno spirae ambitu Muricatas,* Muricum *serie simplici; lividas, Virgulis multis ruffis disruptis, & velut Lineis Musicalibus inscriptas, Marmoreas quibusdam dictas:* aut brevius; *Murices Marmoreos lineis velut Musicalibus inscriptos; qualem etiam depingit Beslerus in Gazophylacio, Tab. 23.*

O.

Oculus: Propriè quid sit, vel citra Anatomicen notum est: hujusque generis Partibus Testacea aliqua destitui, *Aristoteles,* ni fallor, putavit, 1. Hist. An. c. 9. Sed aliquibus utique emisitii sunt, & in corniculis siti; ast diversimodè. Eorum enim apici, in Limacibus, aut Cochleis terrestribus, circa medium verò in Purpuris siti sunt: *Column. de Purp. cap. 1. §. 33: Oculi non in summo, ut in Terrestribus, sed supra medium Corniculorum observantur, ubi Cornicula veluti resereta, per longam tenuiora efficiuntur.* Adde, quæ habet cap. 4. §. 1.

Onyx: Operculum Conchylîi palustris turbinati Indici, juxta *Dioscoridem;* à lævore Unguis sic dictum. Vid. *Column. de Purp. cap. 1. §. 15. 17. & confer tit: Operculum.*

Operculum: in genere, Res, quâ aliquid tegitur; in specie verò, durus & planus (interdum utcunque incurvatus)

tus) Orbiculus, vel Crustaceum Congelamen (confer etiam Vocem, *Crusta*) ex Salivali viscositate & sordibus Terræ obnatum transversim, Orificio Testarum Univalvium, & occludens hoc pacto Testam, mollioresque Animalculi partes intus defendens ab hybernis injuriis. *Nota est, Rugosa superficies orbiculatim, ut ait Column. de Purp. cap. 1. §. 33. Præstaret, si pro voce, Orbiculatim, posuisset Spiratim, aut spiralliter-convolutim. Onychem etiam dici, sub Voce præcedenâ modò diximus. Estque Turbinatis omnibus commune. Column. cap. 18. §. 3: Omnes Testas, quæ convolvuntur turbine, Operculum habere observatum est: nec nisi dimoto illo, Saxis adherescunt. — Saxum pro illo, cui adherere pro tutelâ possint, tribuendum. Illudque in aliis crassum, in aliis (ut in Cochleis quibusdam minoribus striatis Holsaticis) tenuius esse constat. Column. cap. 9. §. 1: Geritq; Operculum (Cochlea Terrestris Turbinata) crassum & Cochleatum, ut in marinis observatur. Et tale proin conjecturam Cochleæ Marinæ Exoticæ marmoreæ tribuit, cap. 10. §. 1.*

Cremata olim, in Usum Tincturæ, Opercula videntur. *Column. de Purp. c. 1. §. 17: Easdem vires crematis Operculis palustris Conchylii, Dioscorides reliquis marinis Purpuris tribuit.*

Orbes: Ventriosæ Testæ Spirales Convolutiones Column. de Purp. cap. 7. §. 1: Octo vel novem Orbibus definitur (Turbo Terrestris non descriptus.) Ex quibus aliqui Annorum numerum supputant; sed falso, teste Eodem, cap. 1. §. 28. ex Aristotele & Plinio: Quibus (Orbibus) totidem, quot Annos habent: addente: Non enim ex Orbibus, quibus claviculatim contorquentur Testa omnes (intellige, Turbinatæ præsertim) Anni earum observari debent, &c. Si Orbis nomine quamlibet

orbiculatam ventricosam partem, claviculatim intortam Testarum, esse dicas. Et hujus ipsius negativæ sive rationem ulterius (§. 31. & 32.) deducit.

Hoc verò imprimis etiam ut addam, videtur operæ precium: Convolvuntur Orbis Turbinatorum plerorumq; in sinistram partem. Contrà, ex sinistrâ in dextram, in Turbine Terrestri non-descripto (ab aliis nempe) & depicto apud *Columnn. de Purp. cap. 7. §. 1. ut & in*

altero minore *Ejusdem*, depicto ibidem, cap. 8. Confer

itidem titulum, *Voluta.*

Orbium Anfractus: vid. sub Lit. A.

Ora: Limbi extremi Aperturarum in Testis, præcipuè in convolutis aut Turbinatis protuberantes, & velut turgentes aliquantò plus, præ Testæ texturâ reliquâ; orti ab Humore Salivali impacto, quo Turbinata per Hyemem se ipsa Scopulis agglutinant, ut Humor iste in Eminentiam aliquam sensim crassescat, quoniam Testa ipsa, Orificium non undiq; Scopulorum superficiei parallelum habet.

Orificium: Cavitas subrotunda, per quam aditus ad interiora est. Confer *Ora.*

Os, oris: (1.) Apertura amplior partis Carnosæ anterioris, quâ Alimentum intrò transmittitur; vel Fauces: quo sensu, de Ore Purpuræ, actum vide in *Annotat. XII. §. 7. (2.) Idem, quod Ora, vel Ampliatio exterior Testaceorum univalvi-*

Valvium, quâ Scopulis adhærent, aspera vel lævis, rotunda vel triangularis. *Column. de Purp. cap. 1. §. 20.* ex Plinio: *Murrianus Muricem esse latiore Purpurâ, neq; aspero, neq;e rotundo Ore.*

Ostrum: Quid sit, & quænam circa hanc vocem consideranda veniant, jam supra prolixè, in *Annotatione III.* est actum.

Ova: propriè quidem non sunt Partes, sed potius Fructus, & nova Individua Testaceorum, formâ Ovi se multiplicantium: cõmunitè tamen pro Partibus habentur. Et ideo Vocem hanc nolui Silentio transmittere. Quin de Ovis Testaceorum, in *Annotationis X. §. 24. & 25.* actum vide: nec non *Annotat. XI. §. 21. 22. & 23.*

P.

Papaver: Græcè Μήκων: vid. *Annotat. 12. §. 18.* & confer Vocem *Meconium*.

Perla: vid. *Margarita.*

Proboscis: Elefantis propriè proprius: h. e. Prominentia longa, teres, flexilis, ac retractilis, quâ vel alimentum, vel qualescunque alias res attrahunt, aut minimò degustant, & sic vulgò de Muscis etiam dicitur, quarum Proboscides duæ, sunt quædam quasi Lingvæ illarum, & processus exploratorii, hinc inde flexiles. Sed istiusmodi Excrefcentia etiam Buccinis, Purpuris, & Turbinatis aliis quandoque tribuitur; præsertim Purpuris: ut etiam Escas perforare dicantur illâ.

Processus: Protuberantes testarum partes, tam crassæ in acumen tendentes, quàm planiores ac tenuiores, & velut Apophyses.

DICTIONARIUM

Prominentia: Partes Testarum exstantiores.

Pulpa: Caro Testaceorum quorundam planè tenera, e.g. Balanorum.

Pyramides: Concretiones Crystallinae, conicae, longæ in Conchâ lapideâ. *Column. de Purp. c. 16. §. 3:* *In plures angulosas connexas pyramides concreti.*

Pyxis: Concavitas cavernulae, in crassiore Testarum parte, e.g. *Col. de Purp. cap. 17. §. 2. de Conchâ Exoticâ mucronatâ, Striis fistulosis donatâ:* *Habeatq; ternas Connexiones pyxidatas.*

R.

Rhabdus: (ὁ ῥαβδος) Virga, Linea, Stria: unde ῥαβδωτός, virgatus; & inter Ostrea quædam ῥαβδωτή vocantur, quasi dicas Virgata, vel pectinatim divisa, aut Striata: & *Fabius Columna*, Concham suam Exoticam mucronatam, eo quod Striis eminentibus, in mucrones exeuntibus ornatur, *μαχαίρα ἑγγεῖσθαι* appellari posse ait: *de Purp. c. 17. §. 3. Confer etiam Annotat. X. §. 4.*

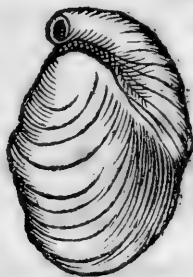
Rima: (1.) in aliquibus Apertura totius Testæ Strictior, e.g. in Conchâ Venereâ, & Conchâ utroq; latere se colligente *Col. de Purp. c. 20: Rimam pro Ore habet levem.* Icon est hæc:

(2.) In Partibus Carnosis, Foramen oblongum acutangulum, ex commissurâ duorum laterum oblongorum ortum, aut strictus intercedens hiatus. *Col. de Purp. c. 2. §. 2. Rimam pro ore* (habet

(habet Cochlea Ianthina) *in medio* (Glandis carnosæ prominentis) *fæmininum ferè sexum referens, rubescente magis insernâ parte.* Iconem iterum dedimus in hoc ipso Lexico sub titulo *Glandis.*

Rostrum: (1.) In Univalvibus, Productio Orificiï Testæ, plûsminûs longa, recta, & repanda, angulosa, vel rotundior. *Column. de Purp. cap. 1. §. 20. ex Plinio: Neque (Muricem esse) in angulos prodeunte Rostro, sed simplice Conchâ, utroque latere se colligente.* Rostro tamen aliquo', utut brevi & repando, Purpuræ Testam gaudere, ex Effigie, suis in locis datâ, patet affatim. Ast impossibile esse, ut illo Conchylia alia perforret, postmodùm in *Annotationis XII. §. 13. ostendimus.* (2.) In Bivalvibus Rostrum dicitur quoque Eminentia oblonga Testæ alterutrius, quâ alteri, (sociæ suæ) committitur, eique incurvatim superincumbit; e.g. in Conchis Anomiis *Columnæ de Purp. Cap. 12. §. 5: Omnes peculiari notâ sunt prædita, quod Cervice prominente Rostratâ pertusâ oriuntur, quâ Turbinatorum more Aquam haurire & expuere possunt.* Iconemque hanc *Antor* addit:

(3.) *Roftra* in iisdem Bivalvibus dicuntur præterea acutæ *Cuspides* aut *Mucrones*, quibus *Limbus Conchæ Exoticæ* exasperatur, descriptus à *Columnâ de Purp. cap. 17. §. 1.*

Ruga:

Ruga: Eminentia Testaceorum in oblongum producta, latiores, & velut Unda, aut strictiores; profundiores, aut superficiales; oblique, aut recta ducta; densius compacta, aut laxius a se distantes; molliores (in Carne quorundam) aut dura praesertim, in Testis multis conspicua; e. g. Chamarum, Pectinum, Cochlearum, Turbinum quorundam, nostra Purpura, ac similia. Ita enim *Column. c. 10. §. 4.* de Cochlea Marinâ Exoticâ: *Rugis oblique profundioribus, ut quodammodo aspera sit tangenti.* Et cap. II. §. 3. de Conchâ Πολυλεπτοζυγλύμω: *Obliquis densioribus Rugis exasperata.* Et cap. 12. §. 3. de Conchâ Anomiâ Rariore: *Concha parva est, — oblique parum additamextis Rugosa, sed non ob id aspera, sed levis.* Icon inferius relata existat sub Voce *Vertex.*

S.

Saliva Purpuræ: vid. *Annotat. XII. §. 20.*

Sanguis: Propriè satis de Humore Vitali Testaceorum purpureo, praesertim Purpuræ, dicitur. *Column. de Purp. cap. 1. §. 23. & 37. ex Martiali:*

Sanguine de nostro tinctas, ingratis, lacernas

Induis. — — — Dicitur etiam Purpuræ Flos, Humor, Sanies, Lacryma: & confer Tit: *Ostrum.*

Sanies: i. e. Sanguis vel Succus tingens Purpurarum. *Column. c. 1. §. 36: A nemine verò hucusque (conspicitur depicta Purpura) interno Animali observato; nedum Purpuream Saniem fundente.*

Semen, Seminale Principium Purpurarum, & aliorum Testaceorum. Vid. *Annotat. XI. §. 16. seq.*

Sinus: Arcuata, & velut lunata Testæ Concavitas. *Col. de Purp. c. 18. §. 1;* de Conchâ Natatili Neiritode: *Caret illo*

Linnato Sinu circa Columella summum, quo Lingua exseri possit, ut in Congeneribus.

Spira: vid. *Voluta*.

Spondylus: Ita Carnem Testaceorum Græcis dici, ait *Jonstonus*, de Aquatil. Exfang. pag. 36. b.

Spuma: Humor viscidus, in Bullas dilatatus. *Column.* de Purp. c. 2. §. 3: *Copiosum extuberantem satis, atq; veluti cartilagineam spumam vitream fundebant omnes (Cochleæ Ianthinæ) non secus, ac Aquâ, diluto Sapone multo, & concussâ, atq; palea vel alterius rei exiguâ fistulâ intinctâ, & inflatâ, paulatim evenit, ut puerorum mos est Neapoli, &c.*

Stomachus: confer *Ventriculus*.

Stria: Eminentia stricta, sed in longum rectâ aut oblique, (per Convexum Testarum præsertim) ducta. Confer, *Rhabdus*. Deque illis fusiùs paulò actum in *Annotat.* X. est. Sunt videlicet magna, aut parva: eminentes, (dicta *Exocha*) aut compressiores. Et Eminentes quidem vel solida, vel fistulosa, in Conchâ Exotica. *Column.* de Purp. cap. 17. §. 1. Vel latiores, aut strictiores: Læves, aut Alperæ: *Column.* de Purp. c. 1. §. 28. *Ab his dependent tuberosæ, atque parum muricate Stria, Testam per longum exasperantes.* Juxta longitudinem Testarum disposita, ut jam dictum, vel transversim excurrentes, ut in Lepade parvâ, Myrti Morbus dictâ, & depictâ apud *Column.* c. 6. §. 2. hâc figurâ:

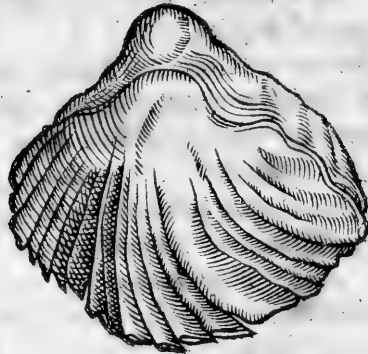

laxius disposita, aut densiùs, ut in Conchâ Πολυλεπτοργγύλω Col. c. II. §. 3: *Externè admodùm densè Striata.* (Testa.)

Striges: Interstitia forsân depressiora ac plana Striarum
*** **

emi-

eminentium, in Conchâ alterâ Anomiâ Striatâ *Column. de Purp. c. 15. §. 1:* *Senis Striis, totidemq, Strigibus in singulis lobis, quibus margines denticulata fiunt.* Icon est talis, ibi exstans:

Certè non tam Strias duplicatas & fistulosas, quàm ab his distinctum quid esse, patet tum ex adducto loco *Autoris*; tum ex *Ejusdem* etiam hoc, de Conchâ Exoticâ, cap. 17. §. 1: *Huic leves & latiores (Striæ) duplo ferè sunt Strigibus.* E contrario *Wormius* lib. 3. Mus. c. 7. p. 253. Striges habet pro Canaliculis, de Conchâ Echinatâ vel Aculeatâ sic scribens: *Notandum, quod aculei sint in Exochis tantum, non verò in Canaliculis, (quas Striges quoq, & Strigiles quidam vocant) siti.*

Strigiles: idem quod Canaliculi, juxta *Wormium* jamjam adductum; quod Striæ verò, juxta *Vitruvium*.

Succus: Humor Testaceorum, tripliciter se habens. Vel enim (1.) intelligitur Succus inter concavum Testæ, & Convexum carnis natans, plerorumque Salfus; qui parum aliud, quàm mixtura quædam Aquæ marinæ haustæ, cum Succo salivali proprio Carnis, transudatione eò delato. Vel (2.) Succus ipse jam dictus, Carni immerfus, dulcis, & albescens ut pluri-

plurimum, si exprimatur, aut animal vulneretur. Quamvis Coloratum in Cochleâ Ianthinâ observarit *Columna*, sic scribens, de Purp. cap. 2. §. 4: *Et paxillo vel acu sauciati Animalis Cervicæ, tres aut quatuor guttæ ex Testâ decidunt; & quicquid tangunt, inficiunt purpureo cœruleo colore admodum hilari, ut nihil supra commendari possit.* Vel (3.) Succus Coloratus Carnis Testaceorum quorundam, maximè Purpuræ, in Venâ peculiari collectus; sicut & Cochleæ modò dictæ Ianthinæ, de quâ proin ibidem: *Copiosum, inquit, sponte evomunt Concha ista Succum purpureum Violaceum, ut se ipsas inficiant, & colligentium Manus.* De Succo Purpuræ homonymo, vide *Annotationem XII. §. 20. ad Column.* Qui Succus, alias etiam dicitur *Flos*: & sic confer in hoc *Dictionario* superius, Titulum *Flos*.

Sulcus: Incisura simplex profundior, per medium (e.g. Conchæ cujusdam lapideæ Ferrugineæ) laxâ sui diductione excurrentis.

Sutura: Inscriptio, aut Linea profundior Testæ, ipsam apparenter magis, quàm verè in partes, aut duas Testas secans. *Wormius* lib. 3. Mus, cap. 7. pag. 254: *Chama genus rarum, quod ad Peloridas referendum videtur. — Oblongam, & intus levem testam habet, in duas quasi Partes sectam, junctamq; per Lineam simplicem dentatam, instar Suturæ: qua Sutura tamen exteriori parte non apparet.*

T.

Testa: Durior pars Testaceorum, vel ὄστρακός, per quam, forinsecus ipsis obnatam à Natitilibus reliquis, crustâ, pelle, membranulâve vestitis, distinguuntur: inserviens ipsis tam habitaculi, quàm munimenti loco. Et peculiari-

ter de Purpuræ Testâ, hujusque partibus fusè est actum supra, *Annotat. IX. totâ.* Cui adde verba *Autoris* hæc, ex Præfatione: *Neminem ipsa Testis inhabitantia Animalia (Purpuram exhibentia) considerasse, mirum sanè videri potest.* Et mox: *Exponere hic volumus Purpuram, Testas simul, ipsaque Animalia in Physicam Contemplationem adducentes.* Et in ipsius Tractatus Cap. I. §. 7: *Testa, Græcè ὄστρακα, ex ὄστρεον, quod est Os, quia Ossium sit duritie Marina Concha.* Jam verò de voce Ostri, Ostracei, &c. ex professo actum vide *Annot. III. & de Voce Conchylii, Annotat. IV.*

Testula Testarum: de his in *Annotatione X. §. 7. & seq;* pertractatum est.

Trachalum: Græcè Τραχῆλον. Muricum vel acutorum processuum in Testis summitates. Deque Voce hâc pluribus actum est in *Annotationis IX. §. 14.*

Tubera, Tubercula, Tuberositates: Eminentia subrotundæ, breves in Testis, Colliculorum instar, obtusò modo elatae. *Column. de Purp. c. I. §. 27: Illorum (Muricum) vice brevioribus & crassioribus horret tuberculis.* Et cap. 5. §. I. de Buccino Exotico parvo: *Tuberculis nigro-flaurentibus, & Lineis e-latis candida Testa exornatur.*

Tubulus: Canalis, Productio strieta & corcava Testæ, ab ejus præcipuè orificio emergens. *Column. de Purp. c. I. §. 28: Brevi admodum Tubulo vel Canali, oris pars superior definitur.* Usus in aliquibus; Concedere Linguae transitum, ut se proferat forâs. *Column. ibidem: Quæ antea Tubuli sive Canales, ex quâ Linguae ad usum proferebatur, fuere.*

Turbo: Accipitur hæc vox in modum vel Totius, vel Partis. *Priori modo* denotat Univalvium species, ex Columnellâ intus, tanquam axe, firmatam gerentes Volutam, vel Spiram, ex amplo orificio in tenuem apicem, brevius longiusve

iusvè tortam: deque Turbinatorum istiusmodi caractere distinctivo aliquid dictum est in *Annotat. IV. §. 5. Posteriori modo* denotat spirales istas Volutæ revolutiones, abstractim à Columellâ suâ interiore spectatas; h. e. illam Testæ Partem, quæ foris præsertim conspicua, ex amplâ sui concameratione ventriositateq; paulatim desinit, usque dum in centrum exile terminetur. Confer etiam Tit: *Voluta, Orbis, Spira.*

V.

Valva: Testæ Testaceorum. Specialiter illæ, quarum non una aliqua sufficit, ad Animalculi partes, intus absconditas, protegendas; sed duæ plerumquæ, aut plures sibi conjunguntur. Unde Testacea ad summum in Univalvia, Bivalvia, & Plurivalvia, superius in *Tabulas* distributa sunt. *Column. de Purp. c. 15. §. 1. de Conchâ Anomiâ Striatâ* (quæ bivalvis est) loquens: *Cujus obesa Valva minor est, atque tribus simul junctis Testis constructa videtur.* Et cap. 17. §. 2: *Ut clausa testa se tangat cum alterius Valvæ cervice.*

Vena Purpure: de hâc vide *Annotat. XII. §. 19.*

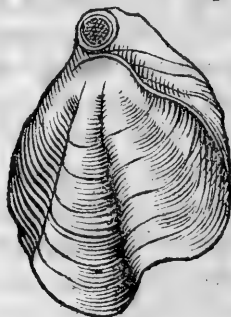
Venter: (1.) Pars Carnosæ Testaceorum substantiæ concava, alimentis recipiendis inserviens, circa Meconium vel Papaver sita, in Turbinatis, & utcumque respondens Avium Ingluviei. (2.) Testæ pars amplior, concava, & velut formicata, distincta in Turbinatis à Turbine eorum strictiore, vel angustiore Collectione in Spiram.

A Ventre *Ventriosus*, vel *Ventricosus.* *Column. de Purp. c. 1. §. 27: Quod non sit ita ventricosa.* Et §. 32: *Ut ventriosiores efficiantur, non longiores.* Et §. 33: *Maculis, in internâ ventriosâ parte.*

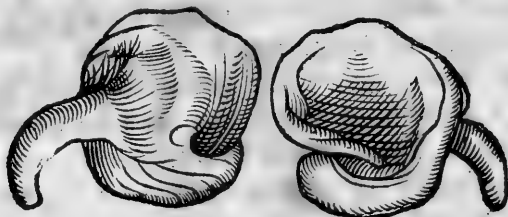
Ventriculus, à Ventre jam dicto parum discrepat: inque Turbinatis Ori continuo jungitur, magnitudine discrepans; in plerisque tamen exiguus. De Ventriculo Purpurarum etiam actum vide *Annotat. XII. §. 17.*

Verruca: Eminentia Orbiculares, breves, obtusa, aut *Tubercula*, (de quibus etiam in præcedentibus actum, sub Lit. T.) muricibus vel aculeis mediocribus breviora, Testam forinsecus inæqualem reddentia, e. g. in Purpurâ, apud *Column.* cap. 1. §. 27. ut & in Buccino parvo Exotico, (cap. 5. §. 1.) cujus Iconem, huic Dictionario illatam, vide sub titulo: *Linea*.

Vertex: Retorta aliquorum subrotunda & strictior Testæ pars. In specie verò (1.) Cardinis acutior Eminentia in Testis bivalvibus, quâ parte colligantur, aut mutuè sibi committuntur. Unde *Concha Anomia, Vertice Rostrato*, describitur ac depingitur apud *Column.* de Purp. cap. 12. hâc figurâ: (2.) Pro-

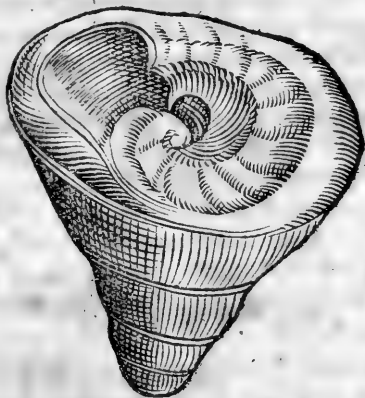
cessus corniformis anomalus, in Conchâ quâdam Exoticâ *Ejusdem*, cap. 19. §. 2. 3. Iconque ibi habetur talis:

Villi: Languo muscosa, Testis aliquibus adnascens. *Col.* de Purp. c. 1. §. 30: *Non paucas habuimus Testas, villosas omnes.* Confer Tit. *Fibra*.

Vinculum Nervuum: vide *Nervus*.

Umbilicus: (1.) Latior Columellæ pars, in Turbinatis, ponè quam eorundem Orificium incipit, suâque tortuositate spirali, in Testæ intimiora se abdens, & ipsa latior Columellæ basis; quale quid imprimis conspicuum est in Testâ Turbinis Exotici, apud *Columnnam*, qui cap. 3. proin Umbilicatum nominat, datâ hâc figurâ:

nec non in Cochleâ Terrestrî turbinatâ & Striatâ *Ejusdem*, de quâ cap. 9. §. 1. sic scribit: *Umbilicum ferè relinquens in Centro, & eodem Orbium Ordine striantur Orbes, &c.* Figura est talis:

(2.) Centrum, etiam concameratum, vel medium Testæ Lepadum, quoad concavam earum superficiem spectatarum. Vide *Columnn.* de Purp. cap. 6. §. 1.

Unda:

Unda: Rugarum Testæ structura minùs stricta, aut acutangula; sed amplior potiùs, & in rotundum oblongè elata; qualis est Concha Anomia rarior *Columnæ* de Purp. c. 12. cujus Icon paulò antè adducta hîc est, sub voce *Vertex*. Item Concha Anomia IV. marginè Undosa ab *Ipsa* dicta, cap. 14.

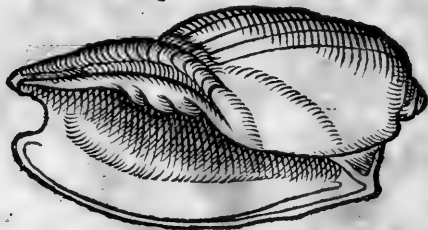
Unio: vide Tit. *Margarita*.

Volumina: idem quod *Voluta* (de quibus mox) vel Turbinum Curvaturæ, in Spiram redeuntes. *Columnæ* de Purp. c. 3. §. 3: *Quing, Voluminibus* (Turbo Exoticus) inter quæ veluti *Limbus* apparet.

Voluta: à Volvendo, vel revolutione spirali dictæ, Volumina aliàs, Orbes, Circuitiones, aut Helices Turbinatorum, circa columellam; præcipua, & distinctiva illorum pars, aut character universalis; in aliis simplex, in aliis duplex, triplex, &c. Simplicis enim exemplum *Autor noster*, de Purp. c. 10. §. 2. nobis suppeditat, scribens de Cochleâ marinâ Exoticâ: *Differt etiam, quia unicâ tantùm Volutâ sive Circuitione definitur, illâq, vix conspicuâ*. De duplici hæc notat, cap. 18. §. 5. circa Concham quandam Natatilem rariorem: *Volutas duas, quibus Testa contorquetur*. Ac de triplici, c. 2. §. 4: *Volutis tribus tantùm Constructa est Testa Cochleæ Sænthina*. Indifferenter verò, ex Numero Volutarû an numerus Annorû sit colligendus, vide *Annot. XI. §. 2. seq.*

Z.

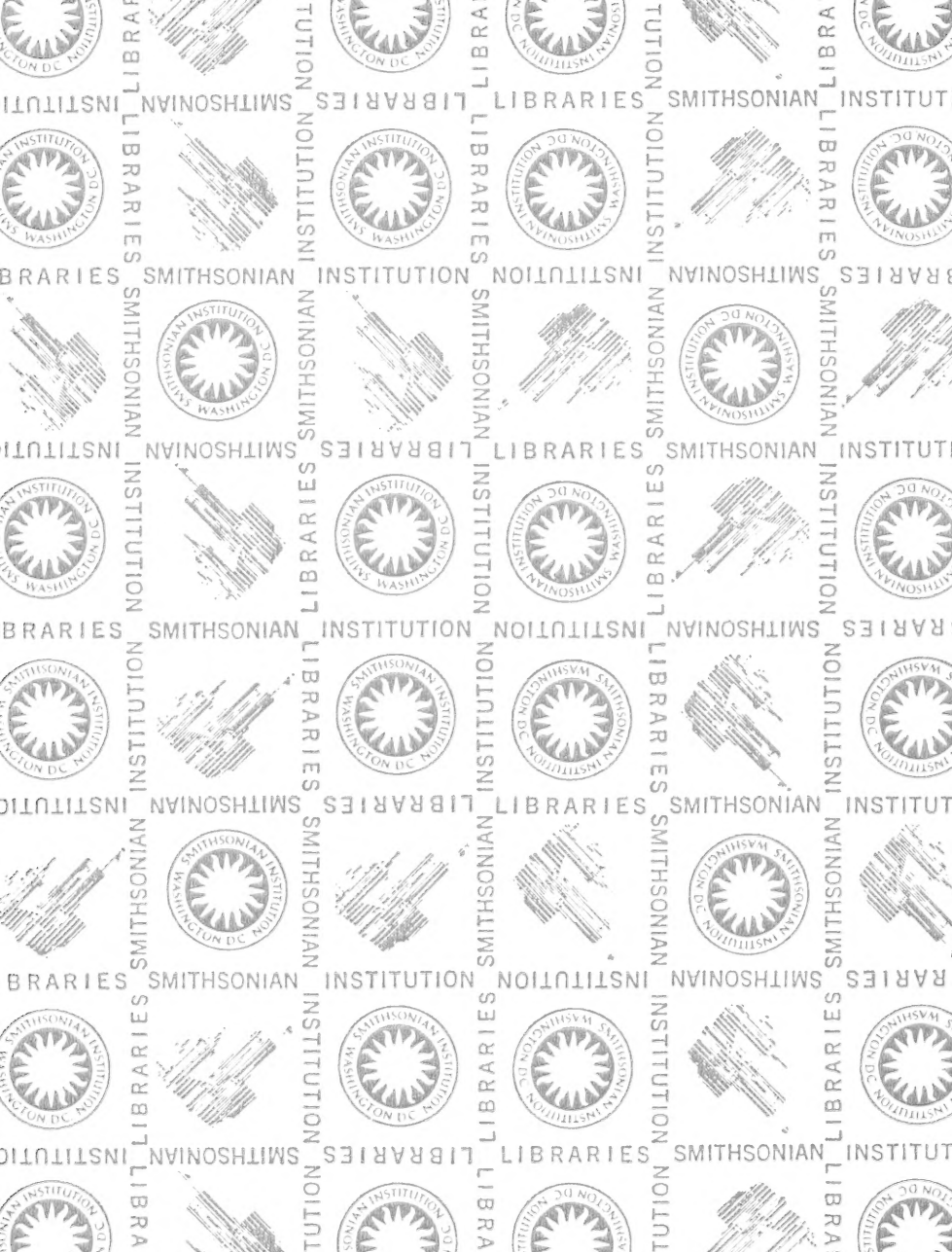
Zona: cum *Fasciâ* ferè coincidit, de quâ superiùs, sub lit. F. *Columnæ* de Purp. c. 18. §. 5. de Conchâ Natatili Neritode: *Zonis distinguitur flavis & cinereis*. Iconemque hanc dat:

Et hic esto

DICTIONARIUM OSTRACOLOGICUM

F I N I S,

SMITHSONIAN INSTITUTION LIBRARIES

3 9088 01348 7350